

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทุนรัชดาภิเษกสมโภช

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาผลกระทบทางการเมืองจากความสัมพันธ์ไทย - สหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2463-2506)

โดย

นางจันทร์ภา บุรณดกนั

และ

นางมียานาด มุขนาค

2521

เลขที่การ กศ 19
มอบให้ศึกษาที่สถานศึกษา สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๘4 / ก.ศ. / 3๐

I 1358694X

สถาบันวิทยบริการ
ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น

324,593
078
01159
Q.2

29 11.8 2530

040950

กิติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องการศึกษาผลกระทบทางการเมืองจากความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2463 - พ.ศ. 2506) จะสำเร็จลงไม่ได้ถ้าไม่ได้รับการอุดหนุนจากทุนวิจัยรัชกาลที่หกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังนั้นผู้วิจัยขอขอบคุณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ให้ทุนนี้แก่คณะผู้วิจัยเพื่อมีโอกาสทำการวิจัยเรื่องนี้ กับทั้งขอแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งทรงเป็นเหมือนผู้ให้กำเนิดทุนนี้ด้วย

อนึ่งข้าพเจ้าในฐานะผู้วิจัยหลักขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ บิยานัด มุนนาค ในการช่วยทำการวิจัยและเสนอรายงานการวิจัยในบทที่ 1 และบทที่ 2 และขอขอบคุณอาจารย์ ดร. พรหมศักดิ์ เจิมสวัสดิ์ แห่งแผนกวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการช่วยเก็บข้อมูลในระยะแรก แต่เนื่องจากอาจารย์ ดร. พรหมศักดิ์ ต้องเดินทางไปต่างประเทศจึงไม่สามารถรวมในโครงการนี้ได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ชิตีมา พิทักษ์ไพโรจน์ หัวหน้าแผนกวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และพลโทปูน วงศ์วิเศษ ในการให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ยิ่ง ตลอดจนอาจารย์สุวดี ชนประสิทธิ์พัฒนา อาจารย์พิพาคา เมนะเสวต และคุณสุวิมล รุ่งเจริญ แห่งแผนกวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในความช่วยเหลือในการทำวิจัยเรื่องนี้ อยางดียิ่ง ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กองกลาง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย ที่อำนวยความสะดวกถวายไมตรีจิตอันดียิ่งในการเขาค้นคว้าข้อมูล สุกทายนี้อีก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ บิยานัด มุนนาคขอขอบคุณคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติให้ทุน อาจารย์ผู้ติดตามผลการวิจัยและคณะกรรมการผู้ตรวจผลวิจัยทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

หน้า

กิติกรรมประกาศ

i

สารบัญ

ii-iii

รายการตารางและแผนภูมิประกอบ

iv-v

บทคัดย่อภาษาไทย

vi-vii

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

viii-x

บทนำ

1

บทที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ระหว่าง พ.ศ. 2463 ถึงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 11

- ความสัมพันธ์ด้านการเมือง 11

- ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ 28

- ความสัมพันธ์ด้านสังคม 33

บทที่ 2 ความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐ ฯ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 53

- การทหารเมือง 53

- ด้านเศรษฐกิจ 87

บทที่ 3 ความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐอเมริกาทันหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 92

- สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศ 93

- สถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศ 102

- ผลกระทบทางการเมืองจากสภาวะทางการเมือง 107

ภายในและภายนอกประเทศ

	- บทบาทความช่วยเหลือทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ สหรัฐอเมริกา	115
	- ความช่วยเหลือโดยผ่านองค์การ เอ. ไอ. ดี	124
	- ความช่วยเหลือโดยผ่านองค์การ ส.ป.อ.	134
	- ความช่วยเหลือทางตำรวจและทหาร	138
บทที่ 4	ความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐอเมริกาในช่วงจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	166
	- วิฤตการณ์การเมืองภายในประเทศ	175
	- นโยบายการเมืองระหว่างประเทศในสมัย นายพจน์ สารสิน	180
	- รัฐบาลชุดพลโทถนอม กิตติขจร	187
	- ปัจจัยภายในประเทศในรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	193
	- สถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศ	195
	- นโยบายการเมืองระหว่างประเทศของไทยในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	206
	- ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาในช่วง ปี 2504-2506	226
บทที่ 5	บทสรุป	235
บรรณานุกรม		247
ภาคผนวก		270

รายการตารางและแผนภูมิ

เรื่อง

หน้า

บทที่ 3

ตารางที่ 1	โครงการข้อ 4 ของประธานาธิบดีทรูแมน สำหรับประเทศไทย	117
ตารางที่ 2	งบประมาณเงินสมทบทั้งของสหรัฐอเมริกาและของรัฐบาลไทยตั้งแต่ปี 2494	121
ตารางที่ 3	รายงานการเงินเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของสหรัฐอเมริกา เริ่มปลายปี 2493 จนถึง 31 สิงหาคม 2498 เฉพาะงบประมาณ 1951-1955	126
ตารางที่ 4	รายงานการเงินเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของสหรัฐอเมริกา ปลายปี 2493 จนถึง 31 สิงหาคม 2498	127
ตารางที่ 5	ความช่วยเหลือที่สหรัฐให้แก่โครงการต่างๆภายในปีพ.ศ. 2497-2503	129
ตารางที่ 6	แสดงจำนวนข้าราชการไทยที่ได้รับทุนการศึกษาไปฝึกอบรมในประเทศสหรัฐและ ประเทศอื่นๆ	131
ตารางที่ 7	งบประมาณการช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐที่ช่วยมาแล้วแต่ให้เปล่าประจำปีงบประมาณ	158
ตารางที่ 8	สรุปผลแห่งการช่วยเหลือทางทหารมาแล้วจากสหรัฐตั้งแต่ 1951 หรือ พ.ศ. 2494 จนถึง พ.ศ. 2506	159
ตารางที่ 9	งบประมาณการทำแผนที่ร่วมกันระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา	160

เรื่อง

หน้า

บทที่ 4

ตารางที่ 1	ความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา งบประมาณค่าใช้จ่ายโครงการแบ่งตามส่วนเศรษฐกิจ	213
ตารางที่ 2	ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกา	215
ตารางที่ 3	ความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐอเมริกาแก่ประเทศไทย	220
ตารางที่ 4	ความช่วยเหลือทางตำรวจจากสหรัฐอเมริกาประจำปีพ.ศ. 2500-2504	223
ตารางที่ 5	แสดงหน่วยอาสาสมัครช่วยงานคาน้ำที่นาชุมชนและนิคมสร้างตัวเอง	233

รายการแผนภูมิ

บทที่ 3

แผนภูมิที่ 1	การปฏิบัติงานความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาแก่ประเทศไทย	143
--------------	---	-----

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษาผลกระทบทางการเมืองจากความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา
(พ.ศ. 2463 - พ.ศ. 2506)

วัตถุประสงค์ในการวิจัยเรื่องนี้ คือ เพื่อศึกษาจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ
ระหว่างไทยและสหรัฐอเมริกา การเมืองระหว่างประเทศซึ่งสหรัฐอเมริกาเข้ามา
มีบทบาทช่วยเหลือประเทศไทยแก่ไขสนธิสัญญาไม่เสมอภาคเกี่ยวกับสิทธิสภาพนอก
อาณาเขตในปี พ.ศ.2463 และตั้งแต่นั้นมาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง
ได้วิวัฒนาการมาเป็นขั้น ๆ โดยแสดงให้เห็นถึงผลกระทบตอสภาพทางการเมือง
การทหาร และเศรษฐกิจ และสังคม

เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการดังกล่าว ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น
6 บท ดังนี้คือ บทนำกล่าวถึงที่มาของปัญหา , วัตถุประสงค์ของการวิจัย , วิธี
การค้นคว้าวิจัย , ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย บทที่ 1 คือ ช่วงเริ่ม
ต้นของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ระหว่าง พ.ศ. 2463
ถึงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นช่วงแห่งการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เป็นช่วงที่มี
การแก้ไขสนธิสัญญาความไม่เสมอภาคเกี่ยวกับสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ซึ่งที่ปรึกษา
ชาวอเมริกันได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือแก้ไขสนธิสัญญาดังกล่าว บทที่ 2
คือช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นช่วงที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐ
อเมริกามีไปอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น จนเป็นผลทำให้ไทยดำเนินนโยบายโน้มเอียง

เขาหาสหรัฐอเมริกาอย่างเด่นชัดหลังสงครามสิ้นสุดลง การดำเนินนโยบายของไทย
 และของสหรัฐอเมริกาและท่าทีที่ติดต่อกันในระหว่างสงครามโลกเป็นสภาพการณ์ที่น่า
 สนใจอย่างยิ่ง และเป็นช่วงเวลาสำคัญมากในประวัติความเป็นเอกราชและบูรณภาพ
 ของประเทศไทยเพื่อก้าวออกไปสู่การยอมรับของนานาชาติในโลกเสรีอย่างทัดเทียม
 บทที่ 3 คือ ช่วงความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็น
 ช่วงที่ไทยได้เปลี่ยนนโยบายการเป็นกลางมาเป็นนโยบายที่ฝักใฝ่ฝ่ายตะวันตก ทั้งนี้
 เพราะไทยพยายามรักษานโยบายของไทยให้มากที่สุด ไทยจึงเปิดศักราชยุค
 ใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือยุคแห่งความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับโลก
 ตะวันตก โดยเฉพาะกับสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เพื่อทำการสะกิดกันการขยายตัวของ
 คอมมิวนิสต์ บทที่ 4 คือ ช่วงความสัมพันธ์ไทยสหรัฐอเมริกาในสมัยจอมพล สฤษดิ์
 ธนะรัชต์ เป็นช่วงแห่งความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลง ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมือง
 ภายในประเทศและประเทศใกล้เคียง จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พยายามที่จะดำเนิน
 นโยบายที่เป็นอิสระ โดยมีมหาอำนาจ เข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองในประเทศ
 ไทย แต่ต่อมาเนื่องจากสภาพแวดล้อมบีบบังคับ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์จึงจำเป็น
 ต้องเปลี่ยนนโยบายกลับมาสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสหรัฐอเมริกา บทที่ 5 คือ บท
 สรุปของความสัมพันธ์ระหว่าง ไทย-สหรัฐอเมริกาตลอดระยะเวลา 43 ปีที่ผ่านมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

The Study of Political Impact from Thailand
Diplomatic Relations with the United States
of America (1920-1963)

The purpose of this research is to analyze the impact of changing Thai - U.S. relation between 1920 - 1963 upon Thailand's political, military, economic, social and diplomatic policies and practices. The main interest of this research is to analyze critically the development of the relation from the starting points to the end of Marshal Sarit Thanarat era and to show the trends of the foreign relations of these two countries.

In order to show the evolution of the Thai - U.S. relations, the researchers have divided the work into 6 different chapters according to each period as followed :-

(1) - The introducing chapter describes the formation of the problems, purpose of the study, the scope, research processes and the data used in the research and the beneficial suggestions in doing research.

Chapter 1 studies the starting point of the Thai - U.S. relations from 1920 to beginning of World War II. It is the period when Thailand was negotiating the unfair treaties on the extra territoriality of Siam.

Chapter 2 show the develops of closer relationship between Thai - U.S. relation during World War II. This has an impact on the Thai foreign relations leaning towards the western world especially towards the United States after World War II.

Chapter 3 gives the description of the changing of Thai foreign policy from neutrality to the pro-western world especially towards U.S.A. This was due to the facts that Thailand wants to keep up with her national interest. Thus this was the new era of closer cooperations with the western worlds especially with the United States in order to contain the communist interventions and penetrations.

Chapter 4 shows the Thai - U.S. relation during Marshal Sarit Thanarat period. The relations during this period were not as smooth as previous periods due to the changing in the political environments of the world especially Thailand neighbouring countries. Marshal Sarit Thanarat commenced his era in foreign policy with independence from foreign interventions. But due to the political crisis in her neighbouring countries and the fear of communist penetration into Thailand made the Premier to change his foreign policy into a closer relation with the U.S.A.

Chapter 5 summerizes the Thai - U.S. relations during the past 43 years.

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

นโยบายต่างประเทศของรัฐเป็นปัญหาอันกว้างใหญ่ และมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป้าหมายสำคัญก็คือจะต้องพยายามรักษาความมั่นคงของประเทศ และจะต้องพยายามรักษาผลประโยชน์ของประเทศให้มากที่สุด ในการบรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าวนี้ นโยบายต่างประเทศจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่ผันแปรอยู่เสมอ สิ่งที่จะต้องระมัดระวังที่สุดก็คือ ในการดำเนินนโยบายที่ยืดหยุ่นนี้ ประเทศจะต้องมุ่งคำนึงถึงสถานการณ์หรือสถานะภาพของประเทศ สภาพทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศ สังคม และเศรษฐกิจพร้อมกับสำรวจเหตุผลประจำชาติ หรือข้อดีในทางประวัติศาสตร์ของเราไปด้วย ในขณะที่โลกแบ่งออกเป็น 2 กาย ประเทศของเราจะต้องพยายามที่จะตั้งมั่นในอุดมการณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งระบอบการปกครองของเรา และในเวลาเดียวกันก็ต้องพยายามรักษาผลประโยชน์ของประเทศให้มากที่สุด

สภาพทั่ว ๆ ไปของประเทศไทย เราได้พยายามดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วยความสำนึกที่ว่าเราเป็นประเทศเล็ก และยังไม่มีการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างสูงนัก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าตั้งแต่ในอดีต ประเทศไทยพยายามสร้างความสัมพันธ์กับบรรดาประเทศมหาอำนาจอย่างเท่าเทียมกัน โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกประเทศ ทั้งนี้เพื่อแสดงให้ชาวโลกได้ตระหนักไว้ว่า ประเทศไทยเราเป็นประเทศอิสระไม่เคยเป็นเมืองขึ้นใด ๆ ทั้งสิ้น ในเวลาเดียวกันไทยก็ได้ขอความช่วยเหลือทางวิชาการและทางด้านอื่น ๆ อีกมากมายจากต่างประเทศทั้งนี้จะได้ประกันความเป็นเอกราชของไทยนั่นเอง นโยบายดังกล่าวทำให้ไทยสามารถรักษาไว้ซึ่งความเป็นไทย และความเป็นเอกราชโดยไม่ต้องตกเป็นเมืองในอาณานิคมของจักรวรรดินิยมตะวันตก ดังประเทศเพื่อนบ้านทั้งหลาย

ความสัมพันธ์ระหว่าง ไทยกับสหรัฐอเมริกา นั้นได้มีมาเป็นเวลานานแล้ว เริ่มกัน จากความสัมพันธ์ทางการค้าตั้งแต่ ค.ศ. 1818 หรือในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย นอกจากนั้นยัง ได้มีความสัมพันธ์ทางการทูต เป็นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพรนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ความสัมพันธ์ระหว่าง ไทยกับสหรัฐอเมริกา ในยุคก่อนนี้อยู่ ในสภาวะที่มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน แต่ข้อที่น่าสังเกตก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสอง ประเทศนี้มิได้จำกัดอยู่ เฉพาะระดับรัฐบาลต่อรัฐบาลเท่านั้น หากยังมีความสัมพันธ์ระหว่าง ประชาชนชาวไทยกับชาวอเมริกันอีกด้วย ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากผลงานของคณะมิชชันนารีชาวอเมริกันที่ได้นำเอาวิชาความรู้ ความเจริญแบบสมัยใหม่ทางด้านวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือความสัมพันธ์สมมุติกันระหว่างชาวไทยกับชาวอเมริกันผู้ซึ่งพยายามเข้าใจถึงวัฒนธรรมประเพณี และจิตใจของชาวไทย เช่น หมอบรัดเลย์ หมอยอช แมดฟาแดนค (พระอาจารย์ทวยกรม) หมออาคัมสัน (พระบาทสังสรพรโรก) และแฮมมิลโกล เป็นต้น

ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้จัดระเบียบราชการบริหารแผ่นดิน มีการตั้งและปรับปรุงกระทรวงทบวงกรมขึ้นใหม่ ตามแบบอย่างชาวตะวันตก รัฐบาลไทยก็ได้ว่าจ้างชาวอเมริกันเข้ามาเป็นที่ปรึกษาราชการหลายคน แต่ทั้งนี้การว่าจ้างกระทำไปโดยมิได้ผ่านรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ที่ปรึกษาชาวอเมริกันคนแรกก็คือ นายเอ็ดเวิร์ด เฮนรี สโครเบด นายสโครเบดผู้นี้รับราชการอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2446-2451 เขาเป็นผู้ที่ได้อวยเหลือในการเจรจาทำสนธิสัญญากับฝรั่งเศสฉบับปี พ.ศ. 2450 สโครเบดมีความเชื่อว่าสหรัฐจะเป็นชาติแรกที่จะยอมเจรจาทำสนธิสัญญาการค้าขายของไทย นายสโครเบดได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาภิบาล ไนตรี (คนที่สอง)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น พระองค์ทรงดำเนินพระ
 ราโชบายเปิดการศึกษาต่อกับชาวตะวันตกอย่างเต็มที่ ในรัชสมัยพระองค์ไทยกำลังอยู่ในยุค
 การปฏิรูปมิใช่แต่เพียงทางการเมือง แต่พระองค์ยังทรงได้เปลี่ยนแปลงแนวนโยบาย
 ความสัมพันธ์กับต่างประเทศด้วย ไทยได้ทำสนธิสัญญากับประเทศต่าง ๆ ในยุโรป และ
 อเมริกาโดยถือเอาสนธิสัญญาที่ทำกับบาวริงใน ปี พ.ศ. 2398 ไว้เป็นแบบฉบับทั้งสิ้น
 ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะเห็นว่าเป็นสนธิสัญญาไม่เสมอภาค โดยจะเห็นได้ว่าไทยเป็นฝ่าย
 เสียเปรียบ แต่ทั้งนี้สภาวะทางการเมืองในขณะนั้นมีบังคับให้ไทยจำต้องยินยอม และ
 ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในขณะนั้นแล้ว เพราะมิฉะนั้นแล้วไทยก็อาจจะต้องถูกอำนาจของ
 จักรวรรดินิยมตะวันตกเข้ามารุกรานไทยได้ ในเวลาเดียวกันไทยยอมเสียสิทธินอก
 อาณาเขตแก่ชาติมหาอำนาจ ทั้งนี้เพื่อมุ่งจะอำนวยความสะดวกให้แก่พ่อค้าชาวต่าง
 ประเทศที่เข้ามาทำการค้าขายในประเทศไทยนั่นเอง โดยที่ไทยมิได้ทำการศึกษาหา
 ความรู้เกี่ยวกับระเบียบงานศาลยุติธรรมของชาวตะวันตกมาก่อนเลย อนึ่ง การเสีย
 สิทธิดังกล่าวในสมัยรัชกาลที่ 4 ยังไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อชาวไทยมากนัก ทั้งนี้
 เป็นเพราะชาวตะวันตกยังมีจำนวนน้อย ทั้งกฎหมายของเรายังไม่รัดกุมนัก แต่ใน
 รัชกาลต่อมาจำนวนชาวต่างประเทศเพิ่มจำนวนมากขึ้น ประกอบกับกาที่ความหมาย
 ของสิทธิสภาพนอกอาณาเขตครอบคลุมไปถึง "คนในบังคับ" ซึ่งเป็นชาวเอเชีย จึงก่อให้เกิด
 ภัยพิบัติอย่างมากมาย ควญเหตุผลดังกล่าวทำให้พระมหากษัตริย์องค์ต่อมาทรงพยายาม
 จะปลดปล่อยพันธะทางอำนาจศาลให้หมดไป โดยการที่พระองค์ทรงพยายามปฏิรูป
 ศาลยุติธรรมของไทย และกฎหมายต่าง ๆ ของไทย ครั้นถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ
 พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงดำเนินพระราโชบายตามพระบุคลบาทของพระ
 บาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในช่วงนี้ประเทศไทยกำลังมุ่งดำเนินการขอ
 เปลี่ยนสัญชาติทางพระราชไมตรีกับนานาประเทศ ไทยมีที่ปรึกษาชาวต่างประเทศอยู่
 หลายคน แต่ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดปรานมากที่สุด คือ

ที่ปรึกษาชาวอเมริกัน บุคคลผู้มีส่วนช่วยประเทศไทยในการเจรจาขอเปลี่ยนสัญญาเกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ ในยุโรปคือ ดร. ฟรานซิส บี แชนีย์ โดยที่ไทยสามารถปลดพันธะผูกพันจากสนธิสัญญาได้ในระยะเวลาได้เร็วถึง 10 ประเทศ จากความสำเร็จครั้งนี้ ดร. ฟรานซิส บี แชนีย์ จึงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาภักดียานไมตรี

หลังจากที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 คณะราษฎร ได้วางหลักการปกครองประเทศเพื่อปลดปล่อยบรรดาชนชั้นศักดินาและกษัตริย์อันเป็นอุปสรรกต่อความเจริญก้าวหน้าและเพื่อให้ประเทศไทยมีเอกราชสมบูรณ์ มีฐานะเท่าเทียมกับนานาชาติ ในการแก้ไขสนธิสัญญากับประเทศอเมริกา เนื่องจากไทยได้ดำเนินการเจรจาแก้ไขสนธิสัญญากับอเมริกาจนแล้ว ฉะนั้นการเจรจาเลิกสัญญาจึงไม่มีปัญหา ทั้งนี้เพราะรัฐบาลไทยมีเสถียรภาพทางการเมืองที่มั่นคง ประกอบกับประเทศไทยได้พระยาภักดียานไมตรี อดีตที่ปรึกษาฝ่ายต่างประเทศ ประจำกระทรวงต่างประเทศ คอยให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ และนโยบายของประธานาธิบดีรูสเวลต์ผู้มีนโยบายเป็นกลาง ดังนั้นการเจรจาระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาจึงเสร็จสิ้นลงอย่างง่ายดาย

รัฐบาลซุกคัลตรี ป. พิบูลสงครามประกอบด้วยบุคคลซุกเคิมของพระยาพหลพลไถยระเทศถึงสถานะภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม นอกจากนั้นยังได้คำนึงถึงปัญหาทางด้านภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะการที่ไทยเป็นประเทศเล็ก ยิ่งหากกำลังอาวุธและสภาพของทหารยังอยู่ในสภาพที่ต่ำต้งมาก ดังนั้นรัฐบาลซุกคัลตรีจึงได้ประกาศนโยบายผูกมิตรคอนานาประเทศ ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของประเทศทางด้านการค้าและเพื่อความมั่นคงของประเทศไทยในแง่ของการป้องกันอิทธิพลของมหาอำนาจอังกฤษและฝรั่งเศส

ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง สหรัฐอเมริกามีได้ให้ความสนใจกับประเทศไทยเท่าที่ควร เพราะสหรัฐมุ่งความสนใจไปทางประเทศญี่ปุ่น และจีนโดยเน้นเฉพาะในด้านการค้าเท่านั้น ทั้งนี้เพราะสหรัฐยังคงยึดถือนโยบายโคเคียวอยู่ จนกระทั่งภัยมาถึงบ้านเมื่อญี่ปุ่นโจมตีเพิร์ล ฮาร์เบอร์ ฐานทัพเรือของสหรัฐเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2490 จึงทำให้สหรัฐล้มเลิกนโยบายดังกล่าว และให้ความสนใจกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์ แต่ก็ยังให้ความสนใจในขอบเขตที่จำกัด

นับแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2483 สหรัฐได้แสดงความไม่พอใจต่อประเทศไทยอย่างเปิดเผย เพราะลักษณะการเมืองของไทยเป็นไปในทำนองเผด็จการ และมีการช่วงชิงคืนแดนกับฝรั่งเศสแทรกเข้ามาด้วย ในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ญี่ปุ่นได้ส่งกำลังทหารเข้ามาบูรณาการประเทศไทย พร้อมทั้งการที่ไทยถูกบีบบังคับทางเศรษฐกิจจากญี่ปุ่นอย่างหนัก ทำให้ไทยต้องยอมเข้ากับญี่ปุ่นด้วยความจำยอม ทั้งนี้เพราะไทยไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่น และเพื่อความอยู่รอดของไทย รัฐบาลไทยจึงต้องยอมทำสัญญาเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ในเวลาเดียวกันก็ต้องประกาศสงครามกับประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา แต่เนื่องจากสถานเอกอัครราชทูตไทย ซึ่งมี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นเอกอัครราชทูตได้ออกประกาศวันเดียวกันนั้น ไม่ยอมรับรองการยอมแพ้ของ ไทยต่อญี่ปุ่น และจะดำเนินการต่อต้านไปตามหน้าที่ทางกฎหมาย และได้จัดตั้ง "ขบวนการเสรีไทย" ขึ้น จากสถานะการดังกล่าวรัฐบาลสหรัฐจึงได้ให้ความเห็นใจประเทศไทยถึงกับให้ความร่วมมือต่าง ๆ นอกจากนั้นยังได้ช่วยเหลือไทยในการประชุมนานาชาติกลุ่มพันธมิตรที่เมืองมอนทรีล ประเทศแคนาดา ในปี พ.ศ. 2485 ในกรณีที่มีผู้เสนอให้ลดฐานะของประเทศไทยเป็นเมืองในอารักขา เพื่อเป็นการลงโทษประเทศไทยที่ได้ประกาศสงครามกับประเทศพันธมิตร รัฐบาลสหรัฐได้ช่วยแฉง เหตุผลและแสดงความจำเป็นที่ต้องประกาศสงคราม นอกจากนั้นในวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2488 นายเจมส์ เบอร์นีย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐได้ออกประกาศรับทราบ ประกาศสันติภาพของไทย ไม่รับรู้การประกาศสงครามของไทยเมื่อ

วันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2485 เพราะถือว่ารัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามกำลังตก
อยู่ในมัจฉะของญี่ปุ่น มิได้กระทำให้ไปช่วยความเต็มชอบของประชาชนชาวไทย พร้อมกับ
นั้นก็แสดงว่าสหรัฐมิได้เป็นศัตรูกับประเทศไทย หากแต่ถือว่าประเทศไทยเป็นประเทศ
ที่ได้รับการปลดปล่อยจากศัตรู พร้อมกับนั้นสหรัฐก็ได้ให้ความร่วมมือต่าง ๆ แก่ประเทศ
ไทย เช่นช่วยสนับสนุนให้ไทยได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติและช่วยเหลือ
ในการต่อรองกับประเทศอังกฤษ จะเห็นได้ว่าหลังจากสงครามโลกได้ยุติลงแล้ว ความ
สัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอยู่ในช่วงของการสร้างพื้นฐานของความเข้าใจซึ่งกันและ
กัน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงจากสถานะภาพที่เคยเห็นห่างมาเป็นความใกล้ชิดโดยมี
สถานะการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศเป็นสิ่งที่ชี้ขาด

นโยบายการเมืองระหว่างประเทศของสหรัฐในช่วง พ.ศ. 2492 - พ.ศ.
2497 คือ การสะกิดกันการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ ประกอบกับเหตุการณ์ในเอเชีย-
อาคเนย์อยู่ในสภาวะที่ไม่น่าไว้วางใจ สหรัฐจึงได้ทุ่มเทการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่
ประเทศไทยโดยที่สหรัฐ-ไทย ได้ทำความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ
และวิชาการระหว่างรัฐบาลทั้งสองเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2493 และหนึ่งเดือน
ต่อมา สหรัฐกับรัฐบาลไทยได้ลงนามในความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางทหารใน
วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2493 ก่อนหน้านั้น จอมพล ป.พิบูลสงครามยังได้แสดงให้เห็น
ถึงความร่วมมือของประเทศไทยกับสหรัฐ โดยการส่งทหารไปร่วมรบด้วยกันในสงคราม
เกาหลี

ในการขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา นั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม และ
พล.ท.เผ่า ศรียานนท์ ได้อ้างภัยจากคอมมิวนิสต์ซึ่งกำลังคุกคามภายในประเทศอย่าง
รุนแรง โดยพยายามแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยกระตือรือร้นในการที่จะปราบปราม
ภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์ โดยการออกประกาศภาวะฉุกเฉินเพื่อใช้เป็นมาตรการสะกิดกัน
การคุกคามของคอมมิวนิสต์ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2495 กำหนดการกวาดล้างจับกุม

ยุคทอง สงสัยที่มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์อย่างขนานใหญ่ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2495 นอกจากนั้น พล.ท.เวา กริยานนท์ยังเป็นผู้เสนอพระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกัน การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ซึ่งมีบทกำหนดโทษรุนแรง

สภาะหวางการ เมืองระหวางประเทศโดยเฉพาะหลังการตกลงที่กรุงเจนีวา ในปี พ.ศ. 2497 ทำให้สหรัฐมีความเป็นห่วงประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์ทั้งนี้ เพราะสหภาพโซเวียต สาธารณรัฐประชาชนจีน และเวียตนามเหนืออยู่ในฐานะที่สามารถ จะแสวงหาผลประโยชน์จากสถานการณ์ในขณะนั้นโดยขยายอิทธิพลเข้าไปในส่วนที่ หลือ ของดินแดนอินโดจีนได้เสมอ สหรัฐผู้นำฝ่ายโลกเสรีซึ่งเชื่อทฤษฎีโดมิโนอย่างฝังใจจึง ได้คิดที่จะจัดตั้งแนวป้องกันของโลกเสรีขึ้นในเอเชีย เพื่อป้องกันและต่อต้านการแผ่ขยายตัว ของลัทธิคอมมิวนิสต์ในเอเชียอาคเนย์ สหรัฐจึงได้รวมลงนามกับพันธมิตรอีก 7 ประเทศ ก็คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ ปากีสถาน และประเทศไทยเพื่อ ก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียอาคเนย์ (ส.ป.อ.) จะเห็นได้ว่าสหรัฐ ประเทศเดียวที่ทำให้องค์การนี้อยู่ได้ และสภาพการอย่างนี้จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง ไทยกับสหรัฐยิ่งผูกพันกันมากขึ้น เพราะในภูมิภาคของ ส.ป.อ. มีประเทศไทยประเทศ เดียวที่มองเห็นภัยคุกคามมากกว่าประเทศอื่น และที่สำคัญก็คือการที่ไทยเข้าร่วมกับองค์ การนี้อาจจะเป็นเพราะได้รับอิทธิพลจากสหรัฐ ซึ่งเป็นผลสืบทอดจากความสัมพันธ์กับ สหรัฐและสภาพทางด้านการเมืองภายในประเทศไทยเอง ซึ่งผู้นำทางการเมืองของไทย พยายามรักษาเสถียรภาพของอำนาจทางการเมืองของตนคือ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารัฐบาลในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามจึงขาดอิสระในการดำเนิน นโยบายต่างประเทศเพราะไทยได้เข้าไปผูกพันกับสหรัฐอเมริกามากจนเกินไป ในเวลา เดียวกันความช่วยเหลือต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการทหารก็ได้หลั่งไหล เข้ามารับในไทย แต่เงินช่วยเหลือส่วนใหญ่ของสหรัฐที่ช่วยไทยจะมุ่งไปสู่การช่วยเหลือใน การปรับปรุงกองทัพไทย และการป้องกันประเทศ ในทางปลายสมัยจอมพล ป.

พินุลสงครามโดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2498 ซึ่งเป็นยุคที่เรียกว่า "อยู่ร่วมกันโดยสันติ" ภายหลังจากการประชุมที่กรุงบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย เป็นผลทำให้ประเทศไทยเริ่มเปลี่ยนนโยบายทางการเมืองระหว่างประเทศมาเป็นยึดหยุ่นความสถานการณ์ของโลก โดยไทยทำท่าจะหันไปสู่นโยบายการเป็นกลางอย่างที่เคยทำในอดีต รัฐบาลพยายามจะผ่อนคลายท่าทีที่เป็นศัตรูกับสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยอนุญาตให้ชาวไทยเดินทางไปประเทศจีนได้ การเปลี่ยนท่าทีดังกล่าวทำให้สหรัฐเริ่มวิตก ดังนั้นสหรัฐจึงได้พยายามทุกวิถีทางที่จะเข้าแทรกแซงมิให้ไทยเป็นกลาง จากการบีบบังคับต่าง ๆ ทำให้รัฐบาลไทยเปลี่ยนนโยบายเป็นกลางมาเป็นพันธมิตรที่เข้มแข็งของสหรัฐตามเดิม ซึ่งมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีที่ท่าว่าจะเข้าใจกันได้จากการประชุมที่บันดุง เป็นอันหมดไป

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะเปลี่ยนรัฐบาลก็ตาม แต่แนวทางการดำเนินนโยบายการเมืองระหว่างประเทศของไทยก็ยังคงไปในแนวเดิมคือพยายามต่อต้านภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้ เพราะเหตุการณโนลลาว หรือเวียตนามก็ยังไม่เป็นที่น่าไว้วางใจ ดังนั้นรัฐบาลพลโท ถนอม กิตติขจร และรัฐบาลสุโขทัยพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ต่างก็พยายามขอความร่วมมือจากรัฐบาลสหรัฐทั้งทางด้านการทหาร โดยเฉพาะทางด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ นอกจากนั้นสหรัฐได้เพิ่มความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมให้แก่ไทยอย่างมาก แต่ทั้งนี้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่หลังไหลเข้ามาไทยนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศ และในเวลาเดียวกันก็ขึ้นอยู่กับนโยบายการเมืองระหว่างประเทศของรัฐบาลแต่ละชุดของสหรัฐอีกด้วย เช่นความแตกต่างในนโยบายการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์และรัฐบาลประธานาธิบดีเคนเนดี ในเวลาเดียวกันท่าทีและนโยบายการเมืองระหว่างประเทศของรัฐบาลไทยแต่ละชุดก็ไม่เหมือนกัน ซึ่งจะได้ทำการศึกษาอย่างละเอียดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ระหว่างไทย และสหรัฐอเมริกา การเมืองระหว่างประเทศซึ่งสหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือประเทศไทย แกะไขสนธิสัญญาไม่เสมอภาคเกี่ยวกับสิทธิสภาพนอกอาณาเขตใน พ.ศ. 2463 และตั้งแต่นั้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองก็วิวัฒนาการจนกระทั่งถึงจุดสูงสุดใน พ.ศ. 2501

2. เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการเป็นขั้น ๆ ไปจนกระทั่งถึงจุดสูงสุดและผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงผลสะท้อนของวิวัฒนาการความสัมพันธ์ดังกล่าว ต่อสภาพการเมือง การทหาร การเศรษฐกิจ และสังคม

2.1 ช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงแก้ไขสนธิสัญญาไม่เสมอภาคเกี่ยวกับสิทธิสภาพนอกอาณาเขต

2.2 ช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง

2.3 ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงเมื่อมีการทำสนธิสัญญาความสัมพันธ์แสดงถึงความร่วมมือในด้านการค้า ๆ อย่างใกล้ชิดระหว่างสองประเทศซึ่งชี้ให้เห็นถึงจุดสูงสุดของความสัมพันธ์ดังกล่าว

วิธีการค้นคว้าวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์มากที่สุด ผู้เขียนได้อาศัยการค้นคว้าจากเอกสารชั้นต้นเป็นส่วนใหญ่ โดยเก็บข้อมูลจากหนังสือโต้ตอบทางราชการ บันทึกทางราชการ ระเบียบและคำสั่งทางราชการ รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี รายงานข่าวกรมประชาสัมพันธ์ ราชกิจจานุเบกษา และหนังสือพิมพ์ ข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากแผนกเก็บสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี กองอำนาจการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กองบรรณสาร กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการอาโหม หอสมุดแห่งชาติ ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยูนิส สถาบันทูตอเมริกัน และ

หอการค้าอเมริกัน นอกจากนี้ผู้เขียนยังอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์และอาศัยการค้นคว้าจากเอกสารชั้นรองอื่น ๆ เพื่อให้เป็นแนวทางศึกษาและทำความเข้าใจถึงปัญหาของการวิจัยให้ประโยชน์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจึงเป็นปัจจัยสำคัญในด้านการเมืองที่จะเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งในการกำหนดนโยบายทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจเช่น สหรัฐอเมริกา เพราะฉะนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้ และคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. การวิจัยจะชี้ให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางการทูตระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดสูงสุดของความสัมพันธ์ดังกล่าว
2. การวิจัยจะทำให้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง
3. การวิจัยนี้ แสดงให้เห็นถึงผลสะท้อนของวิวัฒนาการความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสองต่อสภาพทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจของประเทศไทย
4. ผลสรุปจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้สนใจทางด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ กับทั้งจะเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจงานด้านนี้ในหารค้นคว้าต่อไป

บทที่ 1

ความสัมพันธ์ระหว่าง ไทยกับสหรัฐอเมริกา ระหว่าง

พ.ศ. 2463 ถึงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2

อาจมองความสัมพันธ์ระหว่าง ไทยกับสหรัฐอเมริกาในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2463 ถึงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ดังนี้

ก้านการ เมือง สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศแรกที่ได้ร่วมมือกับประเทศไทย ในกรณีไขสนธิสัญญาความไม่เสมอภาคที่ไทยทำกับประเทศตะวันตกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ตั้งแต่ พ.ศ. 2398 (ค.ศ. 1855) ซึ่งเป็นผลให้ไทยต้องถูกบีบหนออำนาจอธิปไตยในคานตุลาการ และการพาณิชย์ การค้าคือ ในคานตุลาการ ชาวต่างประเทศอยู่ในความคุ้มครองของกงสุลของชาติตน ซึ่งรวมทั้งใช้กฎหมายของชาติตนเองด้วย รัฐบาลไทยไม่สามารถบังคับมีผูชวากกล่าว อยางไรได้ ส่วนในคานการพาณิชย์การ นั้นรัฐบาลเก็บภาษีสินค้าของชาวต่างประเทศ ได้เพียงร้อยละสามตามสัญญาเท่านั้น จะเก็บตามที่รัฐบาลเห็นสมควรไม่ได้¹ ประการ ว่างความเสียเปรียบทางการศาลและการเก็บภาษีอากรดังกล่าวนั้น เห็นเด่นชัดในสมัย รัชกาลที่ 4 เพราะยังมีชาวต่างประเทศอยู่ในเมืองไทยเป็นเพียงจำนวนน้อย แต่

¹ "มูลเหตุแห่งความเป็นมาของสัญญา ระหว่าง ไทยกับฝรั่งตะวันตก", รวมแบบบทความไทยกับต่างประเทศ, (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พันโท พระวิเศษสุรการ อด เมรุวัดกุ่มกุกษักริยาราม, วันที่ 30 เมษายน 2516), หน้า 10.

ด้รึ้นเมื่อบ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสมัยต่อมา ชาวต่างประเทศก็เดินทางเข้ามา
 ประกอบธุรกิจต่าง ๆ ในเมืองไทยมากขึ้น พวกนี้ต่างก็ใช้ชอญกมัตินสัญญาเป็น
 เครื่องมือในการรักษาดลประโยชน์ของพวกตนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในระยะเวลา
 กังกล่าวนี้เองความรู้สึกสูญเสียสิทธิ์และความรู้สึกในความเสียเปรียบของคนไทยใน
 บ้านเมืองไทยเองก็ปรากฏเห็นเด่นชัดยิ่งขึ้น และได้กลายเป็นความรู้สึกขมขื่นโดย
 เฉพาะเมื่อชอญกมัตินนั้นถูกนำไปใช้เป็นประโยชน์ครอบคลุมไปถึง "คนในบังคับ" หรือ
 "คนในอารักขา" ของประเทศคู่สัญญาของไทยโดยเฉพาะมหาอำนาจดังกฤษกับฝรั่งเศส
 หึ้ง ๆ ที่คนเหล่านั้นก็เป็นชาวเอเชียเช่นเดียวกับคนไทย ความเสียเปรียบดังกล่าว
 ก่อให้เกิดปัญหาความยุ่งยากต่อการบริหารประเทศของรัฐบาลไทยเป็นอันมาก ทำให้
 รัฐบาลเห็นความจำเป็นต้องแก้ไขให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากความเสียเปรียบในเรื่อง
 สิทธิสภาพนอกอาณาเขต และเรื่องภาษีอากรให้ได้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ได้ทรงเริ่มแก้ไขโดยวิธีจ้างชาวตะวันตกผู้เชี่ยวชาญกฎหมาย
 มาเป็นที่ปรึกษาดำเนินการปฏิรูปกฎหมาย และการศาลของไทยเพื่อให้เป็นหลักประกัน
 ด้านความยุติธรรมและเป็นหนทางที่จะให้มหาอำนาจตะวันตกยอมถอนปรนตอชอญกมัติน
 ความสนธิสัญญาอันไม่เสมอภาคดังกล่าวซึ่งมิได้มีกำหนดเวลาสิ้นสุด และไม่มีบทบัญญัติ
 ให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือบอกเลิกได้¹ แต่ความพยายามดังกล่าวก็ยัง ไม่ประสบผล
 สำเร็จในรัชกาลที่ 5

1 พระยาถึลยามไมตรี (Dr. Francis B. Sayre), เอกสารเกี่ยวกับการ
 ปรับปรุงชอญกมัตินความสัญญาล้าสมัยของประเทศไทยในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
 เกล้าเจ้าอยู่หัว, นายสารานู ถึลยามไมตรี (แปล), (กรมศิลปากรจัดพิมพ์, พ.ศ.
 2512), กำนนำ, หน้า 2-3. และไปรคอ่านรายละเอียดของทวิบทสัญญาต่าง ๆ
 ซึ่งแสดงถึงสภาพนอกอาณาเขตและข้อจำกัดในเรื่องอำนาจการเก็บภาษีได้ในภาคผนวก
 ของหนังสือเล่มเดียวกันนี้, หน้า 40 - หน้า 99.

ในสมัยรัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2453 - พ.ศ. 2468) เมื่อ พ.ศ. 2457 สงครามโลกครั้งที่ 1 ได้อุบัติขึ้นในทวีปยุโรป ต่อมาในปี พ.ศ. 2460 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ภัทรมหาราชองค์ที่ 6 แห่งสยามได้เสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 1 โดยเสด็จประพาสสยามโดยเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร และเสด็จจัดสงเคราะห์ไทยไปร่วมรบกับฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งมีสหรัฐอเมริกา ร่วมอยู่ด้วย เมื่อสงครามยุติลงโดยฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะ ประเทศไทยจึงมีฐานะเป็นประเทศผู้ชนะสงครามด้วย และหลุดพ้นจากขอบเขตของสนธิสัญญาอาณานิคมกับประเทศที่แพ้สงครามโดยอัตโนมัติ ยังคงเหลือขอบเขตที่เกี่ยวกับประเทศมหาอำนาจผู้ชนะสงครามเท่านั้น ดังนั้นเมื่อมีการประชุมตกลงทำสนธิสัญญาสันติภาพระหว่างผู้ชนะและผู้แพ้ ณ พระราชวังแวร์ซายส์ ประเทศฝรั่งเศส พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ภัทรมหาราชองค์ที่ 6 แห่งสยามได้เสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 2 โดยเสด็จประพาสสยามโดยเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งมีสหรัฐอเมริกา ร่วมอยู่ด้วย เมื่อสงครามยุติลงโดยฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะ ประเทศไทยจึงมีฐานะเป็นประเทศผู้ชนะสงครามด้วย และหลุดพ้นจากขอบเขตของสนธิสัญญาอาณานิคมกับประเทศที่แพ้สงครามโดยอัตโนมัติ ยังคงเหลือขอบเขตที่เกี่ยวกับประเทศมหาอำนาจผู้ชนะสงครามเท่านั้น ดังนั้นเมื่อมีการประชุมตกลงทำสนธิสัญญาสันติภาพระหว่างผู้ชนะและผู้แพ้ ณ พระราชวังแวร์ซายส์ ประเทศฝรั่งเศส พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ภัทรมหาราชองค์ที่ 6 แห่งสยามได้เสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 2 โดยเสด็จประพาสสยามโดยเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งมีสหรัฐอเมริกา ร่วมอยู่ด้วย เมื่อสงครามยุติลงโดยฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะ ประเทศไทยจึงมีฐานะเป็นประเทศผู้ชนะสงครามด้วย และหลุดพ้นจากขอบเขตของสนธิสัญญาอาณานิคมกับประเทศที่แพ้สงครามโดยอัตโนมัติ ยังคงเหลือขอบเขตที่เกี่ยวกับประเทศมหาอำนาจผู้ชนะสงครามเท่านั้น

¹ ทรงศรี อัจฉริยะ (พ่อนาน), "123 ปีแห่งมิตรภาพระหว่างไทยกับอเมริกัน", ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา (พระนคร : แพรวพินทยา, 2519), หน้า 17.

² David A. Wilson, The United States and the Future of Thailand, (New York : Praeger Publishers, 1970), p. 25.

ก็ได้รับการปฏิบัติ ทั้งนี้โดยความจริงใจ และความรักความยุติธรรมของผู้นำของสหรัฐอเมริกาเอง กับโดยบทบาทของที่ปรึกษาราชการกระทรวงการต่างประเทศชาวอเมริกันที่เข้ามารับราชการกับรัฐบาลไทยนับจากเริ่มตั้งตำแหน่งนี้ใน พ.ศ. 2460 (ค.ศ. 1917) จนถึง พ.ศ. 2483 (ค.ศ. 1940) เมื่อตำแหน่งนี้หมดความสำคัญลงโดยที่ไทยสามารถยกเลิกสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั้นลงได้ ที่ปรึกษาดังกล่าวมี 5 คน คือ เอดคอน อาร์ เจมส์ (Elden R. James) ฟรานซิส บี แซร์ (Francis B. Sayre) คอร์ทนี กรอคเคอร์ (Courtney Crocker) เรย์มอน บี สตีฟเวนส์ (Raymond B. Stevens) และเฟรเดอริค อาร์ ดอลเบียร์ (Frederick R. Dolbeare) โดยที่ที่ปรึกษาแต่ละคนรับราชการในเมืองไทยเป็นเวลาต่างกันดังนี้ คร.เจมส์อยู่เมืองไทยเป็นเวลา 5 ปี คร.แซร์ อยู่เมืองไทยไม่ถึงหนึ่งปี แต่รับหน้าที่เป็นผู้แทนรัฐบาลไทยไปเจรจาเรื่องสนธิสัญญากับนานาประเทศในยุโรปอีก 2 ปี รวมเวลาเกือบ 3 ปี กรอคเคอร์อยู่เมืองไทย 2 ปี สตีฟเวนส์อยู่ 9 ปี และดอลเบียร์อยู่ได้ประมาณ 5 ปีเศษ¹

ความพยายามแก้ไขสนธิสัญญาไม่เสมอภาคในสมัยรัชกาลที่ 6 นี้เริ่มด้วย คร.เจมส์ รับหน้าที่เป็นผู้แทนไทยไปเจรจากับรัฐบาลอเมริกันที่กรุงวอชิงตัน เรื่องไทยขอแก้ไขสนธิสัญญา ระหว่างไทยกับสหรัฐภายใต้สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ปรากฏว่าบรรยากาศของการประชุมเป็นไปด้วยความอบอุ่นและไมตรีจิตที่สหรัฐแสดงต่อฝ่ายไทย คร.เจมส์ ในฐานะที่เป็นชาวอเมริกันก็ได้ใช้ความพยายามชี้แจงให้สหรัฐซึ่งเป็นผู้เจรจา เห็นถึงความเสียเปรียบของประเทศเล็ก ๆ อย่างประเทศไทยในการพัฒนาประเทศและในการลงไว้ซึ่งเอกราช ถ้าหากประเทศมหาอำนาจยังคงก้าวร้าวทางด้านการศาลและ

¹ แดมสุข นุ่มนนท์, "ที่ปรึกษาราชการชาวอเมริกันในประเทศไทย พ.ศ. 2446 - พ.ศ. 2483)", ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา, หน้า 153 -

การเงินรายได้ของประเทศไทยอยู่เช่นนี้¹ ดังนั้นไทยจึงต้องการให้สหรัฐอเมริกากำหนดระยะเวลาให้แน่นอนลง ว่าจะยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตได้เมื่อไร คือหมายความว่า จะยอมให้คนไทยในบังคับอเมริกาที่กระทำผิดมาขึ้นศาลไทยได้เมื่อไร และสหรัฐจะยอมให้ไทยแก้ไขข้อผูกมัดเรื่องอัตราภาษีศุลกากร ได้หรือไม่ด้วย

ปรากฏว่าการเจรจา ระหว่างสหรัฐ กับผู้แทนรัฐบาลไทยดำเนินมาจนถึงวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2463 จึงได้มีการลงนามในสนธิสัญญาไทย-อเมริกา ซึ่งกำหนดสาระสำคัญดังต่อไปนี้²

1. ยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตคนไทยในบังคับอเมริกาในประเทศไทย แต่ยังคงให้ทางศาลอเมริกันมีอำนาจลงคดีไปพิจารณาเองได้ แต่จะถอนไปจากศาลฎีกาซึ่งพระมหากษัตริย์ไทยทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจสูงสุดในการตัดสินคดีไม่ได้ สิทธิในการลงคดีนี้ สหรัฐมีสิทธิทำได้จนกว่าไทยจะประกาศและบังคับใช้ประมวลกฎหมายตามที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงจนได้มาตรฐานของประเทศตะวันตกแล้ว 5 ปี

2. ให้เลิกภาษีร้อยชักสาม หมายความว่าให้ไทยมีเสรีภาพในการตั้งพิกัดอัตราศุลกากรเองได้

3. กำหนดสนธิสัญญาใหม่ต่อบังคับใช้ภายในระยะเวลา 10 ปี

สนธิสัญญานี้ นับได้ว่าเป็นความสำคัญมาก เพราะเป็นครั้งแรกที่ไทยได้มีอำนาจทางการศาลเหนือคนไทยในบังคับต่างชาติและมีเสรีภาพเรื่องภาษีศุลกากร ทั้งนี้โดยไม่ต้องเสียสิ่งแลกเปลี่ยนใด ๆ เลย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงสัญญานี้ว่า

¹ แอมสตุช นูมันท์, เรื่องเดิม, หน้า 159.

² แอมสตุช นูมันท์, เรื่องเดิม, หน้า 159-160 และโปรดอ่านรายละเอียดของสนธิสัญญาตอนท้ายของบทนี้

".....สัญญาใหม่ฉบับนี้เป็นหลักประกันความยุติธรรมที่รัฐบาลอเมริกาได้นอบน้อมให้กับเรา และมีเป็นบันไดที่จะนำเราไปสู่ความสำเร็จในการแก้ไขสนธิสัญญาเก่า ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความเจริญของประเทศ อเมริกาได้สร้าง ความหวังใหม่ให้แก่เราว่า มหาอำนาจอื่น ๆ คงจะช่วยเราจัดอุปสรรคของประเทศด้วยสิทธิที่เปี่ยมไปด้วยความกรุณา เช่นเดียวกัน..."¹

ความเหตุนี้คำกล่าวของประธานาธิบดีวูดโร วิลสัน ซึ่งค้นได้กลายเป็นความจริงในทางปฏิบัติแล้ว และผู้ที่สมควรได้รับการสรรเสริญต่อความสำเร็จดังกล่าวก็คือ คร.เจมส์ นั้นเอง รัชกาลที่ 6 ได้ทรงมีพระราชหัตถเลขาถึง คร.เจมส์ ตอนหนึ่งว่า

"ข้าพเจ้าตระหนักดีว่า ท่านได้อุทิศความจงรักภักดีและความสามารถทำงานอันนี้ด้วยความเต็มใจ และความซื่อสัตย์ ข้าพเจ้าซาบซึ้งในน้ำใจ และขอคารวะต่อเพื่อนร่วมชาติชาวอเมริกันของท่าน พร้อมทั้งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะทำงานให้แก่ประเทศชาติของเราต่อไป"²

จะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกาเป็นมหาอำนาจประเทศแรกที่ได้แสดงไมตรีจิตอันดีเลิศต่อไทย โดยช่วยให้ประเทศไทยได้เป็นอิสระในการเก็บภาษีอากรซึ่งถูก

¹ Bangkok Times, 3 มกราคม พ.ศ. 2465 อ้างถึงใน แคมสว นูมนนท์, เรื่องเดิม, หน้า 160.

² Kenneth T. Young, "The Special Role of American Advisers in Thailand 1902 - 1949," Asia Magazine, หน้า 28 อ้างถึงใน แคมสว นูมนนท์, เรื่องเดิม, หน้า 160.

จากที่มาหลายสิบปีได้ตามที่ฝ่ายไทยเห็นว่าเหมาะสม และยังให้ความมั่นใจว่าไทยจะ
 ได้อำนาจศาลกลับคืนมาโดยสมบูรณ์ตามกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน สัญญาใหม่นี้ได้ให้
 ความหวังแก่รัฐบาลไทยและประชาชนชาวไทยในการที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็น
 ธรรมจากประเทศคู่สัญญาอื่น ๆ ในการเจรจาขอยกเลิกสัญญาไม่เสมอภาคเช่นเดียวกับ
 กับที่สหรัฐได้ปฏิบัติต่อไทย แต่ในระยะแรกภายหลังจากที่ไทยลงนามในสัญญาดังกล่าว
 กับสหรัฐแล้วไม่ปรากฏว่ามีชาติโดยอมเจรจาขอแก้ไขสัญญากับไทยอีกเลย ประเทศที่
 ทอทานการแก้ไขสัญญากับไทยมากที่สุดคือ อังกฤษ เพราะอังกฤษถือว่าได้ยินยอมให้คน
 ในบังคับอังกฤษที่กระทำผิดขึ้นศาลไทยแล้วตั้งแต่ พ.ศ. 2452 ฉะนั้นอังกฤษจึงแสดง
 ท่าทีให้เห็นชัดว่าอังกฤษจะไม่ยินยอมมากกว่านี้อีก ส่วนเรื่องภาษีศุลกากรนั้น
 อังกฤษจะไม่ยินยอมผ่อนปรนให้ไทยอย่างแน่นอน เพราะจะเป็นการกระทบกระเทือน
 คอศภาวะทางการค้าของอังกฤษในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างมาก นอกจากนี้
 นี้ยังมีประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ยินยอมเช่นเดียวกับอังกฤษซึ่งได้แก่ ฝรั่งเศส อิตาลี ฮอลันดา
 เบลเยียม เคนมารค นอร์เวย์ สวีเดน สเปนและโปรตุเกส รัฐบาลไทยตระหนักดีว่า
 ถ้าไทยยังไม่สามารถเจรจาให้ประเทศเหล่านี้ยอมแก้ไขสนธิสัญญากับไทยได้แล้ว
 ประเทศไทยก็ไม่อาจดำเนินการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้รัฐบาล
 ไทยจึงจำเป็นต้องรีบขอแก้ไขสนธิสัญญากับประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ตามแนวทางที่สหรัฐ
 ได้ทำไว้แล้วกับประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2463 เดิมก่อน รัฐบาลไทยพิจารณาเห็นว่า
 จากประสบการณ์ในอดีตการเจรจาระหว่างรัฐบาลไทยกับนานาประเทศที่กรุงเทพฯ นั้น
 มักประสบความสำเร็จเพราะคู่เจรจาท่างถือตนและขาดความอดุณอะลุยซึ่งกันและ
 กัน การที่จะให้การแก้ไขสนธิสัญญาประสบความสำเร็จ รัฐบาลไทยควรจะต้องเปิด
 การเจรจากับประเทศนั้น ๆ เป็นกรณีพิเศษแต่ละประเทศไป พระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
 เกเกล้าฯ จึงทรงมีพระราชดำริที่จะหาผู้แทนรัฐบาลที่จะเดินทางไปเจรจากับประเทศต่าง ๆ
 ในยุโรป โดยได้รับมอบหมายอำนาจเต็มจากรัฐบาลไทยในการเจรจาต่อรองเพื่อแก้ไข
 สิทธิสภาพนอกอาณาเขตและเรื่องอัตรากาภาษีศุลกากร ผู้ที่ทรงเห็นว่าเหมาะสมที่สุดที่จะ

ทำหน้าที่เป็นตัวแทนรัฐบาลไทยครั้งถัดมาก็คือ คร.ฟรานซิส บี แชร ซึ่งบังเอิญได้ขอ
 กราบถวายบังคมลาออกจากราชการในเมืองไทย หลังจากได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ปรึกษา
 ราชการกระทรวงการต่างประเทศไม่ถึงปี ทั้งนี้เพราะเป็นห่วงครอบครัวซึ่งเดินทาง
 กลับสหรัฐอเมริกาไปก่อนหน้าแล้ว เนื่องจากไม่อาจทนคืนฟ้าอากาศของเมืองไทยได้
 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงชอรองและแต่งตั้งให้ คร.ฟรานซิส บี แชร
 เป็นผู้แทนรัฐบาลไทยไปเจรจากับประเทศต่าง ๆ ในยุโรป ซึ่ง คร.แชรก็ได้เริ่ม
 ออกเดินทาง ไปปฏิบัติหน้าที่ในปี พ.ศ. 2467 ถึงข้อความในหนังสือที่พระองค์เจ้า-
 ไทรทศประพันธ์ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศทรงมีถึงเจ้าพระยามหิธร ราชเสนา-
 บดีการ ลงวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2467 ดังนี้ "ด้วยในเดือนกุมภาพันธ์ก่อน
 คร.แสรย์ ได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบว่า มีความเสียใจเป็นอย่างยิ่งที่จะรับราชการ
 ฉลองพระเดชพระคุณต่อไปกว่าที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาอันไม่ได้ เพราะเหตุที่บุตร
 ทนอากาศไม่ได้ คร.แสรย์จึงจะคงกลับไปในเคอตันนายนหน้า... ข้าพเจ้าจึง
 ได้มีโทรเลข ลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ไปขอให้ คร.เจมส์ช่วยรับหาตัวแทน คร.แสรย์
 ให้ด้วยเถิด... บัดนี้หากคนใดคนหนึ่งแล้วคือ นายครอทเตอร์ เนย์ กรอกเคอร์ ได้บริจญา
 สาราจารย์... ขณะนี้ คร.แสรย์ เห็นว่าสัญญาก็มีหวังเสสส์ก็ดำเนินใกล้ลงสำเร็จอยู่แล้ว
 ... คร.แสรย์ เห็นว่าควรเราจะเจรจาขอแก้สัญญากับประเทศอื่น ๆ มีอังกฤษเป็น
 อาทิต่อไป จะเพาะประเทศอังกฤษนั้น คร.แสรย์ เห็นว่าเวลานี้เป็นโอกาสเหมาะ
 อย่างยิ่ง เพราะว่าเป็นการที่จะขออิสรภาพในการศาลและการภาษีอากรคืนโดยเต็ม
 บริบูรณ์นั้น จะขอจากคณะเสนาบดีใดไม่ได้สักวี่งขึ้นไปกว่าขอต่อคณะเสนาบดีกรมกร
 ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในเวลานี้ กับทั้ง คร.แสรย์ เองก็รู้จักกับเสนาบดีอังกฤษบางนาย
 อย่างเช่น ลอร์ด ฮอลเลน และนายลิตินีย์เวบบ์ เป็นต้น..."¹

¹ เอกสารหมวด 1 เบ็ดเตล็ด หมู่ - การจ้างชาวต่างประเทศในราชการ
 ฝ่ายต่างประเทศ พ.ศ. 2464-2466, "การจ้างนายครอทเตอร์มาเป็นที่ปรึกษาราชการ
 กระทรวงการต่างประเทศแทน Dr. Francis B. Sayre" , หนังสือพระองค์เจ้า
 ไทรทศประพันธ์ ถึงเจ้าพระยามหิธร ลงวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2467.

ต่อมาใน พ.ศ. 2468 ได้มีการแต่งตั้ง คร. แสร์ และ คร. เจมส์ ให้เป็น
 อัครราชทูตเมื่ออำนาจเต็ม ดังปรากฏในหนังสือของพระองค์เจ้าไทรทศประพันธ์ ถึง
 เจ้าพระยามหิธร ดังนี้

ที่ 27/2094

ศาลาว่าการต่างประเทศ

วันที่ 2 พฤษภาคม พระพุทธศักราช 2468

เรียน มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ,

ควยข้าพเจ้าได้รับโทรเลขพระยาสุรพกิจปรีชา มีมาจากกรุงดิสบอน ลง
 วันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2468 ขอให้ออกเตอร์แอสร์ ได้รับพระราชทานยศบรรดาศักดิ์
 เป็นอัครราชทูตเมื่ออำนาจเต็ม โดยอย่างเหว่ว่าจะกระทำให้การปลุกเกษเกษไขสัญญาแก่ประเทศ
 ที่สืบมาจากชาติและดินสกลยิ่งขึ้น ดังมีความพิศดารแจ้งอยู่ในสำเนาโทรเลขที่ข้าพเจ้า
 ได้คิดส่งมาด้วยแล้ว

เรื่องพระราชทานยศบรรดาศักดิ์อัครราชทูตเมื่ออำนาจเต็มแก่ที่ปลุกเกษเกษ
 การต่างประเทศนี้ ข้าพเจ้าได้ตรวจเรื่องเก่า ๆ ที่มีอยู่ในกระทรวงนี้แล้ว ปรากฏว่า
 ได้เคยพระราชทานโดยประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษา เมื่อทรงพระราชนิพนธ์
 เห็นว่าที่ปรึกษาคนนั้น ๆ ได้รับราชการฉลองพระเดชพระคุณมาเป็นอย่างดี มีตัวอย่าง
 คือ เจ้าพระยาอภัยราชา (โรลัง ยักซมิน), มิสเตอร์สโครเบล และพระยาภักดีคุณไมตรี
 (เจมส์ โอ เวสเทินทาก) ข้าพเจ้าเห็นควยเกล้าว่าออกเตอร์แอสร์ ได้รับราชการ
 ฉลองพระเดชพระคุณมาเป็นอย่างดีสมควรมาก ดังปรากฏในเรื่องปลุกเกษเกษ
 สัญญาเป็นพิเศษ ทั้งเวลานี้ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นสมาชิกคนกลางฝ่าย
 สยามในศาล ประจำคนกลางณะกรุงเฮกควย และสมาชิกเหล่านี้โดยมากมักจะมียศ
 บรรดาศักดิ์เป็นอัครราชทูตเมื่ออำนาจเต็ม จึงเห็นควยเกล้าว่า ออกเตอร์แอสร์
 สมควรจะได้รับพระราชทานยศบรรดาศักดิ์นี้ได้ แต่อาจจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 พระราชทานแล้ว ข้าพเจ้าขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ออกเตอร์เจมส์ได้

มียศบรรดาศักดิ์เป็นนักราชทูตผู้มีอำนาจเต็มด้วยอีกนาย 1 เพราะคอกเตอร์เจมส์ ก็ได้รับราชการฉลองพระเดชพระคุณมาเป็นอย่างดี แลเป็นสมาชิกคนกลางฝ่ายสยาม ในศาลประจำคนกลางละกรุงเฮกด้วย

ข้าพเจ้าได้ร่างประกาศพระราชนานยศบรรดาศักดิ์คือราชทูตผู้มีอำนาจเต็ม แก่คอกเตอร์แอสยร์ แลคอกเตอร์เจมส์ ส่งมายังเจ้าคุณพร้อมทั้งหนังสือฉบับนี้ แม้ร่างนี้ขอถวายพระแสงพระราชมาริห์แล้ว ข้าพเจ้าขอพระราชนานพระบรมราชานุญาต ลงประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาต่อไป

ขอได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท การจะควรประการใด สิ้นแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ข้าพเจ้าขอแสดงความนับถืออย่างยิ่งมายังเจ้าคุณ

โทรทศประพันธ์¹

เสนาบดี

อย่างไรก็ดีปรากฏว่าการเจรจาต้องประสบความลำบากไม่น้อย โดยเฉพาะกับอังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งมีผลประโยชน์มากในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ แต่เนื่องจาก ความรู้ความสามารถและไหวพริบทางการทูต ตลอดจนบุคลิกที่น่าประทับใจของ ดร. แชรร์ รวมทั้งฐานะของท่านที่เป็นบุตรเขยของประธานาธิบดีวิลสันแห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ก็มีผลเอื้ออำนวยให้การเจรจา ประสบความสำเร็จโดยใช้เวลาเกือบ 2 ปี ในที่สุดประเทศต่าง ๆ ในยุโรป 9 ประเทศ ได้แก่ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ สเปน โปรตุเกส เดนมาร์ก

¹ท.จ.ช., เอกสาร ร.6 ท.5 ทูตและกงสุลไทย 1-20 ปีที่ 20 เรื่องตั้งคอกเตอร์แอสยร์ คอกเตอร์เจมส์ เป็นอรรคราชทูตผู้มีอำนาจเต็ม (2 พฤษภาคม - 22 กรกฎาคม 2468)

สวีเดน อิตาลี เบลเยียม รวมทั้งประเทศอื่นๆ ก็โดยขอมลงนามในสนธิสัญญากับรัฐบาลไทย โดยมีข้อความสำคัญในสัญญาทำนองเดียวกับที่ไทยทำกับสหรัฐในพ.ศ. 2463 ปรากฏว่านอร์เวย์เป็นประเทศสุดท้ายที่โดยขอมลงนามในสัญญาใหม่เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2469

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่านับตั้งแต่ พ.ศ. 2469 เป็นต้นมา ประเทศไทยก็ได้รับการผ่อนปรนจากขอมุมักดีทางการศาลและการเงินโดยทางอ้อม ซึ่งได้พยายามคืนรถต่อสู้เพื่อปลดเปลื้องขอมุมักดีดังกล่าวมาเป็นเวลากว่า 70 ปี และความสำเร็จนั้นจะไม่เป็นผลเลยถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือจากที่ปรึกษาชาวอเมริกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร.ฟรานซิส บี แชร ซึ่งได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาภักดียาตราโมศรีเมื่อปี พ.ศ. 2470 เป็นการตอบสนององค์ความรู้ของท่านที่ได้ช่วยเหลือประเทศไทย

หลังจากที่ ดร.แชร ได้ลาออกจากตำแหน่งที่ปรึกษาราชการต่างประเทศของไทยแล้ว รัฐบาลไทยยังคงจ้างชาวอเมริกันมาเป็นที่ปรึกษาการต่างประเทศต่อไปเพื่อความเหมาะสม ดังจะเห็นได้จากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งปรากฏในพระราชหัตถเลขาที่ทรงมีไปถึงพระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์ ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2469 ดังนี้

"(นายชาลส์ เลเวสก์)...เห็นว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาในทางการอันควรคำนึงอยู่บางเช่น เรื่องรับเงินเดือน 2 ตำแหน่ง เรื่องหน้าที่ ๆ ปรึกษาในกระทรวงการต่างประเทศซึ่งถ้าใช้คนฝรั่งเศษอาจมีชาติอื่นขอรับขึ้นบ้าง ที่เราใช้ที่ปรึกษาชาวอเมริกันนั้น เป็นกลาง ๆ ก็อยู่แล้ว เมื่อจำเป็นจะต้องใช้นายชาลส์เลเวสก์เป็นเฉพาะก็ควรทำให้เป็นตำแหน่งกิตติมศักดิ์ชั่วคราวในกระทรวงการต่างประเทศ..."¹

¹ หมวดเบ็ดเตล็ด - 4, หนังสือโต้ตอบคังนายแลเวสก์ (ชาวฝรั่งเศส) เป็นที่ปรึกษากฎหมาย ของกระทรวงการต่างประเทศ, พระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงพระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์, 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2469.

ที่ปรึกษาชาวอเมริกันที่ได้รับการแต่งตั้งคือ นายเรมอนต์ บาร์เรตต์ สตีเวนส์ (Remond Barrett Stevens) กังโทร เลขจากพร ของคเจ้าไทรทศประพันธ์ถึง พระยามรินทร์วราษฏร ลงวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2468 ให้ตอบรับนายสตีเวนส์เป็นที่ปรึกษาการต่างประเทศ 3 ปี หลังจากรับราชการ ไครทศประพันธ์กรมการไทยก็ให้ทำสัญญาต่อกับนายสตีเวนส์อีก 3 ปี กังหนังสือที่พร ของคเจ้าไทรทศประพันธ์ทรงมีถึง เจ้าพระยามหินทร กังนี้

วันที่ 30 พ.ค. พ.ศ. 2471 พระองค์เจ้าไทรทศ ถึง เจ้าพระยามหินทร

... ข้าพเจ้าเห็นด้วยเกล้าท้าว นายสตีเวนส์ผู้นี้ เป็นผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่รัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง กังออกทั้งใจรับราชการมาด้วยความจงรักภักดีต่อไทย มีความซื่อสัตย์ในทางการของฝ่ายเรา กังคบกับเจ้านายที่ทั้งทางสถานทูตต่างประเทศและเจ้านายที่อื่น ๆ ฝ่ายไทยได้สนิสนมกมลเกลียด ไครค้ำเนินการเจรจาหนังสือสัญญาที่ยังไม่แล้วเสร็จ และจัดการทำสัญญาใหม่กับเยอรมนีได้เป็นที่เรียบร้อย เนื่องจาก การที่ต้องปฏิบัติตามหนังสือสัญญากับนานาประเทศที่ไครแก้ไขใหม่ นั้น ยังมีปัญหาสำคัญต่าง ๆ ที่ยังจะต้องพิจารณาจัดการต่อไปยังไม่ยุติ เป็นเวลาสำคัญต่าง ๆ ที่ยังจะต้องพิจารณาจัดการต่อไปยังไม่ยุติ เป็นเวลาสำคัญระหว่างหัวต่อซึ่งกรุงสยาม ซึ่งไครบิสิศภาพในการศาลและการตุลาการ จำเป็นจะต้องมีที่ปรึกษาที่มีคุณวุฒิรอบรู้ซื่อสัตย์ในกิจการของเราไว้ ยากนักที่จะหาผู้มีคุณวุฒิและคุณสมบัติได้ เหมาะแก่กังนาย-สตีเวนส์ผู้นี้ จึงเห็นด้วยเกล้าท้าว ถ้าไครท้าวนายสตีเวนส์ไครจะชอบด้วยประโยชน์ของราชการเป็นอย่างยิ่ง" ¹

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ไครทรงมีพระราชหัตถเลขาถึงพระองค์เจ้าไทรทศประพันธ์ ลงวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2471 (ค.ศ. 1928) ทบตกลงจ้าง

¹ หมวดเบ็ดเตล็ด 1 หมู่ การจ้างชาวต่างประเทศในราชการฝ่ายการต่างประเทศ พ.ศ. 2466-2478, "เรื่องนายที่ปรึกษาการกระทรวงการต่างประเทศ

นายสตีเวนส์เป็นที่ปรึกษาต่อไป

ต่อมาเมื่อนายสตีเวนส์ขอลาออกจากราชการ ไทยก็ได้จ้างนายเฟลเดरिक อาร์ คอลแบร์ มารับราชการแทนในตำแหน่งเดิมเมื่อ พ.ศ. 2478 กังหนังสีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมีถึง เลขาธิการ ก.พ. ดังนี้

"เนื่องจากนายเรมอนด์ บี. สตีเวนส์ ขอลาออกจากราชการ กระทรวงการต่างประเทศ เห็นว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องหาจ้างที่ปรึกษาใหม่เข้ามารับราชการแทน จะเพาะอย่างยิ่งในเวลานี้ ซึ่งจนจะถึงเวลาที่จะต้องเจรจาแก้ไขหนังสือสัญญาที่นานาประเทศอยู่แล้ว ที่ปรึกษาที่จะจ้างใหม่นี้ก็ควรเป็นคนอเมริกัน เช่นเคย..."¹

ต่อมาวันที่ 10 สิงหาคม 2478. จาก ร.ม.ท. ต่างประเทศมีหนังสือถึง เลขาธิการ ก.พ. ว่า นายสตีเวนส์ แนะนำนาย คอลแบร์²

ปรากฏว่านายสตีเวนส์และนายคอลแบร์ ได้มีบทบาทสำคัญในการเจรจาขอแก้ไขสนธิสัญญากับนานาประเทศอีกครั้งหนึ่งภายหลังที่รัฐบาลไทยได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายโดยสมบูรณ์เมื่อ พ.ศ. 2478 แล้ว เพื่อให้รัฐบาลไทยได้รับอิสรภาพในเรื่องอำนาจการศาล และการพาณิชย์การกลับคืนมาโดยเต็มที่ก่อนระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา พ.ศ. 2463 ที่ได้เห็นว่าไทยจะได้อิสรภาพดังกล่าวกลับคืนมาอย่างเต็มที่หลังจากที่ไทยได้ประกาศประมวลกฎหมายโดยสมบูรณ์และใช้ประมวลกฎหมายนั้นมา 5 ปี ซึ่งก็หมายความว่าเมื่อรัฐบาลไทยประกาศประมวลกฎหมายโดยสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2478 รัฐบาลไทยก็จะได้รับอิสรภาพทางการศาลและพาณิชย์การกลับคืนมาโดยสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2483 แต่ด้วยบทบาทของที่ปรึกษาชาวอเมริกันทั้งสองท่านดังกล่าวข้างต้นก็ทำให้ในระยะเวลาการได้รับอิสรภาพดังกล่าวเร็วขึ้นกว่ากำหนดเดิม กล่าวคือ ใน

1 และ 2 1 หมวดเบ็ดเตล็ด - 6 เรื่องการจ้างนายเฟลเดरिक อาร์ คอลแบร์ มารับราชการในตำแหน่งที่ปรึกษา, หนังสือจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ถึง เลขาธิการ ก.พ.

พ.ศ. 2479 รัฐบาลไทยซึ่งขณะนั้นหลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครานุรักษ์ฯ เป็นที่ปรึกษากระทรวงพร้อมกับสตีเฟนเวสต์ และคอดแบร์ ได้ร่วมมือกันใช้ความพยายามดำเนินการเปิดการเจรจากับประเทศต่าง ๆ เพื่อขอยกเลิกสนธิสัญญาที่ทำขึ้นในรัชกาลที่ 6 ทั้งหมด และขอทำสัญญากันใหม่โดยให้ตั้งอยู่บนหลักแห่งความเสมอภาค และความยุติธรรม ปรากฏว่าสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกอีกเช่นเคยที่แสดงไมตรีจิตยอมยกเลิกสัญญาเก่าใน พ.ศ. 2463 เสีย โดยทั้งสองประเทศได้ลงนามในสนธิสัญญาใหม่ร่วมกันเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2479 หลังจากนั้นรัฐบาลไทยก็ได้เปิดการเจรจากับประเทศอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งโดยสนธิสัญญาเหล่านี้ ก็ทำให้ประเทศไทยได้อิสรภาพในเรื่องอำนาจการศาล และการเงินกลับมาย่างเต็มที่ กล่าวคือ ศาลยุติธรรมของไทยสามารถพิจารณาตัดสินความของชาวต่างประเทศในเมืองไทยได้ เช่นเดียวกับคนไทย นอกจากนี้รัฐบาลไทยมีสิทธิอย่างเต็มที่ในการเก็บภาษีอากร ภาษีศุลกากร และสามารถให้บุคคลทั้งหลายที่เกิดในประเทศไทยถือสัญชาติไทยได้ ทั้งยังสามารถสงวนที่ดินสาธารณะที่ยังไม่มีใครจับจองเป็นเจ้าของไว้ให้แก่คนไทยได้ด้วย¹

ด้วยเหตุนี้ หลังจากที่ไทยต้องสูญเสียเอกราชทางการศาลมาถึง 84 ปี ไทยก็เพิ่งได้รับอิสรภาพอย่างสมบูรณ์ในตอนนี้เอง ซึ่งรัฐบาลไทยและคนไทยยอมรับกันถึงความช่วยเหลือของรัฐบาลอเมริกัน และที่ปรึกษาชาวอเมริกันก็ดังกล่าวนำแล้ว ดังที่ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมชได้กล่าวกับประธานาธิบดีโรสเวลต์ของสหรัฐอเมริกาเนื่องในโอกาสยื่นสาส์นตราตั้งในฐานะเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. 2483 ดังนี้

¹ กองจดหมายเหตุงานซึ่งค้น แฟ้ม 7 11, 922/172, ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ, 7 ตุลาคม 2481 อ้างถึงในแฉกสุข นุ่มนนท์, เรื่องเดิม, หน้า 164.

"... ในส่วนตัวข้าพเจ้า ใคร่ขอเรียนถึงความซาบซึ้งในความช่วยเหลือที่รัฐบาลอเมริกาได้แสดงต่อประเทศชาติของข้าพเจ้าในอดีต ตลอดจนความพยายามช่วยเหลือไขความเสมอภาคของสนธิสัญญากับนานาประเทศในปัจจุบัน ข้าพเจ้าตระหนักในความกรุณาของประเศท่านเป็นล้นพ้น..."¹

นอกจากสหรัฐอเมริกาจะมีความสัมพันธ์ทางการเมืองกับไทยในการเป็นประเทศแรกที่ยอมผ่อนปรนการผูกมัดของสนธิสัญญาไม่เสมอภาคจนกระทั่งไทยหลุดพ้นจากข้อผูกมัดของสนธิสัญญาดังกล่าวอย่างสิ้นเชิงแล้ว สหรัฐอเมริกายังได้ทำสัญญากับไทยอีกสองฉบับ คือ ใน พ.ศ. 2465 ทำสัญญาเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐ² และ ใน พ.ศ. 2468 เรื่องการยกเลิกการตรวจตราหนังสือเดินทาง³ จากสัญญาดังกล่าวนี้ย่อมแสดงให้เห็นความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ใกล้ชิดและจริงใจต่อกันระหว่างรัฐบาลและประชาชนชาติของทั้งสองประเทศในขณะนั้น

สำหรับที่ปรึกษาชาวอเมริกัน นอกเหนือจากมีบทบาทในการช่วยเหลือดำเนินการแก้ไขสนธิสัญญาไม่เสมอภาคให้แก่รัฐบาลและประชาชนชาวไทยแล้ว ยังมีบทบาทช่วยเหลือในกิจการภายในของประเทศไทยด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการถวายนามคิดเห็นแก่องค์ประชุมของประเทศ ดังเมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงขึ้นครองราชย์ได้ไม่นาน คร.ฟรานซิส บี. แซร์ ก็ได้พูดกล่าวถวายนามแนะนำเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองของประเทศ และได้เสนอแนะข้อแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาการสืบสันตติวงศ์ ปัญหาการคลัง การตั้งนายกรัฐมนตรี ขอบเขตและ

¹ The Department of State, Washington, Bulletin VII,
หน้า 716 อ้างถึงใน แกมสุข นุ่มนนท์, เรื่องเดิม, หน้า 165.

² โปรดอ่านรายละเอียดของสัญญาดังกล่าวตอนท้ายของบทนี้

³ โปรดอ่านรายละเอียดของสัญญาดังกล่าวตอนท้ายของบทนี้

อำนาจของอภิรัฐมนตรีสภา ตลอดจนถึงปัญหาที่ว่าควรมีสถานาธิบดีมัญญีหรือไม่ นอกจากนี้
นี้ ดร.พรานวณิช ปี แชร ยังได้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับหนึ่งถวายให้ทรงพิจารณาเพื่อเป็น
แนวทางในการบริหารประเทศต่อไป ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกอบด้วยบทบัญญัติ 12
มาตรา กำหนดให้องค์พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจสูงสุด แต่ในขณะ
เดียวกันให้มีนายกรัฐมนตรีและคณะเสนาบดีเป็นผู้ช่วยในการบริหารประเทศด้วย¹
แต่ไม่ปรากฏหลักฐานใด ๆ ยืนยันว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงมีความคิดเห็น
อย่างไรเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ส่วนนายสตีเวนสันนั้นเป็นกำลังสำคัญในการถวาย
คำปรึกษาแก่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ในเรื่องงบประมาณของประเทศ โดยเฉพาะ
เรื่องการค้าขายกับต่างประเทศ เป็นนโยบายที่จำเป็นสำหรับสถานการณ์ของประเทศในขณะนั้น
นอกจากนี้ สตีเวนสันยังได้รับการแต่งตั้งให้เข้าอยู่ในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตาม
พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ แต่เนื่องจากมีเสียงคัดค้านในการ
พระราชทานรัฐธรรมนูญ จึงทำให้การดำเนินงานเพื่อพระราชทานรัฐธรรมนูญในขณะ
นั้นไม่ประสบผลสำเร็จ² สำหรับคอลแบร์นั้นนับบทบาทมากในเรื่องโครงการช่วยเหลือ
ชาวนา และโดยที่คอลแบร์เป็นผู้เชี่ยวชาญกฎหมายทางด้านการเกษตรจึงเป็นส่วนส่งเสริม
ให้การทำงานช่วยเหลือทางด้านการเกษตรของเขาคือรัฐบาลไทยเป็นไปอย่างมี
ประสิทธิภาพและอย่างกว้างขวาง ต่อมาก่อนสงครามโลกครั้งที่สองอุบัติขึ้น คอลแบร์
ก็ได้ลาออกจากตำแหน่งที่ปรึกษาการต่างประเทศเพราะเห็นว่างานที่ตนได้รับมอบหมาย

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, เอกสารรัชกาลที่ 7 บ.1.3/32
เลขที่ 47 ส่วนพระองค์สมเด็จพระปกเกล้าฯ ราชานุญาต แผนกอภิรัฐมนตรี เรื่อง
บันทึกการปกครอง, 23 กรกฎาคม - 1 สิงหาคม 2469 อ้างถึงใน แคมสุข นุ่มนนท์,
เรื่องเดิม, หน้า 166.

² คุรายละเอียดยใน ซัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมือง-การเปลี่ยนแปลงทาง
การเมืองไทย พ.ศ. 1893-2475, (พระนคร : คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย, 2519) (เอกสารอัครโรเนียว), หน้า 226-252.

เกี่ยวกับการแก้ไขสนธิสัญญาได้เสรีจลินลงแล้ว ดร.แกมสุข นูมนนท์¹ ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง "ที่ปรึกษาาราชการชาวอเมริกันในประเทศไทย พ.ศ. 2446 - พ.ศ. 2483" ว่า "...การจากไปของคอลแบร์เท่ากับเป็นการปิดฉากการแสวงของที่ปรึกษาาราชการของชาวอเมริกันที่มีบทบาทสำคัญมาตลอดเวลารวม 50 ปีในประวัติศาสตร์ไทย..."²

อาจสรุปได้ว่าความสัมพันธ์ทางการ เมืองระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ในระยะก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น เป็นไปในลักษณะที่สหรัฐฯได้เป็นฝ่ายช่วยเหลือ ปลดเปลื้องข้อผูกมัดจากสนธิสัญญาไม่เสมอภาคที่ไทยทำกับนานาประเทศไว้ตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 4 จนกระทั่งประเทศไทยพ้นจากข้อผูกมัดของสนธิสัญญาดังกล่าวกับนานา ประเทศอย่างสมบูรณ์ในสมัยรัชกาลที่ 8 โดยที่ผู้ซึ่งมีส่วนช่วยเหลืออันสำคัญยิ่งในการ เจริญจากครองจนกระทั่งการแก้ไขสนธิสัญญาประสบความสำเร็จก็คือบรรดาที่ปรึกษา าราชการต่างประเทศชาวอเมริกันซึ่งเข้ามารับราชการในประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัชกาล ที่ 5 จนกระทั่งเมื่อไทยได้รับเอกราชจากสนธิสัญญาอย่างสมบูรณ์แล้วที่ปรึกษาชาว อเมริกันคนสุดท้ายจึงได้ลาออกจากราชการไทยไปในที่สุด

อนึ่ง นอกจากสหรัฐฯจะให้ความช่วยเหลือแก่ไทยดังกล่าวข้างต้นแล้ว สหรัฐฯยังได้ทำสัญญาร่วมกันกับไทยในการให้ความร่วมมือทางการ ส่งผู้ขายสาม แคน และการยกเลิกการตรวจจดตราหนังสือเดินทางระหว่างสองประเทศดังกล่าว มาแล้วด้วย

¹ ปัจจุบัน (พ.ศ. 2522) เป็นหัวหน้าภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (ทับแก้ว) เป็นผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทบาทที่ปรึกษาชาวอเมริกันในประเทศไทย

² แกมสุข นูมนนท์, เรื่องเดิม, หน้า 170.

ความสัมพันธ์ทางตาดนเศรษฐกิจ

หลังจากที่ไทยทำสนธิสัญญาอารวิงกับประเทศอังกฤษ และสนธิสัญญาแบบเดียวกันนี้กับสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น ๆ แล้ว การค้าของไทยกับนานาประเทศก็ขยายตัวขึ้นอย่างกว้างขวาง ปรากฏว่าสหรัฐฯ เป็นชาติแรกที่เปิดศักราชเครื่องจักรยนต์กลไกขึ้นในประเทศไทยโดยเริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และในสมัยรัชกาลที่ 5 สหรัฐฯ ได้เข้ามาลงทุนตั้งบริษัทการค้าในประเทศไทย บริษัทอเมริกันก็ได้เจริญขึ้นเป็นลำดับในสมัยรัชกาลที่ 6 เช่น บริษัท The Bangkok Manufacturing Co. ซึ่งผลิตน้ำอัดลมจำพวกน้ำหวาน โซดาและน้ำแข็ง บริษัท Siam Steam Packet Co. ซึ่งเดินเรือเมล์ในลำแม่น้ำเจ้าพระยาไปจังหวัดอ่างทอง และจังหวัดอื่น ๆ บริษัท Meklong Railway Co. คือบริษัทรถไฟสายแม่กลอง บริษัท Standard Oil Company of New York ขายน้ำมัน และบริษัท Behn Meyer Co. ซึ่งเป็นตัวแทนของบริษัท International Harvester Co. ในสหรัฐฯ ขายพวกเครื่องจักรไถนา เครื่องจักรทำนา และเครื่องมือเครื่องใช้ในการกสิกรรมต่าง ๆ สินค้าสำคัญของสหรัฐฯ ที่เริ่มมีชื่อเสียงมากมาตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ 5 คือ รถยนต์ที่แพร่หลายมากคือ รถยนต์ยี่ห้อ Ford และสินค้าที่เริ่มนิยมกันแพร่หลายมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 อีกประเภทหนึ่งก็คือ ภาพยนตร์ นอกจากนี้สหรัฐฯ ยังได้สัมปทานในกิจการต่าง ๆ จากรัฐบาลไทย เช่น กิจการเดินรถรางในพระนคร พ.ศ. 2436 กิจการไฟฟ้าใน พ.ศ. 2440 และกิจการเหมืองแร่ใน พ.ศ. 2445 เป็นต้น

ในสมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อ พ.ศ. 2463 บริษัทสะพานคารกอยด์แห่งนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกาซึ่งตั้งทำการค้าขายอยู่ที่ป็นัง ได้เสนอขอเช่าที่ภูเก็ถกว้าง 10 วา ยาว 10 วา จากรัฐบาลไทยเป็นเวลา 20 ปี โดยจะให้ค่าเช่าแก่รัฐบาล

ปีละ 12 บาท¹ แต่กระทรวงพระคลังยังไม่พอใจขอเสนอตั้งกล่าวด้วยเหตุผล
ดังต่อไปนี้²

ประการแรก บริษัทสะพานการค้าออยส์กำหนดราคาค่าเช่าให้ต่ำเกินไป
และเช่าเป็นเวลานานถึง 20 ปี

ประการที่สอง การที่บริษัทเสนอว่าต่อไปเมื่อจะมีการเจรจาสัญญาเรื่อง
เล็กเช่าที่เนื่องจากรัฐบาลเรียกเอาที่นั้นคืนโดยให้มีคนกลางชี้ขาดตัดสินราคาที่เขา
ได้ก่อสร้างเอาไว้ นั้น กระทรวงพระคลังเห็นว่าไม่ควรมีคนกลางชี้ขาดในเรื่องนี้

ประการที่สาม กระทรวงพระคลังพิจารณาเห็นว่า การที่จะให้บริษัทเช่า
ที่ดินนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ชอบด้วยสัญญาทางพระราชไมตรีสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1856
(พ.ศ. 2399) เพราะบริษัทนี้เป็นบริษัทอเมริกันจะเช่าได้ก็แต่โดยพระราชนาน
พระบรมราชานุญาตเท่านั้น กระทรวงพระคลังเห็นว่า ถ้าจะให้เช่าก็ควรจะทำริ
ให้มีประโยชน์แลกเปลี่ยนกับสิทธิในกฎหมายไทยต่อคนในบังคับของเขาในประเทศ
ไทยด้วย

ดังนั้นกระทรวงพระคลังจึงได้นำเรื่องนี้ไปปรึกษากับกระทรวงว่าการ
ต่างประเทศ ซึ่งในที่สุดปรากฏผลว่ารัฐบาลไทยยอมให้บริษัทสะพานการค้าออยส์
เช่าที่ที่ถูกเก็บได้ในอัตราค่าเช่าปีละ 500 บาท เพราะกฎหมายใหม่และสัญญาใหม่
ที่ไทยทำกับสหรัฐในเวลาที่ต่อมาอนุญาตให้บริษัทมีสิทธิดังกล่าว³

¹ เอกสารกองบรรณสาร กระทรวงการต่างประเทศ, 15/12 : 1
หมวด : สนธิสัญญา หมู่ : การเจรจาเรื่องต่าง ๆ ไทยกับอเมริกา, ศักราช :
2461-2473 ส่วนวนเรื่อง "บริษัทสะพานการค้าออยส์ (อเมริกัน) ขอเช่าที่ปลูก
ฉางน้ำมันที่ตงกา ภูเก็ต"

² เอกสารเช่นเดียวกับเชิงอรรถที่ 1, หนังสือปลัดทูลฉลองกระทรวง

³ กองบรรณสาร, กระทรวงการต่างประเทศ, วันที่ 15/12 : 1,
เรื่องเดิม

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 รัฐบาลไทยได้ดำริที่จะจัดตั้งการผูกขาดของ
 รัฐบาล (State monopolies) ขึ้นสำหรับการค้าบางประเภท¹ แต่หนังสือ
 สัญญาทางพระราชไมตรีกับสหรัฐนั้น บทบัญญัติข้อ 3 กล่าวว่ามีให้ใช้การผูกขาด
 ใด ๆ บังคับแก่สิ่งของที่ทำขึ้นในสหรัฐฯ ยกเว้นแต่สิ่งของ 3 ประเภทคือ อัดกลองอด
 ผืน และยาสูบเม้าอื่น ๆ หนังสือสัญญากังกล่าวนี้เป็นฉบับที่ได้รับสัตยาบันเมื่อวันที่
 1 กันยายน พ.ศ. 2464 (ค.ศ. 1921) มีผลใช้ในทางปฏิบัติเป็นเวลา 10 ปี
 และจะยกเลิกสัญญาได้ก็ต่อเมื่อคูกรณีแจ้งความให้ทราบล่วงหน้า 1 ปี ทั้งนี้หนังสือ
 สัญญานี้จึง เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการตั้งการผูกขาดของรัฐบาลซึ่งสหรัฐฯเอง
 ก็พยายามประวิงเวลาการแก้ไขสนธิสัญญา²

ด้วยเหตุนี้กระทรวงการต่างประเทศจึง ได้มีโทรเลขสั่งให้อัครราชทูตไทย
 ประจำสหรัฐฯ สอบถามความเห็นของนายสตีเวนสันในเรื่องนี้ ซึ่งก็ได้รับโทรเลขตอบ
 จากอัครราชทูตไทยว่า เรื่องการขอแก้ไขสัญญาของฝ่ายไทยนั้น นายสตีเวนสันคิดว่า
 เหตุผลอันแท้จริงของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ที่มีนโยบายในเรื่องนี้ก็
 เพราะกลัวว่า รัฐบาลไทยจะดำริตั้งการผูกขาดน้ำมันและสิ่งที่ทำจากน้ำมันซึ่งจะ
 ทำให้เป็นปัญหาแก่สหรัฐฯ ตัวอย่างสำหรับเรื่องนี้คือ รัฐบาลแมนจูก็ว่าได้ปฏิบัติเช่น
 นี้ แต่ก็ได้รับการคัดค้านไปแล้ว³ ทั้งนี้การที่รัฐบาลไทยจะตั้งการผูกขาดการค้า
 บางอย่างจึง ไม่ประสบความสำเร็จ

¹ กองบรรณสาร, กระทรวงการต่างประเทศ, แผนที่ 1/13 : 1,
 หมวด : สนธิสัญญา หมู่ : สนธิสัญญาสยามกับอเมริกัน, ศักราช : 2472-2479
 ส่วนหนังสือเรื่อง "การเจรจาสัญญากับอเมริกันว่าด้วยการผูกขาดข้อ 3", หนังสือ
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศถึงนายกรัฐมนตรี, พฤษภาคม 2478.

² เช่นเดียวกับเชิงอรรถที่ 2

³ กองบรรณสาร, กระทรวงการต่างประเทศ, แผนที่ 1/13 : 1,

ความร่วมมือระหว่างไทยและสหรัฐอเมริกาในการสำรวจ เศรษฐกิจแห่งชนบท

ใน พ.ศ. 2471 (ค.ศ. 1928) คณะมิชชันนารีอเมริกาชื่อ "Presbyterian Mission" ได้ติดต่อผ่านสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์ เพื่อขอ อนุญาตรัฐบาลไทยส่งศาสตราจารย์บัตเตอร์ฟิลด์ (Butterfield) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสำรวจ เศรษฐกิจแห่งชนบทในทวีปเอเชียเข้ามาทำการสำรวจทาง เศรษฐกิจ ในชนบท (rural economic survey) ในเมืองไทยโดยให้เหตุผลว่า พวกที่ ออกเงินบำรุงคณะมิชชัน เห็นว่าการแผ่คริสตศาสนาไม่ได้ผลดี เท่าเงินที่ทองเสีย จึงเห็นสมควรให้ทำการสำรวจทาง เศรษฐกิจขึ้น เพื่อจะได้ทำการช่วยเหลือเมือง ทางบ้านอื่นนอกเหนือจากการสอนศาสนาด้วยแล้ว¹ ข้อเสนอของคณะมิชชันนี้ คล้ายคลึงกับโครงการที่กระทรวงพาณิชย์และคมนาคมจะทำซึ่งคิดเป็นเงินประมาณ 5 แสนบาท ทำในเวลา 8 ปี แต่กระทรวงพาณิชย์และคมนาคมยังขาดหัวหน้า ผู้มีความรู้ และทักษะทางด้านนี้ ตลอดจนขาดทุนทรัพย์ด้วย² ดังนั้นข้อเสนอของ คณะมิชชันจึงน่าจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทย ด้วยเหตุนี้ที่ประชุมเสนาบดี สภาซึ่งประชุมในวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2472 (ค.ศ. 1929) จึงเห็นสมควร อนุญาตให้คณะมิชชันปฏิบัติตามที่ เสนอมาได้ โดยให้กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม เป็น เจ้าหน้าที่ยื่นร้องขอช่วยเหลือ โดยได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องด้วย³ ต่อมาใน พ.ศ. 2473 (ค.ศ. 1930) คณะมิชชันได้แจ้งให้ รัฐบาลไทยทราบว่าไม่สามารถเชิญ ศาสตราจารย์ ดร.บัตเตอร์ฟิลด์เข้ามาสำรวจ

¹ เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ ร. 7 ก. 35 1-31 สหรัฐอเมริกา ปีที่ 21 "คณะมิชชันนารีอเมริกัน ขออนุญาตให้ศาสตราจารย์บัตเตอร์ฟิลด์เข้ามาตรวจ การเอคอนอมิกส์ในประเทศสยาม"

² เช่นเดียวกับเชิงอรรถที่ 1

³ ตัดจากรายงานเสนาบดีสภาที่ 10/2472 วันที่ 9 กรกฎาคม 2472

สภาพเศรษฐกิจชนบทของไทยได้เนื่องจากศาสตราจารย์บ็ทเตอร์ฟีลด์มีงานสำคัญที่
 ต้องทำอยู่ในประเทศอื่นละทิ้งมาไม่ได้ แต่คณะมิชชันได้เชิญศาสตราจารย์ กร
 คาร์ล ซี ซิมเมอร์แมน (Carle C. Zimmerman) แห่งมหาวิทยาลัยมินเนโซตา
 เข้ามารับการสำรวจแทนโดยเมื่อ ดร.คาร์ล ซีมเมอร์แมน ได้เข้ามาถึงประเทศไทย
 ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2473 และได้รับความช่วยเหลือจากกระทรวงพาณิชย์และ
 คมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ และกระทรวง
 เกษตรธิการ ในการอำนวยความสะดวกและจัดเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ให้ช่วยเหลือ
 ตามที่ ดร.ซิมเมอร์แมนได้ร้องขอจากรัฐบาลไทย การสำรวจทางเศรษฐกิจนี้ใช้
 เวลา 6 เดือนจึงจะสำเร็จโดยเริ่มสำรวจที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นแห่งแรก¹

ข้อสังเกตคือ เป็นที่น่าเสียดายที่ไม่ปรากฏเอกสารที่แสดงให้เห็นว่า
 โครงการสำรวจเศรษฐกิจชนบทดังกล่าว ได้ดำเนินการต่อไปอย่างไร และนำมา
 ใช้เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเพียงใด อย่างไรก็ตามโครงการดัง
 กล่าวยอมแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ให้ความสนใจต่อ
 ความพยายามศึกษาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศเหมือนกันแม้จะขาดกำลัง
 คนและทุนทรัพย์ก็ตาม และแสดงให้เห็นว่าการที่มีการสำรวจเศรษฐกิจของชนบท
 ได้นั้นก็โดยความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาซึ่งขณะนั้นนับได้ว่าเป็นมหาмирประเทศ
 ของไทย ซึ่งถ้าการสำรวจเป็นไปอย่างจริงจังและได้ผลในทางปฏิบัติแล้วก็นับว่า
 เป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งไม่ได้แยกแยะ

¹ เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ, ร.7 ต.35 1-31 สหรัฐอเมริกา
 ปีที่ 21 "คณะมิชชันอเมริกาขออนุญาตให้ศาสตราจารย์บ็ทเตอร์ฟีลด์เขามารับการ
 เอกชนอมิกส์ในประเทศสยาม", หนังสือที่ ก. 2657/73 กรุงเทพฯ, ลงวันที่ 20
 ธันวาคม พ.ศ. 2473 ของปลัดทูลฉลองกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ถึงมหาเสวก-
 เอก เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ

ที่กรุงเทพฯ เท่านั้น แต่หลักฐานในเรื่องนี้ยังไม่ปรากฏดังได้กล่าวมาแล้ว

ความสัมพันธ์ทางศาสนสังคม

อาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ทางศาสนสังคมระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่เริ่มแรกก็คือการที่ชาวอเมริกันได้นำเอาความรู้ทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การแพทย์ การพิมพ์ การสาธารณสุข การศึกษา การยกฐานะและพัฒนาการศึกษาของสตรีไทยและสังคมไทย ฯลฯ เข้ามาเผยแพร่ในเมืองไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมาโดยบทบาทของบรรดามิชชันนารีอเมริกัน¹ ซึ่งพร้อม ๆ กับที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาในเมืองไทยก็ได้เข้ามาช่วยเหลือบ้านเมืองในด้านสังคมดังกล่าวด้วย และคงไม่เกินความจริงนักถ้าจะกล่าวว่างานทางด้านนี้ของมิชชันนารีอเมริกันประสบความสำเร็จมากกว่างานทางด้านเผยแพร่ศาสนา² และยังทำให้คนไทยเกิดความรู้สึกในทางที่ดีต่อมิชชันนารีอเมริกัน ซึ่งรวมไปถึงชาวอเมริกันและประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย

¹ โปรดอ่านรายละเอียดในสุพรรณิ กาญจนวิจิติ, บทบาทของมิชชันนารีในประเทศไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2507), (อักษรสำเนา), หน้า 35.

² สุพรรณิ กาญจนวิจิติ, "บทบาทของมิชชันนารีอเมริกันในประเทศไทย", ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา, หน้า 43 - 44.

๖. งานการศึกษา

มิชชันนารีอเมริกันได้ช่วยเหลือในการวางรากฐานการศึกษาสมัยใหม่ให้แก่ไทยมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 เรื่อยมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 6 ปรากฏว่างานทางด้านการศึกษาโดยความช่วยเหลือของชาวอเมริกันขยายตัวออกอย่างกว้างขวาง ทำให้การศึกษาของไทยตามแบบสมัยใหม่เจริญยิ่งขึ้น ประกอบกับองค์พระประมุขของประเทศได้ทรงให้การสนับสนุนโดยโปรดเกล้าฯ ให้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้ใกล้เคียงกับของต่างประเทศ ซึ่งเป็นเหตุให้มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษยอมรับนักเรียนไทยเข้าศึกษาต่อโดยไม่ต้องสอบวิชาความรู้เบื้องต้น¹ เป็นผลให้รัฐบาลไทยสามารถจัดส่งนักเรียนไทยออกไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศได้เป็นจำนวนมาก ในบรรดานักเรียนไทยที่ไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศนี้ สมเด็จพระราชาธิบดีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 กรมหลวงสงขลานครินทร์² ได้ทรงสำเร็จการศึกษาวิชาแพทยจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา

ส่วนในด้านสถานศึกษาภายในประเทศนั้น ในปี พ.ศ. 2465 (ค.ศ. 1922) มิชชันนารีอเมริกันชื่อ นาย จี. บี. แมคฟาร์แลนด์ (G.B. Macfarland) ได้ซื้อที่ดินและโรงเรียนเก่าแห่งหนึ่งแล้วอุทิศให้อยู่ในความอุปถัมภ์ของสภาประกาศศาสนาแห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ปรับปรุงกิจการของโรงเรียนนี้ใหม่แล้วให้ชื่อโรงเรียนว่า "เยนเนสส์เมโมเรียล" เพื่อเป็นที่ระลึกแก่นางเยนเนสส์ แมคฟาร์แลนด์ ซึ่งเป็นมารดาของ นาย จี. บี. แมคฟาร์แลนด์ นอกจากนี้คณะมิชชันนารีอเมริกัน

¹ ทรงศรี อัจจุรณ, "123 ปีแห่งมิตรภาพระหว่างไทยกับอเมริกัน", เล่มเกม, หน้า 15.

² ในรัชกาลปัจจุบันได้ทรงรับการสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก.

ยังได้สร้างโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนขึ้นในรัชกาลที่ 6 ด้วย ในด้านการศึกษา
ปรากฏว่าชาวอเมริกันได้มีส่วนช่วยเหลือยกระดับการศึกษาของไทยให้สูงขึ้นตาม
แบบนานาอารยประเทศทั้งปวงสืบมาจนกระทั่งในปัจจุบันนี้

ด้านการแพทย์

เช่นเดียวกับด้านการศึกษาคือ มิชชันนารีอเมริกันได้เข้ามามีบทบาทช่วย
เหลือไทยมากในด้านนี้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา ทั้งในส่วนกลางและส่วน
ภูมิภาค ในด้านนี้ มูลนิธิที่ช่วยเหลือทำโรงงานแพทย์และการศึกษาทางแพทย์ของ
ไทยเจริญเข้าขั้นมาตรฐาน คือ มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ (Rockefeller Founda-
tion) ซึ่งก่อกำเนิดขึ้นในเมืองไทยจากการมีการค้นพบโรคพยาธิปากขอ
(Hookworm Infection) ขึ้นในเมืองไทย มูลนิธิจึงได้จัดส่งนายแพทย์ เอ็ม.
อี. บาร์นส์ มาดำเนินการปราบปรามร่วมกับสภาภาษาสยามและกรมสุขาภิบาล
ในปี พ.ศ. 2459 (ค.ศ. 1916) ตั้งแต่นั้นมามูลนิธิก็ได้เข้ามามีบทบาทช่วย
เหลือทางด้านการศึกษาและสาธารณสุขแก่ประเทศไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2464
(ค.ศ. 1921) แผนกการศึกษาวิชาแพทย์ของมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ได้ติดต่อมา
ยังรัฐบาลไทยเพื่อการร่วมมือกันระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาในทำนองที่จะบำรุงและ
ขยายวิชาแพทย์ในเมืองไทย ในการนี้สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร์ อดุลยเดชวิกรม
พระบรมราชชนก ได้ทรงรับเป็นผู้แทนของกระทรวงศึกษาธิการติดต่อเรื่องการ
สร้างสถานที่ การเลือกสรรอาจารย์ผู้สอน และทุนอุดหนุนเพิ่มเติม โดยทรงนำ
หน้าที่ประสานงานกับนายแพทย์เบียร์ ผู้อำนวยการศึกษาวิชาแพทย์ของ

มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ปรากฏว่ามูลนิธินี้ได้บริจาคเงินจำนวนมหาศาลส่งเคราะห์
ในการสร้างโรงเรียนแพทย์และโรงเรียนพยาบาลในประเทศไทย พร้อมทั้งจัดหา
ศาสตราจารย์มาแนะนำอบรมแก่นักศึกษาแพทย์และพยาบาลในประเทศไทยด้วย
นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้นักศึกษาและอาจารย์ไทยได้มีโอกาสไปศึกษาต่อ ณ ต่าง-
ประเทศทั้งทางด้านการศึกษาและการพยาบาล โดยการให้ทุนไปศึกษาต่อด้วย¹

นอกจากชาวอเมริกันจะช่วยเหลือด้านการศึกษาและการสาธารณสุขใน
กรุงเทพฯแล้ว ยังได้ขยายงานไปยังส่วนภูมิภาคด้วย โดยในปี พ.ศ. 2467
(ค.ศ. 1924) มิชชันนารีอเมริกันได้จัดตั้ง โรงพยาบาลแมคคอร์มิคขึ้นที่จังหวัด
เชียงใหม่ อาจกล่าวได้ว่าภารกิจการศึกษา การพยาบาล และการสาธารณสุข
ของประเทศไทยเจริญก้าวหน้าจนถึงปัจจุบันนี้ก็โดยบทบาทความช่วยเหลือของ
สหรัฐอเมริกาเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ประกอบกับบทบาทของ
สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ในด้านการส่งเสริม
กิจการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศไทยด้วยความเสียสละอย่างยิ่งตลอด
พระชนม์ชีพของพระองค์ด้วย นับว่ากิจการแพทย์ พยาบาล และสาธารณสุขซึ่งกล่าว
เป็นประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อสังคมไทยโดยแท้

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ทรงศรี อาจารย์ถน, เรื่องเดิม, หน้า 15 - 16.

ก.จ.ช. เบ็คเคิลด์ ร.6 (หนังสือพิมพ์คดี : กรุงเทพฯ เกล็ด 20 ก.ย. 2464)

ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 [ปีที่ 36 สัญญาไทย-อเมริกัน พ.ศ.
2464]

ประกาศให้ใช้สัญญากรุงสยามกับอเมริกา

ลงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2463

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรมาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า

ควยหนังสือสัญญาว่าควยทางพระราชไมตรี ทางกาขาย และการเดินเรือ
ซึ่งได้แก้ไขหนังสือสัญญาแต่ก่อนในระหว่างกรุงสยาม กับสหปาดิรัฐอเมริกาฉบับ 1
กับข้อความคอกหายสัญญาว่าควยอำนาจศาลที่จะใช้ชั่วเวลาคราวหนึ่ง ซึ่งมีกำหนดไว้
ฉบับ 1 นั้น อรรถราชทูตผู้อำนาจเต็มฝ่ายสยามกับญแทนอรรถมหาเสนาบดีผู้อำนาจ
เต็มฝ่ายอเมริกา ได้ลงชื่อกันไว้ ณ กรุงวอชิงตัน วันที่ 16 ธันวาคม พระพุทธศักราช
2463 ครุศศักราช 1920 นั้น มีข้อสัญญากันว่า จะได้ใช้ตามหนังสือสัญญานี้ ตั้งแต่
วันที่ได้แลกเปลี่ยนสัตยาบันต่อกันเป็นคนสืบไป

หนังสือสัญญากับข้อความคอกหายสัญญาที่ว่านี้ได้มีพระราชสัตยาบัน ณ วันที่
29 เมษายน ศกนี้แล้ว แลเปรสิเดนทอร์โรน ยี ฮาร์ดีง ประธานาธิบดีแห่งสหปาดิ
รัฐอเมริกา ได้กระทำสัตยาบัน ณ วันที่ 6 พฤศจิกายน ศกนี้แล้วควย แลสัตยาบันทั้ง
2 ฝ่ายนี้ เสนาบดีว่าการต่างประเทศ กับอรรถราชทูตอเมริกันได้แลกเปลี่ยนต่อกัน
ที่ศาลว่าการต่างประเทศ ณ กรุงเทพฯ วันนี้ เวลา 5 นาฬิกาหลังเที่ยง เปนกำหนด
เวลาเริ่มใช้หนังสือสัญญานี้สืบไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งให้เจ้าพนักงานทุกกระทรวงทบวงการ แล
บรรดาผู้ซึ่งมีการ เกี่ยวข้องกับข้อความที่กล่าวไว้ในหนังสือสัญญา กับในข้อความคอกหาย

ก.จ.ช. ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 ปีที่ 36 สัปดาห์ไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ เกล็ดเมด 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 กอ.]

สัญญาที่ว่า ให้ถือตามกระทำตามความในสัญญาที่ว่านี้ทุกข้อทุกประการ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้น
สืบไป

ประกาศมาแต่ ณ วันที่ 1 กันยายน พระพุทธศักราช 2464 เป็นปีที่ 12
ในรัชกาลปัจจุบันนี้

หนังสือสัญญาระหว่างกรุงสยามกับสหประชาชาติอเมริกา
ลงชื่อกันที่กรุงวอชิงตัน วันที่ 16 ธันวาคม 2463
ได้แลกเปลี่ยนสัตยาบันกัน วันที่ 1 กันยายน 2464

สมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม และประธานาธิบดีสหประชาชาติอเมริกา มิมีในรอก
ที่จะกระทำใ้ทางพระราชไมตรี และความเข้าใจอันดี ซึ่งมีต่อกันอยู่โดยมาสู่กันใน
ระหว่างทั้ง 2 ประเทศนี้มั่นคงยิ่งขึ้น แลเชื่อมั่นว่าทางที่จะให้สมความปรารถนาอันนี้
ไม่มีอย่างอื่นดียิ่งกว่าที่จะแก้ไขบรรดาหนังสือสัญญาที่ได้มีต่อกันอยู่แล้วมาแต่ก่อน จึง
ได้ตกลงจะกระทำการแก้ไขนั้นให้เป็อันสำเร็จ โดยถือเอาความยุติธรรม แลให้
ประโยชน์ซึ่งกันแก่กันโดยเสมอภาคย์เป็นหลัก แลเพราะฉะนั้นจึงได้ทรงแต่งตั้ง แล
แต่งตั้งผู้มีอำนาจเต็มทั้งสองฝ่าย คือ

ฝ่ายสมเด็จพระเจ้ากรุงสยามนั้น พระยาประภากรวงศ์ อรรคราชทูต
พิเศษผู้มีอำนาจเต็มของกรุงสยาม ณ สหประชาชาติอเมริกา

ฝ่ายประธานาธิบดีสหประชาชาติอเมริกานั้น นอร์แมน เอช. ทาวีส ทำการ
แทนเสนาบดีว่าการต่างประเทศของสหประชาชาติอเมริกา ซึ่งเมื่อได้ส่งหนังสือมอบ
อำนาจให้ตรวจดูซึ่งกันแก่กัน แลได้เห็นเป็นอันถูกต้องแบบอย่างก็แล้ว ได้ปรึกษา
ตกลงกันทำสัญญาเป็นข้อดังต่อไปนี้

ข้อ 1

กรุงสยามกับสหประชาชาติอเมริกา จะต้องมีความสงบราบคาบเรียบร้อยกัน
อยู่เสมอ แลจะต้องเป็นไมตรีกันอยู่เป็นนิรันดร พลเมืองทุกคนในบังคับของ

ก.จ.ช. ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 (ปีที่ 36 สัญญาไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ เดลิเวอรี่ 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 ต่อ]

ประเทศที่ห้าสัญชาติใหญ่นี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะต้องมีเสรีภาพที่จะเข้าไป และเดินทาง
และอาศัยอยู่ในอาณาเขตของประเทศอีกฝ่ายหนึ่ง และทำการค้าขาย จะเป็นการขาย
ซื้อมาก ๆ ฤขายซื้อปลีกก็ตาม ทำการในทางศาสนา ทางศึกษา แลทางทาน
การกุศล แลเป็นเจ้าของ ฤเช่า ฤอยู่ในโรงเรียน โรงงาน โรงเก็บสินค้า
แลร้านค้า แลใ้ผู้นับพระแทนตัวตามที่คนจะเลือกตั้ง แลเช่าที่ดินสำหรับใช้เป็นที่
ที่อยู่ ฤทำการค้าขาย ฤสำหรับการศาสนา แลเพื่อประโยชน์ทำทานการกุศล ฤ
สำหรับเบบสุสาน แลทำการต่าง ๆ ทั่วไปอันเกี่ยวข้องกับ ฤจำเป็นในการค้าขาย
โดยสม่ำเสมอกับชาวเมือง ฤคนในบังคับของประเทศนั้น แต่ต้องยอมอยู่ใต้อำนาจกฎหมาย
แลข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งได้ตั้งไว้ในประเทศนั้นด้วย

คนเหล่านี้จะไม่ต้องถูกบังคับโดยอำนาจเหนือ ๆ เป็นอันขาด ที่จะให้เสีย
ค่าต่าง ๆ ฤภาษีอากรภายในอย่างใด ๆ นอกจากภาษีที่ชาวเมืองของประเทศ
นั้นได้เคยเสียอยู่ ฤจะเสียต่อไป

พลเมืองฤคนในบังคับของประเทศที่ห้าสัญชาติใหญ่นี้ฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง เมื่อ...
อาณาเขตของประเทศอีกฝ่าย.....จะต้อง ได้รับความคุ้มครองป้องกันเป็นใจอย่างยิ่ง
สำหรับภยภัยแลทรัพย์สินสมบัติ แลในส่วนนี้จะต้อง ไม่มีสิทธิแลประโยชน์เช่นเดียวกับที่ได้
ให้ให้แก่ชาวเมืองฤคนในบังคับของประเทศนั้น

แต่คนเหล่านี้เมื่ออยู่ในประเทศนั้นต้อง ได้รับความยกเว้นจากการเกณฑ์เป็น
ทหารทางบกฤทางน้ำ ในกองทหารประจำการสามัญ ฤในกองทหารประจำชาติ
ฤในเหล่าทหารมิติดีเซีย แลยกเว้นจากการต้องส่งเสียเงินโดยประการต่าง ๆ อัน
บังคับให้เสียแทนการเกณฑ์ตัวเป็นทหาร แลจะยกเว้นจากการต้องออกเงินให้กู้ยืม
ชนิดที่เป็นบังคับ ฤการเรียกเกณฑ์เอาเงินฤออกเงินเพื่อแก่การทหารอย่างใด ๆ
ทั้งสิ้น

ก.จ.ช. ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 [ปีที่ 36 สัญญาไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ เดลีเมล 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 กอ]

พลเมือง แคนนิแม็ง คัมของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่ทั้ง 2 ฝ่าย เมื่ออยู่ใน
อาณาเขตร ฤาในเมืองขึ้นของประเทศนั้น ๆ จะต้องมีเสรีภาพโดยเต็มในทางถือ
ศาสนาได้ตามชอบใจตน และเมื่อปฏิบัติตามกฎหมาย แลกข้อมบังคับต่าง ๆ ในส่วนนั้น
แล้ว จะต้องมีสิทธิสำหรับปฏิบัติ และกระทำพิธีการต่าง ๆ ตามลัทธิโดยเจียม ๆ
เป็นการเฉพาะตัว ฤารวมกันทำเป็นหมู่เหล่าเปิดเผยก็ได้

ข้อ 2

บรรดาเกษตรสถาน โรงเก็บของ โรงทำงาน แลร้าน แลสมมิต้อย่าง
อื่น ๆ ทั้งหลายของพลเมือง ฤาคนในบังคับของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ฝ่ายหนึ่ง
ฝ่ายใด ซึ่งอยู่ในอาณาเขตรของประเทศอีกฝ่ายหนึ่ง รวมทั้งสถานที่ต่าง ๆ อัน
เกี่ยวข้องซึ่งใช้สำหรับเป็นที่อยู่ ฤาสำหรับการค้าขายก็คั้นนั้น ต้องให้นับถือว่ามี
มีเจ้าของอยู่ทั้งสิ้น ห้ามมิให้เข้าไปตรวจ ฤาคนสถานที่เหล่านั้นแห่งหนึ่งแห่งใด ฤา
ตรวจสอดสรพสมุค หนังสือฤาปาฐะอื่นนั้น เว้นไว้แต่ที่จะกระทำตามลักษณะแลตามแบบ
ระเบียบที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมาย แลกข้อมบังคับต่าง ๆ สำหรับชาว เมืองของประเทศนั้น

ข้อ 3

ในระหว่างอาณาเขตรแลเมืองขึ้นของทั้ง 2 ฝ่ายที่ได้ทำสัญญานี้ จะต้อง
ให้มีการค้าขายแลการเดินเรือไปมาได้โดยสะดวกเต็มที่ทั้งหมด เสมอกันทั้ง 2 ฝ่าย
พลเมืองฤาคนในบังคับของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ต่างฝ่ายด้อยที่ออกไป
มาหากันได้ตามอำเภอใจโดยสะดวก แลปราศจากกัณฑ์นตราย พร้อมกับกำมัน และ
สินค้ายังท่าแลลำนน้ำทุกแห่งในอาณาเขตร แลเมืองขึ้นของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งได้เปิดให้
มีการค้าขาย แลการเดินเรือต่อเมืองต่างประเทศอยู่แล้ว ฤาที่จะได้เปิดต่อไปภายหน้า

ก.จ.ช. ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 [ปีที่ 36 สัญญาไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ (เคลีเมด 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 กอ)]

ยกเว้นเสียแต่สินค้าที่เป็นสุราจน ฤาถลันฤาหมัก ฤาสุราประกอบควยอัลกอฮอล์ และ
นำอัลกอฮอล์ และมัน และสิ่งที่ทำจากมันแดโคกะอิน เฮอร์อินและยาเมาอื่น ๆ ซึ่งอยู่
ในความเห็นทรวห้ามที่กำหนดไว้ ในหนังสือสัญญาระหว่างนานาประเทศว่าควยมันทำ
ที่กรุงเฮก เมื่อวันที่ 23 มกราคม ค.ศ. 1912 แลสรรพาวุธ แลเครื่องอาวุธค่าง ๆ
แลการค้ายขายของเหล่านี้ ประเทศฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ทำสัญญานี้ยอมมีอำนาจซึ่งไม่ขัด
กับลักษณะว่าควยประเทศที่ไปรคให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง ที่จะทำข้อมบังคับ แลจำกัด
การค้ายขายนั้น ได้ตามชอบใจ ภายในอาณาเขตร์แลเมืองขึ้นของประเทศนั้น อนึ่ง
การที่บุคคลฤาพวกใด ๆ เอาสินค้าที่ได้เกิดขึ้นฤาได้ทำขึ้นในประเทศที่ทำสัญญาใหญ่
นี้ ฝ่ายหนึ่งขาย ฤาขายต่อภายในอาณาเขตร์ ฤาเมืองขึ้นของอีกฝ่ายหนึ่งนั้น จะต้อง
ยกเว้นจากความจำกัดแลข้อขืนค่าง ๆ ของรัฐบาล ซึ่งเป็นความมุ่งหมายฤาใช้กันอยู่
เพื่อจะตั้งฤาเพื่อบำรุงการผูกขาดฤาการผูกขาดอย่างใด ๆ สำหรับเป็นผลกำไรของ
รัฐบาล ฤาของบุคคล ฤาของพวกอันหนึ่งนั้น

ข้อ 4

พลเมืองฤาคมนในมังกัมของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด จะ
ต้องมีเสรีภาพที่จะไปยังศาลยุติธรรมของประเทศอีกฝ่ายหนึ่งได้เสมอ เพื่อเรียกร้อง
ฤาป้องกันสิทธิของตน แลจะต้องมีเสรีภาพเท่าเทียมกันกับชาวเมืองฤาคมนในมังกัม
ของประเทศนั้น แลกับพลเมืองฤาคมนในมังกัมของประเทศที่ไปรคให้ได้ประโยชน์
อย่างยิ่ง ในการที่จะเลือกแลใช้บรรุณกฎหมาย ฤาหนายความ ฤาผู้แทนสำหรับให้
ไปทำการเรียกร้องฤาป้องกันสิทธิของตนต่อหน้าศาลนั้น ๆ การที่ชาวอเมริกันจะได้
เข้าไปทำการเหล่านี้ติดต่อกับศาลยุติธรรมในกรุงสยามนั้น จะต้องไม่ถูกลักษณะ ฤา
ความบังคับอย่างใด ๆ ซึ่งไม่ได้ใช้สำหรับชาวเมืองฤาคมนในมังกัมซึ่งเป็นพลเมือง

ก.จ.ช. ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 [ปีที่ 36 สัญญาไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ เดลิเมด 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 ต่อ]

ภาสำหรับพลเมืองภาคในบังคับของประเทศที่ไปรคให้ได้ประโยชน์อย่างยั้งนั้น

ข้อ 5

บริษัทจำกัดสินไช้ แลบริษัทหุ้นส่วนอย่างอื่น ๆ แลสมาคมซึ่งได้ตั้งขึ้นแล้ว
และซึ่งจะตั้งขึ้นในภายหน้าตามกฎหมายของฝ่ายใด ๆ และมีถิ่นฐานอยู่ในที่ดินแดนของ
ฝ่ายนั้น ๆ จะได้รับอนุญาตในที่ดินแดนของอีกฝ่ายหนึ่ง ให้มีสิทธิทำอำนาจอันชอบธรรม
แลตั้งศาลเป็นโจทย์จำเลย ตามกฎหมายของอีกฝ่ายหนึ่งนั้น

อนึ่งจะตองไม่มีลักษณะข้อยกเว้นตามบังคับของบริษัทภาคอเมริกา ซึ่งไม่
มีสำหรับบริษัทแลสมาคมของชาวสยาม ภาสำหรับบริษัท และหุ้นส่วนแห่งประเทศที่
ไปรคให้ได้ประโยชน์อย่างยั้ง ในการที่จะขึ้นศาลยุติธรรมในประเทศสยาม

ข้อ 6

พลเมืองภาคในบังคับของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ต่างฝ่ายด้อยที่ตองได้รับ
ประโยชน์ในดินแดนแลอาณาเขตร.....ฝ่ายหนึ่งเสมอ เหมือนกับชาวเมือง.....
คนในบังคับของประเทศนั้น แลเสมอเหมือนกับพลเมือง ภาคในบังคับของประเทศที่
ไปรคให้ได้ประโยชน์อย่างยั้งในการทั้งปวง ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาที่ผ่านค่านภายใน
การเก็บสินค้าไว้ที่โรงพัก ในเงินอนุญาตเกื้อกูลการค้าขายในการช่วยเกื้อหนุนให้สะดวก
ในการตรวจ แลที่ราคาสินค้า

ข้อ 7

สนปาสีรัฐอเมริกานับถือว่า กรุงสยามมีอิสรภาพในการทั้งปวงซึ่งเกี่ยวข้อง
พิกคัศราเก็บภาที่เข้าออก การคืนภาที่สินค้ากลับออกไปนอกเมือง แลสรรพากรผ่าน
ค่านภายใน และช่วยสาอากรอื่น ๆ ทั้งปวง มีลักษณะเป็นข้อสำคัญว่า จะตองประพฤติ

ก.จ.ช. ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 [ปีที่ 36 สัญญาไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ เคลลีเมต์ 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 ต่อ]

ให้เป็นผลเสมอเหมือนประเทศอื่น ๆ ในข้อเหล่านี้แล้วสหภาพาธิบดีรัฐอเมริกาขอมิให้กรุง
สยามเพิ่มอัตราภาษีที่สูงขึ้นกว่าที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาซึ่งมีอยู่ในปัจจุบันนี้ มีลักษณะ
เป็นข้อสำคัญอีกต่อไปว่า ประเทศอื่น ๆ ที่มีสิทธิจะรับผลพิเศษตามพิกัดภาษีที่มีอยู่นั้น
ขอมิให้เพิ่มอัตราภาษีเช่นนี้โดยเต็มใจ และไม่ขอผลประโยชน์แลกเปลี่ยนอย่างใดด้วย

ข้อ 8

ในการเรือเข้าออก หยุดทอดสมอบรรทุก และขนสินค้าลงเรือ ขึ้นจาก
เรือที่ท่าเรือ ที่น่านน้ำ ที่คูเรือ ที่ทางเรือเดิน ที่วางท่า ภาที่ลำน้ำของประเทศ
ทั้ง 2 นี้ จะต้องไม่ให้ผลประโยชน์แก่เรือของประเทศอื่น ซึ่งจะไม่ให้ผลประโยชน์
เช่นนั้นแก่เรือของประเทศอีกฝ่ายหนึ่งด้วย ความตั้งใจของประเทศทั้ง 2 ที่ทำสัญญา
ในข้อนี้เห็นว่า เรือของประเทศทั้ง 2 ฝ่าย จะต้องได้รับผลประโยชน์เท่ากันกับที่ให้
แก่เรือของประเทศที่โปรดให้โดยประโยชน์อย่างยิ่ง

ข้อ 9

การ ค้าขายชายทะเลของประเทศทั้ง 2 ที่ทำสัญญากันนั้น ยกเว้นจากข้อ
ความในสัญญาฉบับนี้ และต้องจัดการตามกฎหมายและข้อบังคับของสหภาพาธิบดีรัฐอเมริกา
และของประเทศสยามนั่นเอง เป็นอันเข้าใจกันว่าพลเมืองของสหภาพาธิบดีรัฐอเมริกา อยู่
ในดินแดน แลพระราชอาณาเขตของพระบาทสมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม แลพลเมือง
จากนินมังกัมสยาม อยู่ในดินแดนแลอาณาเขตของสหภาพาธิบดีรัฐอเมริกาจะมีสิทธิ
ในการอันนี้ที่พลเมืองจากนินมังกัมประเทศอื่น ๆ ได้รับภาวะได้รับตามกฎหมาย
กฎและข้อบังคับเหล่านั้น

ก.จ.ช. ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 [ปีที่ 36 สัญญาไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ เคลลีเมล 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 กอ]

ข้อ 10

เรือรบตาเรือสินค้าขายลำใด ๆ ของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
ซึ่งถูกพายุความีเหตุทุกขภัยอย่างอื่น ๆ จำเป็นต้องเข้ากำบังอาศัยในเรือแห่งหนึ่งของ
ประเทศอีกฝ่ายหนึ่งแล้ว ต้องมีเสรีภาพในการที่จะแต่งเรือใหม่ ณ ที่นั้น ในการที่จะ
หาเสบียงอาหารที่จำเป็นทุกอย่าง และในการที่จะออกเรือไปในทะเลอีกนั้น โดยไม่
ต้องใช้ค่าธรรมเนียมอันใดยิ่งกว่าที่เรือของประเทศนั้นจะพึงต้องใช้ แต่อย่างไร ๆ
ก็ ถ้าเป็นการที่นายเรือค้าขายจำเป็นจะต้องจำหน่ายสินค้าส่วนหนึ่งเพื่อที่จะได้เงิน
มาใช้จ่ายแล้ว นายเรือจะต้องทำตามข้อบังคับ และที่กักภายในท้องที่ซึ่งนายเรือได้
ไปถึงอยู่นั้นด้วย

ถ้าเรือรบตาเรือสินค้าลำใดหนึ่งของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่ง ได้คิดค้น ฤาอัปปางตามผังทะเลของอีกฝ่ายหนึ่ง เจ้าพนักงานท้องที่ควรรีบ
บอกเหตุที่เกิดขึ้นแก่เจ้าพนักงานกงสุลของประเทศอีกฝ่ายหนึ่งที่อยู่ในตำบลนั้น ฤา
พนักงานกงสุลที่อยู่ในตำบลที่ใกล้เคียงที่สุด

กำปั่นเรือกาที่คิดค้นฤาอัปปางเช่นนี้ กับทั้งเครื่องภาชนะใช้สอยทั้งปวง
สำหรับเรือและเครื่องเรือทุกอย่าง กับสิ่งของแลสินค้าที่ช่วยมาได้จากรือ หังของ
สิ่งใด ๆ ซึ่งหากได้ทิ้งลงทะเล ฤาเงินที่ได้จากการขายของนั้น ๆ กับทั้งหนังสือที่ค้น
พบบนเรือซึ่งได้คิดค้น ฤาอัปปางทั้งปวงเช่นว่านี้ ต้องส่งคืนให้แก่เจ้าของเรือฤาผู้รับ
ธุระเจ้าของเรือในเวลาที่มาเรียกรับไป

ถ้าเจ้าของเรือฤาผู้รับธุระเช่นนี้ไม่อยู่ ณ ที่ตำบลนั้นแล้ว สมมติที่ว่ามาแล้ว
ฤาเงินที่ได้จากการจำหน่ายสมบัตินั้น ๆ แลหนังสือที่ค้นพบบนเรือนั้น ต้องส่งให้แก่
พนักงานกงสุลผู้มีหน้าที่ของประเทศซึ่งเป็นเจ้าของเรือที่อัปปางฤาคิดค้นนั้น ต่อมาเมื่อ
พนักงานกงสุลมาขอรับจะรับไปภายในเวลาซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมาย กฎแลข้อบังคับ

ก.จ.ช. ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 [ปีที่ 36 สัญญาไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ เดลิเมล 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 คอ]

ของประเทศที่เรือมาอับปางถูกคึกคักอยู่นั้น แลพนักงานกงสุลเซเนวาก็คือ เจ้าของเรือ
ถ้าผู้รับชื้อเซเนวาก็จะพึงต้องใช้เงินเพียงเป็นค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาสมบัตินั้น
กับทั้งค่าใช้จ่ายในการช่วยเรือถ้าค่าใช้จ่ายในการอื่น ๆ ซึ่งจะพึงต้องใช้เหมือนกันใน
การอับปางของเรือสำหรับประเทศนั่นเอง

สิ่งของแลสินค้าที่ช่วยมาได้จากการอับปางนั้น ต้องงควั้นไม่เก็บภาษี
ศุลกากรทุกอย่าง ยกเสียแต่ที่ได้ปรากฏชัดว่า เจ้าของเอาของนั้นไปจำหน่ายให้
คนในเมืองไซสรอย จึงจะคงเสียภาษีตามธรรมเนียม

ในการที่เรือของพลเมืองภาคินในบังคับประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ฝ่ายหนึ่ง
ได้ถูกพายุพัดเข้าไปคึกคักอับปางอยู่ในดินแดน แลอาณาเขตของประเทศอีกฝ่ายหนึ่ง
ถ้าเจ้าของเรือถ้าผู้รับชื้อเจ้าของเรือนั้น ไม่ได้อยู่นั้น พนักงานกงสุลผู้มีหน้าที่
ของประเทศซึ่งทำสัญญาใหญ่ และซึ่งเป็นเจ้าของเรือ มีอำนาจที่จะช่วย เป็นชื้อว่า
กล่าว เพื่อจะได้อาศัยเกื้อหนุนแก่พลเมือง ภาคินในบังคับประเทศของตนตามการที่
จำเป็น ถ้าเจ้าของเรือ ถ้าผู้รับชื้อเจ้าของเรือผู้นั้นอยู่นั้น พนักงาน
กงสุลช่วยค้ำวามานี้ ก็ช่วยได้เหมือนกัน

ข้อ 11

เรือรบของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเข้าอยู่ แลจะซ่อม
เรือในท่าเรือและที่แห่งใด ในประเทศอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งยอมให้เรือรบของประเทศอื่น
ใจ ๆ เข้าไปได้แล้ว เรือรบทั้งหลายนี้ต้องยอมทำตามข้อบังคับ.....ภายในที่นั้นด้วย
เช่นเดียวกัน แล...เกียรติยศมีผลประโยชน์ แลมีการยก.....เหมือนกันกับที่ให้มี
อยู่ในบัดนี้ ถ้าจะได้อำนาจไปภายนอก แลบรรดาเรือรบของประเทศอื่นประเทศใด
ประเทศหนึ่งด้วย

ก.จ.ช. ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 [ปีที่ 36 สัญญาไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ เลติเมด 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 ต่อ]

ขอ 12

ในการที่เกี่ยวกับเปเตนต์ เครื่องหมายการค้าขาย ยี่ห้อการค้าขายกรรมสิทธิ์
ในแบบอย่างต่าง ๆ แลในสำเนาทั้งปวงนั้น พลเมืองภาคไนในบังคับของประเทศที่ทำ
สัญญาใหญ่นี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเมื่อใดกระทำการวิธีซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายแล้ว จะต้อง
ได้รับความคุ้มครองป้องกันในดินแดน แลอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่งเสมอเหมือนกับชาว
เมือง ภาคไนในบังคับของประเทศนั้น ถ้าพลเมืองภาคไนในบังคับของประเทศซึ่งโปรด
ให้ได้ประโยชน์ใหญ่ยิ่ง

ขอ 13

ประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะตั้งกงสุลเยเนอรัล กงสุล
ไวสกงสุล และพนักงานกงสุลทั้งหลาย ให้ไปอยู่ ณ เมือง แลท่าเรือในดินแดนแล
อาณาเขตของประเทศอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งโดยยอมให้พนักงานอย่างเดียวกันของประเทศ
อื่น ๆ ไปตั้งอยู่ได้

แต่อย่างไรก็ดี พนักงานกงสุลที่ว่านี้ จะต้องไม่เข้าทำการตามตำแหน่ง
จนกว่าจะได้รับอนุมัติและความยอมรับของรัฐบาลซึ่งตนไปประจำอยู่ด้วย

พนักงานกงสุลทั้งหลายนี้จะต้องทำการตามอำนาจได้ และมีเกียรติยศ มี
ประโยชน์ แลมีการยกเว้นทุกอย่าง ซึ่งให้มีอยู่ ถ้าจะใดให้มีแก่พนักงานกงสุลทั้งหลาย
ของประเทศซึ่งโปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอ 14

ภาคไนในบังคับสยามคนใดคนหนึ่งถึงแก่กรรมในสหพันธรัฐอเมริกา ถ้าพลเมือง
สหพันธรัฐอเมริกาคคนใดคนหนึ่งถึงแก่กรรมในกรุงสยาม โดยไม่มีผู้ได้รับมรดก ที่คนรู้จัก
ในประเทศที่ถึงแก่กรรมนั้น ถ้ามิได้ตั้งผู้จัดการมรดกไว้ เจ้าพนักงานท้องถิ่นที่ผู้มีหน้าที่ต้อง

ก.จ.ช. ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 [ปีที่ 36 สัญญาไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ เลดีเมต์ 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 กอ]

แจ้งความแก่เจ้าพนักงานกงสุลของประเทศของผู้ถึงแก่กรรม ซึ่งอยู่ใกล้เคียงที่สุด
ทันที เพื่อจะได้รับแจ้งความที่ควรแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบโดยเร็ว

ถ้าพลเมืองภาคคนในบังคับ คัมภีร์โคคนหนึ่งของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่ถึงแก่
กรรมในดินแดนของอีกฝ่ายหนึ่งโดยมิได้ทำหนังสือแสดงประสงค์อำพินัยกรรมไว้ กงสุล
เยเนอราล กงสุลไวสกงสุล ภาพพนักงานกงสุลอื่นใด ๆ ของประเทศของผู้ถึงแก่
กรรม ถ้าไม่มีอยู่ ผู้ทนต์ของกงสุลเยเนอราล กงสุล ไวสกงสุล ภาพพนักงาน
กงสุลที่ว่ามี ต้องจัดการรักษาทรัพย์สินมีค่าของผู้ถึงแก่กรรมไว้ เพื่อประโยชน์ของ
ผู้ที่มีสิทธิจะรับมรดกตามกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ ตามแต่กฎหมายของบ้านเมืองจะ
อนุญาตให้กระทำเพียงใดในระหว่างเวลาที่ยังมิได้แต่งตั้งผู้จัดการมรดก และจนกว่า
ศาลจะได้สั่งอนุญาตให้จัดการมรดก

ข้อ 15

ประเทศที่ทำสัญญาใหญ่ทั้ง 2 ฝ่ายยอมตกลงกันว่า ข้อความในสัญญานี้
ต้องไม่ขัดขวาง ภาวะกลางแก้ไขโดยประการใดประการหนึ่งในกฎหมายและข้อบังคับ
ต่าง ๆ ซึ่งว่าด้วยการค้าขาย ว่าด้วยการแปลงชาติ ว่าด้วยคนเข้ามาในอาณาเขตร์
ว่าด้วยการค้าขาย และว่าด้วยการรักษาความสงบแห่งสาธารณชนที่ใช้อยู่ในขณะนี้
อาที่จะประกาศใช้สืบไปในดินแดนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแห่งประเทศทั้ง 2 นี้

ข้อ 16

ตั้งแต่วันที่ได้แลกเปลี่ยนหนังสือสัตยาบันกันแล้ว หนังสือสัญญานี้ต้องใช้แทน
หนังสือสัญญาทางไมตรีและการค้าขายซึ่งได้ลงชื่อกันที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 20 มีนาคม
ค.ศ. 1833 (พ.ศ. 2375) หนังสือสัญญาทางไมตรีและการค้าขายซึ่งได้ลงชื่อกันที่
กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม ค.ศ. 1856 (พ.ศ. 2399) และหนังสือสัญญา

ก.จ.ช. ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 [ปีที่ 36 สัญญาไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ เลดีเมล 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 กอ]

จัดการค้าขายสุราในกรุงสยามซึ่ง ไคลงชื่อกันที่กรุงวอชิงตัน เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม
ค.ศ. 1884 (พ.ศ. 2427) กับทั้งหนังสือสัญญา และความยินยอมตกลงทั้งปวงอัน
เนื่องจากหนังสือสัญญาที่ไคลงชื่อกันแล้ว ถ้าที่มีอยู่แล้วระหว่าง ประเทศที่ทำหนังสือสัญญา
ใหญ่นี้ แลตั้งแต่วันเดียวกันนี้เป็นคนไป หนังสือสัญญาและข้อตกลงทั้งหลายนี้เป็นอันเลิก
ไม่เป็นเครื่องผูกพันแก่กันอีกสืบไป

ข้อ 17

หนังสือสัญญานี้คงใช้กันตั้งแต่วันที่ใดแลกเปลี่ยนหนังสือสัญญาอัน แลจะใช้
โดยผู้มีกำหนด 10 ปี นับตั้งแต่วันนั้น

ถ้าประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่แจ้งความประสงค์ที่จะเลิกสัญญา
นี้สืบสองเดือนก่อนสิ้นกำหนดสิบปีทีกล่าวนมาแล้วนั้น สัญญานี้จะใช้ต่อไปจนกว่าจะสิ้น
กำหนดปีหนึ่ง ตั้งแต่วันซึ่งประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะได้บอกว่าจะเลิก
สัญญานี้เสีย

ถึงอย่างไรก็ดี ประเทศที่ทำสัญญานี้ตกลงกันโดยแน่นอนว่า การที่บอกเลิก
สัญญานี้เสียนั้น ไม่หมายความว่าต้องกลับคืนมาใช้หนังสือสัญญา แลข้อตกลงข้อใดข้อหนึ่ง
ทีกล่าวนมาในข้อ 16 ข้างบนนี้

ข้อ 18

หนังสือสัญญานี้จะคงทำสัตยาบันต่อกัน แลจะคงแลกเปลี่ยนหนังสือสัตยาบัน
กันที่กรุงวอชิงตัน ถ้าที่กรุงเทพฯ แห่งใดแห่งหนึ่ง โดยเร็วที่จะกระทำได้

ในการที่จะทำให้เป็นหลักฐานมั่นคง ผู้มีอำนาจเต็มทั้ง 2 ฝ่ายไคลงชื่อ แล
ประทับตราหนังสือสัญญานี้ไว้เป็นสำคัญ

ก.จ.ช. ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เอม 2 [ปีที่ 36 สัญญาไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ เคลลีเมด 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 คอ]

หนังสือสัญญานี้ได้ทำ ณ กรุงวอชิงตัน เมื่อวันที่ 16 เดือนธันวาคม
พระพุทศักราช สองพันสี่ร้อยหกสิบสาม ตรงกับวันที่ 16 เดือนมิถุนายน คฤศศ-
ศักราชพันเก้าร้อยยี่สิบ

(ประทับตราแดงชื่อ) ปรากฏวงศ์
(ประทับตราแดงชื่อ) นอร์มัน เอช. คาวีส

ข้อความต่อท้ายสัญญา

ไปร โทคควาควยอำนาจศาลสำหรับไซแกคนอเมริกันแดนอื่น ๆ
ที่สมควรอยู่ในป้องกันอเมริกันในกรุงสยาม

ในขณะที่จะลงชื่อกันวันนี้ ในหนังสือสัญญาใหม่ว่าควยทางพระราชไมตรี
การค้าขายและการเดินเรือ ในระหว่างกรุงสยามกับสหปาลีรัฐอเมริกัน ผู้มี
อำนาจเต็มของประเทศที่ห้าสัญญากันนี้ ได้ยินยอมตกลงกันต่อไปนี้

ขอ 1

วิธีอำนาจศาลซึ่ง ได้ตั้ง ไว้ในกรุงสยามแต่ก่อนมาจนบัดนี้ สำหรับไซคอกน
ชาวเมืองสหปาลีรัฐอเมริกาก็ดี กับทั้งอำนาจแลความยกเว้น ซึ่งคนชาวเมืองสห-
ปาลีรัฐอเมริกาเคยได้มีอยู่ บัดนี้ว่า เป็นส่วนตาเป็นของสำหรับกับวิธีอำนาจศาลที่
กล่าวนั้น ต้องเป็นอันเลิกขาด และสิ้นสุดลง ณ วันที่ได้แลกเปลี่ยนสัตยาบันของ
สัญญาที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ตั้งแต่นี้สืบไปบรรดาคนชาวเมืองสหปาลีรัฐอเมริกาก็ดี
บริษัทตาพวกหุ้นส่วน ฤาสมาคมทั้งหลายก็ดี ซึ่งสมควรอยู่ในความป้องกันของอเมริกัน
ในกรุงสยามนั้น ต้องอยู่ในอำนาจศาลฝ่ายสยาม

ก.จ.ช. ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 [ปีที่ 36 สัญญาไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ เคลลีเมต์ 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 ต่อ]

ข้อ 2

ตั้งแต่นั้นไปจนเวลาที่ประกาศใช้ประมวลกฎหมายฝ่ายสยามทั้งหลายกล่าวคือ
ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งกับการค้าขาย ประมวลกฎหมายกระบวน
พิจารณากับพระธรรมนูญศาลทั้งหลายนี้ ก็มีกำหนดไม่เกินกว่าห้าปีภายหลังประกาศนั้น
ฝ่ายสหภาพรัฐภาคีเห็นสมควรที่จะกระทำเพื่อประโยชน์ในการยุติธรรมเมื่อใด ก็ให้
ทุกตุลาการสูงสุดเขียนเป็นหนังสือถึงผู้พิพากษาแห่งศาลซึ่งพิจารณาคำฟ้องอยู่ยังไม่แล้วใน
คดีที่คนชาวเมืองอเมริกัน ฤ็บริษัท ฤ็พวกหุ้นส่วน ฤ็สมาคมที่สมควรอยู่ในป้องกัน
ของอเมริกัน เป็นจำเลยตามกฎหมายนั้น ถอนคดีที่ชำระค้างอยู่ในศาลสยามใด ๆ ก็ได้
ยกเว้นแต่ศาลฎีกาจึงถอนไม่ได้

คดีเช่นนี้เมื่อถอนแล้วจะไต่ถามมาให้พนักงานทุก ตุลาการสูงสุดพิจารณาคัดสิน
อำนาจศาลฝ่ายสยามในคดีเช่นว่านี้ จะไม่มีแก่นะนั้นไป คดีใด ๆ ที่ได้ถอนแล้วดังนี้
พนักงานทุกและกงสุลจะไต่ถามกล่าวให้สำเร็จไปตามกฎหมายอเมริกันที่สมควรจะใช้ได้
ยกไว้แต่คดีความนั้นจะมีข้อบังคับไว้อยู่ในประมวลกฎหมาย กฎหมายทั้งหลายของ
กรุงสยามซึ่งได้ประกาศใช้แล้ว และเนื้อความในบทกฎหมายนั้นได้แจ้งความให้สถานทูต
อเมริกัน ณ กรุงเพททราบแล้ว อำนาจหรือกรรมสิทธิ์ที่คู่ความจะได้ฤ็จะเสียนั้นจะ
ต้องเป็นไปตามกฎหมายไทย

เพื่อประโยชน์ที่จะชำระคดีเช่นว่านี้กับทั้งที่จะบังคับตามคำพิพากษา ซึ่งจะ
ได้มีในคดีเช่นนี้ อำนาจศาลของทุก ตุลาการสูงสุดอเมริกันในกรุงสยามจะคงมีอยู่ต่อไป
ถ้าสหภาพรัฐอเมริกา คิดเห็นภายในเวลาอันสมควร ตั้งแต่วันประกาศใช้
ประมวลกฎหมายทั้งหลายที่กล่าวแล้วว่า มีข้อรังเกียจอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา
ประมวลกฎหมายแพ่ง แลการค้าขาย ประมวลกฎหมายกระบวนพิจารณา และพระ
ธรรมนูญศาลทั้งหลายนี้แล้ว รัฐบาลสยามจะพยายามที่จะแก้ไขข้อรังเกียจเช่นนี้ด้วย

ก.จ.ช. ร.6 บ.๑๖ หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 [ปีที่ 36 สัญญาไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ เกล็ดเมล 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 ต่อ]

ข้อ 3

คนชาวเมืองสหพันธรัฐอเมริกา ภายบริษัท ภายพวกหุ้นส่วน ภายสมาคมซึ่ง
สมัครวมอยู่ในป้องกันของอเมริกันที่เป็นกฎหมายนั้น จะร้องอุทธรณ์คดีคำพิพากษาของ
ศาล ซึ่งพิจารณาคดีขึ้นแรกแล้ว ศาลอุทธรณ์ ณ กรุงเทพฯจะคงพิจารณาพิพากษา
คดีนั้น

การอุทธรณ์ข้อปัญหากฎหมายนั้นจะคงร้องอุทธรณ์คำพิพากษาศาลอุทธรณ์
ต่อศาลฎีกา

คนชาวเมืองสหพันธรัฐอเมริกา ภายบริษัท ภายพวกหุ้นส่วน ภายสมาคม
ซึ่งสมัครวมอยู่ในป้องกันของอเมริกันที่เป็นจำเลย ภายผู้ต้องหาในคดีที่เกิดขึ้นในหัวเมือง
ทั้งหลายจะร้องขอขยายศาลก็ได้ ถากงสุดเห็นว่าควรขยายแล้ว การพิจารณาคดีนั้น
คงชำระ ณ กรุงเทพฯ ภายใหญ่พิพากษาแห่งศาลกรุงเทพฯ ชำระคดีนั้น

ข้อ 4

ในการที่จะป้องกันความยากลำบากอันจะเกิดขึ้นได้ในการเปลี่ยนแปลงย้าย
อำนาจศาลตามความที่คิดไว้ในสัญญาโปรโตคอลนี้ ได้ยินยอมตกลงกันแล้วว่า

ประการที่ 1 บรรรคาคดีทั้งหลายที่ฟ้องหากันภายหลังวันแลกเปลี่ยนสัตยาบัน
แห่งหนังสือสัญญาที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะคงยื่นฟ้องและพิพากษาในศาลสยาม ไม่
เลือกว่าเหตุที่เกิดเป็นคดีนั้นจะมีขึ้นก่อน ภายภายหลังวันแลกเปลี่ยนสัตยาบันที่ว่ามาแล้ว

ประการที่ 2 บรรรคาคดีทั้งหลายซึ่งชำระค้างอยู่ในศาลทุก ถากงสุดอเมริกัน
ในกรุงเทพฯเมื่อ ๗ วันแลกเปลี่ยนสัตยาบันที่กล่าวมาแล้ว จะคงชำระในศาลนั้นอีกต่อไป
จนคดีเห็นว่าจะได้กล่าวไว้แล้วกัน ในที่สุด และอำนาจศาลของทุก และถากงสุด
อเมริกันคงมีอยู่เต็มทีเพื่อประโยชน์

ก.จ.ช. ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2 [ปีที่ 36 สัปดาห์ไทย-อเมริกัน
กรุงเทพฯ เดลิแมล 20 ก.ย. 2464 พ.ศ. 2464 คอ]

ในการที่เกี่ยวกับศาล ทูตจากสูงสุดอเมริกันต้องชำระ ตามความในประการที่ 2
ของข้อ 4 นี้ก็คือ ถ้าในคดีที่พนักงานอเมริกันพึงได้ถอนตามความที่กล่าวไว้ในข้อ 2 ก็คือ
ถ้าพนักงานสูงสุดจะขอแล้ว เจ้าพนักงานฝ่ายสยามจะต้องช่วยในการทุกอย่างที่
เกี่ยวกับคดีนั้น

ในการที่จะกระทำให้เป็นหลักฐานมั่นคง ผู้มีอำนาจเต็มทั้ง 2 ฝ่ายได้ลงชื่อ
และประทับตราหนังสือไว้เป็นสำคัญ ณ วันที่ 16 ธันวาคม พระพุทธศักราชสองพัน-
สี่ร้อยหกสิบสาม ตรงกับวันที่ 16 ดีเซมเบอร์ กฤตศักราช พันเก้าร้อยยี่สิบ

(ประทับตราแดงชื่อ)

ประกาศรวงศ์

(ประทับตราแดงชื่อ)

นอร์มัน เอช. คาวีส

สถาบันวิทย์บริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ก่อนหน้าสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น เป็นไปอย่างราบรื่นและมีลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัย โดยสหรัฐเป็นฝ่ายให้ความช่วยเหลือไทย ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมดังกล่าวมาแล้วในบทก่อน สงครามโลกครั้งที่ 2 สองที่อุบัติขึ้นยังทำให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวกระชับแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น จนเป็นผลให้ไทยดำเนินนโยบายโน้มเอียงเข้าหาสหรัฐอเมริกาอย่างเด่นชัดภายหลังจากสงครามสิ้นสุดลง การดำเนิน งานการวางนโยบายของไทยและของสหรัฐอเมริกา และท่าทีที่มีต่อกันในระหว่างสงคราม โลกเป็นสภาพการณ์ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง และเป็นช่วงเวลาสำคัญมากในประวัติความเป็น เอกราชและบูรณาภาพของประเทศไทย เพื่อการก้าวออกไปสู่การยอมรับของนานาชาติในโลก เสรีอย่างทัดเทียม เราอาจแบ่งความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ในช่วงนี้ออกเป็นทางการ เมืองและการเมือง และการเศรษฐกิจ ดังนี้

ด้านการเมือง

1 ระยะเวลาแรกของสงคราม

เมื่อเยอรมันบุกโปแลนด์ ในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2482 (ค.ศ. 1939) และเกิดภาวะสงครามขึ้นในยุโรปนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหรัฐอเมริกา ยังคง เป็นไปตามปกติ เพราะต่างก็มิได้มีส่วนเข้ารวมในการสงครามครั้งนี้ ปฏิกริยาของสหรัฐ อเมริกาต่อการสงครามในระยะแรกคือ สหรัฐภายใต้การนำของประธานาธิบดีรูสเวลต์ ได้ประกาศความเป็นกลาง¹ แต่ภายหลังได้แสดงที่ท่าเห็นใจอังกฤษอยู่ข้างด้วยการผ่อนผัน การขายอาวุธให้แก่อังกฤษ ทั้งนี้เพราะความผูกพันที่อเมริกามีต่ออังกฤษอยู่เดิมในทาง

¹ คีรอก ชัยนาม , ไทยกับสงครามโลกครั้งที่สอง (พระนคร: แพรวพินทยา , 2517)

การเมือง เศรษฐกิจ และ เนื่องมาจากผลของสงครามในระยะแรกที่ฝรั่งเศสแพสงคราม ทำให้ตัวเองวิตกว่าอังกฤษอาจจะแพ้เข้าด้วย ซึ่งการช่วยเหลือที่สหรัฐฯ ให้แก่อังกฤษ นี้มีความสำคัญอยู่เพราะสหรัฐฯ ได้พัฒนาทางคมนาคมยานุภาพ อุตสาหกรรม และ เศรษฐกิจ ขึ้นเป็นชาติมหาอำนาจที่มีสิทธิมีเสียงในเวทีการเมืองโลก รวมทั้งเป็นประเทศที่ยังมีทรัพยากร อุดมสมบูรณ์ อังกฤษจึงเสมือนได้พันธมิตรเข้าร่วมสงครามอีกหนึ่งโดยทางพฤตินัย สำหรับ ประเทศไทยนั้นในระยะแรกได้ประกาศตนเป็นกลาง โดยกำหนดให้ "บรรดาข้าราชการ และอาณาประชาราษฎร์ไทยและบรรดามุคคัลที่มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศปฏิบัติตามความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และเที่ยงธรรมในระหว่างที่มีสถานะสงครามอยู่"¹

นอกจากนี้ รัฐบาลไทย ภายใต้การนำของจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ยังได้ดำเนินมาตรการทำสนธิสัญญาไม่รุกรานซึ่งกันและกัน กับอังกฤษ ฝรั่งเศส และ ญี่ปุ่น โดยลงนามกันเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2483 (ค.ศ. 1940) ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทบกระทั่งกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งอยู่ในความดูแล หรือ ยึดครองของประเทศเหล่านั้น กล่าวคือ มลายุของอังกฤษ อินโดจีนของฝรั่งเศสและญี่ปุ่นที่ได้ทำสงครามกับจีนชาตินิยม และเข้ายึดครองดินแดนจีนตอนกลาง และภาคเหนือ ตลอดจนเมืองท่าสำคัญ ๆ ทางภาคใต้ไว้ได้ สนธิสัญญานั้นมีใจความสำคัญว่า ภาคีแต่ละฝ่ายจะเคารพบูรณาภาพอาณาเขตของกันและกัน โดยไม่ทำสงครามหรือ ช่วยชาติใดชาติหนึ่งทำสงคราม² เงื่อนไขที่มีในฉบับที่ทำกับฝรั่งเศสคือจะปรับปรุงเส้นเขตแดนระหว่างกัน

อย่างไรก็ดี เมื่อฝรั่งเศสประสบความพ่ายแพ้ในยุโรปแล้วในเดือน มิถุนายน 2483 (10 วันหลังจากเซ็นสัญญาไม่รุกรานกับไทย) ญี่ปุ่นได้เริ่มเข้าไปมีบทบาทในอินโดจีนส่วน

¹ "ประกาศพระบรมราชโองการให้ปฏิบัติตามความเป็นกลาง." ราชกิจจานุเบกษา-เล่มที่ 56

กันยายน 2483 หน้า 247-248

² กิเรก ชัยนาม, อ้างแล้ว หน้า 41.

นี้อย่างมาก โดยขอเข้าไปมีสิทธิตั้งฐานทัพอากาศ และนำอาหารมา¹ ฝ่ายรัฐบาลไทยเกรงว่าถ้าถึงเจยอยู่ คินแดนของไทยที่ฝรั่งเสียดียไปอย่างไม่เป็นธรรมในสมัยรัชกาลที่ 5 คือ คินแดนฝั่งซ้ายขวาของแม่น้ำโขง มณฑลบูรพา และแคว้นสิบสองจุไทย จะต้องตกไปอยู่ในความยึดครองของญี่ปุ่น จึงได้ดำเนินการเรียกร้องให้มีการตกลงกันในเรื่องคินแดนโดยเร็ว โดยไทยขอให้ไซแมนัวงเป็นเขตแดนระหว่างไทยกับอินโดจีน ให้ไทยได้รับคินแดนทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงตรงข้ามกับหลวงพระบางและปากเซคืนมา และในกรณีอินโดจีน เบลีเยอริบไทย ขอให้คืนลาวและกัมพูชา² ให้ไทย การเรียกร้องครั้งนี้ อังกฤษแสดงความเห็นอกเห็นใจไทย แต่ได้เตือนไว้ว่าให้ไทยไตร่ตรองดูก่อนที่จะกระทำการใด ๆ ลงไป ทั้งนี้เป็นเพราะในระยะนี้ อังกฤษพิจารณาเห็นว่า การช่วยเหลือไทยทั้งทางด้านการเมือง และเศรษฐกิจ จะช่วยให้ไทยไม่ต้องตกเป็นเครื่องมือของญี่ปุ่นที่กำลังแผ่อิทธิพลเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างรวดเร็วในขณะนี้³ ส่วนนายแกรนต์ (Grant) อัครราชทูตอเมริกันประจำประเทศไทยไม่เห็นด้วยกับความคิดนี้ กล่าวคือ ต้องการให้ไทยระงับการเรียกร้องไว้ก่อน โดยรายงานไปทางรัฐบาลอเมริกันว่า สงสัยว่าไทยคงจะเล่นลูกไม้ ขอบอกให้รัฐบาลอเมริกันเชื่อถือ หรือสนับสนุน⁴ ซึ่งผลที่รายงานนั้นต่อรัฐบาลอเมริกันปรากฏชัดมาก กล่าวคือ ทำให้สหรัฐอเมริกาไม่ได้พยายามอย่างเต็มที่ในการที่จะช่วยเหลือไทยในช่วงนี้ ได้มีการสั่งกักเครื่องบินรบที่ไทยได้ทำสัญญาซื้อกับบริษัท นอร์ธอเมริกัน และได้จ่ายเงินเรียบร้อยแล้วเอาไว้ที่ฟิลิปปินส์รวม 10 ลำ ในเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2483 แม้ภายหลังจะได้ผ่อนผันส่งมาให้ได้ แต่ก็ได้ยึดเครื่องบินประจัญบานอีก 6 ลำที่ไทยได้สั่งซื้อไปในงวดเดียวกันไว้ โดยอ้างว่า การกระทำดังกล่าว เป็นไปด้วย

1 ภิโรกษณ์นาม, อวงแคว หน้า 76

2 เล่มเดิม หน้า 76

3 Foreign Relation of the United States, Diplomatic Papers, Vol. V: The East (P. 134-137) อางถึงในเล่มเดิม หน้า 153

4 Foreign Relations of the United States (P. 236-237).

"ความจำเป็นเพื่อผลประโยชน์ของการป้องกันประเทศ ที่จะยึดและโอนกรรมสิทธิ์มาใช้ปฏิบัติ
งานในอเมริกา หรือเพื่อผลประโยชน์ของอเมริกา"¹ แม้นายคอร์ดเวลล์ ฮัลล์ (Cordell
Hull) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐ ฯ ในขณะนั้นเองก็ยังมีความ
เห็นว่า ไทยได้ตกอยู่ในมือของญี่ปุ่นเสียแล้ว²

ความสงสัยของสหรัฐ ฯ ที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยและญี่ปุ่น เป็นสิ่งที่มีเหตุ
ผลอยู่บ้าง เพราะแม้แต่ในปี พ.ศ. 2475 (ค.ศ. 1932) เป็นต้นมา ไทยก็ได้แสดงที่ทำ
สนับสนุนญี่ปุ่นโดยเป็นชาติเดียวที่งดเว้นการออกเสียงในการประท้วงญี่ปุ่นในกรณีพิพาทแมนจูเรีย
ในที่ประชุมสมัชชาสันนิบาตชาติ ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่นยิ่งเพิ่มพูนมากขึ้นเมื่อลงนามกันใน
สนธิสัญญาไมร์บูรานซึ่งกันและกันในปี พ.ศ. 2483 (ค.ศ. 1940) การให้สัตยาบันต่อกันและ
กันเป็นไปโดยปราศจากอุปสรรคใด ๆ และความใกล้ชิดนี้มีมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อญี่ปุ่นได้เสนอ
ตัวเข้าใกล้เกลี้ย กรณิพิพาทอินโดจีนระหว่างไทยกับฝรั่งเศสคงจะใกล้ลาวต่อไป

กรณีของไทย เรียกรวงดินแดนคืนจากฝรั่งเศสได้บานปลายออกเป็นสงครามที่ไม่ได้
ประกาศกันเป็นทางการ เพราะทางฝ่ายฝรั่งเศสได้ส่งเครื่องบิน ๘ ลำ ล่วงล้ำเข้ามาใน
ดินแดนไทย และทิ้งระเบิดลงที่นครพนมก่อน ในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2487 (ค.ศ. 1940)³
ฝ่ายไทยได้ทำการตอบโต้ จึงเกิดการรบพุ่งกันเรื่อยมา กองทัพไทยได้เข้ายึดดินแดนหลาย
แห่งไว้ อาทิ แคว้นจำปาศักดิ์ แคว้นหลวงพระบางฝ่ายขวา การรบยังไม่แตกหัก ก็พอดี
ญี่ปุ่นเสนอตัวเองเป็นคนกลางยุติกรณีพิพาทนี้ โดยได้มีการเจรจาข้อสงบศึกในเดือนมกราคม พ.ศ.
2484 (1941) และลงนามกันในอนุสัญญาที่กรุงโตเกียวในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2484

1 กองวารสาร, กระทรวงการต่างประเทศ หมวดกณVII หมู่ การเรียกร้องคาเครื่องบิน
และเป็นกลจากอเมริกา

2 Foreign Relations of the United States. (P.134-137).

3 ดิเรก ชัยนาม, เล่มเกษม หน้า 70.

โดยไทยได้คืนแดนคืนส่วนหนึ่ง คือ ดินแดนแคว้นหลวงพระบางฝั่งขวาแม่น้ำโขง แคว้นนครจำปาศักดิ์ แคว้นเขมร และแคว้นมณฑลบูรพา โดยญี่ปุ่นเป็นผู้กำกับประกันดินแดน¹

การที่ญี่ปุ่นเข้ามาเป็นผู้ประนีประนอมโดยเปิดเผยนี้ เป็นสิ่งที่อังกฤษและสหรัฐอเมริกาคงไม่ต้องการเลยเพราะเป็นการ "ส่งเสริมให้ญี่ปุ่นกำลังขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอันตรายเสื่อมเสียแก่นิโคจีน ไทย เนเธอร์แลนด์อินดีส์ตะวันออก และดินแดนของอังกฤษในตะวันออกเฉียงไกล ทั้งนี้รวมถึงบริเตนใหญ่ และในที่สุดก็สหรัฐอเมริกาด้วย² ความบันทึกของรัฐบาลอังกฤษที่มีไปยังรัฐบาลอเมริกันในช่วงนั้น ได้เสนอให้อังกฤษและสหรัฐเป็นผู้ผลักดันให้มีการเจรจาทันทีระหว่างฝรั่งเศสกับไทย แต่สหรัฐอเมริกาไม่เห็นผลประโยชน์ใด ๆ จึงเฉยอยู่³ การกระทำเช่นนี้มีผลผลักดันให้ไทยได้มีไมตรีสัมพันธ์กับญี่ปุ่นมากขึ้นโดยปริยาย เพราะญี่ปุ่นได้มีไมตรีจิตไทยผลประโยชน์ต่อไทยในด้านดินแดน ทั้งยังได้ซื้อเรือขายนาวาอูฐยุทธภัณฑ์ให้แก่ไทย เช่น เรือรบบนผิวน้ำและเรือดำน้ำ และเครื่องบินประมาณ 100 ลำ เป็นต้น⁴ ในวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2484 ยังได้มีพระบรมราชโองการประกาศใช้พิธีสารระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นว่าด้วยหลักประกันและความเข้าใจกันทางการเมือง พร้อม ๆ กับการยกฐานะอัครราชทูตขึ้นเป็นเอกอัครราชทูตไทย ต่อมาจึงไมตรีต่าง ๆ นี้ ไทยได้ตอบแทนโดยการรับรองรัฐบาลมานจูว์ ในปี พ.ศ. 2484 (ค.ศ. 1941)

สหรัฐ มีความไม่พอใจในสภาพการณ์เหล่านี้มาก ในทัศนะของสหรัฐแล้ว การกระทำของไทยสนับสนุนความคิดที่ว่าไทยได้ตกเป็นเครื่องมือของญี่ปุ่นไปแล้วตลอดเวลายาวนานของนายแกรนต์ (Grant) ที่มีไปยังรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศอเมริกันต่อความ

¹ รายงานการประชุมวิสามัญ สภาผู้แทนราษฎร สมัยที่ 3 ชุดที่ 9 วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2484 (ค.ศ. 1941) คัดมาจาก ดิเรก ชัยนาม เล่มเดิม หน้า 123-132

²

Foreign Relations of the United States 1941 Vol.V- The Far East

หน้า ๒-๕

³

เล่มเดิม หน้า 14

⁴

เจมส์ วี มาร์ติน จูเนียร์, สัมพันธภาพไทย-อเมริกันระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา, (พระนคร:แพรวพิตยา, 2519) หน้า 253

ช่วยเหลือที่ไทยขอจากสหรัฐอเมริกาในทางเศรษฐกิจก็เป็นไปในรูปว่า ไทยกำลังวางแผน
 ชักชวนให้สหรัฐฯ ช่วยเหลือไทยทั้งที่โดยใจจริงแล้ว ไทยสามัคคีก็กับญี่ปุ่น "สหรัฐอเมริกา
 ควรจะระวังทุกฝักบัว มิฉะนั้นจะติดกับ"¹ อัครราชทูตยังมีความเห็นอีกว่า ในฐานะที่สหรัฐฯ
 ถือนโยบาย Status Quo คือ รักษาสถานภาพเดิมของประเทศต่าง ๆ ไว้ และได้คัดค้าน
 ข้อเรียกร้องดินแดนของไทยจากฝรั่งเศสสมาแท่นแรก ถ้าให้ความช่วยเหลือต่อไทยในตอนนี้
 ก็เท่ากับยอมรับนับถือว่า การที่ไทยได้รับดินแดนโดยความช่วยเหลือจากญี่ปุ่นนั้นเป็นการถูก
 คุกคามเอง² นอกจากนี้ การที่ไทยได้ช่วยเหลือญี่ปุ่นโดยการให้กู้เงิน 10 ล้านดอลลาร์ในเดือน
 กรกฎาคม พ.ศ. 2484 (ค.ศ. 1941) อันเป็นผลต่อเนื่องมาจากการที่สหรัฐฯ และอังกฤษ
 ประกาศกักกันทรัพย์สินของญี่ปุ่นในประเทศของตน ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2484 (ค.ศ.
 1941) เมื่อได้สืบทราบมาแน่นอนว่า ญี่ปุ่นมีแผนจะเข้ายึดอินโดจีน ก็มีผลทำให้ความสัมพันธ์
 ระหว่างไทยและสหรัฐฯ ในระยะนี้เห็นทางยิ่งขึ้น ข้อคำร้องขอของไทยที่จะให้สหรัฐฯ ช่วยประกาศ
 เดือนญี่ปุ่นในการจะรุกรานเอกราชและบูรณาภาพของไทยในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2484
 (1941) สหรัฐฯ จึงเพียงประกาศออกมาว่า ถ้าไทยตั้งใจเกิดเคียดแค้นจะต่อต้านญี่ปุ่นแล้ว
 สหรัฐฯ จะช่วยไทยอย่างที่จะช่วยประเทศจีน คือ ให้อาวุธเท่านั้น³ ในขณะที่อังกฤษประกาศ
 อย่างเต็มปากเต็มคำ ว่าถ้าญี่ปุ่นรุกรานไทย อังกฤษจะถือว่ากระทบกระเทือนผลประโยชน์ของตนด้วย
 อย่างไม่ก็ดี เมื่อได้มีการเปลี่ยนตัวอัครราชทูตอเมริกันประจำประเทศไทย จาก
 นายแกรนท์เป็นนายวิลลี่ เบ็ก (Willys Peck) ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2484 (ค.ศ.
 1941) แล้ว สถานการณ์ระหว่างไทยและสหรัฐฯ ก็ดีขึ้น เพราะนายวิลลี่ เบ็ก มีที่ท่าเห็นออก

1 1

Foreign Relations of the United States (PP.146-147).

2 2. กีเรก ชัยนาม, เดิมเดิม หน้า 157-7

3 กีเรก ชัยนาม, อ้างแล้ว หน้า 169

เห็นใจ และสนับสนุนข้อเรียกร้องของไทย รวมทั้งได้เสนอให้สหรัฐช่วยเหลือไทยทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ไทยมีกำลังใจต่อต้านญี่ปุ่น อันตรงกันข้ามกับที่นายเกรนส์เคย์เสนอไป¹ ประจวบกับในขณะนั้น นายคิเรก ชัยนาม ผู้มีความใกล้ชิดกับสหรัฐฯ และอังกฤษได้ขึ้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ การติดต่อระหว่างไทยกับสหรัฐฯ จึงเป็นไปด้วยความสนิทสนม จะเห็นได้ว่า ตัวบุคคลที่มีความสำคัญมากต่อการวางรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และท่าทีที่ต่อกันอยู่เสมอ สหรัฐฯ และไทย เข้าใกล้ชิดกันขึ้นในช่วง 2 เดือนก่อน สงคราม

ในทางตรงกันข้าม ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นและสหรัฐฯ ยิ่งเพิ่มความตึงเครียดขึ้นทุกขณะที่ญี่ปุ่นแผ่อิทธิพลลึกเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สหรัฐฯ เริ่มดำเนินมาตรการบีบบังคับญี่ปุ่นโดยการจำกัดสินค้าที่ขายให้แก่ญี่ปุ่น โดยอ้างว่า สหรัฐฯ ต้องการวัตถุเหล่านี้ไว้ประกอบทำอาวุธยุทโธปกรณ์เอง และยึดทรัพย์สินญี่ปุ่นที่อยู่ในสหรัฐฯ ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2484 (ค.ศ. 1941) ทั้งที่ไคฉะลามาแล้วในที่สุด นายคอร์ดล ฮัลล์ (Cordell Hull) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ จึงได้ยื่นข้อเสนอให้ญี่ปุ่นถอนทัพออกจากอินโดจีน และทำสนธิสัญญาพาณิชย์แบบเสรีร่วมกัน ญี่ปุ่นไม่ยอมรับข้อเสนอนี้² และยังไม่ทันที่สหรัฐฯ จะดำเนินการอย่างไรต่อไป ญี่ปุ่นก็ได้เปิดฉากโจมตีเพิร์ล ฮาร์เบอร์ (Pearl Harbour) ซึ่งเป็นฐานทัพของสหรัฐฯ ในมหาสมุทรแปซิฟิก ในวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2484 (ค.ศ. 1941) นับว่าเป็นการกระทำที่ผลักดันให้สหรัฐฯ เข้าสู่สงครามโลก ในฝ่ายสัมพันธมิตรโดยปริยาย จากจุดนี้เอง ทำให้สงครามมหาเอเชียบูรพาจะเกิดขึ้นและได้คลี่คลายออกเป็นส่วนหนึ่งของสงครามโลกครั้งที่ 2

¹ คิเรก ชัยนาม , อ้างแล้ว หน้า 176-7

² รณ ศยามานนท์, ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ. (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช 2519) หน้า 159

2. ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2

2.1 การเข้าสูสงครามของไทย

ในตอนกลางคืนของวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2484 (ค.ศ. 1941) คณะทูตญี่ปุ่นประจำกรุงเทพฯ นำโดยนาย ชูโนกามิ เอกอัครราชทูต ได้เดินทางไปยังทำเนียบรัฐบาลเพื่อเสนอขอยกทัพญี่ปุ่นผ่านประเทศไทย โดยยื่นแนวทางปฏิบัติ 3 ข้อ ให้ไทยเลือก คือ

1. ขอเดินทัพผ่าน
2. ขอให้ญี่ปุ่น-ไทยลงนามในสัญญาพันธมิตร เพื่อป้องกันประเทศไทย
- หรือ
3. ขอให้ญี่ปุ่น-ไทยเป็นพันธมิตรทำสงครามกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

หลังจากที่คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาและอภิปรายขอเสนอดังกล่าวแล้ว เห็นว่าไม่มีทางเลือกใด ๆ หรือหวังความช่วยเหลือจากสหรัฐฯ หรืออังกฤษไม่ได้แล้ว จึงได้ตกลงเลือกปฏิบัติข้อ เสนอประการแรก เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายความเป็นกลางที่เคยประกาศไว้ โดยลงนามในสัญญาขอให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านดินแดนไทยในเย็นวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 (ค.ศ. 1941) รัฐบาลได้ออกแถลงการณ์ให้เหตุผลในการตัดสินใจดังกล่าวว่า "เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งนี้ เป็นสิ่งซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แม้ประเทศไทยได้พยายามโดยสุดกำลัง... การที่จะต่อสู้กันต่อไปจะเป็นการเสียเลือดเนื้อชาวไทยโดยไม่สำเร็จประโยชน์ จึงจำเป็นต้องพิจารณาตามข้อเสนอของรัฐบาลญี่ปุ่น... โดยได้รับคำมั่นจากรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นลายลักษณ์อักษรว่า จะเคารพเอกราชอธิปไตย และเกียรติศักดิ์ของไทย" จะเห็นได้ว่าการที่ไทยยอมปฏิบัติตามข้อเสนอของญี่ปุ่นก็เพื่อผ่อนหนักให้เป็นเบา ซึ่งนโยบาย

¹ แถลงการณ์รัฐบาล วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484

การผ่อนปรนเช่นนี้จำเป็นสำหรับประเทศเล็กอย่างประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ๆ กับ ญี่ปุ่น ไคยีนชวยกพัฒนาและยังไม่ได้มีการตัดสินชะตากรรมของประเทศ กองทัพญี่ปุ่นก็ได้ ยกพลขึ้นบกทั่วประเทศ ที่ สงขลา ปัตตานี ประจวบคีรีขันธ์ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี (บ้านดอน) และบางปู และรุกเข้ามาจากทางอินโดจีน เขายังจังหวัดพระตะบองและ พิบูลสงคราม ทหาร ยวชน และตำรวจของไทยได้ทำการต่อสู้อย่างเข้มแข็ง และเสียสละ ในทุกจุด เพราะถือว่าญี่ปุ่นเป็นบุกรุก ทำให้ทางฝ่ายต้องเสียเลือดเนื้อกันไปมาก ก่อนที่จะ มีคำสั่งยุติการต่อต้านจากจอมพล ป.พิบูลสงครามในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุดในวันที่ 8 นั้นเอง การปฏิบัติการณ์ต่อต้านอย่างจริงจัง และรุนแรงดังกล่าว คงจะได้ช่วยให้สหรัฐอเมริกามีทัศนะที่ต่อไทยอยู่มากในการยินยอมให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่าน ว่าไม่ใช่ช่วยความเต็มใจ อัคร- ราชทูตอเมริกัน นายเป็ก (Peck) เองก็ได้โทรเลขรายงานไปยังรัฐมนตรีต่างประเทศ อเมริกาในวันเดียวกันนั้นว่า "ข้าพเจ้าไม่มีความเห็นเป็นอย่างอื่น นอกจากยอมรับว่า ประเทศไทยได้มีความเพียรพยายามอย่างสุจริตที่จะสู้ญี่ปุ่น แต่ต้องยอมจำนนในที่สุด เพราะ กำลังสู้กันไม่ได้"

ต่อมาในภายหลัง คือ หนึ่งเดือนหลังจากความตกลงครั้งแรก นโยบายของฝ่าย รัฐบาลไทยได้เปลี่ยนไป เพราะญี่ปุ่นได้แสดงแสนยานุภาพรบชนะฝ่ายสัมพันธมิตรอย่างกว้าง ขวางในจุดต่าง ๆ ในระยะแรกของการทำสงคราม คณะผู้บริหารประเทศในขณะนั้นจึง พิจารณาเห็นว่า การก้าวเข้าร่วมสงครามกับญี่ปุ่นในอีกขั้นหนึ่งจะส่งผลประโยชน์ให้แก่ฝ่าย ไทยมากกว่าเมื่อสิ้นสุดสงคราม² ดังนั้นไทยจึงโอนโอนปฏิญญิตามข้อเรียกร้องของญี่ปุ่นในข้อ

¹โทรเลขของนาย Peck เมื่อ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2484 (ก.ก. 1941) ใน Foreign Relations of the United States, 1941, Vol V (P.379-380)

²นายหวี บุษยเกตุ , " ข้อเท็จจริงเริ่มเกมเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศไทยในระแวกมหาสงคราม โลกครั้งที่ " ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา หน้า 361-362

2 และ ข้อ 3 กล่าวคือ ในวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2484 (ค.ศ. 1941) ไทยได้ลงนามกับญี่ปุ่นในความตกลงรับรองว่าเป็นพันธมิตรต่อกันทั้งในการรุกและการป้องกัน (Offensive & Defensive Alliance - แผนที่ 2) ต่อมา สัญญานี้ได้ขยายมาเป็นประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ ในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2485 (ค.ศ. 1942) เพื่อให้ "พ้นจากการรุกรานอันไม่เป็นธรรมของฝ่ายอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา" ปรากฏว่า คนไทยได้รับการชอรองให้ "ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อรวมชาติ และพันธมิตร" คือญี่ปุ่นอย่างเต็มที่¹ จะเห็นได้ว่านี่เป็นจุดแรกที่ไทยได้ละทิ้งนโยบายความเป็นกลางที่เคยยึดปฏิบัติมานาน ก่อนหน้าสงครามเพราะญี่ปุ่นไย้อมตระหนักว่านโยบายของชาติย่อมเปลี่ยนแปลงไป และผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ และในภายหลัง สภาพเช่นนี้จะเกิดขึ้นอีก เมื่อไทยโอนเอียงเข้าหาสหรัฐ จากความช่วยเหลือทางการเมือง การทหาร และเศรษฐกิจที่ได้รับภายหลังสงคราม

แต่ในขณะนี้ การประกาศสงครามดังกล่าวของไทยดูเหมือนเป็นจุดแตกหักระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา และสัมพันธมิตรที่ที่เคยมีมาตลอด ภายหลังจากการประกาศสงครามทางการไทยได้ดำเนินการจับกุมและจองจำชาวอเมริกันในไทย จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2484 (1941) ทั้งชาวอเมริกันและชาวอังกฤษ นอกจากผู้สถานภาพทางการทูตได้ถูกคุมขังอยู่ที่ "ค่ายคุมกัน" ถึง 20 คน สถานทูตอเมริกันเองก็ถูกปิดตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม มีทหารญี่ปุ่นเข้ามารักษากรณอย่างเข้มงวด คือ ไมอนุญาตให้ผู้ที่อยู่ในสถานทูตได้ฟังวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์ หรือมีผู้เยี่ยมเยียนเป็นส่วนตัวเลย จนหลังจากวันที่ 16 ธันวาคม

¹ คำแถลงการณ์ของรัฐบาล "ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา" วันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2485 (ค.ศ. 1942)

ไปแลวทหารไทยได้เขาไปรักษาการณ์ ทำให้สภาพต่าง ๆ คีขึ้นมาก¹

ในสหรัฐอเมริกา การกดขี่เป็นตรงกันข้าม มรว. เสนีย์ ปราโมช ผู้เป็น
อัครราชทูตไทยประจำสหรัฐฯ ไม่ยินยอมรับแถลงการณ์ขอมจำนวน หรือคำประกาศสงคราม
ของไทยแต่อย่างใด โดยกล่าวว่า "ประชาชนไทยไม่ยินยอมญี่ปุ่นและไม่ใช่นิคทีจะเป็นทาส
รับใช้ ข้าพเจ้าจะดำเนินการต่อสู้ต่อไป"² นอกจากนี้ได้มีการส่งหนังสือเวียนไปยังคนไทย
ในสหรัฐ โดยแจ้งให้ทราบวาคำประกาศสงครามของรัฐบาลไทยที่ประกาศออกมานั้นเป็น
เพราะ "คนไทยส่วนน้อยที่คิดคดทรยศกันเอง ดังโคขาวมาก่อนแล้ววารัฐมนตรีข้างคนดู
ขับออกจากคณะรัฐบาล"³ พร้อมกันนี้เอง มรว. เสนีย์ ก็ยังได้เสนอขอความช่วยเหลือจาก
สหรัฐในการต่อต้านญี่ปุ่น และปลดปล่อยประเทศไต้หวันจากความควบคุมทางทหาร โดยเขา
พบนายคอร์ดเวล ฮัลล (Cordell Hull) ในวันที่ 9 ธันวาคม และได้กล่าวว่า "คำ
ประกาศสงครามมีมิใช่เสียงอันเป็นตัวแทนเจตนารมณ์ของมวลชนชาวไทย ด้วยความช่วยเหลือ
เหลือจากสหรัฐ ข้าพเจ้าขอเสนอในการพิสูจน์ถึงเจตนารมณ์อันแท้จริง"⁴

ในรูปการณ์เช่นนี้ แม้สหรัฐจะได้เคยสงสัยในท่าทีของไทยมาก่อนก็ตาม แต่สหรัฐ
ก็แสดงไมตรีจิต และให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในการต่อต้านญี่ปุ่นของ มรว. เสนีย์
ปราโมช ที่กลายเป็นขบวนการเสรีไทยในเวลาต่อมา ตั้งแต่แรก ท่าทีของอังกฤษและ

¹ เจนส์ วี มาร์ทีน จูเนียร์ เรื่องเดิม หน้า 262-3

² R. Harris Smith "เสรีไทยกับโอเอตเอต" จดสารโครงการตำราสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ (พระนศร 2519) หน้า 52

³ ธงวารสาร กระทรวงการต่างประเทศ เอกสารที่ 242:23 หมวดสงครามโลกครั้งที่ 2
หน้า 23 เสรีไทย หนังสือเวียนฉบับที่ 9 วันที่ 4 มีนาคม 2483 (ค.ศ. 1942)

⁴ R.H. Smith. อ้างแล้ว หน้า 53

สหรัฐอเมริกาที่มีต่อไทยก็แตกต่างกันอยู่ เมื่อไทยทำสนธิสัญญาทางไมตรีกับญี่ปุ่นแล้ว อังกฤษ ไคเสนอ (ในวันที่ 24 ธันวาคม) ให้ มรว. เสนีย์ ปราโมช เป็นแต่เพียง "ตัวแทน... ของคนไทยทั้งหมดที่เป็นอิสระ" ในขณะที่กระทรวงการต่างประเทศอเมริกันจะเห็นอกเห็นใจไทย และชัชชาต (ในวันที่ 19 มกราคม) ให้ มรว. เสนีย์ ปราโมช เป็น "ท่านทูตแห่งประเทศไทย"¹ ต่อไป เมื่อรัฐบาลไทยประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ในวันที่ 25 มกราคม ทำให้เกิดปัญหาขึ้นถึงสัมพันธภาพ แต่เมื่อ มรว. เสนีย์ ปราโมช ปฏิเสธที่จะยื่นคำประกาศสงครามดังที่กล่าวมาแล้ว สหรัฐก็ถือว่าไทยไม่ได้เป็นศัตรู โดยอนุญาตให้สถานทูตไทยในสหรัฐคงความเป็นสถานทูตอยู่ต่อไป และจะปฏิบัติต่อไทยเช่นประเทศที่ถูก "ยึดครอง"² การกระทำของ มรว. เสนีย์ ปราโมช นับเป็นก้าวการตัดสินใจที่สำคัญยิ่ง เป็นการย้ำถึงความต้องการของคนไทยที่จะเข้าข้างตะวันตก และต่อต้านญี่ปุ่นผู้โหดเหี้ยม เขาคบครอง และ "มีเมล็ดซึ่งตอนนโยบายของสหรัฐเกี่ยวกับไทยตลอดสงครามโลก" ดังที่ได้มีชาวอเมริกันหนึ่งวิเคราะห์ไว้³ และเป็นส่วนผลักดันให้ไทยไคร่คองจากการเป็นประเทศแพ้สงครามภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง

ท่าทีของสหรัฐเช่นนี้ แตกต่างจากอังกฤษที่รับสภาวะสงครามกับไทยอย่างคุณวิ
อัครราชทูตไทยประจำอังกฤษถูกส่งตัวกลับพร้อมกับนักเรียนไทยจำนวนหนึ่ง (ในขณะที่ใน
สหรัฐ เจ้าหน้าที่สถานทูต จำนวน 6 คน และนักศึกษาอีก 73 คน ไม่ยอมกลับประเทศไทย)⁴
ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ สหรัฐฯ ไม่มีผลใดเสียจากการวางตัวเช่นนี้ สำหรับภูมิภาคเอเชีย

¹ เจมส์ วี มาร์ติน จูเนียร์ , เรื่องเดิม หน้า 261.

² เจมส์ วี มาร์ติน จูเนียร์ , เรื่องเดิม หน้า 262

³ เรื่องเดียวกัน หน้า 260.

⁴ เจมส์ วี มาร์ติน จูเนียร์ , เรื่องเดิม หน้า 263

ตะวันออกไกล ประกอบกับเป็นสิ่งที่ยึดติดอยู่กับอุดมการณ์ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย และการต่อต้านสภาพอาณานิคมในทุกรูปแบบที่สหรัฐอเมริกาอ้างถึงความกระตือรือร้นอย่างสูง การช่วยเหลือ ผู้ที่คิดปลดปล่อยประเทศให้เป็นเอกราชจากการถูกเขา "ยึดครอง" ของต่างชาติ จึงเป็นเสมือนการแสดงเจตนารมณ์ของสหรัฐอเมริกา ว่ายึดมั่นอยู่ในแนวความคิดดังกล่าว นอกเหนือไปจากนี้ จีนยังทำให้สหรัฐตัดสินใจได้อย่างแน่วแน่ยิ่งขึ้น โดยได้เสนอแนะว่าการไม่ประกาศสงครามจะแสดงให้เห็นถึงความเห็นอกเห็นใจที่ สหรัฐฯ มีต่อกองทัพไทยและคนไทย เพราะไทยถูกญี่ปุ่นดึงเข้าสู่สงครามอย่างไม่เต็มใจ การไม่ประกาศสงคราม ยังจะทำให้การปฏิบัติการของจีนเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทย สะดวกขึ้น รัฐบาลอังกฤษนี้ได้ประกาศสงครามต่อบราซิลในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2485 (1942) เพราะการที่ญี่ปุ่นย่ำยีประเทศไทย ย่อมเป็นอันตรายโดยตรงต่อมลายู และพม่าของอังกฤษ อังกฤษจึงไม่พร้อมจะประนีประนอม หรือโอนอ่อนให้แก่ไทยแต่อย่างใด และถือเป็นผู้สงครามอย่างเปิดเผย

2.2 บทบาทของขบวนการเสรีไทย ภายในและภายนอกประเทศ

ขบวนการเสรีไทย หรือที่เรียกกันในภาษาอังกฤษว่า "Free Thai Movement" ¹ หรือ "Free Siamese Movement" ² เป็นชื่อที่ใช้เรียกการเคลื่อนไหวของชาวไทยที่ไม่ยินยอมรับคำประกาศของรัฐบาลในการสงคราม และไต่รวมตัวกันเข้าเป็นพลังต่อต้านญี่ปุ่น ทำการทั้งในและนอกประเทศ ในการบ่อนทำลายและขัดขวาง

¹ นายเจมส์ เบิร์น รัฐมนตรีต่างประเทศในประกาศรับทราบประกาศสันติภาพของไทย อ้างถึงใน คิเรก ชัยนาม เดิมเคิม หน้า 486

² ปรีดี พนมยงค์ คำกล่าวปราศรัย จากหนังสือ งานใต้ดิน ของ พ.อ. เนาว์ โขมะโยธิน หน้า 744-749

การดำเนินงานของญี่ปุ่นและรอคอยวันที่จะถูกขึ้นคอตามเพื่อปลดปล่อยตนเอง

ในสหรัฐอเมริกา มรว. เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูตไทย ได้รวบรวมนักเรียนไทยให้
อาสาสมัครเป็นทหารเข้าฝึกทำการรบ การจรรยาบรรณ ร่วมกับหน่วย O.S.S. (Office
of Strategic Service) ของสหรัฐควบคู่ไปกับการโฆษณาชักจูงให้สหรัฐอเมริกาเห็น
ใจไทยในก้นทาง ๆ และพยายามกีดกอบคนไทยในประเทศเพื่อประสานงานการต่อต้าน
ญี่ปุ่นร่วมกัน นอกจากนี้ เมื่อสหรัฐอเมริกาเสนอแนะ มรว. เสนีย์ ปราโมช ยังได้สมัครเข้ายึดมั่น
กับคำประกาศของสหประชาชาติ¹ ที่รวมตัวกันขึ้นในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2485
(ค.ศ. 1942) "ในนามของคนไทยทั้งชาติ" อีกด้วย²

นักเรียนไทยในสหรัฐอเมริกา จำนวน 39 คน ได้เข้ารับการอบรม และจำนวน 24 คน
ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายทหารภายใต้การบัญชาการของทูตทหารไทย คือ พท. มล. ขา
บุญชู³ ในการนี้สหรัฐอเมริกา ได้ให้ความช่วยเหลือโดยยินยอมปล่อยเงินไทยที่กักกันเอาไว้
ออกมาประมาณครึ่งล้านเหรียญ⁴ เพื่อใช้ในการดำเนินการจัดตั้งกองทหารไทย หน่วยรบ
นี้ได้ออกเดินทางไปยังประเทศอินเดียในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2486 (ค.ศ. 1943)
และต่อไปยังประเทศจีน จากจีนก็ได้เดินทางเข้าสู่ประเทศไทยโดยทางเรือ หรือ ทาง
เครื่องบิน ทั้งนี้โดยมีจุดประสงค์จะเข้าติดต่อกับประสานงานกับคนไทยที่ทำการต่อต้านอยู่

¹ คือ ประกาศกฎบัตรแอตแลนติก ชาติต่าง ๆ 24 ชาติที่เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสหประชาชาติ
ได้ประกาศจะทำงานต่อต้านฝ่ายอักษารวมกันตามแนวของกฎบัตรแอตแลนติก มรว. เสนีย์
แสดงความจำนงว่าไทยต้องการยึดมั่นแนวทางนี้ด้วยเช่นเดียวกัน โดยถือว่า "รัฐบาลไทยไม่
อยู่ในฐานะเป็นปากเสียงที่แท้จริงของคนไทยอีกต่อไป"

² เจมส์ วี. มาร์กิน จูเนียร์ เรื่องเดิม หน้า 265

³ เจมส์ วี. มาร์กิน จูเนียร์ เรื่องเดิม หน้า 265

⁴ มรว. เสนีย์ ปราโมช, "ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกากระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2
ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา (แพร่พิทยา: 2519) หน้า 19๕

ภายในประเทศ การออกปฏิบัติการนี้ใกล้เคียงกับขบวนการเสรีไทยในอังกฤษ ที่ได้จัดตั้งขึ้น โดยนักเรียนไทยที่นั่นภายใต้การนำของนายมณี สาณะเสน ที่ มรว.เสนีย์ ปราโมช ส่งไป ขวรวบรวม นักเรียนไทยในอังกฤษได้เข้าสมัครเป็นทหารในความควบคุมของหน่วย

S.O.E. (Special Operations Executives) ของอังกฤษ และได้เดินทางมา ประจำอยู่ในกองกำลัง 136 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ SOE ในตะวันออกไกล แต่ความช่วยเหลือของอังกฤษดังกล่าว ไม่แข็งขันอย่างของอเมริกา เพราะอังกฤษถือว่าไทยเป็นประเทศ คู่สงครามของอังกฤษ

ส่วนภายในประเทศนั้น ได้มีการรวมตัวกันเป็นขบวนการใต้ดิน ประกอบไปด้วย ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายเข้าร่วมพันธมิตรกับ ญี่ปุ่นของรัฐบาล โดยมีนาย ปรีดี พนมยงค์เป็นหัวหน้าอยู่ในเมืองไทย การติดต่อกันระหว่าง ภายในและภายนอกลาซาอยู่จนถึงปลายปี พ.ศ. 2487 (ค.ศ. 1944) จึงสัมฤทธิ์ผล หลังจากนั้น ขบวนการเสรีไทยก็ได้ขยายขอบข่ายงานออกอย่างกว้างขวางและเริ่มดำเนินงานอย่างเข้มแข็งจริงจังเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

การประสานงานกันระหว่างขบวนการเสรีไทยภายในและภายนอกประเทศนี้ เป็นการยืนยันให้รัฐบาลสหรัฐฯ และอังกฤษ ตระหนักแน่ชัดถึงเจตนารมณ์ของคนไทยในการต่อต้านการแผ่ขยายอิทธิพลของญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอังกฤษ ซึ่งตั้งป้อมไม่เชื่อต่อขบวนการเสรีไทยแต่แรก โดยตั้งข้อกังขาว่าเสรีไทยเป็นเพียง "กลุ่มนักการเมืองที่มีเล่ห์เหลี่ยม" และ "ไม่มีที่ท่าจะพัฒนาเป็นการเคลื่อนไหวต่อต้านที่มีประสิทธิภาพได้" ถึงขนาดที่ว่าปลัด

¹ มรว.เสนีย์ ปราโมช , อ่างแล้ว หน้า 193

² R. Harris Smith อ่างแล้ว หน้า 61

กระทรวงการต่างประเทศอังกฤษได้แถลงในสภาว่า อังกฤษจะไม่สนใจงานเสรีไทยจนกว่า จะได้ความว่ามีผลกระทบต่อภายในประเทศเป็นปึกแผ่นและจริงจัง¹ ซึ่งทัศนะนี้เป็นที่คัดค้าน ของสหรัฐฯ ในการวางนโยบายร่วมกันมาตลอดเวลา และเป็นที่ไม่พอใจแก่เจ้าหน้าที่หน่วย SOE ผู้รู้สถานการณ์ที่หลายคนด้วย

จากจุดนี้เป็นต้นไป ปรากฏว่า การดำเนินการร่วมมือกันระหว่าง OSS SOE และ เสรีไทยภายในประเทศเป็นไปอย่างใกล้ชิดยิ่ง ได้มีการลักลอบส่งคนออกนอกประเทศ เพื่อฝึกการใช้อาวุธและกลับเข้ามาปฏิบัติภารกิจอยู่โดยตลอด และมีการแลกเปลี่ยนส่งข่าวสาร กาง ๆ ซึ่งฝ่ายไทยได้สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่พันธมิตรในการสงครามได้อย่างมาก มาย กล่าวคือ ทั้งหน่วย OSS และ SOE ก็ต่างได้เข้ามาจัดตั้งศูนย์บัญชาการในประเทศไทย เสรีไทยภายในได้รวบรวมพลพรรคจัดตั้งหน่วยทหารขึ้นรวม 24 หน่วย ตามจังหวัด กาง ๆ อาทิ ชัยนาท อุทัยธานี กาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา นครปฐม ฯลฯ² โดยได้รับความ ช่วยเหลือทางด้านกำลังอาวุธ และการฝึกหัดอบรม จากอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา การที่ มีเจ้าหน้าที่ และทหารฝ่ายไทยหลายคนอยู่ในขบวนการเสรีไทยเช่นนี้ อาทิ พลเอก อุดุลย์ อุดุลย์เกษจำรัส อธิบดีกรมตำรวจ ทำให้การปฏิบัติงานของ OSS และ SOE เป็นไปได้ อย่างกว้างขวางและปลอดภัย ทหารหรือหน่วยจารกรรมของพันธมิตรอาจถูกฝ่ายไทยจับได้ ก็ได้รับการดูแลอย่างดี และส่งกลับประเทศ แม้การส่งวิทยุติดต่อกับหน่วยงานภายนอกประเทศ ที่เมืองแคนก็ประเทศลังกา เพื่อรายงานความเคลื่อนไหวของญี่ปุ่น เชนที่ตั้งของคลังอาวุธ ขบวนการไฟฟ้าสำคัญ ตลอดจนจุดยุทธศาสตร์หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ

¹ บวร. เสนีย์ ปภากัมภ์, อ้างแล้ว หน้า 192

² นายหิโระยุกิโกะ, "ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศไทยในระหว่าง มหาสงครามโลกครั้งที่ 2" อ้างแล้ว หน้า 366

ที่ฝ่ายสัมพันธมิตรของการทราบ ก็ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากข้าราชการไทย ทำให้งาน
 ข้าราชการของไทยมีประสิทธิภาพ จะได้รับความเชื่อถือและยกย่องเป็นพิเศษ ตำรวจไทย
 ให้ความช่วยเหลือกันสนามบินต่าง ๆ ที่อยู่ทางไกลไว้ให้ฝ่ายสหรัฐฯ ซึ่งบางครั้ง อังกฤษ
 ก็ใช้ และฝ่ายไทยยังให้ความช่วยเหลือส่งเครื่องบินพันธมิตรกลับคืนถึง 400 ลำ พร้อม
 เชลยศึกก็ให้แก่พันธมิตร นอกจากนี้ยังได้สร้างสถานีวิทยุเพื่อประวิ เช่นแก๊งกองทัพ
 อากาศที่ 14 และ 40 ของสหรัฐฯ ในการส่งเครื่องบินมาทิ้งระเบิดยังเป้าหมายชาติ
 อื่นด้วย² พฤติกรรมดังกล่าวของขบวนการเสรีไทยเป็นที่ยกย่องมากโดยต่างชาติ และส่ง
 ผลต่อนโยบายและท่าทีของสหรัฐฯ ต่อไทยในกาลต่อมา

ความเคลื่อนไหวของคนไทยเหล่านี้ ญี่ปุ่นเองก็อาจรู้อาตมาเลาขอเท็จจริงอยู่บาง
 แม่ฝ่ายไทยได้พยายามกลบเกลื่อนอย่างเต็มที่ คงปรากฏว่าได้มีการสร้างป้อมและวังปืนกล
 ของฝ่ายญี่ปุ่นตามจุดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ในพระนคร³ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงก่อนหน้านั้น
 ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรและขบวนการเสรีไทยใกล้ชิดมากจนถึงกับฝ่ายสัมพันธ-
 มิตรส่งเครื่องบินทิ้งอาวุธและยุทธภัณฑ์ที่ของสนามหลวงด้วย อันเป็นการท้าทายฝ่าย
 ญี่ปุ่นมาก อย่างไรก็ดี พลโท นากามูระ (Nagamura) แม่ทัพกองทัพญี่ปุ่นในไทยเห็น
 ความรักชาติไม่ตรีกับไทยไว้ เพราะขณะนั้นญี่ปุ่นเป็นฝ่ายเสียเปรียบในการสงคราม และเมือง

อ่านเพิ่มเติมในเล่มเดียวกัน

เจมส์ วี มาร์ติน จูเนียร์ อ้างแล้ว หน้า 265-6.

นายทวี บุญยเกษตร , อ้างแล้ว หน้า 371

ไทยก็ยังเป็นผู้ชำนาญที่สำคัญในการต่อสู้ของญี่ปุ่น¹

สัมพันธภาพระหว่างขบวนการเสรีไทย และรัฐบาลสหรัฐฯ ในระยะนี้ มิได้ดำเนินไปแต่ในค่านิยมที่สหรัฐฯ ให้การช่วยเหลือทางกำลังอาวุธ หรือการฝึกทางทหารแต่อย่าง เดียวเท่านั้น แต่ดังได้กล่าวมาแล้วว่า รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ประกาศรับรองสถานะทางการ ทูตของสถานทูตไทย และ เอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐฯ แต่แรกเริ่ม ทั้งนี้ตั้งแต่ปลาย ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา มรว.เสैनีย์ ปราโมช จึงได้รับเชิญจากรัฐบาลสหรัฐฯ ให้ไป ประชุมระดับนานาชาติของสัมพันธมิตรหลายครั้ง ในฐานะผู้แทนจากประเทศไทย หรือใน บางกรณีก็ในฐานะผู้สังเกตการณ์² มรว.เสैनีย์ ปราโมช ได้เล่าไว้ว่า ครั้งหนึ่งในการ ประชุมขององค์การความสัมพันธ์ในมหาสมุทรแปซิฟิก (Institute of Pacific Relations) ที่เมืองมอนทรีล (Montreal) ประเทศแคนาดา เมื่อสงคราม มหาเอเซียบูรพาเกิดขึ้นได้ไม่นานนัก ได้มีผู้แทนชาติมหาอำนาจเสนอให้ลดฐานะเมืองไทย ลงเป็นเมืองในอารักขาเพื่อลงโทษฐานประกาศสงครามกับสัมพันธมิตร ต่อกรณีนี้ ผู้แทน อเมริกาได้โต้เถียงคัดค้านเพื่อปกป้องไทยอย่างเต็มที่ ในที่สุดมติที่ให้ไทยครองตัวเป็นเอกราช สืบไปก็เป็นที่ยอมรับ³ การกระทำเช่นนี้นับเป็นความช่วยเหลือทางการทูตอย่างดียิ่งในส่วน ของสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้สหรัฐยังได้มีบทบาทที่จะรับรองเอกราชของไทยอย่างเป็นทางการ อีกหลายครั้ง ในวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2486 (ค.ศ. 1943) ประธานาธิบดี รูสเวลต์ แห่งสหรัฐอเมริกา และประธานาธิบดีเจียงไคเช็คแห่งจีน ได้ทำการตกลงกันที่

¹ ศาสตราจารย์จอร์จ ร็อง กยามอนแน, ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ อังแล้ว หน้า 207

² ศาสตราจารย์ คีโรก ชัยนาม, เดิมเดิม หน้า 222

³ ราชเลขาธิการเพิ่มเติมในคำปราศรัยของ มรว.เสैनีย์ ปราโมช ในหนังสือความสัมพันธ์ระหว่าง ไทยกับสหรัฐอเมริกา อังแล้ว หน้า 176-202

กรุงโคโร ประเทศอียิปต์ว่า ไทยควรเป็นอิสระหลังสงคราม และในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2487 (ค.ศ. 1944) กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐ ได้แจ้งให้ มรว.เสैनีย์ ปราโมช ทราบว่า สหรัฐจะสนับสนุนให้ไทยได้รับเอกราชภายหลังที่สงครามยุติลง²

ส่วนทางด้านอังกฤษนั้น ขบวนการเสรีไทยประสบอุปสรรคหลายประการในการที่จะขอร้องให้อังกฤษยอมรับความเป็นเอกราชของไทย เพราะอังกฤษถือว่าไทยละเมิดสนธิสัญญาไม่รุกรานกัน และถือว่าไทยเป็นศัตรูโดยนิตินัยและพฤตินัย จึงไม่ยินยอมจะ "ประกาศสนับสนุนอย่างไม่มีเงื่อนไขเกี่ยวกับเอกราชของไทย"³ ในข้อนี้ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐ ได้แสดงความเห็นไปยังสถานทูตอังกฤษในเชิงแนะนำให้อังกฤษเปลี่ยนท่าที โดยกล่าวว่าสหรัฐถือว่า "ประเทศไทยในฐานะเป็นดินแดนภายใต้การยึดครองของศัตรู ควายจุดประสงค์หลายประการ รวมทั้งดำเนินการทำสงครามจิตวิทยา" อย่างไรก็ตาม สหรัฐยังคงถือว่า "ไทยเป็นอิสระ มีเอกราชของตนเอง" และ แม้จะไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลที่มอญอำนาจอยู่ในขณะนี้ สหรัฐก็เห็นชอบด้วย "การสถาปนาอิสระภาพที่สมบูรณ์ของไทยในฐานะเป็นรัฐอธิปไตย" ทั้งนี้สหรัฐเองก็ "ไม่คิดจะสร้างขบวนการเมืองกับคนไทยคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะขณะนี้ เพราะยังไม่แน่ใจในสถานการณ์ที่ยังมาไม่ถึงในอนาคต"⁴ บันทึกดังกล่าววันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2487 (ค.ศ. 1944) แม้กระนั้นก็ตาม อังกฤษยังไม่ยินยอมเห็นด้วย คงจะมีสาเหตุมาจากการที่ญี่ปุ่นโอนดินแดนมลายู 4 รัฐ ที่อังกฤษปกครองให้ไทยระหว่างสงครามในปีก่อนหน้า⁵ จากสภาพเช่นนี้ทำให้เกิดความขัดแย้ง และความ

¹ ในเรื่องนี้ มรว.เสैनีย์ ปราโมช กล่าวว่า สหรัฐฯ ได้ให้การรับรองมาในทางปี 2486 (ค.ศ. 1943)

² เจมส์ บี มาร์ติน จูเนียร์ เรื่องเดิม หน้า 267-268

³ เจมส์ บี มาร์ติน จูเนียร์ , เรื่องเดิม หน้า 268

⁴ บันทึกกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาถึงสถานทูตอังกฤษ ลงวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1944 อ้างถึงใน เจมส์ บี มาร์ติน จูเนียร์ เรื่องเดิม หน้า 269

⁵ ดินแดนมลายู 4 รัฐ คือ เบรลิด กัมบัน โทมบูรี กังกังกู อยู่บนฝั่งมอญในไทยเมื่อคราวพลเอกไคโจ มาเยือนจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2486 (ค.ศ. 1943)

ไม่ไว้วางใจกันมากระหว่างสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ทั้งในระดับรัฐบาล และระดับหน่วย
งานที่ประสานกับเสรีไทย คือ ไอเอสเอส และเอสไออี โดยสหรัฐฯ เริ่มหากระแวงว่า
อังกฤษมีเจตนาจะสร้างลัทธิอาณานิคมขึ้นอีกครั้งหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
การคัดค้านของอังกฤษยิ่งส่งผลทำให้ไทยไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นเช่นที่ได้เสนอให้
มีขึ้นในปี พ.ศ. 2486 (ค.ศ. 1943) อีกด้วย

ภายในประเทศไทยเอง ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร กล่าวคือในเดือน
กรกฎาคม พ.ศ. 2487 (ค.ศ. 1944) รัฐบาลชุดจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ยื่นใบ
ลาออกต่อคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภามหาชน
ได้ลงมติไม่รับรองร่างพระราชบัญญัติโอนมณฑลพระราชาคณะสงฆ์และพระ
สงฆ์ และพระราชบัญญัติโอนมณฑลพระราชาคณะสงฆ์และพระสงฆ์พระบรมมหาราชวัง
พันตรีควง อภัยวงศ์ ได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทน เป็นที่น่าสังเกตุว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
ครั้งนี้ฝ่ายญี่ปุ่นมิได้มีท่าทีขัดขวางแต่อย่างใด รัฐบาลของพันตรี ควง อภัยวงศ์ แถลงว่า
จะใคร่ร่วมมือกับญี่ปุ่นโดยใกล้ชิดตามสัญญาพันธมิตรที่ไว้ต่อกันไว้ แต่รัฐบาลนี้ก็ได้ "มองข้าม"
การกระทำหลายอย่างของเสรีไทยอันเป็นประโยชน์ต่อแผ่นดิน² ทั้งนี้ทำให้การดำเนินการ
ญี่ปุ่นของหน่วยใต้ดินในเมืองไทยเป็นไปด้วยความสะดวกยิ่งขึ้น

ตลอดเวลานี้ ความแตกแยกกระหว่างสหรัฐอเมริกา และอังกฤษได้เพิ่มมากขึ้น
ทุกขณะ ทั้งในค่านิยมนโยบายที่ต่อประเทศไทยซึ่งที่โลกกล่าวมาแล้ว และในการประสานงาน
ภายในกองบัญชาการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asia Command-SEAC)

¹ R. Harris Smith, เรื่องเดิม หน้า 58

² รายละเอียดเรื่องนี้ในหนังสือเรื่อง "ชีวิตของข้าพเจ้า" ของ พันตรี ควง อภัยวงศ์ การ
ช่วยเหลือที่ได้ให้คือ การแก้ตัวต่อญี่ปุ่นแทนฝ่ายเสรีไทยด้วยปฏิญาณและไหว้รับ อันหลายคน
สรรเสริญ อาทิในเรื่องการสร้างป้อมค่ายบินกลดังที่โลกกล่าวมา หรือแม้เรื่องเดือนทางฝ่าย
เสรีไทยว่าจะมีคณะกรรมการผสมไปตรวจดูสนามบินลับของฝ่ายสัมพันธมิตรในไทย

กองบัญชาการนี้เป็นความตกลงร่วมกันทางทหารเพื่อต่อต้านการขยายตัวของญี่ปุ่นในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ระหว่าง สหรัฐฯ อังกฤษ เนเธอร์แลนด์ และ ออสเตรเลีย ที่ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2486 (ค.ศ. 1943) มีลอร์ด หลุยส์ เม้าท์แบตเทน (Lord Louis Mountbatten) แห่งอังกฤษเป็นบัญชการสูงสุด และนายพลริชาร์ด สตีลเวลล์ (General Richard Stilwell) แห่งสหรัฐอเมริกาเป็นรองบัญชาการ¹ ในระยะหลังสงครามความแตกต่างกันในนโยบายต่างประเทศของสหรัฐและจีนได้ประกาศรับรองเอกราชของไทยแล้ว กับอังกฤษซึ่งเห็นว่าไทยเป็นศัตรูทำให้เกิดปัญหามากมายในเรื่องของขอบเขตการค้าแรงงาน และเป้าหมายพื้นฐานระยะยาวในการดำเนินการต่อไทย ภายหลังจากสงคราม จีนไม่ยินดีที่จะให้อังกฤษเข้ามามีส่วนร่วมบังคับบัญชาในไทย เพราะในเขตไทย จีน และอินโดจีนเขียนี้ เคยเป็นบริเวณความรับผิดชอบของจีนมาก่อน พลเรือเอก เม้าท์แบตเทนเองก็มีความเห็นขัดแย้งกับข้อเสนอของประธานาธิบดีเจียงไคเช็คซึ่งสหรัฐอเมริกาเห็นควยว่า ปัญหาการเมืองทุกปัญหาต้องได้รับการพิจารณาร่วมกันก่อนโดย คณะกรรมการ 3 ชาติ อันประกอบด้วย ตัวแทน จีน อังกฤษ และ อเมริกัน ณ ศูนย์บัญชาการของประธานาธิบดีเจียงไคเช็ค นอกจากนั้นความหวาดระแวงของสหรัฐว่า อังกฤษมีความตั้งใจจะยึดคืนแดนในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอาณานิคมภายหลังจากสงคราม ก็ยิ่งทำให้ความขัดแย้งทวีความรุนแรงขึ้นในทุกด้าน จนในที่สุดเมื่อได้เปิดการเจรจากันระหว่างประเทศเหล่านี้และประเทศไทยเมื่อสงครามยุติลง ปัญหาเรื่องนั้นได้กลายมาเป็นปัจจัยประการหนึ่งในการถ่วงดุลอำนาจให้ประเทศไทยไครอดพ้นจากสภาพของการ เป็นประเทศที่แพ้สงครามในปีปลายคั้งจะโคกลาวรายละเอียกต่อไป

ในทางกลางความสับสนขัดแย้งเหล่านี้ ขบวนการเสรีไทย โดยการประสานงานกันภายในได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ ในการที่จะสร้างความเข้าใจในสภาพที่แท้จริงของ

¹ คร. วิวัฒน์ มุงการกิจ, "ไทยและสหรัฐอเมริกาในสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1945-1960) ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหรัฐอเมริกา" อางแลว หน้า 295

ประเทศไทย โดยส่งตัวแทนไทยเช่น นายกิเรก ชัยนาม นายถนัด คอมันตร์ ออกไปยังเมืองแคนดี ประเทศลังกาเพื่อชี้แจงนโยบาย และสภาวะทางทหารในขณะนั้นของไทยให้กองบัญชาการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทราบ นอกจากนี้ ยังได้ส่งพระพิศาลสุชุมวิท และหลวงสุชุมนัยประคินธุ์ ไปยังสหรัฐอเมริกา เพื่ออธิบายการดำเนินงาน จุดประสงค์ของขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นในไทย และเตรียมการขอความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ และบูรณะประเทศไทยหลังสงคราม ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2488 (1945) คณะผู้แทนชุดนี้ได้ให้สัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ และรัฐสภาอเมริกัน นับเป็นการกระจายข่าวที่แท้จริงเรื่องเมืองไทยกับการสงคราม ทั้งนี้สืบเนื่องจากในขณะนั้นญี่ปุ่นอ่อนแอลงมากทั้งทางด้านการรบและกำลังสนับสนุน ทำให้ประสบความสำเร็จหลายครั้ง และมีข่าวว่าจะเป็นฝ่ายแพ้สงครามทางรอดเพื่อการดำรงอยู่ของประเทศไทยก็คือดำเนินการในแนวสันนิบาตพันธมิตร และสร้างความเข้าใจเป็นพื้นฐานในการเจรจาต่อไป เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ฝ่ายไทยต้องเร่งติดต่อเจรจาเพื่อการประกันเอกราชของประเทศ ก็คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอินโดจีนฝรั่งเศส ในวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) ญี่ปุ่นได้เข้ายึดอินโดจีนของฝรั่งเศสด้วยกำลังโดยอ้างว่าเพื่อ "กระชับเกิดยวสัมพันธ์ป้องกันร่วมกับอินโดจีนยิ่งขึ้น" ² ทั้งนี้เพราะญี่ปุ่นได้ทราบถึงการเตรียมกำลังของพลเรือเอก เดคูคู (Decoux) ผู้สำเร็จราชการอินโดจีนในการจะช่วยเหลือพันธมิตรในกรณีที่ฝ่ายสันนิบาตมิตรจะบุกตีญี่ปุ่น เหตุการณ์ทำให้ฝ่ายไทยหวังระแวงว่า ญี่ปุ่นอาจคิดยึดเมืองไทยอย่างปัจจุบันทันด่วน จึงได้พยายามส่งคนออกไปติดต่อเผยแพร่งานของขบวนการเสรีไทย และเรียกร้องความ

¹ ดูเพิ่มเติมไทยกับสงครามโลกครั้งที่สอง ของ ศาสตราจารย์ กิเรก ชัยนาม , หน้า 322-326 และบทความของพระพิศาลสุชุมวิท ในเล่มเดียวกัน หน้า 435-474

² ศาสตราจารย์ กิเรก ชัยนาม , เรื่องเกม หน้า 331

ช่วยเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสหรัฐอเมริกา¹ การกระทำเช่นนี้ช่วยไทยได้อย่างมาก ในการปรับความเข้าใจ กระทบความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ รวมทั้งกระตุ้นเร่งเร้าให้รัฐบาลสหรัฐฯ ได้มีความตื่นตัวในเรื่องของไทยด้วย

ท่าทีของสหรัฐฯ ต่อการศึกของไทยนั้นเป็นไปในทางสนับสนุน ส่วนอังกฤษ นั้นเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับสหรัฐฯ และปฏิเสธที่จะช่วยเหลือในทางทหารต่อไทย ในระหว่างเดือนมีนาคม และเมษายน พ.ศ. 2484 (ค.ศ. 1945) เสรีไทยและขบวนการใต้ดินเห็นความสำคัญของการแสดงออกซึ่งความพร้อมจะต่อต้านญี่ปุ่นเพื่อเป็นเครื่อง ย้ำถึงความตั้งใจให้ทางฝ่ายสัมพันธมิตรได้เห็น จึงได้เสนอไปยังรัฐบาลสหรัฐฯ และกอง บัญชาการ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่แคนดีว่ากองกำลังภายในประเทศกำลังคิดจะลุกขึ้นต่อสู้ อย่างเปิดเผยกับญี่ปุ่น เพราะขณะนี้ญี่ปุ่นกำลังเรียกร้องจะกู้เงินเอาจากไทยเพื่อไปใช้จ่าย ในการสงครามเป็นจำนวนถึง 100 ล้านดอลลาร์ ซึ่งมากเกินไปกว่าไทยจะให้ได้ รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ตอบมาอย่างมีไมตรีจิตว่า สหรัฐฯ ไม่เคยถือไทยเป็นศัตรู ดังนั้นรัฐบาลอเมริกาขอประ- ภาศว่าจะเคารพเอกราชและอธิปไตยของไทย และไม่ถือว่าไทยได้ประกาศสงคราม แต่ ขอให้ทางขบวนการใต้ดินยังการลุกขึ้นต่อต้านไว้ก่อน² เพื่อผลประโยชน์ในการดำเนินการ ทางทหารต่อไป กล่าวคือ เพื่อการรวมกำลังกันบุกในวัน V-J Day (วันชัยชนะเหนือ ญี่ปุ่น) ซึ่งทางกองบัญชาการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้กำหนดลงไปแล้วว่าเป็นในเดือน ธันวาคม²³ พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) อังกฤษนั้นเงียบไปอยู่ที่หนึ่ง ก่อนจะตอบมาว่า

¹R. Harris Smith, "เสรีไทยกับไอเอสเอส" อ้างแล้ว, หน้า 65

รายงานการประชุมสภา ครั้งที่ 29/2488 (สามัญ) สมัยที่ 2 วันที่ 3 วันพฤหัสบดีที่ 11

ตุลาคม พ.ศ. 2488 เวลา 14.30 น.

ริชาร์ด แฮร์ริส สมิท, "เสรีไทยกับไอเอสเอส" อ้างแล้ว, หน้า 67

วัตถุประสงค์ในนี้คล้ายของรัฐบาลอังกฤษ ก็คล้าย ๆ กับของรัฐบาลอเมริกัน ในรูปแบบความสัมพันธ์เช่นที่เป็นอยู่นี้ สหรัฐฯ ก็เหมือนจะได้เพิ่มพูนความสำคัญของตัวเองในฐานะผู้ค้าประกันเอกราชให้แก่ไทยอย่างเต็มที่ และข้อเสนอที่ขบวนการเสรีไทยจะรบกับญี่ปุ่นอย่างเปิดเผยนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่นาย เจมส์ เบิร์น (James Byrnes) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ให้นำไปกล่าวไว้เป็นข้อสนับสนุนที่จะให้ไทยได้ยืนหยัดอยู่เป็นเอกราชต่อไปภายหลังสงครามอีกด้วย

แต่เหตุการณ์ต่าง ๆ ใ้คดีคล้ายไปอย่างรวดเร็ว ประเทศพันธมิตรได้รวมตัวกันต่อต้านการรุกรานของเยอรมันและญี่ปุ่นอย่างเข้มแข็ง ดังปรากฏว่า กองทัพเรือของสหรัฐฯ ประสมชัยชนะในมหาสมุทรแปซิฟิก ส่วนโซเวียตก็สามารถบุกเข้าถึงกรุงเบอร์ลินของเยอรมันได้ เหตุการณ์สำคัญยิ่งคือสหรัฐฯ ใ้กำเนิดมาตรการขึ้นเค็ชชาดกับญี่ปุ่นโดยการทิ้งระเบิดปรมาณูที่เมืองฮิโรชิมา และเมืองนางาซากิของญี่ปุ่นในเดือนสิงหาคม ซึ่งเป็ผลทำให้ญี่ปุ่นต้องยอมจำนนต่อฝ่ายสัมพันธมิตรโดยไม่มีเงื่อนไขในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2475 (ค.ศ. 1945) อันนับเป็นการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่สอง โดยฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะ

สำหรับประเทศไทยนั้น ภาวะของไทยภายหลังสงคราม คือความพยายามกอบกู้ฐานะของตนเองจากการอยู่ในฐานะของผู้แพ้สงครามที่จะต้องถูกยึดครองและแบ่งปัน มาให้ยืนหยัดอยู่ควยเอกราชและบูรณภาพเคียงข้างฝ่ายพันธมิตร ดังเจตนารมณ์อันแท้จริงของคนไทยส่วนใหญ่ และการฟื้นฟูประเทศให้กลับสู่ภาวะปกติ ปรากฏว่าความ

พาลงกรณมหาวิทยาลัย

ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดและความเห็นอกเห็นใจที่สหรัฐฯ ได้ให้แก่ประเทศไทย มาตลอด
ระยะเวลาสงคราม จะมีส่วนผลักดันให้สหรัฐฯ ได้เข้ามามีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการกำ-
เนินการช่วยเหลือสนับสนุนประเทศไทยในการประกอบกิจกรรมทั้งสองประการดังกล่าว

3. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหรัฐอเมริกาเมื่อสงครามยุติลง

เป็นที่น่าสังเกตว่า ก่อนหน้าสงครามโลกครั้งที่สองนี้ สหรัฐฯ ได้เข้ามามีบทบาททางการ เมืองน้อยมากในภูมิภาคแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในเมืองไทยการติดต่อส่วนใหญ่เป็นไปในรูปของการ เศรษฐกิจและความช่วยเหลือทางวิทยาการสมัยใหม่ เช่น การพยาบาล การพิมพ์ อันเข้ามาพร้อมกับมิชชันนารีและศาสนาคริสต์ ดังได้กล่าวไปในบทที่แล้ว แต่เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สองและญี่ปุ่นบุกเมืองไทย รัฐบาลอเมริกันได้ก้าวเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ ได้มีผู้กล่าวไว้ว่า ระบอบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐฯ เปลี่ยนจากประชาชนมาสู่ระบอบรัฐบาลในช่วงนี้เอง¹

ปัจจัยสำคัญข้อหนึ่งที่ทำให้สหรัฐฯ ยึดมั่นในการช่วยเหลือประเทศไทยอย่างไม่เรียกกรองขอตอบแทนใด ๆ มาตลอด ก็คืออุดมการณ์ของประเทศที่มีความเชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และต่อต้านลัทธิแสงหาอาณาเขต อันเป็นผลมาจากอดีตอันขมขื่นของสหรัฐฯ เอง ในระยะสงครามโลกครั้งที่สอง กฎเหมือนไทยจะเป็นตัวอย่างของความ "เป็นเอกราช" คือเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคนี้ที่มีได้เคยตกอยู่ใต้อาณัติของประเทศใด และแม้เมื่อถูกญี่ปุ่นเข้ายึด ก็ยังมีการจัดตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นเพื่อปลด

1.

¹ดร.วิวัฒน์ มุ่งการดี "ไทยและสหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลก" อ้างแล้ว หน้า 279

ปล่อยตนเองให้เป็นเอกราช สิ่งเหล่านี้ก็จะพ้องกับความมีใจรักประชาธิปไตยของชาวอเมริกัน และก่อให้เกิดการสนับสนุนอย่างแข็งขัน แม้จะเริ่มต้นด้วยความเฉยชาในระยะแรกก็ตาม สหรัฐฯ ต้องการให้ไทยมีเอกราชที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและทางการเมือง เพื่อสนับสนุนสถานะแห่งความมีเอกราชอันจะเป็นตัวอย่างให้แก่ประเทศอื่นในภูมิภาคนี้ จึงเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยที่สัมพันธ์ภาพและความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่สหรัฐฯ ให้แก่ไทยจะเพิ่มพูนขึ้นหลังจากสงครามโลกยุติลง

ประเทศไทยเองก็เรียกร้องสิ่งนี้จากสหรัฐอเมริกาเช่นกัน เพราะตระหนักดีว่าเป็นประเทศเล็ก สถานะของประเทศก็ยังไม่เป็นที่แน่ชัด ในช่วงนี้ไทยจะต้องดิ้นรนเพื่อการยอมรับของนานาประเทศ และต้องวางนโยบายอย่างรอบคอบเพื่อให้ประเทศหลุดพ้นจากการเป็นผู้แพ้ในสงครามเช่นที่อังกฤษและฝรั่งเศสยึดมั่นอยู่ ไทยจำจะต้องมีผู้ช่วยเหลือ และสหรัฐอเมริกาก็เป็นมิตรที่ดีมาโดยตลอด ไทยจึงเอนเอียงเข้าหาสหรัฐฯ มากขึ้นทุกที

งานอันคับแค้นที่คณะรัฐบาลของ พันตรี ควง อภัยวงศ์ กระทำเมื่อสงครามยุติ ก็คือ การประกาศแถลงการณ์สันติภาพ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) มีสาระสำคัญว่าการประกาศสงครามเมื่อวันที่ มกราคม พ.ศ. 2485

(ค.ศ. เป็นการกระทำที่ผิดจากเจตนารมณ์ของชาวไทย และขัดต่อพันธสัญญาของรัฐธรรมนูญ มีผู้สำเริงราซการลงนามเพียง 2 คน ไม่ครบ 3 คนอย่างระบุ จึงเป็นโมฆะ

¹ Russel H. Fifield, America in Southeast Asia: The Roots of

พร้อมกับสัญญาว่าจะคืนอาณาเขตที่ญี่ปุ่นมอบให้แก่ไทยให้แก่อังกฤษและฝรั่งเศส และจะยกเลิกกฎหมายที่มีผลเสื่อมประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ¹ พร้อมกันนั้นรัฐบาลไคลาออก เพื่อเปิดโอกาสให้รัฐบาลชุดใหม่เข้ามาดำเนินนโยบายที่จะนำไปสู่การกระชับสัมพันธไมตรีกับฝ่ายสัมพันธมิตรและการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ

สหรัฐอเมริกาสนองตอบต่อคำประกาศของไทยทันทีโดยในวันที่ 21 สิงหาคม ได้มีการประกาศแถลงการณ์ของนาย เจมส์ เบิร์นส์ (James Byrnes) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศว่า "รัฐบาลอเมริกันได้เชื่อถือลอคมาว่าตามประกาศสงครามในครั้งนั้น มีองค์ควยเจตนาของประชาชนชาวไทย ด้วยเหตุฉะนั้น เราจึงมิได้ถือเอาคำประกาศสงครามฉบับนั้น และยังคงรับรองสถานะของอำิรราชทูตไทยในกรุงวอชิงตันต่อไป และไม่รับรองรัฐบาลไทยในกรุงเทพฯ ซึ่งอยู่ที่อำนาจญี่ปุ่น....." นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงเสรีไทยว่า "ได้ช่วยเหลือกิจการของสหประชาชาติพันธมิตรไว้เป็นอันมาก รัฐบาลอเมริกันของเรากับรัฐบาลอังกฤษ ได้ให้ความช่วยเหลือสำคัญต่อและได้รับความช่วยเหลือสำคัญ ๆ จากคณะชาติภายในประเทศ นับเป็นเวลาไ้หลายเดือนที่คณะชาติไทยได้เตรียมพร้อมที่จะลุกขึ้นต่อสู้กับ แต่เพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติการ รัฐบาลนี้กับรัฐบาลอังกฤษได้ขอร้องให้คณะชาติรอไว้ก่อน.... เราไม่ได้ถือว่าไทยเป็นศัตรู แต่ถือว่าไทยเป็นดินแดนที่เราจะเข้าไปช่วยกู้ให้พ้นจากอำนาจศัตรู บัดนี้... เราจึงใคร่จะเห็นประเทศไทยไ้กลับเข้าอยู่ในสังคมนานาชาติเช่นเดิม ในฐานะที่ประเทศ

¹ ศาสตราจารย์ คีโรก ชัยนาม, "ไทยกับสงครามโลกครั้งที่สอง" อ่างแล้ว หน้า 482-3

ไทยเป็นชาติเสรี มีอธิปไตย และมีเอกราช"¹

คำประกาศดังกล่าวของสหรัฐอเมริกา นับว่าเป็นการแก้ต่าง และเป็นการให้
เครดิต (Credit) แก่ไทยโดยตรง อันเป็นผลดีต่อภาพพจน์ของประเทศไทยในต่าง
ประเทศ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ยังได้แถลงข่าวแก่หนังสือพิมพ์เมื่อวันที่ 20
ถึง 20 สิงหาคม เรื่องไทยประณามการกระทำสงคราม และความพยายามอย่างกล้าหาญ
ของเสรีไทย และความช่วยเหลือมากมายที่ไทยได้ให้แก่พันธมิตร² การกระทำดังกล่าว
ของสหรัฐฯ ทำให้ไทยชื่นชมในมิตรไมตรีของสหรัฐฯ มาก สมพันธภาพระหว่างไทยและ
สหรัฐฯ เป็นไปอย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ มรว. เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูต
ไทยประจำสหรัฐฯ ได้เดินทางกลับเข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนในวันที่ 17 กันยายน
พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) โดยความเห็นชอบของที่ประชุมรัฐมนตรีชั้นหัวหน้าในคณะ
รัฐบาล และเสรีไทยชั้นผู้นำคณะรัฐมนตรีเองก็ประกอบไปด้วยผู้ที่เคยทำงานในขบวนการ
เสรีไทยหลายคน ทำให้การติดต่อและการเจรจาสะดวกคล่องตัวยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่า
การที่สหรัฐฯ เองได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับอย่างเต็มที่กับการรักษาสถาปัตยกรรมของไทยภายหลัง
สงครามก็คงจะเป็นเพราะเสรีไทยผู้ได้เคยมีส่วนร่วมทำงานในระหว่างสงครามนี้ด้วย
อีกปัจจัยหนึ่ง

3.1 ความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาให้แก่ไทยในช่วง พ.ศ. 2488-2490

1. การช่วยเหลือในความตกลงสมบูรณแบบกับอังกฤษ

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วว่าอังกฤษนั้นถือว่าไทยเป็นศัตรูอยู่ตลอด

¹ ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประเทศไทยในสงครามโลกครั้งที่สอง, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิบูลย์กิจ, 2517, หน้า 484-7

² เจนส์ ซี มาร์กิน จูเนียร์, เรื่องเดิม อังแกว หน้า 273-4

เวลา รัฐบาลอังกฤษจึงได้ตอบคำแถลงการณ์สันติภาพของไทยในวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2468 (ค.ศ. 1945) ว่า "จะพิจารณาประกาศสันติภาพด้วยความระมัดระวัง ก่อน... หน้าที่ของอังกฤษขึ้นอยู่กับว่า คนไทยจะปฏิบัติตามความต้องการของทหารอังกฤษ ซึ่งกำลังเดินทางเข้ามาในประเทศนั้นอย่างไร" ทั้งนี้อังกฤษก็อ้างว่าไทยได้ทำความเสียหายแก่อังกฤษมาก รวมทั้งไถ่คืนแก่อังกฤษไปด้วย ไทยจึงต้องชดเชย¹

ในการประชุม ณ กองบัญชาการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในประเทศสิงคโปร์ เมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) อังกฤษได้ยื่นข้อเรียกร้อง 21 ข้อ ให้ไทยปฏิบัติตามโดยมีสาระสำคัญคือ ไทยจะต้องยินยอมให้สัมพันธมิตร เข้าควบคุมกำลัง ทหาร การเงิน การผลิต และส่งออกของข้าว ติบูก ไมสั๊ก ตลอดจนควบคุมการค้าทาง ทะเล การขนส่ง และการโทรคมนาคมในระยะเวลาที่ไมจำกัดกับยังจะต้องชดเชยค่าเสียหายในทรัพย์สินของพันธมิตรทั้งหมด² เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าข้อเรียกร้องดังกล่าวเป็นข้อบังคับต่อประเทศที่แพ้สงครามนั่นเอง ซึ่งตามนโยบายของอังกฤษก็ถือว่า ไทยมีฐานะเช่นนั้น ถ้าหากไทยลงนามยอมรับข้อเรียกร้องของอังกฤษในสภาพดังกล่าว ก็เท่ากับประเทศไทยต้องสูญเสียเอกราชและอธิปไตยไปโดยสิ้นเชิง รัฐบาลไทยจึงนำ เรื่องนี้เข้าปรึกษากับรัฐบาลสหรัฐฯ ปรากฏผลคือสหรัฐฯ ยินยอมที่จะช่วยเหลืออย่างรุนแรง ว่า สัตว์งานทำในนามพันธมิตร หากไม่ได้มีการปรึกษาสหรัฐฯ เลย สหรัฐฯ จะไม่ยินยอม รัฐบาลประท้วงนั้น ผลทำให้อังกฤษยืดเวลาข้อเรียกร้องออกไป นับเป็นโชคดีของ

¹ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เดือนมกราคม ค.ศ. 2489 อ้างถึงในหนังสือ สงครามโลกครั้งที่สอง ของศาสตราจารย์ คีเรก ชัยนาม, อ้างแล้ว หน้า 487-8

² ข้อ 21 ของอังกฤษมีอยู่ในไทยและสงครามโลกครั้งที่สอง ของศาสตราจารย์ คีเรก ชัยนาม หน้า 489-95

ประเทศไทยอย่างมากที่สหรัฐอเมริกาจะกระทำตามแนวความคิดที่จะให้ไทยกลับเป็นประเทศ "เอกราช มีอธิปไตย" การกระทำของอังกฤษจึงเป็นที่ขัดเคืองของสหรัฐฯ และปรากฏว่ารัฐบาลอเมริกันได้มีคำสั่งไปยังทูตอเมริกันที่อังกฤษและฝรั่งเศสให้แจ้งแก่รัฐบาลของทั้งสองประเทศว่ารัฐบาลอเมริกันหวังว่าความตกลงใด ๆ เกี่ยวกับอนาคตของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั้น รัฐบาลอังกฤษและฝรั่งเศสคงจะปรึกษากับสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้รวมทั้งอนาคตของประเทศไทยด้วย¹

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สหรัฐฯ ก็ได้แสดงเจตน์จำนงช่วยเหลือไทยอย่างแน่วแน่โดยการเข้าร่วมการประนีประนอมระหว่างไทยกับอังกฤษอย่างแข็งขัน สหรัฐฯ ได้ใช้อิทธิพลของตนบังคับให้อังกฤษลดหย่อนมาตรการที่รุนแรงต่าง ๆ ลงมาก อาทิ สหรัฐฯ จะช่วยยืมเงินกู้ 3.75 ล้านดอลลาร์ต่ออังกฤษขอไว้² การเจรจาปิดเยื่อไปจนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) จึงได้มีการลงนามกันเพื่อยุติภาวะสงครามในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) ความตกลงนี้เรียกว่า "ความตกลงสัมพันธไมตรีเพื่อเลิกสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยกับบริเตนใหญ่" มีทั้งหมด 24 ข้อด้วยกัน ข้อสำคัญ ๆ คือ ไทยจะต้องไม่คัดค้านขานอณาเขตไทย (คอคอดกระ) เพื่อเชื่อมมหาสมุทรอินเดียกับอ่าวไทย และขอท้าว ไทยต้องส่งชาว 1/2 ล้านคน

¹ Memoirs Cordell Hull วัณนศึกษาทางต่างประเทศอเมริกัน เล่มสอง หน้า 1503-1508 อ้างถึงใน ไทยและสงครามโลกครั้งที่สอง อ้างแล้ว หน้า 407

² Frank C. Darling, Thailand and the United States. (Washington D.C. : Public Affair Press, 1965) p.40

ให้แก่อังกฤษโดยไมค์มุลคา ซึ่งเรื่องขานี่ ต่อมา รัฐบาลอเมริกันได้เขาช่วยเหลือ
 เจรจาขอแก้ไขให้เป็นการซื้อขายในราคาต่ำ เพราะการให้เปล่าเป็นการระหนักเกิน
 กวาที่ไทยจะรับได้ ทั้งนี้ในช่วงที่ผ่านมา ไทยก็ได้พยายามปฏิบัติต่อเชลยศึกฝ่ายพันธมิตร
 ที่ยังหลงเหลืออยู่ในประเทศเป็นอย่างดี ควบกับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระโดยเร็ว และ
 ฟื้นฟูสุขภาพของเชลยศึกก่อนการเดินทางกลับประเทศ อันเป็นการกระทำที่แสดงความ
 จริงใจและความเป็นมิตรต่อฝ่ายสัมพันธมิตร

จึงพิจารณาเห็นได้ว่า ในกรณี สหรัฐฯ ให้ความช่วยเหลือไทยให้รอดพ้นจากการเป็น
 "รัฐอารักขา" ของอังกฤษอย่างหวุดหวิด นับได้ว่าจากจุดนี้ไปความสัมพันธ์ระหว่างไทย
 และสหรัฐฯ ได้พัฒนาในระดับสูงขึ้นเรื่อย ๆ อยู่ตลอดเวลา ผลที่ปรากฏได้คลี่คลายไปใน
 ทางเป็นประโยชน์ต่อไทย คือ สามารถรักษาเอกราช บูรณภาพ และเกียรติไว้ได้
 และจากการทำความตกลงกับอังกฤษต่อมา จึงเป็นผลทำให้อังกฤษไม่คัดค้านเมื่อไทย
 สัมผัสเขาเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ทั้งนี้อาจกล่าวต่อไปได้ควา ความช่วย
 เหลือที่สหรัฐฯ ให้ความไทยนั้นยังเป็นประโยชน์ต่อสหรัฐฯ เองด้วย กล่าวคือ สหรัฐฯ ประสบ
 ผลสำเร็จในการดำเนินนโยบายที่ถือแนวจักรวรรดินิยมของอังกฤษโดยการ

ประเทศไทยให้เป็นเอกราชตามอุดมคติ และนโยบายทางการเมืองของตน ซึ่งเป็น
 กาวหนึ่งที่จะนำไปสู่ฐานะ "ผู้นำฝ่ายโลกเสรี" ในอนาคต การเปิดประตูการค้าแบบ
 เสรีกับไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ยังจะได้มีส่วนเปิดโอกาสให้สหรัฐฯ เข้ามາ

¹ ศาสตราจารย์ รอง ศยามานนท์, ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ. อ่างแคว หน้า 247

มีบทบาททางเศรษฐกิจและการเมืองในภูมิภาคนี้ได้อย่างเต็มพิกัดด้วย

2. การช่วยให้ไทยเข้าเป็นสมาชิกประชาชาติ

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกในองค์การสหประชาชาติเป็นงานเร่งด่วนอีกประการหนึ่ง เพื่อยกสถานะของไทยให้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ และไม่ให้อยู่ในฐานะ "ผู้พลัดถิ่น" ในระเบียบนั้น การสมัครเข้าจะต้องได้รับความยินยอมจากคณะมนตรีความมั่นคง ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกถาวร 5 ชาติ คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย สหประชา และจีน สหรัฐฯ นี้ให้ความสนับสนุนแก่ไทยอย่างไม่มีเงื่อนไขใด ๆ และได้ช่วยประนีประนอมตั้งกติกากลับมาแล้ว ในกรณีของฝรั่งเศสสหรัฐวางตัวเป็นกลาง ฝรั่งเศสเรียกร้องดินแดนที่ญี่ปุ่นยกให้ไทยตามอนุสัญญาโตเกียว ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. 2482 (ค.ศ. 1941) คืบหน้าที่จะให้การสนับสนุนการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติของไทย ซึ่งไทยก็จำต้องโอนอ่อนตาม นอกจากนี้ มหาอำนาจคณะอื่นอีกประเทศหนึ่ง คือ รัสเซีย ก็ได้เรียกร้องให้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติ ว่าด้วยคอมมิวนิสต์และจีนได้ขอเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย ข้อเสนอสองประการหลังนี้ไทยยินยอมปฏิบัติแต่โดยดี หลังจากไทยปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ แล้ว องค์การสหประชาชาติจึงรับประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2499 (ค.ศ. 1946) จากพฤติการณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สหรัฐฯ เป็นประเทศเดียวที่ไม่ได้เรียกร้องอะไร

เลย

สถาบันวิจัยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกเหนือไปจากความช่วยเหลือทางการเงินและการทูต สองประการ ดังกล่าว สหรัฐฯยังได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ไทยอย่างมาก ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหรัฐฯในด้านเศรษฐกิจ ในตอนต่อไป

3.2 นโยบายของไทยต่อสหรัฐฯภายหลังสงครามโลกยุติลง

ในระยะสองสามปีภายหลังสงคราม การเมืองของไทยอยู่ในสภาพอ่อนแอไม่มั่นคง ได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารหลายครั้ง คือจาก รัฐบาลชุกฉัตรพรานสุธา ไปเป็นชุดของ นายควง อภัยวงศ์ ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2489 อันเป็นผลจากการยุบสภาญัตตราชฎ เพราะสภาญัตตราชฎไม่อนุมัติร่างพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามของรัฐบาล รัฐบาลของนายควง อภัยวงศ์เองอยู่ได้เพียง 45 วัน ก็ต้องลาออกเนื่องจากแพะเสียงโหวกในสภาญัตตราชฎ นายปรีดี พนมยงค์ เข้ารับหน้าที่สืบต่อมา จนเกิดกรณีสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ นายปรีดี จึงได้ลาออกให้พลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์เข้าทำการแทนในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2489 ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2490 (ค.ศ. 1947) เกิดการรัฐประหารขึ้น นายควง อภัยวงศ์ได้กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ปรากฏว่าในเดือนเมษายน พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) คณะรัฐประหารได้แจ้งแก่รัฐบาลว่าไม่พอใจในการแก้ไขปัญหารของรัฐบาลและต้องการให้รัฐบาลลาออก นาย

คง อภัยวงศ์จึงได้นำรัฐบาลออก และในที่สุด จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้ขึ้นเป็น นายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง¹

จะเห็นได้ว่า การเมืองภายในของไทยอยู่ในลักษณะสับสน รัฐบาลฉกฉวยเวียน กันเข้ามาปกครองประเทศได้เพียงปีกว่า ๆ หรือเพียงสองสามเดือนก็เปลี่ยนรูปใหม่ ทั้งนี้ได้มีสาเหตุมาจากการแก้ไขพันธกรณี หรือ ข้อผูกมัดกับต่างชาติแต่อย่างใด หากสาเหตุมาจากเรื่องภาวะการเศรษฐกิจ การฟื้นฟูบูรณะประเทศและการขอราษฎรบังหลวง กันภายในใน กังนั้น ไม่ว่าเหตุการณ์ทางการเมืองภายในจะดำเนินผันวนไปอย่างไรก็ตาม นโยบายหลักทางการต่างประเทศของไทยที่รัฐบาลก็ยังคงโน้มเอียงเข้าหาสหรัฐฯ ในทาง พฤตินัย เพราะรัฐบาลไทยได้พิจารณาเห็นว่า สหรัฐอเมริกาได้แสดงไมตรีจิตช่วยเหลือ ไทยอย่างเต็มที่ตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปกป้องเอกราช และอำนาจอธิปไตยของไทย ซึ่งแตกต่างจากชาติมหาอำนาจอื่น ๆ² ไทยยังได้รับความช่วยเหลือทางการทหารและเศรษฐกิจจากสหรัฐฯ รวมทั้งความร่วมมือในการฟื้นฟูบูรณะประเทศทันทีภายหลังสงคราม ทำให้ไทยมองสหรัฐฯ คล้ายกับเป็นเพื่อนผู้คอยช่วยเหลือในยามยากลำบาก ในวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) หลังจากที่ไทยได้ลงนามในความตกลงสมบูรณแบบกับอังกฤษแล้ว ได้มีการออกแถลงการณ์ร่วมไทย-สหรัฐฯ เรื่องการกลับมีความสัมพันธ์ทางการทูตซึ่งกันและกัน โดยมีใจความสำคัญคือ ยังคงถือว่าสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่เคยมีมาก่อนหน้าสงครามทั้งทางไมตรี ทางพาณิชย์ และการเดินเรือมีผลบังคับใช้ดังเดิม

¹ ไปดูถ้อยคำรายละเอียดเพิ่มเติมใน "ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ" ของศาสตราจารย์ ร่อง ศยามานนท์ อ่างแฉว หน้า 252-298

² กร.วิรัตน์ มุ่งการดี, ความสัมพันธ์ไทย-อเมริกากับสงครามโลกครั้งที่สอง" อ่างแฉว หน้า 306-7

และจากนั้นมาก็ได้มีการทำสัญญาเรื่องการบินพาณิชย์ เรื่องความช่วยเหลือทางการเงิน โครงการแลกเปลี่ยนการศึกษา และอื่น ๆ ปรากฏว่า ในระยะเวลาต่อมา ชาวอเมริกันก็ได้เดินทางมาประกอบกิจการและการลงทุนในประเทศไทยเป็นอันมาก ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาแน่นแฟ้นมากขึ้นทุกขณะ ในที่สุดแม้รัฐบาลภายใต้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่กลับเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีใหม่อีกครั้งหนึ่ง ก็ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่หันไปให้ความร่วมมือกับสหรัฐ ซึ่งเป็นผู้นำของโลกเสรีประชาธิปไตยอย่างเห็นได้ชัด

ความสัมพันธ์

ไทยกับสหรัฐมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจควบคู่กันมาโดยตลอด ดังกล่าวมาข้างแล้ว และจะเห็นว่าเป็นความต้องการสำคัญอย่างหนึ่งของสหรัฐในการติดต่อกับประเทศต่าง ๆ นรว. เสนีย์ ปราโมชได้เคยปรารภไว้ว่า "สำหรับอเมริกาเห็นข้าพเจ้าไม่มีความสงสัยเขา ซึ่งอเมริกาเน้นตรงกันข้าม (กับอังกฤษ) มีความประสงค์อยากให้เราฐานะมาตรฐานการกีดกันการอยู่ของเราสูงขึ้นเพื่อเขาจะขายสินค้าให้เรา เขาเห็นว่าเราต้องการสินค้ามาก เขาอยากจะให้เงินมาก ๆ นี้คนอเมริกันเขาเป็นคนเขม้น ปากกับใจเขาตรงกับพูดจา"²

เมื่อแรกเริ่มสงครามในยุโรปใน พ.ศ. 2482 (ค.ศ. 1939) นั้น ไม่ได้กระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐ ซึ่งขณะนั้นหันไปทางเศรษฐกิจ

¹ กรมพาณิชย์และกฤษฎีกา กระทรวงการต่างประเทศ, สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ หนังสือชุดประมวลสนธิสัญญาเล่ม 6 พ.ศ. 2485-2500 (2519)

² คำแถลงของ มร. เสนีย์ ปราโมช ในสภา รายงานการประชุมครั้งที่ 29/2488 (สามัญ) สมัยที่ 2 ชุดที่ 3 วันพฤหัสบดีที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2488

แสดงอย่างใด สันนิษฐานว่าเขาของไทยยังคงมาจากประเทศในเครือจักรภพเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ สหรัฐอเมริกา¹ และสันนิษฐานว่าคนไทยคือ ชาว ย่างพารา และคิบูก ก็ได้รับการยอมรับอย่างดี อย่างไรก็ตาม ในภายหลังสหรัฐอเมริกาได้เริ่มไขมาตรการบีบบังคับทางเศรษฐกิจแก่ญี่ปุ่นที่คิดว่าเขาจะรุกรานอินโดจีน โดยจำกัดสินค้า และกักกันทรัพย์สินของญี่ปุ่นในสหรัฐฯ ในกลางปี พ.ศ. 2464 (ค.ศ. 1921) อันมีผลต่อเศรษฐกิจของไทยด้วย คือ ทำให้ญี่ปุ่นหันมากู้เงินจากประเทศไทยเป็นจำนวน 10 ล้านบาท ในงวดแรกและ 25 ล้านบาทในเวลาต่อมา² การยินยอมของไทยประกอบกับความคิดเห็นของนายแกรนต์ (Grant) อัครราชทูตสหรัฐฯ ในเวลานั้นที่ระแวงอยู่ว่า ไทยคงจะหันไปร่วมมือกับญี่ปุ่น ทำให้สหรัฐฯ หนึ่ง เจียดต่อคำร้องขอของไทยที่ขอซื้อน้ำมันที่ไทยขาดแคลนเพิ่มเติม และยังได้สั่งกักกันเครื่องบินที่ไทยโคซวาระเงินซื้อไว้แล้วจากสหรัฐฯ อีกด้วย โดยหวังว่าจะเป็นมาตรการควบคุมไม่ให้ไทยโคซวาระเงินซื้อไป นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการจ่ายเงินค่าเครื่องบินทดแทนคืนให้ไทยหลายมากด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กอนหนาสงครามมหาเอเซียบูรพา สหรัฐฯ ไม่มีนโยบายช่วยเหลือไทยในทางเศรษฐกิจ³

อย่างไรก็ดี ย่างพารา และคิบูกของไทยเป็นที่ต้องการของสหรัฐฯ เช่นเดียวกับอังกฤษและญี่ปุ่น จึงมีการแข่งขันกันอย่างมากในการเจรจาขอซื้อระหว่างสามประเทศนี้ในช่วงกอนหนาสงครามในเอเซีย ไทยเองได้พยายามดำเนินนโยบายอย่างเป็นกลาง

1 ทัศนะที่เจ้าวิวัฒน์ไทย ไซม่อน วิวัฒน์ไชย-ยานุสกร ในงานพระราชทานเพลิงศพ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิวพร, 2504) หน้า 299

² ศาสตราจารย์รบกี้ เรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่สอง, ฉางแฉว หน้า 147-151

³ ความเห็นเห็นกับสหรัฐฯ ด้านการเมืองประกอบเป็นเป็นการเริ่มเกม และว่าละเอียดยุคใน "ไทยและสงครามโลกครั้งที่สอง" ของ ศาสตราจารย์ รบกี้ ชัยนาม

ที่สุด โดยให้มีการซื้อขายกันในตลาดอย่างเปิดเผย ซึ่งนโยบายนี้ทั้งอังกฤษและสหรัฐอเมริกา
ก็พอใจ¹

เมื่อญี่ปุ่นได้โจมตีเพิร์ลฮาร์เบอร์ (Pearl Harbour) ฐานทัพของสหรัฐอเมริกา
ในมหาสมุทรแปซิฟิก และต่อมาได้ขอเงินพัฒนาประเทศไทยโดยไทยอนุญาตแล้ว การ
ติดคอกาชาขาระหว่างสหรัฐากับไทยก็ได้ขาดสะบั้นลงชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง ไทยขายสินค้า
ไทแก่ญี่ปุ่นเป็นส่วนใหญ่ ปรากฏว่าเศรษฐกิจของไทยในขณะนั้นตกต่ำลงมาก เนื่องจาก
ญี่ปุ่นได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของไทย ลดค่าเงินบาทให้เท่ากับเงินเยน และ
กุ่ม(กิ่งบังคับ) เงินบาทของไทยไปใช้จ่ายในทางการทหารเป็นจำนวนถึง 1,530,101
883 บาท ในช่วงระยะตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2484 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ.
2486² การพิมพ์ธนบัตรเพิ่มขึ้น ประกอบกับการขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคที่เคียข้อ
ได้จากสหรัฐและอังกฤษ ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ และเป็นผลทำให้ค่าครองชีพปรับตัว
สูงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ เมื่อไทยได้ประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ
อย่างเป็นทางการในเดือนมกราคม พ.ศ. 2485 (ค.ศ. 1942) แล้ว ทั้งสหรัฐ
และอังกฤษก็ได้ยึดทรัพย์สินของไทยที่อยู่ในประเทศทั้งสองไว้ด้วย

สิ่งเหล่านี้เป็นภาระและปัญหาที่ไทยจำต้องจัดการแก้ไขเมื่อสงครามยุติลง
สหรัฐนั้นได้ดำเนินการช่วยเหลือ โดยกระทำการปลดปล่อยทรัพย์สิน มูลค่า 32,390,545 บาท
ที่โลกกักไว้เพื่อผลประโยชน์ทางการคลังของประเทศไทยดังที่ไทยได้ร้องขอไป เมื่อ

¹ ภาสกรฉายบัณเฑาะฐ รัชนิคม, เล่มเดียวกัน หน้า 165

² ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานประจำปี 2488 (กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย,
2488 หน้า 4

วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2489 (1946) ในขณะที่อังกฤษนับตั้งแต่ยึดหลักทรัพ์ของไทยจำนวน 265,753,896 บาทไว้ต่อไปเพื่อเป็นค้ำประกันสิทธิขาดเสียหายของอังกฤษจากการสงคราม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี จากการร้องขอของไทยอังกฤษก็โดยอมปลดหลักทรัพ์บางส่วนออกมาในเดือนมิถุนายนปีเดียวกันนั้น¹ แต่ก็ยังคงกักหลักทรัพ์ส่วนใหญ่เอาไว้

นอกจากการช่วยเหลือประเทศไทยดังกล่าวแล้ว สหรัฐฯ ยังได้ให้ความช่วยเหลือในการฟื้นฟูบูรณะประเทศภายหลังจากที่ไทยได้ลงนามในความตกลงสมบูรณแบบกับอังกฤษ โดยการฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูต พาณิชยกรรม การเงินเรือ สหรัฐฯ ได้ให้ไทยกู้เงินเป็นจำนวน 10,000,000 ดอลลาร์ เพื่อชดเชยอุปกรณ์รถไฟ และบูรณะการขนส่งในกานต่าง ๆ² รวมทั้งรับพิมพ์บัตรไทยที่ขาดแคลนในช่วงปี พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) เมื่อสงครามยุติลงใหม่ ๆ ด้วย สหรัฐฯ ยังมีส่วนช่วยกำหนดภาวะเศรษฐกิจโดยการช่วยเหลือไทยในการเจรจากับอังกฤษเรื่องข้าว 1½ ล้านตัน ที่ไทยต้องให้แก่อังกฤษในฐานะค่าชดเชยสงคราม และโดยการที่สหรัฐฯ เข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ก็เป็นผลให้ในที่สุดความสัมพันธ์อันมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้มีผลกระทบต่อนโยบายการเมืองของไทยด้วย

เมื่อมาพิจารณาเหตุผลในการที่สหรัฐฯ ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ไทยอย่างมากมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองภายหลังสงครามโลก อาจเห็นแนวโน้มเพียงสองชั้นตอนด้วยกัน คือ ในระยะแรกที่สงครามสิ้นสุดลง สหรัฐฯ ได้ให้ความช่วยเหลือ

¹ ภาสกรฉายาภิเษก ชัยนาม, เดิมเกม หน้า 583-584 และ 588

²

กองวาระวาระ กระทรวงการต่างประเทศ หมวดคดีเศรษฐกิจ 3/11.1-1 อนุสนธิการอเมริกา ศักราช 2489 เรื่อง "คดีคดี 10 ล้านเหรียญ"

แก่ประเทศไทยด้วยมิตรไมตรี และประกอบกับขบวนการที่เพิ่มเข้ามาในการรับรองเอกราชให้
 ไทยตั้งแต่ครั้งสงครามโลกยังไม่ยุติ ดังที่โลกกล่าวมาแล้ว การรักษาประเทศไทยให้เป็น
 เอกราชและอธิปไตยอยู่เป็นแนวทางที่ต้องกับอุดมคติเสรีประชาธิปไตยที่สหรัฐอเมริกาถือ
 โดยเด็ดขาดอย่างยิ่ง เมื่อมีอังกฤษมาเป็นฝ่ายยืนยันเจตจำนงและแสดงท่าทีจะบีบคั้นอยู่
 กับความคิดแบบอาณานิคมที่สหรัฐอเมริกาต่อต้านอยู่แล้ว ทำให้สหรัฐฯ เข้าสอนบทบาทปกป้อง
 และช่วยเหลือประเทศไทยโดยทันที ภายหลังจากสงคราม ความจำเป็นในคำมั่นสิ้นสุดลง เมื่อ
 ได้มีการลงนามระหว่างไทยและอังกฤษในความตกลงสมบูรณแบบ และไทยได้เข้าเป็น
 สมาชิกองค์การสหประชาชาติ แต่ก็ได้มีสิ่งที่ทำให้สหรัฐฯ เป็นห่วงใยขึ้นมาแทน นั่นคือ
 การขยายอำนาจทางเศรษฐกิจ และทางการเมืองของค่ายคอมมิวนิสต์ เมื่อสงครามโลก
 ครั้งที่สองยุติลง มหาอำนาจอยู่ในฐานะผู้ชนะสงครามได้แตกแยกออกเป็นสองค่าย คือ
 ค่ายเสรีประชาธิปไตย นำโดยสหรัฐอเมริกา และ ค่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีสหภาพโซเวียต
 (รัสเซีย) เป็นผู้นำ ซึ่งต่างก็แข่งขันชิงอำนาจกันทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ ทาง
 วัฒนธรรม และในการแสวงหาพันธมิตรในส่วนต่าง ๆ ของโลก การแข่งขันรู้จักกันใน
 นามของ "สงครามเย็น" [เนื่องจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความสำคัญทาง
 เศรษฐกิจและทางยุทธศาสตร์มาก สหรัฐฯ จึงนาระตระหนักว่า ไม่อาจปล่อยให้ภูมิภาค
 นี้ถูกชักนำไปอยู่ในค่ายคอมมิวนิสต์ได้จนเสียศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองของโลกได้
 ทางแก้มคือ การให้ความช่วยเหลือแก่ไทยในทุกด้านอันจะนำไปสู่การให้ไทยเป็นหัวอย่าง
 ของประเทศที่มีเอกราชและมั่นคงในอุดมการณ์ประชาธิปไตยแบบสหรัฐอเมริกา]

หอสมุดพระเทพญาณมหาวิทย์วิทยาลัย

บทที่ 3

ความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

หลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ได้เสร็จสิ้นลงในปี พ.ศ. 2492 เป็นต้นมา แนวนโยบายต่างประเทศของไทยมุ่งไปในทางที่จะหาทางเจรจาสงบศึกสงครามกับประเทศต่าง ๆ ให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็วที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับอังกฤษและอินเดีย และตลอดระยะเวลาที่ประเทศไทยดำเนินการเจรจากับอังกฤษนั้น โอกาสที่เอื้ออำนวยให้กับประเทศไทยที่จะใช้อิทธิพลของสหรัฐอเมริกา เข้าคานมิให้อังกฤษบีบบังคับประเทศเล็ก ๆ เช่นประเทศไทยมากเกินไป ดังนั้นประเทศไทยจึงให้เปลี่ยนนโยบายจากการเป็นกลาง มาเป็นนโยบายที่ฝักใฝ่ฝ่ายตะวันตก ทั้งนี้เพราะไทยพยายามรักษาคติประโยชน์ของชาติให้มากที่สุด และสิ่งที่ไทยตระหนักที่สุดก็คือ การมุ่งแสวงหาคำมั่นคงของชาติ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าไทยได้เปิดศักราชยุคใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือ ยุคแห่งความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับโลกตะวันตก โดยเฉพาะกับสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อทำการสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ ซึ่งฉีกกับในอดีตที่ไทยได้ดำเนินนโยบายเป็นกลาง ไม่พยายามฝักใฝ่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

นโยบายของไทยในเวลาเดียวกันจึงมีลักษณะที่ยึดหยุ่นตามสถานการณ์ที่ผันแปรอยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากตระหนักถึงขนาด ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของตน ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาในช่วงนี้ ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาถึงปัจจัยทางภายในและนอกสถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศของไทยซึ่งประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. บทบาททางการเมืองของทหาร
2. เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล
3. บทบาทของผู้นำทางการเมือง

นอกจากนี้ยังต้องศึกษาถึงสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศซึ่งประกอบด้วยปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. สภาพแวดล้อม และบรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศ
2. นโยบายต่างประเทศของประเทศต่าง ๆ
3. ผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายและการดำเนินนโยบายต่างประเทศของเรา

สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศ

หลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ได้สิ้นสุดลง สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศไม่ค่อยราบรื่น กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลพลเรือนอยู่หลายชุด และแต่ละชุดมีเวลาบริหารประเทศในเวลาอันสั้น เป็นผลทำให้รัฐบาลไม่สามารถจะแก้ไขปัญหาคัญให้สำเร็จลุล่วงไป ประกอบกับนักการเมืองและข้าราชการประจำซึ่งเป็นกลไกของรัฐขาดประสิทธิภาพในการทำงาน เกิดการทุจริตคอร์รัปชันกันโดยทั่วไป ปัญหาทางด้านความปลอดภัยในประเทศที่มีอยู่ ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจโดยเฉพาะราคาสินค้าอุปโภคบริโภคค่อนข้างสูง และที่สำคัญก็คือเกิดการขาดแคลนสินค้า นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนคือ กรณีสวรรคตซึ่งยังไม่มีกรณีคดีกลายใจ ๆ ทั้งสิ้น ส่วนปัญหาทางการเมืองคือความหวาดกลัวของกลุ่มทหารและพวกอนุรักษนิยมที่ว่า พรรคสหชีพจะนำนโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมมาใช้แก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและอาจจะมีการกระทบต่อหลักนโยบายแบบประชาธิปไตย ดังนั้นจากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ คณะทหารจึงได้ทำการปฏิวัติโค่นอำนาจของรัฐบาลพลเรือตรี ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ ในวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 จากการนำของ พลโท ผิน ชุณหะวัณ อดีตแม่ทัพภาคพายัพ นาวาอากาศเอก กาจ กาจสงคราม นายทหารนอกประจำการ นอกจากนี้ยังมีนายทหารที่ต่อมาจะมีบทบาททางการเมืองอย่างมากคือ พันเอก เผ่า ศรียานนท์ และพันเอก สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้บังคับการ กองพันกรมทหารราบ

ที่ 1 รักษาพระองค์¹

หลังจากได้ทำการรัฐประหารสำเร็จแล้ว คณะทหารยังมีความเกรงกลัวอิทธิพลของนักการเมืองฝ่ายพลเรือน ได้แก่ พวกเสรีไทย และบุคคลชั้นนำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งพวกทหารเรือ บุคคลเหล่านี้ต้องการที่จะให้นายทหารเป็นผู้นำทางการเมือง เพราะเกรงว่าฝ่ายมหาอำนาจตะวันตกจะไม่ยอมรับรัฐบาลทหาร โดยเฉพาะหากนำเอาจอมพล ป.พิบูลสงครามมาเป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ก็อาจจะถูกหาว่าเป็นรัฐบาลเผด็จการก็ได้ นอกจากนั้นคณะทหารก็ยังไม่แน่ใจในเรื่องการคุมเสียงข้างมากในรัฐสภา และการยอมรับของประชาชนด้วย ทั้งนี้เพราะหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ได้สิ้นสุดลง ภาพพจน์ของทหารยังไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน ในเวลาเดียวกัน พรรคประชาธิปัตย์ในขณะนั้นจากการนำของนายควง อภัยวงศ์ กำลังเป็นที่นิยมของประชาชนมาก เพราะเป็นพรรคฝ่ายค้านที่เข้มแข็งจากสภาวะดังกล่าว คณะทหารจึงได้สนับสนุนให้นายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี²

รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ อยู่ในฐานะที่ค่อนข้างลำบากมาก เพราะคณะทหารได้เข้ามาับบทบาททางด้านการบริหาร อย่างเช่น คำร่างตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ ข้อที่น่าสังเกตก็คือ คณะทหารจะทำหน้าที่ส่วนใหญ่ทางด้านการรักษาความมั่นคงภายในและภายนอกประเทศ ที่สำคัญ

¹อาจศึก ดวงสว่าง (รวบรวม) "ประวัติชีวิต พลจ. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์" ในประวัติและผลงานของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์. (พระนคร : สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2507) หน้า 43

²"ประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี," ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 64 ตอนที่ 55 (11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490) : 690.

ก็คือ คณะรัฐประหาร ได้รับสิทธิพิเศษที่จะจับบุคคลที่ชักชวนการดำเนินงานของคณะรัฐประหารควยการไชพระราชาบัญญัติคุ้มครองความสงบ ตามรัฐธรรมนูญชั่วคราว 2490¹

ต่อมาในเดือนมกราคม พ.ศ. 2491 รัฐบาลได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งผลปรากฏว่านายควง อภัยวงศ์ ได้กลับเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง แต่อยู่ในตำแหน่งได้ไม่นานก็ถูกคณะรัฐประหารชุดเดิมบีบบังคับให้นายควง อภัยวงศ์ ลาออก โดยอ้างเหตุผลว่ารัฐบาลไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และที่สำคัญก็คือ รัฐบาลไม่สามารถจะรักษาความมั่นคงของประเทศได้ โดยเฉพาะการป้องกันการแทรกซึมจากภัยคอมมิวนิสต์ ผลที่สุคนายควง จึงยอมลาออกในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2491 การกระทำของคณะรัฐประหารครั้งนี้ เป็นการบีบบังคับที่มีขอบข่ายระบอบประชาธิปไตย ก่อให้เกิดความไม่พอใจโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มพลเรือน กลุ่มทหารเรือ และกลุ่มเสรีไทย มีผลทำให้รัฐบาลชุดใหม่จากการนำของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม² ต้องประสพกับวิกฤติการณ์ทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา

การเข้ามามีอำนาจของจอมพล ป.พิบูลสงครามในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มทหารบก ทหารอากาศ และตำรวจเท่านั้น ในเวลาเดียวกันรัฐบาลใหม่พยายามคุมเสียงในสภาผู้แทนราษฎร ปัญหาที่สำคัญก็คือ รัฐบาลจะต้องพยายามดึงเอาเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสนับสนุนรัฐบาล แต่ก็เป็นเรื่องที่ลำบากเพราะรัฐบาลได้โค่นอำนาจพรรคประชาธิปไตยซึ่งเป็นพรรคที่คุมเสียงข้างมากในรัฐสภา รัฐบาลได้ใช้วิธีแก้ไขปัญหานี้โดยการรวบรวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองใด ๆ หรือแม้กระทั่งจากพรรคประชาธิปไตยบางคนให้เข้าร่วมกับพรรคของรัฐบาล

¹"พระราชบัญญัติคุ้มครองความสงบสุข รัฐธรรมนูญชั่วคราว 2490"

ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 64 ตอนที่ 56 (22 พฤศจิกายน 2490) : 3-5

²"ประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี," ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 65 ตอนที่ 20

(13 เมษายน พ.ศ. 2491)

และยังมีการ แจกจ่ายตำแหน่งทางการเมือง เพื่อเป็นสิ่งแลกเปลี่ยน จากสถานการณ์
ดังกล่าวปรากฏว่ารัฐบาลได้จัดเปลี่ยนแปลงปรับปรุงคณะรัฐมนตรีถึง 9 ครั้ง นับตั้งแต่เข้า
ดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2491 จนถึง พ.ศ. 2494 ตามการเรียกร้องของสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร

นอกจากรัฐบาลจะประสบกับปัญหาในรัฐสภาแล้ว รัฐบาลยังต้องคอยระมัด
ระวังกลุ่มทหารเรือ และกลุ่มนักการเมืองฝ่ายพลเรือน และพวกเสรีไทย พวกนี้
พร้อมที่จะสนับสนุนให้ นายปรีดี พนมยงค์ กลับมามีอำนาจอีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่า
รัฐบาลชุดจอมพล ป.พิบูลสงคราม ต้องประสบกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองหลายครั้ง
แต่ฝ่ายรัฐบาลก็สามารถปราบปรามและความคุมสถานการณ์ไว้ได้ทุกครั้ง เช่น กบฏ-
นายพล จากการนำของ พลตรีสมบุญ ณ ราชสีมา และพลตรีเนตร เชมะโยธิน พร้อม
ด้วยนายทหารส่วนใหญ่จากกรมเสนาธิการทหาร มีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงกองทัพบก
ที่เสื่อมโทรมให้ทันสมัย และไม่ต้องการให้ทหารประจำการเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมือง
โดยตรง ทั้งนี้เพราะคณะรัฐประหารบางคนได้ใช้สิทธิพลต่าง ๆ เพื่อครอบงำบุคคล
ประโชชน์เพื่อตัวเอง และบางคนได้ก่อพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริตและคอร์รัปชัน
สภาพของทหารดังกล่าวยังคงล้าหลังไทยในระบอบนี้ที่มีทัศนะและความรู้สึกในทางลบต่อ
บรรดาทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารบก¹ วิธีการของคณะที่ก่อการกบฏชุดนี้คือ
วางแผนที่จะลอบสังหารผู้นำทางการเมืองที่สำคัญ ๆ โดยอาศัยงานสมรสของ พลตรี
สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2491 เป็นสถานที่ แต่ไม่สำเร็จเพราะ
ข่าวได้รั่วไหล รัฐบาลได้มอบหมายให้ พล.ต.ท. เฒ่า ศรียามนท์ ในขณะนั้นดำรง
ตำแหน่งผู้ช่วยอธิบดีตำรวจ และพลตรีสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 ทำหน้าที่

¹ เนตร เชมะโยธิน, งานใต้ดินของพันเอกโยธี (พระนคร : ธานีการพิมพ์,
2500), หน้า 822.

จับกุมและปราบปรามคณะผู้ก่อการกบฏครั้งนี้ การปราบปรามครั้งนี้กระทำโดยไมต้องมี การ ท่อสู่ ประการใด และศาลทหาร ได้พิจารณาปล่อยผู้ต้องหาทั้งหมด¹

ต่อมาได้เกิดเหตุการณ์ไม่สงบอีกครั้งหนึ่ง คือ ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2492 เรียกว่า "ระบบสังหารของประชาชน" วิธีการของกบฏครั้งนี้ คือ ใช้วิธีลอบ ทำเนียบรัฐบาลโดยใช้รถถัง และจะทำการระเบิดห้องประชุมคณะรัฐมนตรีซึ่งกำลังมีการประชุมอยู่ แต่ก็ไม่สำเร็จเพราะฝ่ายรัฐบาลได้ทราบมาก่อน สถานการณ์ยังไม่ทันจะคลี่คลายกลับสู่สภาพปกติ ปรากฏว่าเกิดการกบฏขึ้นอีกในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ศกเดียวกัน กล่าวคือ กลุ่มนายทหารเรือไม่พอใจกับวิธีการปกครองของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยเฉพาะกรณีที่รัฐบาลเข้าไปก้าวล่วงกิจการของทหารเรือมากเกินไป นอกจากนั้นพวกทหารเรือยังไม่พอใจกับการที่คณะรัฐประหารใช้อิทธิพลทางการเมืองเข้าแทรกแซงรัฐบาลพลเรือนของนายควง อภัยวงศ์ และในที่สุดได้จับบังคับให้นายควง อภัยวงศ์ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ฝ่ายรัฐบาลก็ไม่ไว้วางใจกองทัพเรืออยู่แล้ว โดยเฉพาะการที่ฝ่ายทหารเรือได้พยายามสนับสนุนและช่วยเหลือนายปรีดี พนมยงค์ ตลอดจน การกบฏครั้งนี้ให้ชื่อว่า "กบฏวังหลวง" ทั้งนี้เพราะคณะกบฏได้ ปักเอาพระบรมมหาราชวังเป็นกองบัญชาการ วิธีการของคณะกบฏได้ใช้วิธีการปิด สถานที่สำคัญ ๆ ของทางราชการ เช่น โรงไฟฟ้าวัดเลียบ สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย พระบรมมหาราชวัง และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์² ฝ่ายรัฐบาลได้มอบให้ พลตรี สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้อำนวยการปราบปรามกบฏครั้งนี้ โดยใช้กำลังกองพลที่ 1 เป็น

¹ อางศึก คงสว่าง Op.Cit., หน้า 43.

² สุเพื่อ ศิริคุณ กบฏวังหลวง (26 กุมภาพันธ์ 2492) วิทยานิพนธ์เสนอต่อ แผนกวิชาปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518. หน้า 57-60

หลัก¹ สามารถปราบปรามพวกกบฏ และยึดเอาวังหลวงกลับคืนมาได้ ส่วนการจับกุม พวกกบฏการกบฏ รัฐบาลโดยกให้ เป็นหน้าที่ของ พล.ต.ต. เหว่ ศรียานนท์ รองอธิบดี ตำรวจ การปราบปรามครั้งนี้ต้องใช้ อาวุธอย่างรุนแรง เมื่อจับตัวผู้ต้องหา มาดำเนินคดีก็มีใคร ะทำให้ไปตามกระบวนกรของ ศาลยุติธรรม และไม่ได้คำนึงถึงหลักของศีลธรรม โดย เช่น มีการข่มขู่ทากรรรมผู้ต้องหาและสร้างหลักฐานขึ้นมาเพื่อใหญ่ของหายอมรับ สาราภาพ นอกจากนั้นยังมีการยิงทิ้ง 4 อธิบดีรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้ต้องหา กบฏครั้งนี้ด้วย ได้แก่ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมและคมนาคม นายจำลอง ดาวเรือง อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ นายทองเปลว ชลภูมิ อธิบดีรัฐมนตรี และนายถวิล อุดม อธิบดีรัฐมนตรี²

หลังจากนั้นต่อมาอีกไม่นานคือในวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2494 พวก นายทหาร เรือกลุ่มหนึ่ง ได้ทำการ กบฏ โดยมีแผนที่จะบุกเข้าจีจอมพล ป.พิบูลสงคราม ในขณะที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม กำลังรับมอบเรือขุคแมนส์คัตันจากสหรัฐอเมริกา การกบฏครั้งนี้จึงมีชื่อว่า "กบฏแมนฮัตตัน" ตามแผนนี้ นาวาตรี มนัส จารุภาจะ เป็นผู้นำในการจีเอาตัวจอมพล ป.พิบูลสงครามมาและนำไปกักขังไว้ในเรือรบหลวง ศรีอยุธยา บังคับให้ลาออกจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี และประกาศล้มเลิกคณะ รัฐบาล³ การ กบฏครั้งนี้มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากความไม่พอใจของทหารเรือที่ฝ่าย รัฐบาลเข้ามาทำการ กายกิจการงานของฝ่ายทหารเรือมากเกินไป ฝ่ายรัฐบาลได้โต้ ทอบอย่างเฉียบขาดโดยไม่คำนึงถึงชีวิตของจอมพล ป.พิบูลสงคราม⁴ เช่นมีการ

¹ แผนกเก็บ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (สตร.) เอกสารกรมเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี ปีที่ 24 แห่งที่ 11 เรื่องกบฏวังหลวง.

² แผนกเก็บ สตร. รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 3/2492 (14 มีนาคม 2492) เรื่องการปราบกบฏจลาจล.

³ ชัยคึกษ์ บุรุษพัฒน์, การเมืองและพรรคการเมืองของไทย (พระนคร : บางสะแกการพิมพ์ 2511) หน้า 400.

⁴ มนัส จารุภา, เมื่อข้าพเจ้าจีจอมพล (พระนคร : อนุภาการพิมพ์, 2502) หน้า 130-135.

ใช้เครื่องบินโจมตีทิ้งระเบิดเรือรบหลวงศรีอยุธยา และกองเรือรบ เพราะจอมพล ป. มิได้รวมเป็นรวมตายกับคณะรัฐประหารมาตั้งแต่แรก ความจงรักภักดีของสมาชิก รัฐประหารที่มีต่อจอมพล ป. พิบูลสงครามจึงมีไม่มากเท่าที่ควร ในที่สุดรัฐบาลสามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ รัฐบาลจึงได้ทำการพิจารณาปรับปรุงกองทัพเรือทั้งทางด้าน โครงสร้าง กำลังพล และอาวุธยุทโธปกรณ์ทั้งหมด โดยมีเป้าหมายที่จะลดอำนาจ และอิทธิพลของกองทัพเรือลงให้มากที่สุด¹

ถึงแม้ว่าคณะรัฐประหารสามารถจะปราบปรามกลุ่มผู้ก่อการกบฏได้สำเร็จ ครั้งแล้วครั้งเล่า รัฐบาลทหารของจอมพล ป. พิบูลสงครามก็ยังต้องประสบกับการ ขาดเสถียรภาพทางการเมือง กล่าวคือ บัญญัติแห่งการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามเองซึ่งไม่ค่อยมั่นคงนัก เพราะไม่สามารถจะฉีกกำลังเข้ากับกลุ่มการเมือง ใด ๆ ได้ นอกจากกำลังทหารและตำรวจที่คอยหนุนหลังเป็นฐานอำนาจเท่านั้น ระบบ การปกครองในขณะนั้นยังคงมีรัฐสภาโดยประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรค กาง ๆ เช่น พรรคธรรมมาชิปัตย์ พรรคสหหิม พรรคแนวรัฐธรรมนูญ และพรรค ประชาธิปัตย์ แต่พรรคที่คุมเสียงมากที่สุดในรัฐสภาได้แก่ พรรคประชาธิปไตยจากการ นำของนายควง อภัยวงศ์ ดังนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงได้ออกเสียงสนับสนุน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2492 ซึ่งคณะรัฐประหารไม่เห็นด้วยเลย ทั้งนี้ เพราะรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้วิกรอนสิทธิและอำนาจของคณะรัฐมนตรี ทั้งทางส่วนหัว และทางการเมือง โดยป้องกันมิให้คณะรัฐมนตรีและข้าราชการประจำไปเกี่ยวของหรือ ยุ่งเกี่ยวกับธุรกิจและการค้าใด ๆ ทั้งสิ้น² นอกจากนั้นคณะรัฐประหารยังมีความเห็น

¹ แผนกเก็บ สสร. รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ 2 กรกฎาคม 2494 เรื่องการพิจารณาเรื่องกบฏจลาจล

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2494 มาตรา 143.

ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นประชาธิปไตยมากเกินไป เพราะมีการอภิปรายการบริหารงาน
 ของรัฐบาลอย่างเปิดเผย ซึ่งมีผลกระทบต่อดีความทางการเมืองของรัฐบาล จาก
 สภาวะคังกล่าว จอมพล ป.พิบูลสงคราม และคณะทหารจึงได้ร่วมกันทำรัฐประหารรัฐบาล
 ของตนเองเรียกว่า "รัฐประหารเงียบ" ในวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 โดย
 อ้างเหตุผลว่าเนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองของโลกไม่น่าไว้วางใจ ประกอบกับ
 ว่าการภายในประเทศก็มีการทุจริตต่าง ๆ แต่ความจริงแล้ว การที่จอมพล ป.พิบูล-
 สงครามได้ทำการรัฐประหารครั้งนี้เพราะจอมพล ป.พิบูลสงครามและคณะรัฐประหาร
 ไม่พอใจกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ และต้องการจะปรับปรุงคณะรัฐมนตรีเสียใหม่ โดยกำจัด
 พวกฝ่ายค้านที่เป็นพลเรือน พวกเชื้อพระวงศ์ และพวกอนุรักษนิยมให้ออกจากคณะ
 รัฐบาลให้หมด ที่สำคัญที่สุดก็คือ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ต้องการที่จะเรียกอำนาจ
 ทางการเมืองของตนเองกลับคืนมาให้หมดโดยการประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร แล้ว
 แต่งตั้งคณะผู้บริหารประเทศชั่วคราว การทำรัฐประหารเงียบครั้งนี้ จอมพล ป.
 พิบูลสงครามได้รับความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากทางฝ่ายทหารและตำรวจ ดังนั้น
 เมื่อสำเร็จแล้วจอมพล ป.พิบูลสงครามจึงได้ให้ทำหน้าที่ทางการเมืองแก่ผู้นำของฝ่าย
 ทหารและตำรวจ เช่น จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 2 ตามรัฐธรรมนูญ
 แห่งราชอาณาจักรไทย 2475 มาตรา 65 จำนวน 123 คน ประกอบด้วยทหารบก
 63 คน ทหารเรือ 13 คน ทหารอากาศ 15 คน ตำรวจ 11 คน พลเรือน
 21 คน โดยทำหน้าที่แทนสมาชิกประเภทที่ 1 ไปก่อนจนกว่าจะมีการเลือกตั้งทั่วไป

✓ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ฝ่ายทหารหรือตำรวจมีอำนาจมากเกินไป จอมพล
 ป.พิบูลสงคราม จึงต้องพยายามสร้างดุลย์อำนาจระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ทั้งสอง โดย

1 "ประกาศให้สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท
 ที่ 2" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 68 ตอนที่ 73 (6 ธันวาคม 2494) : 5-6.

การนำของผู้นำฝ่ายทหาร คือ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เข้ามารวมเป็นคณะรัฐมนตรีในตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ส่วนทางด้านตำรวจก็เช่นเดียวกันที่ พล.ต.ต. เภา ศรียานนท์ ได้เข้ามาร่วมกับคณะรัฐบาลในตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย นอกเหนือจากตำแหน่งอธิบดีตำรวจ¹ ในการรักษาคุณย่อด่านระหว่างกลุ่มทหารและตำรวจ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ตระหนักดีแล้วว่าถึงแม้ว่าตนเองจะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมก็ตาม แต่อำนาจในการสั่งการก็จะลดน้อยลง ทั้งนี้เพราะ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในฐานะที่เป็นผู้บัญชาการทหารบก และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม มีอำนาจทางทหารที่สำคัญประกอบด้วยพรรคพวกของจอมพล สฤษดิ์ ต่างก็ดำรงตำแหน่งสำคัญทางทหารทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นพลังต่อรองทางการเมืองให้แก่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในเวลาเดียวกันทางฝ่ายกลุ่มตำรวจ จากการนำของ พล.ต.ต. เภา ศรียานนท์ ในฐานะอธิบดีตำรวจ ได้สร้างกรมตำรวจเปรียบเสมือนกองทัพ ทั้งนี้เพราะได้รับความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะจากหน่วยสืบราชการลับของสหรัฐอเมริกาซึ่งจะได้อิทธิพลอย่างละเอียด

จากสภาพการณ์ดังกล่าว จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงเป็นหัวหน้าคุณย่อด่านระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ทั้งสอง ในเวลาเดียวกันจอมพล ป.พิบูลสงคราม เห็นความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพากำลังตำรวจเพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเมืองให้แก่รัฐบาลของตนเองด้วย ดังนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงมีที่ทำการสนับสนุนทางฝ่ายตำรวจคือ พล.ต.ต. เภา ศรียานนท์ ใต้นี้บทบาทและอำนาจทางการเมืองยิ่งขึ้น เช่นมอบตำแหน่งเลขาธิการสภาวัฒนธรรม ซึ่ง เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญในการช่วยสร้าง

¹ "ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรีช่วยว่าการ" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 68 ตอนที่ 76 (18 ธันวาคม 2494) : 1636 - 1637.

อำนาจทางการเมืองได้แก่ พล.ต.ต. เผ่า ศรียานนท์ จากพรรคสมาชิกสภาผู้แทน
 ราษฎรฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล แต่ข้อที่น่าสังเกตก็คือ ทั้งฝ่ายจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์
 และ พล.ต.ต. เผ่า ศรียานนท์ ต่างก็ไม่มีใครอยากจะเป็นนายกรัฐมนตรี โดยเฉพาะ
 หลังจากการเลือกตั้งทั่วไป ในปี พ.ศ. 2495 ทั้งนี้ "เพื่อให้คณะรัฐบาล (ทหาร)
 ชุดนี้ของไทยได้รับความเชื่อถือจากฝ่ายตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสหรัฐอเมริกา
 อันจะเป็นประโยชน์ในการรักษาความช่วยเหลือที่เคยได้รับจากต่างประเทศไว้ต่อไป..."¹
 การเปิดความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับตะวันตกเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การสนับสนุนให้
 จอมพล ป. พิบูลสงครามอยู่ในอำนาจต่อไป

สถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ — นอกจากแรงผลักดันทางการเมืองภายใน
 ภายในประเทศแล้ว จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยังถูกบีบบังคับจากสถานการณ์ทางการเมือง
 เมืองระหว่างประเทศอีกด้วย ในยุคนั้นกำลังอยู่ในยุคของสงครามเย็น กล่าวคือโลก
 ถูกแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายโลกเสรี และฝ่ายคอมมิวนิสต์ เมื่อพิจารณาถึงที่ตั้ง
 ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยแล้วจะเห็นได้ว่าตั้งอยู่ในบริเวณที่มีความสำคัญเป็นที่ต้อง
 การของฝ่ายคอมมิวนิสต์อยู่มาก และในขณะเดียวกันฝ่ายโลกเสรีประชาธิปไตย ก็
 จำเป็นต้องชักชวนมิให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์ดำเนินการแผ่ขยายอิทธิพลได้ ประเทศไทย
 ตั้งอยู่บนแหลมอินโดจีนล้อมรอบ ประเทศต่าง ๆ ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับเอกราชหลัง
 จากสงครามโลกครั้งที่สองทั้งนั้น และมีพื้นที่ติดต่อกับดินแดนในค่ายคอมมิวนิสต์ด้วย
 ดังนั้นถ้าหากประเทศที่เป็นกลางประเทศใดประเทศหนึ่งถูกฝ่ายคอมมิวนิสต์ดึงคู่ให้เข้า

¹ กนิย ทองใหญ่ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย
 สมัย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ 2501 - 2506. วิทยานิพนธ์เสนอต่อ แผนความสัมพันธ์
 ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518 หน้า 38.

ดังนั้นเมื่อเป็นการดำเนินนโยบายต่อต้านชาวจีนให้เหมาะสมที่สุด จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงได้พยายามนำเอานโยบายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาใช้ จะเห็นได้จากกรณีที่รัฐบาลไทยได้ส่งให้กระทรวงมหาดไทยจัดการถึงกรมการไทย-จีน เมื่อทำหน้าที่ปกครองชาวจีน โดยเฉพาะ แต่ละกรมการชุดนี้มีได้มีบทบาทมากนักเพราะทางรัฐบาลมักจะดำเนินการเองโดยลับ ๆ¹ นอกจากนี้รัฐบาลได้พยายามป้องกันโดยวิธีเตือนชาวจีนให้มีความสำนึกในบุญคุณที่ประเทศไทยได้ให้เป็นที่พักอาศัย และยังได้แจ้งควยว่า ประเทศไทยยังไม่ได้รับรองรัฐบาล เมจเซกุง และยังคงประกาศว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการเนรเทศสามารถช่วยลงโทษคนจีนที่มีพฤติกรรมหรือดำเนินการสมาคมลับที่ผิดกฎหมาย และยังป้องกันการแทรกแซงของต่างชาติในด้านอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้รัฐบาลได้สอดส่องดูแลการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ในหมู่ประชาชนและท่าทีระเบียบประวัติของกรมการ² รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามได้กระหน่ำถึงอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งมีผลกระทบต่อนโยบายการปกครองของไทย กล่าวคือ ชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยมีจำนวนค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับประเทศใกล้เคียงอื่น ๆ ในอินโดจีน และประกอบกับรัฐบาลของสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสำคัญกับชาวจีนโพ้นทะเลไม่ว่าจะอยู่ประเทศใด ๆ ก็ตาม จึงทำให้รัฐบาลไทยมีความหวาดระแวงชาวจีนอยู่มาก แต่ก็ไม่กล้าที่จะทำการต่อต้านชาวจีนอย่างเปิดเผย เพราะเกรงว่ารัสเซียจะไม่พอใจกับท่าทีของไทย เพียงแต่ต่อต้านทั้ง

¹ กองกลาง สสร. หนังสือลับ-เฉพาะ กวณมากที่ ม.8096/2492 จากสำนักนายกรัฐมนตรี ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (11 ตุลาคม พ.ศ. 2492) เรื่อง ตั้งกรมการผสมไทย-จีนหรือกรมहाชาย

² สสร. แผนก บร. 8/105 หนังสือที่ 13485/2492 กระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 5 กันยายน 2492 เรื่อง ลัทธิหรือคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย

ร่วมด้วยก็อาจจะกลายเป็นศูนย์กลางของฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ และอาจจะดำเนินการแทรกซึมเข้ามาสู่ประเทศไทยได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นประเทศไทยมีพื้นที่ดินอุดมสมบูรณ์ ลักษณะอากาศเหมาะแก่การเกษตรกรรม มีทรัพยากรธรรมชาติและวัตถุดิบที่เพียงพอโยชน์ในด้านการเศรษฐกิจและการทหารมากพอสมควร จากสภาพการณ์ดังกล่าวไทยจึงอยู่ในฐานะที่ลำบากที่จะดำเนินนโยบายการเป็นกลาง ประกอบกับประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ของไทยที่เคยได้รับจากญี่ปุ่นที่เข้ามาทางอ่าวประเทศ และยกพลขึ้นบกที่ประจวบฯ และที่สงขลา ไทยจึงไม่สามารถจะศึกษาความเป็นกลางไว้ได้ทั้ง ๆ ที่ไทยก็ไม่มีสัญญาไม่รุกรานซึ่งกันและกันกับญี่ปุ่นอยู่แล้วด้วยซ้ำไป¹

นอกจากสภาพทางภูมิศาสตร์ และประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์แล้ว เหตุการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศก็เป็นสิ่งที่ทำให้รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามต้องระมัดระวังอย่างหนัก นั่นก็คือ เหตุการณ์ในประเทศจีน กล่าวคือ เมื่อคณะจับคอมมิวนิสต์ไต้หวัน สามารถยึดครองจีนแผ่นดินใหญ่ได้ทั้งหมด และประกาศยึดมั่นในอุดมการณ์ของลัทธิคอมมิวนิสต์ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2492² ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวก็ก่อความวิตกให้แก่รัฐบาลไทยอย่างมาก เพราะประเทศไทยมีการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์อยู่ และประกอบกับรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามมีนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนตลอดมา เพราะรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามถือว่าผู้ที่เป็นคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยในขณะนั้นโดยมากมักจะเป็นคนจีน³

¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 57 วันที่ 24 ธันวาคม 2483 เรื่อง "ประกาศใช้สนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นว่าด้วยการจำเวียดสัมพันธไมตรีและทางการบูรณาการอาณาเขตรหว่างกันและกัน" หน้า 944 - 949.

² Kalb, Marvin and Elic Abel. Roots of Involvement : The U.S. in Asia 1724 - 1971. (New York : W.W. Norton & Co. Inc. 1971) p.59.

³ แผนกเก็บ สสร. หนังสือลับ-ความมากที่ จ.4691/2496 จากกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ถึงเลขาธิการสภาป้องกันราชอาณาจักร, ลงวันที่ 28 มีนาคม 2496 เรื่อง การจำกัดองค์การจำกัดอาสาสมัครปราบปรามคอมมิวนิสต์

ชาวจีน ก็กินทั้ง และจีนคอมมิวนิสต์¹ คอมมิวนิสต์ได้จับกุมชาวจีนในข้อหาขโมย
 ฝักไปคอมมิวนิสต์เป็นการใหญ่ในเดือนมกราคม 2493 แต่ขอเสียก็คือรัฐบาลมักจะใช้
 วิธีการลับในการจับกุมและจำนวนผู้ถูกจับกุมก็ไม่แสดงให้ชัดเจน ดังนั้นรัฐบาลจีนจึง
 ได้เริ่มโจมตีรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ว่าเป็นรัฐบาลที่กดขี่ข่มเหงชาวจีนใน
 ประเทศไทย นอกจากนี้รัฐบาลจีนยังได้ให้ความร่วมมือกับขบวนการเวียคมินห์ และ
 ขบวนการลาวอิสระหรือขบวนการปะเทดลาว ซึ่งมีผลกระทบกับไทยอย่างมาก ทั้ง
 นี้เพราะโดยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศลาว และที่สำคัญก็คือ ไทยก็กำลังประสบกับ
 ปัญหาขบวนการแบ่งแยกดินแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งมีข่าว
 ว่าได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากขบวนการเวียคมินห์ โดยยุ้งพวกชาวจีนใน
 ประเทศไทย และพวกขบวนการปะเทดลาวก็ได้ให้ความสนับสนุนเช่นเดียวกัน²

จากการเปิดหน้าต่างของรัฐบาลไทยจึงกล่าว มีผลทำให้สหภาพโซเวียต
 ไม่ให้ความร่วมมือในการฟื้นฟูฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศที่ประสบภัยสงคราม ซึ่ง
 รวมประเทศไทยเข้าไปด้วย และนอกจากนั้นสหภาพโซเวียตยังได้แสดงท่าทีไม่เห็น
 ด้วยกับโครงการฟื้นฟูเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาภายใต้ "แผนการมาร์แชล"
 (Marshal Plan) ซึ่งรัฐบาลสหรัฐอเมริกามีนโยบายจะขยายแผนการดังกล่าว
 มาสู่ประเทศไทยด้วย เมื่อประเทศไทยถูกบีบหนทางการเมืองอย่างมาก ไทยจึงได้
 ดำเนินนโยบายตามแบบฉบับของสหรัฐอเมริกาโดยเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลสาธารณรัฐ
 ประชาชนจีน

¹ Virginia Thompson & Richard Adloff. The Left Wing in Southeast Asia (New York : William Sloase Associates, 1950).

² Nuechterlein. Donald E. Thailand and the Struggle of Southeast Asia. (Ithaca New York : Cornell U. Press, 1965), p. 105.

ปัญหาเรื่องสงครามอินโดจีนก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งซึ่งมีผลกระทบต่อการวางนโยบายการเมืองระหว่างประเทศของไทย กล่าวคือ ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2463 สงครามกษัตริย์อินโดจีนกำลังดำเนินอยู่ ทางฝ่ายขบวนการเวียคมินห์ได้รับความช่วยเหลือจากจีนคอมมิวนิสต์ เพื่อต่อสู้กับรัฐบาลฝรั่งเศส ซึ่งในขณะนั้นรัฐบาลสหรัฐอเมริกาภายใต้การนำของประธานาธิบดีรูธเวินส์ ได้รับตำแหน่งประธานาธิบดี จึงยังมีได้มีการตระเตรียมการอย่างรอบคอบ ประกอบกับสถานการณ์กำลังมีอิทธิพลและกองกำลังที่จะขยายอำนาจมายังยุโรปตะวันตก รวมทั้งประเทศฝรั่งเศสด้วย ซึ่งฝรั่งเศสคือพันธมิตรของสหรัฐอเมริกา นอกจากนั้นผู้นำขบวนการชาตินิยมของเวียคนามก็มีความเชื่อถืออย่างสาคาสินคือลัทธิคอมมิวนิสต์ ดังนั้นจึงเป็นการไม่ลำบากที่ผู้นำของสหรัฐอเมริกาที่จะตัดสินใจร่วมมือกับฝรั่งเศสต่อต้านโฮจิมินห์ ทั้งนี้เพื่อเตรียมการในการต่อต้านการขยายตัวของอิทธิพลและอุดมการณ์ของรัสเซีย¹ และเนื่องจากรัฐบาลฝรั่งเศสในอดีตร่วมเป็นพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่สองกับสหรัฐอเมริกา และสหรัฐาก็ต้องการจะสนับสนุนและเอาใจกลุ่มประเทศตะวันตกด้วยกันเอง ในปีเดียวกันนั้นเองยังมีอีกเหตุการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศที่สำคัญคือ ในวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2493 ฝ่ายเกาหลีเหนือได้บุกโจมตีเกาหลีใต้อย่างไม่ทันรู้ตัว² สหรัฐในฐานะผู้นำฝ่ายโลกเสรีจึงได้นำเรื่องนี้เสนอต่อคณะมนตรีความมั่นคงแห่งองค์การสหประชาชาติ ผลปรากฏว่าคณะมนตรีความมั่นคงได้มีมติให้เกาหลีเหนือยุติการรุกราน และให้ถอนทหารออกจากเกาหลีใต้ แต่

¹ Marvin Kalb/Elie Abel. Op. Cit., p. 55.

² Robert A. Scalapino & Ghong-Sik Lee. Communism in Korea : The Movement Part I. (Berkeley California : University of California Press, 1972) pp. 390-402.

ฝ่ายเกาหลีเหนือมิได้ปฏิบัติตาม จนในที่สุดสหประชาชาติจึง ได้มีการประชุมอีกครั้งหนึ่ง ตามคำขอร้องของสหรัฐอเมริกา และสหรัฐอเมริกาได้เรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือประเทศเกาหลีใต้เพื่อสันติภาพในภูมิภาคนี้ สหรัฐอเมริกา ได้แสดงให้เห็นว่าโลกเห็น เป็นตัวอย่างโดยส่งทหาร ไปร่วมทำสงครามประเทศเกาหลีใต้ เป็นประเทศแรก¹

ผลกระทบทางการเมืองจากสภาวะทางการเมืองภายในและภายนอกประเทศ - จาก สภาวะทางการเมืองภายในประเทศของไทย จอมพล ป.พิบูลสงครามต้องพยายาม รักษาฐานะอำนาจการเมืองของตนเอง โดยต้องพึ่งพาอาศัยกลุ่มผลประโยชน์ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทหารและกลุ่มตำรวจ ในเวลาเดียวกันการขึ้นมาใช้อำนาจเป็นครั้งที่สองของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นั้นทางฝ่ายโลกเสรีก็ไม่ค่อยไว้วางใจและรัฐบาลชุดนี้มัก เพราะ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลชุดนี้ได้ไปร่วมกับฝ่ายญี่ปุ่นและเป็นพันธมิตรกับฝ่าย ตะวันตก เพื่อแก้ไขสภาพพหุนาและและเป็นผลสืบเนื่องมาจากภัยคุกคามของ คอมมิวนิสต์ ที่มีหวังว่าจะเข้ามาอิทธิพลในอินโดจีน ปัจจัยอีกอันหนึ่งที่ทำให้จอมพล ป. พิบูล- สงครามต้องการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองระหว่างประเทศก็คือ การจะสร้าง ฐานะอำนาจของตนให้มั่นคง โดยได้รับความสนับสนุนจากภายนอกโดยเฉพาะจากประเทศ ผู้นำของฝ่ายตะวันตก ดังนั้นจอมพล ป.พิบูลสงครามจึงได้เปลี่ยนแปลงจากการ เป็น กลาง มาเข้ากับฝ่ายตะวันตกโดยเฉพาะกับสหรัฐอเมริกา

✓ ในขณะนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาภายใต้ประธานาธิบดีทรูแมนก็ดี หรือประ-
ธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ กำลังมีนโยบายที่ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงโดยเฉพาะ

¹ Bong-youn Choy. Korea : A History (Rutlan : Charles
E. Tuttle Company, 1971) p. 294.

ในสมัยประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ ส่วนรัฐบาลไทยนั้นเมื่อเห็นว่าการดำเนินนโยบาย
เป็นกลางไม่ได้ผล เนื่องจากเหตุการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศบีบบังคับดังกล่า
มาแล้ว รัฐบาลไทยภายใต้การนำของจอมพล ป.พิบูลสงครามได้ตัดสินใจดำเนิน
นโยบายฝักใฝ่ฝ่ายสหรัฐอเมริกาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา และจะเห็นได้จากนโยบายความ
ร่วมมือต่าง ๆ ของไทยที่มีต่อสหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จด้วยดี ทั้งนี้เพราะ
ประสบการณ์ของชาวไทยที่มีต่อรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในอดีตนั้นค่อนข้างดี จึงเป็นส่วน
ประกอบทำให้ฝ่ายคานันในรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามไม่สามารถคัดค้านการดำเนิน
นโยบายร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา

เพราะฉะนั้นสรุปได้ว่านโยบายของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง
เฉียงใต้ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองนั้นเป็นไปตามแนวทางนโยบายของกลุ่ม
ประเทศยุโรป กล่าวคือ สหรัฐได้แสดงความเป็นมิตรกับประเทศไทยโดยให้ความช่วยเหลือ
เหลือเท่าที่จะทำได้ เช่นช่วยเหลือให้ประเทศไทยได้บรรลุถึงความปรารถนาที่จะได้
เขาเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ เป็นต้น นอกจากนี้สหรัฐอเมริกายังขาดความรู้
เกี่ยวกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาจจะเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่ของกระทรวง
ต่างประเทศของสหรัฐอเมริกายังมิได้ศึกษาคอมมิวนิสต์จะมีอิทธิพลในภูมิภาคนี้ก็ได้ และ
คงจะไม่มีผลกระทบต่อนโยบายของสหรัฐอเมริกา ดังนั้นสหรัฐอเมริกาก็ได้พยายาม
จำกัดการติดต่อเฉพาะทางด้านการค้าเท่านั้นและพยายามไม่เกี่ยวข้องในด้านการเมือง
และการขัดแย้งในเรื่องอาณานิคม สหรัฐเพิ่มความสนใจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
มากขึ้นหลังจากที่จีนคอมมิวนิสต์ได้รับความสำเร็จในแผ่นดินใหญ่ และการเพิ่มบทบาท
ของจีนในการช่วยเหลือกลุ่มนักศึกษาของโฮจิมินห์ ดังนั้นสหรัฐจึงได้เปลี่ยนนโยบายต่าง
ประเทศในเอเชีย โดยวางนโยบายการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่กลุ่มประเทศ
เอเชียโดยนำเอาลัทธิทรูแมนเข้ามาใช้ในประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ทั้งนี้ความช่วยเหลือต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อให้ชาวเอเชียได้เข้าใจถึงความปรารถนาดีของ
สหรัฐอเมริกาและเพื่อแสดงให้เห็นว่า "ความช่วยเหลือที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความ

จริงใจ โดยไม่เข้าไปให้คำแนะนำในรูปของการเข้าไปแทรกแซงแม่แต่น้อย¹ ทั้งนี้ โดยจะเป็นความช่วยเหลือทางด้านการเศรษฐกิจและสังคม

ดังนั้นในวันที่ 12 - 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2493 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาจึง ได้จัดให้มีการประชุมหัวหน้าคณะทูตอเมริกันในตะวันออกไกล ณ กรุงเทพฯ โดยมี นาย วอลตัน บัตเตอร์เวิร์ท (W. Walton Butterworth) ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และนายฟิลลิป ซี เจสซัป (Philip C. Jessup) อธิบดีกรมพิธีการทูตของสหรัฐอเมริกา² การประชุมครั้งนี้มีเป้าหมายที่สำคัญเพื่อให้บรรดาคณะทูตของสหรัฐอเมริกาในตะวันออกไกลได้ทราบถึงแนวนโยบายของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา และการหาทางป้องกันการแพร่ขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ นายเจสซัปได้ออกแถลงการณ์ถึงลัทธิคอมมิวนิสต์ที่กำลังจะแผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในการประชุมครั้งนี้ปรากฏว่า นายเจสซัปมีโอกาสได้เข้าพบนายกรัฐมนตรีของไทยคือ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ในการพบปะครั้งนี้ จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาภายใต้โครงการข้อ 4 ของประธานาธิบดีทรูแมน ซึ่งปรากฏว่าทางสหรัฐอเมริกาได้ตอบรับมาด้วยดีพร้อมทั้งจัดส่งคณะกรรมการโครงการข้อ 4 มายังประเทศไทยในวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2493 เพื่อหาทางช่วยเหลือ

¹ David Jules, American Aid and the World of Our Times.

New York : 1959, p. 436.

² กองกลาง แผนกเก็บ สสร. เรื่อง การประชุมหัวหน้าคณะทูตอเมริกาที่ กรุงเทพฯ แผ่นที่ 15/145 เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2493. และวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2493.

ประเทศไทยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม¹ แต่ปรากฏว่าการพบปะนายกรัฐมนตรียไทย
ครั้งนี้นอกจากไทยจะได้รับคำมั่นสัญญาในความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาแล้ว นาย-
เจสรีปได้พยายามเร่งเร้าให้รัฐบาลไทยรับรองรัฐบาลจักรพรรดิเบาไค² ซึ่งทรงโลก
ตะวันออกคือสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ได้รับรองไปแล้ว เพราะทั้งสองประเทศมีความ
เชื่อว่ารัฐบาลของจักรพรรดิจะพยายามพัฒนาไปสู่สันติภาพและการปกครองตนเองตาม
แบบประชาธิปไตย จากแรงผลักดันดังกล่าวจึงทำให้จอมพล ป.พิบูลสงครามต้องปฏิบัติ
ตามนโยบายของสหรัฐอเมริกา โดยการรับรองรัฐบาลของจักรพรรดิเบาไค² ว่าเป็น
รัฐบาลที่ถูกองค์การกฎหมาย และต่อมาอีกไม่นานรัฐบาลไทยก็ทำการขับไล่สำนักงาน
ของพวกเขาไว้ขมิ้นหรือออกจากประเทศไทย

การประกาศรับรองรัฐบาลเบาไค² ครั้งนี้ก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นภายใน
คณะรัฐมนตรี กล่าวคือ จอมพล ป.พิบูลสงคราม และคณะทหารมีความเห็นตรงกันใน
การดำเนินนโยบายตามแบบสหรัฐอเมริกาในการรับรองรัฐบาลของจักรพรรดิเบาไค²
ครั้งนี้ แต่ปรากฏว่านายพจน์ สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไม่
เห็นด้วย กับการที่สหรัฐอเมริกาเสนอให้ต่อต้านโฮจิมินห์และพวกญวน และนายพจน์
ยังเชื่อว่าจักรพรรดิเบาไค² คงจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนชาวเวียดนามทั้ง
ประเทศมีความเห็นว่าควรจะช่วยโฮจิมินห์มากกว่าในฐานะผู้นำของเวียดนามเพื่อกู้
เอกราชของประเทศเวียดนาม² และเห็นควรให้คอยดูท่าทีต่อไปก่อนที่จะตัดสินใจ
แต่ปรากฏว่า จอมพล ป.พิบูลสงครามและคณะทหารไม่เห็นด้วยจึงได้ประกาศรับรอง

¹ J. Alexander Caldwell. American Economic Aid to Thailand.

(Lexington, Mass : D.C. Heath & Co., 1974) p. 4.

² สัมภาษณ์ พลโท ชาญ อังสุโชติ ในขณะนั้นประจำอยู่ที่กรมข่าวทหารบก
กระทรวงกลาโหม, 9 สิงหาคม 2521.

รัฐบาลเบเวโค รัฐบาลลาวและกัมพูชา ซึ่งเป็นรัฐบาลหุ่นของฝรั่งเศสในวันที่ 28
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2493 มีผลทำให้เกิดความแตกแยกในคณะรัฐมนตรี นายพจน์
สารสิน จึงได้ลาออกจากตำแหน่ง และจอมพล ป.พิบูลสงครามได้แต่งตั้งให้นาย-
วรการบัญชาขึ้นดำรงตำแหน่งแทน ในการตัดสินใจครั้งนี้ของจอมพล ป.พิบูลสงคราม
นั้นอาจจะมองในแง่ของความพยายามของจอมพล ป.พิบูลสงครามที่จะเปลี่ยนภาพพจน์
ของตนเอง เพื่อให้สหรัฐอเมริกาเห็นว่ารัฐบาลของตนนั้นใกล้ชิดสนุนนโยบายของ
สหรัฐอย่างเต็มที่ และการที่สนับสนุนรัฐบาลเบเวโคก็มีได้หมายความว่า รัฐบาลไทย
จะสนับสนุนรัฐบาลฝรั่งเศสแต่อย่างใด เพราะฝรั่งเศสกับไทยเพิ่งจะยุติกรณีพิพาท
เรื่องอินโดจีนในปี พ.ศ. 2491 หากเป็นการแสดงท่าทีให้เห็นว่ารัฐบาลไทยใกล้ชิด
สนุนนโยบายของสหรัฐอเมริกาเป็นที่ตั้งเท่านั้น

ในวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2493 เกาหลีเหนือได้ทำการรุกรานเกาหลีใต้
โดยการสนับสนุนของจีนคอมมิวนิสต์ ยังเป็นเหตุให้ประเทศสหรัฐอเมริกามีท่าทีคัดค้าน
คอมมิวนิสต์อย่างแข็งขันยิ่งขึ้น และพยายามบีบบังคับให้ประเทศเสรีทั้งหลายหันมา
โจมตีประเทศจีนและสหภาพโซเวียตโดยการผ่านองค์การสหประชาชาติ ประเทศไทย
ในฐานะที่เป็นประเทศที่สนับสนุนนโยบายของสหรัฐอเมริกามาโดยตลอดจึงได้ปฏิบัติตาม
สหรัฐอเมริกาโดยส่งทหารไทยไปรบในประเทศเกาหลีเป็นประเทศแรกในเอเชียต่อ
จากประเทศสหรัฐอเมริกา ไทยได้ส่งทหารเฉพาะกำลังทหารภาคพื้นดินไป 4,000 คน¹
โดยแต่งตั้ง พล.ต.หม่อมเจ้าพิสิษฐดิศพงษ์ ดิศกุล เป็นหัวหน้าคณะทูตทหาร ไปรบใน
เกาหลี² และได้ส่งข้าวอีก 40,000 เมตริกตัน มูลค่าประมาณ 87 ล้านบาท และ

¹ กองกลาง สสร. คม 1/13 เรื่องเบิกเสรีจเรื่องการส่งทหารไทยไป
ไปช่วยรบในเกาหลี จ.ม. ที่ บ. 15116/2493 กระทรวงการต่างประเทศ วันที่
25 สิงหาคม 2493 เรื่องไทยส่งทหาร 4,000 คน ไปช่วยรบในเกาหลี ถึงนาย-
รัฐมนตรี

² คำสั่ง กระทรวงมหาดไทย ทท. ที่ 43/11869 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2493

ไทยต้องเสียเงินถึง 18,984,267 บาท เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งทหารไปเกาหลี¹ และการส่งทหารไปร่วมทำสงครามครั้งนี้เป็นการแสดงให้เห็นแล้วว่าไทยพยายามต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างเปิดเผย ในเวลาเดียวกันไทยก็หวังว่าหากมีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นคือการรุกรานของคอมมิวนิสต์เข้ามาในประเทศไทย ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติก็ควรจะส่งความช่วยเหลือมาเช่นกัน จากการส่งทหารไปครั้งนี้ สหรัฐฯ ใฝ่ยกย่องประเทศไทยอย่างมากและจะช่วยเหลือและสนับสนุนในทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย² ดังนั้นจะเห็นได้ว่าไทยได้สร้างภาพพจน์ที่ดีในสายตาของสหรัฐอเมริกา และได้ผูกพันกับสหรัฐอเมริกาอย่างใกล้ชิดที่สุด

สงครามเกาหลีเป็นปัจจัยที่สำคัญอันหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดของไทย-สหรัฐอเมริกา และเป็นการแสดงให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาและไทยพร้อมที่จะร่วมมือกับทางทหารเพื่อรักษาไว้ซึ่งอุดมการณ์ทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน คือการยึดมั่นในหลักสันติสุขของโลก นอกจากนั้นทหารไทยยังได้ทำชื่อเสียงในการทำสงครามครั้งนี้ และผลพลอยได้ของไทยก็คือ ทหารไทยได้มีโอกาสศึกษาและใช้อาวุธ และกลยุทธ์วิธีต่าง ๆ ที่ทันสมัยจากกองทัพของสหรัฐอเมริกา เนื่องจากอาวุธ

¹ กองกลาง สสร. แฟ้มที่ 1/13.4 เรื่องเบิกเสรีจเรื่องการส่งทหารไปร่วมรบในเกาหลี จดหมายที่ น. 35053/2493 จากรัฐมนตรีคลัง ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 25 กันยายน 2493 เรื่องการดำเนินการจัดตั้งกรมผสมไปทำการร่วมรบกับสหประชาชาติ และงบประมาณค่าใช้จ่ายของคณะทูตและกรมผสม

² กองกลาง สสร. คบ. 1/13 โทรเลขที่ 133/2493 จากเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐฯ วรณไวทยาการ ถึงรัฐมนตรีต่างประเทศ ลงวันที่ 27 กรกฎาคม 2493.

ยุทธโธปกรณ์ต่าง ๆ ในสงครามครั้งนี้ สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ให้เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นไทยยังได้มีโอกาสเข้าไปร่วมเป็นกรรมการของคณะกรรมการฟื้นฟูประเทศเกาหลีขององค์การสหประชาชาติ เพื่อทำการพิจารณารวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและฟื้นฟูประเทศเกาหลี คณะกรรมการชุดนี้ได้รับแต่งตั้งจากคำแนะนำของคณะมนตรีเศรษฐกิจและการสังคมขององค์การสหประชาชาติ ประกอบด้วย 7 ประเทศ คือ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศชิลี เนเธอร์แลนด์ ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และไทย²

ผลจากการทำสงครามเกาหลี ทำให้สินค้าหลักของไทยคือ ข้าว ยาง และสีบุกราคาสูงขึ้น การค้าและการเศรษฐกิจของไทยขยายตัวเร็วจนเกิดปัญหาเงินเฟ้อขึ้น ในเวลาเดียวกันในปี พ.ศ. 2493 และ พ.ศ. 2494 ไทยมีเงินปอนด์ และเงินเหรียญสหรัฐอเมริกา หลุดจากดุลย์การค้าระหว่างประเทศปีละมาก ๆ ทำให้ฐานะทางการเงินของไทยดีขึ้น ค่าของเงินบาทจึงก็ขึ้นด้วย แต่ในปี พ.ศ. 2495 เมื่อราคาของแร่และยางพาราลดลง และรัฐบาลเพิ่มค่าเงินบาทเมื่อต้นปี พ.ศ. 2495 ทำให้สินค้าเข้าเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ ดุลย์การค้าของไทยเปลี่ยนจากกำไรในปี พ.ศ. 2494 กว้างพันล้านบาทมาเหลือเพียงไม่ถึงสิบล้านบาท จากที่กล่าวมาแล้วนี้จะเห็นได้ว่า สินค้าทั้งสามประเภทมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทยอย่างที่สุด สินค้ายางพาราเป็นสินค้าที่ไม่แน่นอนที่สุด ราคายางเปลี่ยนแปลงได้

¹ กองกลาง สสร. 1/13.4 เรื่องเบ็ดเสร็จเรื่องการค้าสงทหารไทยไปรวมรบในเกาหลี จม.ที่ 15155/2493 จากรัฐมนตรีกลาโหม เรื่องการเจรจาผู้แทนรัฐบาลอเมริกัน ถึงนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 27 กันยายน 2493

² กองกลาง สสร. 1/13.11 ปิก 1 เรื่องผู้แทนไทยประจำคณะกรรมการฟื้นฟูเกาหลี จม.ที่ น.18765/2493 จากนายเชมชาติ มุขรัตน์พันธ์ ราชการ-แทนรัฐมนตรีต่างประเทศ ถึงนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2493.

รวดเร็วและมากกว่าสินค้าอื่น ๆ ในต้นปี พ.ศ. 2494 ราคาขางไคเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว จากราคาตอนสงครามเกาหลี ต่อจากนั้นราคาก็เปลี่ยนแปลงลดลงบ้าง แต่ก็ยังทรงตัว อยู่จนกลางปี ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2495 ราคาของขางตกลงเหลือเพียงร้อยละ 30 ของราคาเมื่อต้นปี 2494 ความต้องการและราคาของขางในอนาคตหลังจาก สงครามเกาหลีขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้ :

1. การผลิตยางวิทยาศาสตร์และการควบคุมการใช้จ่ายของอเมริกา - ถ้าหากอเมริกามีนโยบายขยายการผลิตและการใช้จ่ายวิทยาศาสตร์ ความต้องการของขางพาราก็จะมีน้อยลง
2. ราคาของขางพาราเมื่อเปรียบเทียบกับราคาหรือทุนของขางเทียม - การที่โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในอเมริกาจะใช้จ่ายหรือขางพารานั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพและราคาของขางพารา ถ้าเจ้าของสวนขางในประเทศไทยและในประเทศอื่น ๆ พยายามปรับปรุงคุณภาพและราคาทุนในการผลิตขางพาราให้ถูกลงแล้ว ความต้องการของขางพาราก็จะเพิ่มขึ้น

ส่วนสินค้าที่บุกอยู่ในฐานะที่กว่าขาง เพราะยังไม่มีสิ่งที่ใช้แทนได้ ราคาที่บุกไคเริ่มถีบตัวสูงขึ้นหลังจากสงครามเกาหลีเกิดขึ้น และอเมริกาเริ่มสะสมวัสดุ สงคราม ราคาที่บุกขึ้นสูงสุดเมื่อต้นปี 2494 สูงกว่าเท่าตัวของราคาเฉลี่ยก่อน เกิดสงครามเกาหลี ต่อจากนั้นราคาบุกค่อย ๆ ลดลง แต่ก็ยังทรงตัวอยู่ ราคาที่บุกในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2494 ยังมีระดับสูงกว่าราคาเฉลี่ยก่อนเกิดสงคราม เกาหลี ประเทศที่เป็นลูกค้าสำคัญของไทยคือ ประเทศมลายูและสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาสะสมที่บุกเพื่อวัตถุประสงค์สงคราม อาจจะมีแนวโน้มในคานอุตสาหกรรม จากรายงานของกระทรวงการคลัง ไคสรุปว่า การสิ้นสุดของสงครามเกาหลีจะไม่มีผล

สะท้อนมายังภาวะการค้าและการเศรษฐกิจของไทยซึ่ง เป็นอยู่ในขณะนั้นเท่าใดนัก¹

เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของสหรัฐอเมริกามากขึ้น ไทยได้ร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในองค์การสหประชาชาติออกเสียงคัดค้านความพยายามของเนहरुที่เสนอให้องค์การสหประชาชาติยอมรับรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้ามาที่หนึ่งในองค์การสหประชาชาติแทนรัฐบาลสาธารณรัฐจีน ในกรณีที่ไทยได้ให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา ทำให้ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือในระยะแรกทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ในชั้นต่อมาไทยก็ได้รับความช่วยเหลือทั้งทางทหารและตำรวจ

บทบาทความช่วยเหลือทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา - ประเทศ
ไทยได้ขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาตามโครงการขอ 4 ของประธานาธิบดีทรูแมน ซึ่งภายใต้โครงการดังกล่าวจะเป็นความช่วยเหลือทางวิชาการโดยการส่งคณะผู้เชี่ยวชาญจากสหรัฐอเมริกามาไทย และส่งคนไทยไปปฏิบัติงานในสหรัฐอเมริกา โดยจะทำงานในเรื่อง

1. การสำรวจแร่
2. การขุดสันดอนและการบำรุงท่าเรือ
3. การรถไฟ

¹ กองกลาง สสร. ตป. 1/13.23 เพิ่มเรื่องเตรียมการรักษาความสงบ
ภายในประเทศเนื่องด้วยสงครามเกาหลีและเตรียมรับสถานการณ์ในเมื่อมีการสงบศึก
เกาหลี. บันทึกเลขที่ น.38797/2496 จากรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2496 เรื่องการเตรียมรับสถานการณ์เมื่อมีการสงบศึกในเกาหลี หัวข้อบันทึก "ในค่านเศรษฐกิจเมื่อสงบกันแล้วสถานการณ์อย่างไรบ้าง และการเตรียมการอย่างไร?"

4. การเกษตร
5. การสาธารณสุข
6. การศึกษา
7. เครื่องส่งวิทยุที่มีกำลังติดต่อกับประเทศใกล้เคียงสะกวก¹

ในด้านการเกษตรรัฐบาลสหรัฐอเมริกาจะจัดส่งผู้เชี่ยวชาญการเกษตรมาให้โดยจะพิจารณาถึงปัญหาการผลิตและคุณภาพข้าว และข้าวนาถอน โดยที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาออกเงิน-
เดือน และค่าเดินทางของผู้เชี่ยวชาญ ส่วนฝ่ายไทยจะชวยออกค่ากินอยู่และค่าเดินทาง
ในกิจการงานของทางการในประเทศไทย และเสนอจัดเงินจำนวนหนึ่งไว้เป็นทุนการ-
ฝึกสำหรับผู้เชี่ยวชาญไทย 1 คนที่จะคัดเลือกทำการฝึกและปฏิบัติงาน กับผู้เชี่ยวชาญ
อเมริกัน (ดูตารางที่ 1) จำนวนเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญจากสหรัฐ และเจ้าหน้าที่ของไทย
ตามโครงการต่าง ๆ ทางฝ่ายรัฐบาลไทยได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า
"คณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการขอ 4 ของประธานาธิบดีทรูแมน" โดยมีวัตถุประสงค์
ประสงค์จะให้ปฏิบัติงานร่วมกับคณะผู้แทนพิเศษฝ่ายเศรษฐกิจและวิชาการ และโดยที่
ตามความเป็นจริงงานทางค่านโครงการขอ 4 ยังหาได้เริ่มกิจการไม่ งานที่จะกระทำ
ในระยะใกล้ข้างหน้านั้นจะเกี่ยวกับความร่วมมือทางค่านเศรษฐกิจของสำนักงาน
ECA (Economic Cooperation Administration) สำนักงาน ECA นี้ได้เปลี่ยนชื่อ
และสภาพไปตามประกาศของสภาองเกรสแห่งสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม

¹ กองกลาง สลร. 3/12/45 เรื่องเบ็ดเสร็จความตกลงว่าด้วยความร่วมมือ
ทางเศรษฐกิจและทางเทคนิคระหว่างไทย-อเมริกา. 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2492
เรื่อง การช่วยเหลือทางวิชาการที่จะได้รับจากสหรัฐอเมริกา (ตามโครงการขอ 4
ของประธานาธิบดีทรูแมน)

ตารางที่ 1 โครงการข้อ 4 ของประธานาธิบดีทรูแมนสำหรับประเทศไทย¹

<u>ชื่อโครงการ</u>	<u>จำนวนผู้เชี่ยวชาญ</u>	<u>จำนวนผู้ฝึกอบรม</u>
	<u>จากสหรัฐอเมริกา</u>	<u>จากประเทศไทย</u>
1. การเกษตรและการป่าไม้	21	17
2. การประมง	2	3
3. การสำรวจแร่	3	4
4. การอุตสาหกรรม	21	15
5. การคมนาคม	8	15
6. การสาธารณสุข	21	12
7. การศึกษา	1	9
8. การทำสถิติ	3	3
9. การบริหารรัฐศาสตร์	1	6
10. การติดต่อคมนาคมทางวิทยุสื่อสาร	3	2

2494 เป็นองค์การส่งเสริมความมั่นคงร่วมกัน หรือ MSA (Mutual Security Agency) หลังจากนั้นก็ได้เปลี่ยนไปอีกเป็น FCA (Foreign Operation Administration) ซึ่งในภาษาไทยเรียกกันว่าองค์การบริหารวิเทศกิจ และต่อมาก็ได้เปลี่ยนเป็น ICA (International Cooperation) ซึ่งภาษาไทยเรียกว่า "องค์การบริหารการร่วมมือกับต่างประเทศ" องค์การนี้มีฐานะกึ่งอิสระ โอนสังกัดอยู่ในกระทรวง

¹ กองกลาง สจร. 3/12/45 บันทึกความช่วยเหลือตามโครงการข้อ 4 สำหรับประเทศไทย จากสถานทูตสหรัฐอเมริกา ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2493.

การทางประเทศของสหรัฐอเมริกาตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2498¹ สำหรับประเทศไทยโดยเฉพาะในระยะแรก รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานชั้นคณะหนึ่งเรียกว่า Special Technical and Economic Mission เรียกโดยย่อว่า STEM เพื่อดำเนินการเป็นลูกมือขององค์การใหญ่ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งภาษาไทยเรียกว่า "คณะกรรมการพิเศษฝ่ายเศรษฐกิจและวิชาการ" คณะผู้นี้ภายหลังได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น United States Operation Mission เรียกโดยย่อว่า USOM ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน คณะผู้นี้เป็นผู้ลั่นกรงโครงการต่าง ๆ ที่ไทยได้ขอร้อง เพื่อส่งต่อไปยังสำนักงานใหญ่ ณ กรุงวอชิงตัน และควบคุมการดำเนินงานของผู้เชี่ยวชาญ และเจ้าหน้าที่เทคนิคที่รัฐบาลอเมริกันส่งมาช่วยปฏิบัติงานในประเทศไทย ยูเอสมอยูภายใต้สำนักงานเพื่อพัฒนาการระหว่างประเทศ (Agency for International Development-AID) ซึ่งขึ้นอยู่กับกระทรวงการต่างประเทศอีกทีหนึ่ง

ทางฝ่ายรัฐบาลไทยนั้น "คณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการขอ 4 ของประธานาธิบดีทรูแมน" ได้ถูกเปลี่ยนชื่อมาเป็น "คณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของสหรัฐอเมริกา" เรียกโดยย่อว่า "ก.ศ.ว." ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบด้วยในวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2493 ต่อมาได้

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร. แฟ้ม บ.ท. ป.5/2498/1 ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา : ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของสหรัฐอเมริกา คำบรรยายเรื่องความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของสหรัฐอเมริกาโดยนายสมุหฯ หงส์สคารมภ์ กรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการพิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ (ก.ศ.ว.), วันที่ 19 กันยายน 2498.

เปลี่ยนชื่อเป็น "คณะกรรมการพิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการช่วยเหลือร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ" หรือเป็นชื่อภาษาอังกฤษว่า "The Thai Technical and Economic Committee" เรียกว่าภาษาอังกฤษว่า TTEC และเรียกชื่อย่อภาษาไทยว่า "ก.ศ.ว." ตามเดิม¹

กรรมการ ก.ศ.ว. มีหน้าที่พิจารณาเรื่องการรับ และการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจตามความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. ความตกลงในรูปของหนังสือแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนโครงการศึกษาระหว่างไทย กับสหรัฐอเมริกา ลงนามเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2493² ซึ่งต่อมาได้ทำกันขึ้นใหม่ในรูปของความตกลงระหว่างรัฐบาลทั้งสองเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2496

2. ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาลงนามเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2493 (กุมภาพันธ์)

ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้ไทยนั้นเป็นความช่วยเหลือแบบทวิภาคี (Bilateral Aid) ซึ่งได้แก่ความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกา ให้แก่รัฐบาลไทยโดยตรง ไม่ผ่านองค์การหรือสถาบันความช่วยเหลือระหว่างประเทศใด ๆ กล่าวคือเป็นความช่วยเหลือระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล (Government-

¹ รายงานกิจการร่วมมือระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจและวิชาการ ปี พ.ศ. 2505 กรมวิเทศสหการ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ 2505 หน้า 1-4

² กองกลาง สสร. แพ้ม 148 ส.ร. 1/6.3 เรื่องข้อตกลงระหว่างไทยอเมริกาเพื่อช่วยเหลือทางการเงินสำหรับในการแลกเปลี่ยนการศึกษาบางประการ (ตามรัฐธรรมนูญฟิลิปปินส์) เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2493 ที่ 120001/2493.

to-Government) จากความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือโคลงนามกันเรียบร้อยแล้ว ไทยได้รับความช่วยเหลือทางเทคนิคโดยผ่านข้อตกลงที่เรียกว่า "การให้ความช่วยเหลือแบบไคเปล่าและการร่วมมือทางวิชาการ" (Development Grants and Technical Cooperation) ประกอบด้วยความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ คือ : -

ก. การบริการด้านผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ซึ่งทางสหรัฐจะส่งมาช่วยเหลือให้คำปรึกษาและเพื่อทำงานตามโครงการความช่วยเหลือต่าง ๆ ผู้เชี่ยวชาญอาจจะเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มาในระยะสั้นและระยะยาว หรืออาจจะเข้ามาปฏิบัติเป็นคณะ (Group Expert) หรืออาจจะเป็นรูปบริษัทสัญญา (Contract Expert) เมื่อทำงานตามสัญญาของบริษัทก่อสร้างที่ประเทศสหรัฐอเมริกาอาจให้เข้ามาก่อสร้างตามโครงการตกลงระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา เช่น ในการสำรวจ และออกแบบการก่อสร้างท่าเรือ ตามข้อตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกานั้น สหรัฐจะช่วยเหลือในรูปแบบเงินเหรียญ แต่รัฐบาลไทยจะต้องตั้งงบประมาณเงินบาทส่วนหนึ่งเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามโครงการเหล่านี้ด้วย งบประมาณส่วนนี้คืองบประมาณเงินทุนสมทบ (Counterpart Fund) หลังจากระยะเวลาการดำเนินงาน 3-4 ปีแรก สหรัฐอเมริกาเห็นว่า รัฐบาลไทยยังไม่พร้อมที่จะรับภาระค่าใช้จ่ายในส่วนที่เป็นเงินบาททั้งหมด จึงได้นำเงินเหรียญส่วนหนึ่งมาแลก (generate) เป็นเงินบาท รวมไว้ในงบประมาณเงินสมทบเพื่อไว้ใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตั้งแต่ปี 2498 เป็นต้นมา¹ ต่อมาในปี 2506 สหรัฐอเมริกาได้ยุติการกระทำเช่นนี้ และให้รัฐบาลไทยเป็นผู้รับภาระเองทั้งหมด (ดูตารางที่ 2) การใช้เงินทุนสมทบส่วนใหญ่

¹ United States of America Operations Missions to Thailand, A Report on Thai-American Economic Cooperation 1950-1957. Bangkok, September 1957. p.7

เป็นค่าใช้จ่ายของผู้เชี่ยวชาญจากสหรัฐอเมริกาที่จะต้องจ่ายเป็นเงินบาทในประเทศไทย เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าเช่าบ้าน ค่าเล่าเรียน ค่าสาธารณูปโภคทุกประเภท และค่าวัสดุคิบบและพัสดุในการทำโครงการ

ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : งบประมาณเงินสมทบทั้งของสหรัฐอเมริกา
และของรัฐบาลไทย ตั้งแต่ปี 2494 *

ปี	เงินสมทบของสหรัฐฯ	เงินสมทบของรัฐบาลไทย	งบประมาณเงินทุนสมทบ
2494	-	14,593,564	14,593,564
2495	-	133,009,795	133,009,795
2496	-	66,129,437	66,129,437
2497	-	74,009,048	74,009,048
2498	358,406,829	70,771,864	429,178,693
2499	265,315,915	59,305,442	324,621,357
2500	88,502,703	70,000,000	158,502,703
2501	343,596,633	60,000,000	403,596,633
2502	328,563,503	63,000,000	391,563,503
2503	310,487,226	63,000,000	373,487,226
2504	380,113,625	60,000,000	440,113,625
2505	273,507,445	75,000,000	348,507,445
2506	-		
2507	-		
2508	6,646,460		

เป็นเงินที่ค้างจ่ายในปีก่อนจึงได้นำมาจ่ายในปี 2508.

* กองโครงการปฏิบัติ กรมวิเทศสหการ

ปัญหาในการที่รัฐบาลไทยต้องรับภาระค่าใช้จ่ายบางอย่างแก่ผู้เชี่ยวชาญ ความความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างไทยกับ สหรัฐอเมริกา ปี 2493 นั้น รัฐบาลไทยมิได้มีส่วนออกความเห็นเลย ทำให้เกิด ปัญหาเนื่องจากค่าใช้จ่ายของผู้เชี่ยวชาญ แต่ละคนที่เข้ามาปฏิบัติงานในประเทศไทย เฉลี่ยแล้วสูงมาก คือประมาณคนละ 120,000 บาท/ปี สำหรับผู้ผู้เชี่ยวชาญ บางคนอาจจะสูงกว่านี้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ติดตามและระดับของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนด้วย ทั้งนี้สหรัฐอเมริกาได้ให้เหตุผลว่า เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้เข้ามาปฏิบัติงาน แต่ในเวลาเดียวกันก็สร้างภาระให้แก่รัฐบาลไทยที่จะต้องจัดหางบประมาณพิเศษมาเพื่อการนี้ ดังนั้นในการพิจารณาผู้ผู้เชี่ยวชาญจาก สหรัฐอเมริกาเข้ามาปฏิบัติงาน รัฐบาลไทยจึงต้องทำการพิจารณาทั้งความจำเป็น และคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนเพื่อจะให้ได้ผลประโยชน์จากผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ให้มากที่สุด เพราะในบางครั้งปรากฏว่าผู้เชี่ยวชาญบางคนไม่มีความสามารถเท่าที่ควร และบางคนก็มีความสามารถสู้นักวิชาการชาวไทยไม่ได้¹

ข. ทุนการศึกษาในสหรัฐอเมริกาและในประเทศอื่น - ในงาน การให้เงินทุนการศึกษานั้นมี 3 ลักษณะดังนี้คือ

1. เงินทุนการศึกษา คือ เงินทุนที่ใช้เป็นทุนการเรียนหรือวิจัย เพื่อให้ได้ปริญญา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ
2. เงินทุนการฝึกอบรม คือ เงินที่ใช้เป็นทุนการเรียน อบรม สัมมนาหรือการทำงานโดยไม่มีกรับปริญญา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ
3. เงินทุนสำหรับงาน คือ เงินที่ใช้เป็นทุนสำหรับไปสังเกตการณ์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ หรือเพิ่มประสบการณ์ (คูตารางที่ 1)

¹สัมภาษณ์พลโท ชาญ อังสุโชติ อดีตอธิบดีกรมวิเทศสหการ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2521.

ค. วัสดุอุปกรณ์ ไคมาในลักษณะของการ ใต้เปล่าเพื่อประโยชน์ในการฝึกอบรมและการสาธิต แต่ประเทศผู้รับความช่วยเหลือคงมีงบประมาณสมทบในการบำรุงรักษาและซ่อมแซมควย จากการตกลงในเรื่องนี้ปรากฏว่าประเทศไทยจำเป็นต้องซื้อวัสดุประเภทอะไหล่ต่าง ๆ มาจากสหรัฐอเมริกาในการซ่อมแซมและบำรุงรักษา ทั้งนี้เพราะวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ผลิตมาจากประเทศผู้ให้ คือ สหรัฐอเมริกานั้นเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกาก็ได้รับผลประโยชน์จากความช่วยเหลือวัสดุอุปกรณ์ ไคแก่ประเทศไทยควย

นอกจากการให้ความช่วยเหลือแบบ ใต้เปล่าในคานสังคัมและเศรษฐกิจแล้ว สหรัฐอเมริกายังให้ความช่วยเหลือในรูปเงินกู้ในลักษณะที่มีเงื่อนไขผ่อนปรน (Soft Loan) การให้กู้ในลักษณะนี้มีคอกเบี้ยคือ ระยะเวลาผ่อนหนี้ยาว และมีระยะปลอดหนี้ (Grace Period) นานพอสมควรกับการช่วยเหลือโดยสนับสนุนให้นักธุรกิจของประเทศสหรัฐอเมริกามาลงทุนทางการอุตสาหกรรมอย่างอื่นร่วมกับนักธุรกิจของประเทศไทย นอกจากนั้นการให้เงินกู้ในลักษณะนี้ยังช่วยเหลือโครงการพัฒนาใหม่ ๆ ที่ประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการเองอย่างรวดเร็วเนื่องจากงบประมาณและเงินต่างประเทศมีจำกัด และทำให้ปริมาณการสะสมทุน (Capital Formation) ภายในประเทศเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็ว โครงการที่จะกู้เงินมาดำเนินการจะต้องเป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มผลผลิต (Productive Purpose) สามารถหารายได้เพียงพอที่จะชำระหนี้คืนพร้อมทั้งคอกเบี้ยในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา เช่น ในปี ค.ศ. 1956 และ 1957 รัฐบาลไทยกู้เงินจาก เอ.ไอ.ที (AID) เป็นจำนวนปีละ 10 ล้านดอลลาร์ เพื่อช่วยในการซื้อสินค้าและบริการบางอย่างเพื่อนำมาสร้างทางหลวงแผ่นดิน และซ่อมสะพาน อัตราคอกเบี้ยร้อยละ 3 ถ้าชำระเป็นเงินเหรียญ อัตราคอกเบี้ยร้อยละ 4 ถ้าชำระเป็นเงินบาทระยะเวลา 40 ปี โดยผ่อนชำระปีละ 2 งวด ชำระเงินต้นงวดแรก 1 กันยายน 2503 และชำระคอกเบี้ยงวดแรก 1 มีนาคม 2503 โดยกระทรวง

การคลังเป็นผู้ชำระเงินต้นและดอกเบี้ยแก่ เอ.ไอ.ดี. ตามข้อตกลง¹ นอกจากนี้ยังมีเงินกู้เพื่อการโทรคมนาคม เงินกู้โครงการสหกรณ์ชนกิจ เงินกู้เพื่อการประปา เพื่อการไฟฟ้า และเพื่อการส่งเสริมและขยายการอุตสาหกรรมของเอกชนภายในประเทศ

ความช่วยเหลือโดยผ่านองค์การ เอ.ไอ.ดี. (Agency for International Development-AID).

ประเทศไทยได้เริ่มได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 ในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย สหรัฐอเมริกามีสำนักงานเพื่อการพัฒนา ระหว่างประเทศ หรือ เอ.ไอ.ดี. เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือ องค์การนี้เป็นแหล่งที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยมากที่สุดในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม และสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ แต่ทั้งนี้วิธีการให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาก็จะถูกเปลี่ยนไปตามนโยบายของประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาแต่ละคน เช่นในสมัยของประธานาธิบดีทรูแมนได้เปลี่ยนนโยบายจากการฟื้นตัวจากเศรษฐกิจหลังสงครามโลกอย่างเต็มตัว เป็นการฟื้นตัว การพัฒนาและการปรับปรุงทางด้านเศรษฐกิจและการทหาร จะเห็นได้จากคำปราศรัยของประธานาธิบดีทรูแมนที่ว่าสหรัฐอเมริกาจะพยายามนำเอาการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ และความมั่นคงทางอุตสาหกรรมมาช่วยปรับปรุงและพัฒนาประเทศกึ่งพัฒนาต่าง ๆ² ส่วนในสมัยของประธานาธิบดี

¹ รายงานกิจการร่วมมือระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจและวิชาการ ปี พ.ศ. 2505 กรมวิเทศสหการ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ พ.ศ. 2506. หน้า 275

² Waldwin David A. "Inaugural Address of Harry S. Truman "January 20, 1949" in Foreign Aid and American Foreign Policy : A Documentary Analysis (New York : Praeger, 1966). p. 61

ไอเซ็นเฮาว์ ได้ดำเนินนโยบายตามแบบฉบับของทรูแมนแต่ได้เปลี่ยนยุทธป้องกันอำนาจคอมมิวนิสต์จากการเน้นความสำคัญการป้องกันของท้องถิ่นมาเป็นอำนาจสะกดกั้นของชุมชนหรือยุทธศาสตร์สะกดกั้น (Containment policy) ส่วนในสมัยประธานาธิบดีไคเนนาดี และสมัยประธานาธิบดีจอห์นสันมีหลักการว่าการจะส่งเสริมการพัฒนาชนบทมากกว่าด้านอื่น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า โครงการความช่วยเหลือต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจและวิชาการมักจะต้องขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองของประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ จากสภาวะดังกล่าวทำให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาโดยผ่านองค์การ เอ.ไอ.ดี. จึงมีการเปลี่ยนแปลงเป็นระยะดังนี้คือ :-

1. ระยะเริ่มแรก คือระหว่างปี พ.ศ. 2494 ถึง พ.ศ. 2497 สหรัฐอเมริกาได้ทุ่มเทความช่วยเหลือในรูปแบบสัญญาอุปถัมภ์เป็นส่วนใหญ่ ส่วนมากจะให้ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษา การคมนาคม และการสาธารณสุข (ดูตารางที่ 3) ในระยะนี้สหรัฐมิได้มีเป้าหมายประการใด และความช่วยเหลือก็เป็นไปตามความต้องการของส่วนราชการ ซึ่งกำลังขยายกิจการอยู่ในเวลานั้น ทั้งนี้เพราะเป็นระยะที่ไทยเรากำลังอยู่ในระยะฟื้นตัวจากสงครามโลกครั้งที่สอง สหรัฐอเมริกาได้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาเมืองไทย 30 คน ในสาขาวิชาการเพาะปลูก ข้าราชการ การชลประทาน การสาธารณสุข การรถไฟและการทำเรือ และการคมนาคม โรคมาเลเรีย หลังจากนั้นก็ได้ให้เงินช่วยเหลือตามสาขาคังกล่าว เพราะถือว่าเป็นส่วนที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้ประเทศไทยจะต้องจัดหาเงินทุนสมทบ (Counterpart Fund) แต่ปรากฏว่ารัฐบาลไทยยังไม่พร้อม สหรัฐอเมริกาจึงได้นำเอาเงินหรือยูนิตส่วนหนึ่งมาแตกเป็นเงินบาทเพื่อนำไปรวมกับเงินงบประมาณสมทบเพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายตั้งแต่ปี 2498 เป็นต้นมา (ดูตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 : รายงานการเงินเกี่ยวกับความช่วยเหลือทาง เศรษฐกิจและวิชาการ
 ของสหรัฐอเมริกา เริ่มตั้งแต่ (ปลายปี 2493) จนถึง 31 สิงหาคม
 2498 เฉพาะงบประมาณ 1951-1955
 ภาควิชา Technical Cooperation*

	มูลค่าที่สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือ	เงินสมทบที่ไทยจ่าย
การเกษตร	4,474,163.-	107,244,391.98
การอุตสาหกรรม	1,140,593.-	26,458,679.-
การคมนาคม	2,295,803.-	24,992,728.77
การแรงงาน	31,527.-	-
การสาธารณสุข	5,501,568.-	84,561,661.79
การศึกษา	2,823,772.-	42,990,130.04
การบริหาร	1,520,000.-	1,500,000.-
การประชาสัมพันธ์	-	10,765,702.17
ทั่วไป-เบ็ดเตล็ด	86,569.-	72,109,306.48
	<u>17,873,995.-</u>	<u>370,622,600.20</u>

* กองกลาง สลว. กบ. 17/6 บันทึกการประชุมกรรมการ กศ.ว. และ
 กระทรวงมหาดไทย กับ ไอ.ซี.เอ. วันที่ 18 พฤศจิกายน 2498
 ที่ ส.3459/2498.

ตารางที่ 4 : รายงานการเงิน เกี่ยวกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการ
 ของสหรัฐอเมริกา เริ่มแต่ต้น (ปลายปี 2493) จนถึง 31 สิงหาคม
 2498 ละเพาะงบประมาณ FY 1951 - 1954*

การเกษตร	Agriculture \$ Natural Resources		
	มูลค่าที่สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือ	3,680,000	เหรียญ
	เงินสมทบที่ได้จ่ายไปจริง	81,946,396.49	บาท
การอุตสาหกรรม	Industry & Mining		
	มูลค่าที่สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือ	830,000	เหรียญ
	เงินสมทบที่ได้จ่ายไปจริง	17,074,425	บาท
การคมนาคม	Transportation		
	มูลค่าที่สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือ	948,000	เหรียญ
	เงินสมทบที่ได้จ่ายไปจริง	16,150,104.51	บาท
การสาธารณสุข	Health & Education		
	มูลค่าที่สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือ	4,405,000	เหรียญ
	เงินสมทบที่ได้จ่ายไปจริง	53,774,107.56	บาท
การศึกษา	Education		
	มูลค่าที่สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือ	1,432,000	เหรียญ
	เงินสมทบที่ได้จ่ายไปจริง	29,558,908.50	บาท
การประชาสงเคราะห์	Community Development, Social Welfare & Housing		
	มูลค่าที่สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือ	-	เหรียญ
	เงินสมทบที่ได้จ่ายไปจริง	4,665,702.14	บาท
เบ็ดเตล็ดทั่วไป	General & Miscellaneous		
	มูลค่าที่สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือ	45,000.00	เหรียญ
	เงินสมทบที่ได้จ่ายไปจริง	6,000,000.00	บาท
ค่าใช้จ่ายผู้เชี่ยวชาญ	TA Trust Fund		
	มูลค่าที่สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือ	-	เหรียญ
	เงินสมทบที่ได้จ่ายไปจริง	48,439,822.48	บาท
การบริหาร	Public Administration	105,000.00	เหรียญ
	รวมทั้งสิ้นเงินที่สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือ	11,445,000.00	
	เงินสมทบที่ได้จ่ายจริง	257,609,466.68	

* กองกลาง สสร. คป 17/6 รายละเอียดเอกสาร ก.6 แห่ง บันทึกการประชุม
กรมการ กศ.ว. และรายงานการกระทำร่วมกันระหว่างไทย กับ ไอ.ซี.เอ วันที่ 18
พฤศจิกายน พ.ศ. 2498.

2. ระยะที่สองคือระยะการทุ่มเทเพื่อสร้างชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2497 ถึง พ.ศ. 2502 - เนื่องจากในช่วงนี้สถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศไม่น่าไว้วางใจ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศจีน ประชาเมา-เซตง ได้รับความสำเร็จ ปัญหาในประเทศเกาหลีและการตกลงในกรุงเจนีวาที่มีท่าทีว่าฝ่ายคอมมิวนิสต์จะขยายตัวลงมาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบกับประเทศไทยก็กำลังมีท่าทีว่าจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของคอมมิวนิสต์ได้ง่าย และแผนพัฒนาเศรษฐกิจยังไม่มี เจ้าหน้าที่ชาวอเมริกันเริ่มที่จะคิดว่าฝ่ายคอมมิวนิสต์จะทำทุกวิถีทางที่จะเข้ามาเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ เมื่อใดที่ฝ่ายตะวันตกเปิดโอกาส ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงได้เพิ่มการให้ความช่วยเหลือจากปี พ.ศ. 2494-2497 เฉลี่ยประมาณ 7.8 เหรียญอเมริกัน มาเป็น 36.0 ล้านเหรียญอเมริกันในช่วงปี พ.ศ. 2498-2503 แต่ในช่วงนี้ไม่มีการริเริ่มโครงการใหม่ในสาขาการเกษตรกรรมและสาธารณสุข ในด้านตรงกันข้ามโครงการบางอันที่สหรัฐฯได้เคยช่วยเหลือได้ลดจำนวนลงจนยกเลิกไป เช่น โครงการการชลประทานและการประมง สหรัฐฯ กลับไปทุ่มเทให้ความช่วยเหลือทางด้านการคมนาคมถึง 46.9% ของความช่วยเหลือทั้งหมด : การก่อสร้างทางอย่างเดียวก้ได้ถึง 33.3% และการก่อสร้างสนามบินได้รับ 9.8% ส่วนความช่วยเหลือต่าง ๆ ก็ได้รับลดลงมาตามลำดับ คือ ทางด้านอุตสาหกรรม 17.7% ทางด้านการศึกษา 8.6% การเกษตรกรรม 8.4% การสาธารณสุข 7.3% การพัฒนาการบริหาร 3.5% และการตำรวจ 1.5% (ดูตารางที่ 5) สหรัฐอเมริกาได้แนะนำให้รัฐบาลไทยรวบรวมโครงการย่อยต่าง ๆ คำเนินไปแล้วเข้าเป็นโครงการใหญ่ โดยเฉพาะทางด้านการศึกษาทางหลวงเส้นต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการประเมินความช่วยเหลือ และที่สำคัญก็คือสหรัฐอเมริกาต้องการจะทุ่มเทความช่วยเหลือไปในด้านการพัฒนาการคมนาคม โดยตัดเส้นทางเชื่อมโยงจุดต่าง ๆ โดยเฉพาะทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพราะเป็น

ตารางที่ ๕: ความช่วยเหลือที่สหรัฐให้แก่โครงการต่างๆ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๑๓*

Sector	Dollar Costs	American Counterpart Contribution	Total U.S. Contribution	Sector as% of Total
Agriculture	4.9	9.1	14.0	8.4
Industry, power and mining	25.1	4.2	29.3	17.7
Transportation	45.7	32.0	77.7	46.9
Roads	32.5	23.2	55.7	33.3
Railways	2.5	1.9	4.4	2.6
Air	10.0	6.3	16.3	9.8
Water	0.8	0.6	1.4	0.8
Health and sanitation	5.8	6.3	12.1	7.3
Education	9.3	4.8	14.3	8.6
Public administration	4.9	0.9	5.8	3.5
Police	1.9	0.6	2.5	1.5
Community development	0.1	0.4	0.5	0.3
General	5.6	4.0	9.6	5.7
Total	103.3	62.3	165.8	100.0

* ข้อมูลได้จาก United States of America Operations Missions to Thailand เรื่อง A Report on Thai-American Economic Cooperations, Bangkok, 1961.

เส้นทางยุทธศาสตร์ที่ติดต่อกับประเทศลาว และเขมร¹

ความพยายามของยูซอมในอีกด้านหนึ่งในช่วงการสร้างชาติ คือ การพัฒนาทางด้านการบริหาร เช่นในปี พ.ศ. 2499 สหรัฐอเมริกาได้ส่งผู้เชี่ยวชาญจากนครชิคาโก เรียกว่า Public Administration Service of Chicago (PAS) เพื่อหาทางปรับปรุงการจัดงบประมาณของรัฐบาลไทย เพื่อให้หลักเศรษฐกิจของประเทศยิ่งขึ้น โดยการปรับปรุงบัญชีและระบบภาษีให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าเดิม โดยพยายามปรับปรุงพระราชบัญญัติและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณในปีเดียวกันนั้น ยูซอมได้จัดส่งผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยอินดีแอนา เพื่อเริ่มโครงการ 10 ปี ในการจัดตั้งและส่งเสริมการดำเนินงานโครงการช่วยเหลือคณะรัฐประศาสนศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โครงการนี้เป็นโครงการแรกที่มีการอบรมในระดับชั้นปริญญาโทได้แก่ข้าราชการและนักศึกษา นอกจากนี้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้เปลี่ยนนโยบายความช่วยเหลือในด้านการศึกษาโดยการเพิ่มความช่วยเหลือทางด้านการศึกษามากขึ้น เน้นถึงการพัฒนาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในระยะเริ่มแรกและในระยะต่อ ๆ ไปโดยให้เงินจำนวนครึ่งหนึ่งของเงินที่ช่วยเหลือทั้งหมดเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหาผู้เชี่ยวชาญ วัสดุอุปกรณ์ และเป็นค่าใช้จ่ายให้ข้าราชการไทยไปศึกษา-ฝึกอบรม-ปฏิบัติงานในต่างประเทศซึ่งส่วนมากไปปฏิบัติงานในประเทศสหรัฐอเมริกา (ดูตารางที่ 6) นอกจากนี้ได้ทำสัญญาระหว่างมหาวิทยาลัยอินดีแอนาและวิทยาลัยวิศวกรรมศึกษาประสานมิตร เพื่อปรับปรุงคุณภาพและปริมาณของครู นิสิต

1 กรมสารบรรณ สสร. คป 17/5 จ.ม. ที่ ส 3488/2499 ลงวันที่ 28 สิงหาคม 2499 จากนายสุนทร หงส์ลดารมภ์ กรรมการและเลขานุการ กศ.ว. เรื่องปรับปรุงโครงการช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาต่อประเทศไทย เสนอเลขาธิการ ก.ร.ม. ฝ่ายบริหาร

ตารางที่ ๖: แสดงจำนวนข้าราชการไทยที่ได้รับทุนการศึกษาไปฝึกอบรมในประเทศ
สหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ*

<u>Field of Activity</u>	<u>During 1951-56</u>		<u>Scheduled is 1957</u>		<u>Total</u>
	<u>In U.S.</u>	<u>Other</u>	<u>In U.S.</u>	<u>Other</u>	
Agriculture					
Natural Resources	221	10	53	5	289
Industry & Mining	78	-	20	1	99
Transportation	108	-	34	8	150
Labor	8	-	8	-	16
Health & Sa	310	2	40	3	355
Education	260	16	93	39	408
Public Admin.	90	-	38	-	128
Other	<u>3</u>	<u>-</u>	<u>166</u>	<u>2</u>	<u>21</u>
	1078	28	302	58	1466

*ข้อมูลได้มาจาก United States of American Operations Missions to Thailand เรื่อง "A Report on Thai-American Economic Cooperations 1950-1957", Bangkok, September 1957 หน้า ๒๔

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่เข้าเรียนได้เพิ่มขึ้นจาก 200 ในปี พ.ศ. 2497 เป็น 2,000 คน ในปี พ.ศ. 2503¹

ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการโดยผ่านชุมชนนั้น ไม่มีบทบาทในการพัฒนาทางการเมืองในประเทศไทยเลย การพัฒนาทางการเมืองในที่นี้หมายถึงการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของสถาบันทางสังคมเพื่อทำการปกครองและควบคุมประชากรส่วนใหญ่ เพื่อเป้าหมายทางการเมือง² ส่วนใหญ่ชุมชนจะพยายามปรับปรุงกลไกของระบบราชการพลเรือน โดยเฉพาะรูปแบบและวิธีการบริหารของราชการพลเรือน แต่จะไม่มีผลงานหรือรายงานของชุมชนที่มองบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการช่วยปรับปรุงระบบการเมืองของประเทศไทยโดยเฉพาะการสนับสนุนให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) โครงการต่างๆ ขององค์การ เอ.ไอ.ซี. พยายามหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว เพราะถือว่าความพยายามเช่นนี้เป็นการเสี่ยงต่อความสัมพันธ์ที่ดีทางการทูต ดังนั้นเท่าที่ปรากฏหลักฐานบรรดาเจ้าหน้าที่ของสหรัฐอเมริกาที่เข้ามาประจำอยู่ประเทศไทยพยายามทำงานกับกลุ่มข้าราชการในองค์การของรัฐบาลไทย และพยายามอ้างอยู่เสมอว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับนักการเมือง และแน่นอนที่องค์การ เอ.ไอ.ซี. จะไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการวิเคราะห์ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองอย่างเปิดเผย

¹ USOM, Thai-American Economic and Technical Cooperation, 1961 pp.77-78.

² Samuel Huntington. Political order in Changing Societies (New Haven : Yale University Press, 1968) p. 12-24.

ส่วนใหญ่แล้วการช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาตั้งอยู่บนนโยบายทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา จึงทำให้โครงการต่าง ๆ ในด้านการปรับปรุงเสริมสร้างเศรษฐกิจและสังคมให้ทันสมัยไม่ได้ผลตามเป้าหมายเท่าที่ควร เจ้าหน้าที่ของทั้งสองประเทศส่วนใหญ่จะทุ่มเทเวลาในด้านการจัดจำนวนวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับ หรือที่ได้ไปฝ่ายไทย เช่น จำนวนวิทยุ รถยนต์ เฮลิคอปเตอร์ และเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ แทนที่จะไปสนใจกับการประเมินผลและการปรับปรุงผลงานของโครงการต่าง ๆ ความช่วยเหลือมักจะมุ่งไปในด้านปริมาณแทนที่จะสนใจในเรื่องคุณภาพ¹ เช่นในเรื่องโครงการการปรับปรุงเส้นทางหลวงของไทยนั้นเป็นการช่วยเหลือภายใต้พื้นฐานทางการเมือง ทั้งนี้เพราะยูซอมจะช่วยเหลือการสร้างและปรับปรุงเส้นทางส่วนใหญ่จะมุ่งไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของไทย เพราะเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์ติดต่อกับลาว การปรับปรุงเส้นทางสายอื่น ๆ ที่ไม่มีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องมักจะได้รับความช่วยเหลือไม่มาก สหรัฐอเมริกามีความเชื่อที่ว่าถ้าประเทศใดมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจแล้วจะเป็นปัจจัยอันหนึ่งซึ่งนำความมั่นคงทางการเมือง และความเจริญทางสถาบันการปกครองแบบประชาธิปไตย² แต่ตามความจริงแล้วการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเพิ่มอัตราค่าครองชีพเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนและเกื้อกูลระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ดีจากสภาวะคงกล่าวจะนำมาซึ่งความมั่นคงทางการเมือง แต่การขยายตัวทาง

¹ J. Alexander Caldwell. Op.Cit., p. 155.

² Thomas E. Naughton, "Some Right and Wrong Thinking about American Foreign Assistance" Address before American Association, Bangkok, January 27, 1959. p.3

เศรษฐกิจมิได้เป็นสิ่ง^๑ที่สร้างสถาบันทางการเมือง และในเวลาเดียวกัน ความมั่นคงทางการเมืองอย่างเดียวกันมิใช่เป็นการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาได้ผลแต่เพียงในขอบเขตจำกัดเพราะสหรัฐอเมริกาไม่อาจเข้าช่วยได้ทุกกรณี เช่น ไม่สามารถช่วยประเทศอื่น ๆ ให้ตัดสินใจ (decision-making) ไม่สามารถจะให้เจตนา^๒และไม่สามารถจะสร้างความจงรักภักดี^๑

ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ผ่านมาทางองค์การ สปอ. สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ริเริ่มคือทั้งองค์การสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปอ.) ขึ้น เพื่อสร้างแนวป้องกันการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ทางคาบสมุทรอินโดจีน การตั้งองค์การสปอ. เป็นการนำไปสู่ระบบพันธมิตร เพื่อเป็นการตอบโต้สงครามในเวียดนามคานหนึ่งและเป็นเสมือนเครื่องมือสะกดกั้นอิทธิพลของสาธารณรัฐประชาชนจีนอีกคานหนึ่ง ในการติดต่อประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น คัดเลลีในฐานะรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา และเป็นตัวตั้งตัวตีในการจัดตั้งองค์การดังกล่าว ได้ติดต่อไปยังนายพจน์ สารสิน เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน ซึ่งต่อมา นายพจน์ สารสิน ได้แจ้งไปยังจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งปรากฏว่าจอมพล ป. พิบูลสงครามใช้เวลาไตร่ตรองเพียงไม่กี่วันเท่านั้นในการตัดสินใจ^๒ และตอบรับด้วยความยินดีโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น

^๑รอยตรี บรีคา อภิรัตน์ บทบาทของสหรัฐอเมริกาทางเอเชียอาคเนย์
ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ วิทยานิพนธ์ คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 1971. หน้า 45

^๒
 Corrine Phuangkasem. Thailand and SEATO (Bangkok :

อิสระทางการดำเนินนโยบายการเมืองระหว่างประเทศ เพราะไทยได้เข้าไปผูกมัดตัวเองกับฝ่ายตะวันตกอย่างเต็มที่ และประกาศตนเป็นศัตรูกับฝ่ายคอมมิวนิสต์อย่างเปิดเผย ดังนั้นในวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2497 ประเทศไทยพร้อมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์และปากีสถาน ได้ร่วมกันลงนามก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียอาคเนย์ หรือ "สนธิสัญญาไมนลา"¹ เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของสนธิสัญญาดังกล่าว รัฐบาลของแต่ละประเทศภาคีจะต้องทำการต่อต้านการบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์โดยองค์การ สปอ. เป็นฝ่ายสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ เช่น จัดส่งผู้เชี่ยวชาญไปศึกษาสถานการณ์และให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นแล้วทำรายงานเสนอแนะวิธีการต่าง ๆ ต่อรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง เจาหน้าที่สำนักงานต่อต้านการบ่อนทำลายและการก่อการร้ายของ สปอ. ทำการศึกษาสำรวจสถานการณ์ตามคำขอของประเทศไทย เพื่อช่วยรัฐบาลนั้นปรับปรุงสมรรถภาพการต่อต้านการคุกคามภัยคอมมิวนิสต์²

บทบาทสำคัญขององค์การ สปอ. คือการหาทางให้ประเทศภาคีมาร่วมปรึกษาหารือ โดยมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปทวิภาคี (Bilateral) เช่น สหรัฐอเมริกาให้ความตกลงทวิภาคีทางยุทธวิธีกับฟิลิปปินส์เนื่องมาจากข้อเท็จจริงที่ประเทศไทยเป็นภาคีในองค์การ สปอ. อยู่ด้วย ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาโดยผ่านองค์การ สปอ. คือการสนับสนุนให้จัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย

¹ ญาคมนวาท "คำแปลสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียอาคเนย์ ลงนาม ณ กรุงมินดา เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2497" ประมวลความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ พ.ศ. 2493-2504 กศว. สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2504. หน้า 119 - 132

² กรมสารบรรณ คณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร บร.6/10 เรื่อง สปอ. เปิดโปงและต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2501.

(Asian Institute of Technology หรือ AIT) เพื่อให้ประชาชนของ ประเทศชาติได้รับการศึกษาระดับสูงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยที่ ประเทศไทยได้รับเลือกให้เป็นที่ตั้งของสถาบันนี้ ทำการสอนนักศึกษาวิศวกรรม- ศาสตร์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สถาบันนี้สร้างขึ้นด้วยงบประมาณขององค์การ สปอ.ตามโครงการ 10 ปี สำหรับสหรัฐอเมริกาแน่นอนนอกจากออกเงินค่าสมาชิก ซึ่งเป็นงบประมาณประจำปีขององค์การ สปอ.มากที่สุดแล้ว ยังออกเงินในโครงการ นี้มากที่สุดอีกด้วย ประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับนอกจากได้ตัวอาคารสถานที่ อยู่ในประเทศไทยแล้วนักศึกษาไทยยังไม่ต้องออกไปศึกษาในต่างประเทศเป็นการ ประหยัดเงินตราต่างประเทศได้ทางหนึ่ง นอกจากนี้นักศึกษาของประเทศชาติ ที่เดินทางเข้ามาศึกษาในประเทศไทยย่อมจะนำเอาเงินตราต่างประเทศเข้ามา ใช้จ่ายในประเทศไทยด้วย และเป็นการเสริมสร้างความรู้ให้แก่ นักศึกษาและ นักวิชาการไทยด้วย ในทางทหารนั้น สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือมากกว่า ประเทศชาติอื่น ๆ ในการซ้อมรบขององค์การ สปอ.ทุกครั้ง สหรัฐอเมริกามักจะ เป็นหลักเสมอโดยเป็นประเทศที่ส่งทหารมาร่วมทำการซ้อมรบมากที่สุด การฝึก ซ้อมรบขององค์การ สปอ.ก็เพื่อฝึกหาความชำนาญและเป็นการทบทวนถึงการปฏิบัติ การในระบบเดียวกัน นอกจากทางด้านการฝึกอบรมแล้ว องค์การ สปอ.ยังได้ เน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อต่อต้านการ แทรกซึมและบ่อนทำลายของ ฝ่ายคอมมิวนิสต์

ประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับอย่างชัดเจน ก็คือได้รับการประกันใน เรื่องความมั่นคงของประเทศเพิ่มขึ้น เพราะสนธิสัญญานี้เปรียบเสมือนรั้วป้องกัน เสรีภาพให้แก่อุปกรณ์ประเทศเสรีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 1 อย่างไรก็ตามก็เมื่อ

1 พจนานุกรมสารสิน. "องค์การ สปอ." สารานุกรม กระทรวงต่างประเทศ ปี 2501, หน้า 268.

พิจารณาถึงกลไกของระบบการปฏิบัติงานขององค์การ สปอ. ก็ จะเห็นได้ว่ามีจุดอ่อนอยู่มากมาย กล่าวคือ บรรดาสมาชิกทั้ง 8 ประเทศต่างก็มีจุดที่ค้ำของประเทศไทยต่าง ๆ กัน โดยเฉพาะประเทศที่ให้ความช่วยเหลือมากที่สุดก็อยู่นอกบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือประเทศสหรัฐอเมริกา ไทยเป็นประเทศเดียวที่ตั้งอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมีจุดอ่อนที่สุด เพราะมีภูมิประเทศใกล้เคียงต่อการรุกรานและการแทรกซึมมากที่สุด ส่วนประเทศสมาชิกอื่น ๆ ยังอยู่ห่างไกลจากเขตอันตราย เช่น ปากีสถาน นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย ฝรั่งเศสและอังกฤษ ยกเว้นฟิลิปปินส์ที่มีที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และไม่สามารถจะส่งกำลังมาช่วยเหลือได้มากในยามที่เกิดกรณีสงครามระหว่างประเทศ ทั้งนี้เป็นเพราะองค์การ สปอ. ไม่มีกำลังทางทหารซึ่งเป็นส่วนกลางอย่างเช่นองค์การแอตแลนติกเหนือ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การผูกพันในลักษณะความมั่นคงร่วมกันไม่อยู่ในลักษณะที่รัดกุม การดำเนินการใด ๆ มีเงื่อนไขว่าต้องเป็นไปตามกระบวนการรัฐธรรมนุญของแต่ละประเทศ ประเทศต่าง ๆ ที่ร่วมมือต่างก็ไม่มีวาระที่หรือฉับที่ จะร่วมมือกันให้บรรลุถึงเป้าหมาย เพราะต่างก็คอยความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาด้วยกันทั้งนั้น โดยเฉพาะเกี่ยวกับการตัดสินใจในการดำเนินการใด ๆ ต้องได้รับความเห็นชอบโดยเอกฉันท์จากสมาชิกทั้งหมดจึงกลายเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานและทำให้องค์การ สปอ. ขาดประสิทธิภาพที่ดี

ความช่วยเหลือทางตำรวจและทางทหาร หลังจากประเทศไทยได้ลงนามสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2493 แล้วนั้น ประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาได้

1 ภู ภาคผนวก "คำแปลสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียอาคเนย์"

(มาตรา 4)

ร่วมกันลงนามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางการทหารในวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2493 กระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกาได้จัดส่งกำลังมาช่วยทางทหารซึ่งจะได้กล่าวถึงในตอนหลัง ในเวลาเดียวกันองค์การสืบราชการลับของสหรัฐอเมริกา หรือ Central Intelligence Agency (C.I.A หรือ ซี.ไอ.เอ.) ซึ่งมีสาขาอยู่ที่ทุกมุมโลกก็ได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านการข่าวแก่ประเทศไทย หน่วยดังกล่าวได้เข้ามาติดต่อกับฝ่ายไทยตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2493 แล้วโดยเข้ามาติดต่อกับอดีตเสรีไทยในกรุงเทพฯ เพื่อขอความร่วมมือในการหาข่าวและสืบราชการลับในอินโดจีน แต่ไม่ได้ผลเนื่องจากเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย นายเอ็ดวิน สแตนตัน ไม่เห็นควย และประกอบกับไทยยังไม่ได้มีการลงนามข้อตกลงใด ๆ กับสหรัฐอเมริกา แต่ถึงกระนั้นก็ตามหน่วย ซี.ไอ.เอ.ก็ได้พยายามเข้ามาติดต่อกับหน่วยงานที่จะเป็นประโยชน์ต่อทางสหรัฐอเมริกามากที่สุด

ในขณะนั้นการเมืองของไทยมีบุคคลสำคัญทางการเมืองที่สำคัญอยู่ 3 คน คือ ฝ่ายตำรวจได้แก่ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ฝ่ายทหารได้แก่ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และมี จอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นแกนกลางทางศูนย์กลางระหว่าง 2 กลุ่ม คั้งที่ใดกล่าวมาแล้ว การแตกแยกดังกล่าวเห็นได้อย่างชัดเจนในปี พ.ศ. 2495 หลังจากที่จอมพล ป.พิบูลสงครามได้กำจัดฝ่ายพลเรือนออกไปจากวงการเมืองอย่างสิ้นเชิงแล้ว การปกครองในขณะนั้นจึงต้องขึ้นอยู่กับฐานะทางการเมืองและอำนาจทางการเมืองของแต่ละฝ่าย พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ในฐานะที่เป็นอธิบดีตำรวจและเป็นผู้หนึ่งที่มีอิทธิพลทางการเมือง ในเวลาเดียวกันก็เป็นผู้หนึ่งที่มีความร่ำรวยจากการหากินแบบถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การธนาคารและธุรกิจ

1 พันศักดิ์ วิญญรัตน์ "ปลาใหญ่กินปลาเล็ก/CIA" สังคมศาสตร์
ปริทัศน์ (กุมภาพันธ์, 2517). หน้า 17-18

ต่าง ๆ และยังมีกิจการลักลอบฝิ่น และกิจการที่ผิดกฎหมายต่าง ๆ อีกด้วย โดย
ใช้กำลังตำรวจไปช่วยดูแลกิจการต่าง ๆ ทั่ว ๆ ไป จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ พล.ต.อ.
เผ่า ศรียานนท์ ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมในทุก ๆ ด้าน

ทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญจากสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับผู้นำทางการเมืองของ
ไทยในขณะนั้น โดยเฉพาะระหว่างจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ พล.ต.อ. เผ่า
ศรียานนท์แล้ว ผู้เชี่ยวชาญต่างก็มีความเห็นสอดคล้องกันว่า พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์
จะต้องเป็นผู้ที่ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทนที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม นอกจาก
นั้น พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ยังเป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหาร เป็นผู้ริเริ่ม
โครงการใหม่ ๆ ได้แก่กรมตำรวจ เช่น หน่วยตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น
นอกจากนั้นบทบาทและหน้าที่ของกรมตำรวจนั้นยิ่งใหญ่มากกว่ากองทัพบกและจะยอมรับ
สิ่งใหม่ ๆ ได้ง่ายกว่าองค์กรของกองทัพบกซึ่งค่อนข้างจะล้าสมัยซอมบี้ในรูปแบบของ
องค์กรและการบริหารงาน จึงทำให้องค์การ ซี.ไอ.เอ. มีความสนใจในตัว
พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ มากกว่าจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นอกจากในเรื่องผู้นำ
ของสถาบันแล้ว อุดมการณ์ทางการเมืองของพล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ในเรื่อง
ภัยของคอมมิวนิสต์มีความรุนแรงและเห็นได้ชัดเจนนกว่าจอมพล ป. พิบูลสงครามและ
จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เช่นในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2495 รัฐบาลได้ประกาศ
ภาวะฉุกเฉินทั่วประเทศ จึงทำให้รัฐบาลมีอำนาจสามารถดำเนินมาตรการต่าง ๆ
ได้อย่างเต็มที่เพื่อสกัดกั้นการแพร่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยทำการจับกุม
กวาดล้างผู้ต้องสงสัยว่าเป็นคอมมิวนิสต์อย่างมากมายโดยการนำของกรมตำรวจ
หลังจากนั้น พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์เป็นผู้เสนอให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วย

การป้องกันการค้าระหว่างอันเป็นคอมมิวนิสต์ ในปี พ.ศ. 2495 ซึ่งต่อมารัฐบาลได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2495¹ พระราชบัญญัติฉบับนี้มีขอบเขตกว้างขวางมาก และมีบทกำหนดโทษสูงกว่ากฎหมายอาญาโดยทั่วไป เพราะถือว่าการบังคับใช้ซึ่งทำให้เกิดความหวาดกลัว การก่อวินาศกรรม หรือการใช้อุบายควยประการใด หรือการยุยงให้มีความเกลียดชังซึ่งระหว่างประชาชนอันเป็นการกระทำของคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีความผิดของจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปถึงตลอดชีวิต (มาตรา 3, มาตรา 4 และมาตรา 8) ดังนั้นจากการที่ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่รุนแรงในเรื่องภัยของคอมมิวนิสต์ จึงทำให้องค์การ ซี.ไอ.เอ. ได้เข้ามาเสนอให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ในด้านส่วนตัวของ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์เอง ก็ต้องการความช่วยเหลือและการสนับสนุนทางการเงินจากสหรัฐอเมริกา เพื่อสร้างอำนาจทางการเมืองให้แก่กรมตำรวจอยู่แล้ว จึงพร้อมที่จะรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาอย่างเต็มที่

ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงได้เริ่มให้ความช่วยเหลือกรมตำรวจตั้งแต่ พ.ศ. 2494 โดยมีการตกลงลับระหว่าง พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ และองค์การ ซี.ไอ.เอ. โดยที่ผู้แทนของสหรัฐฯ เน้นถึงความสำคัญของทหารพลร่มที่สามารถจะป้องกันชายแดนไทยและสามารถจะข้ามไปฝั่งประเทศลาว พม่า เขมร เวียดนามและจีนใต้เพื่อสืบราชการลับ ทหารตำรวจของ ซี.ไอ.เอ. ที่เสนอคือจอมพล ป.พิบูลสงครามและ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์นั้นจะได้รับการฝึกอบรมอย่างดีพร้อมทั้งฝึก

¹ "พระราชบัญญัติป้องกันการค้าระหว่างอันเป็นคอมมิวนิสต์ พุทธศักราช 2495," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย), เล่ม 69 ตอนที่ 68 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2495.

อาวุธที่ทันสมัยที่สุด¹ จึงทำให้ผู้นำทั้งสองของไทยยอมรับข้อเสนอ ทั้งนี้เพราะจะ
ทำให้ตำรวจมีกำลังมากขึ้นสามารถจะเป็นกำลังตรงกับทหารได้

จากข้อตกลงดังกล่าว องค์การ ซี.ไอ.เอ. ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เมือง
แลงลี รัฐเวอร์จิเนีย (Langley, Virginia) จึงมีคำสั่งให้หน่วย ซี.ไอ.เอ.
ที่กรุงเทพฯ โดยมีหัวหน้าหรือ Station Chief เป็นผู้ดำเนินการเพื่อ
ที่จะสร้างหน่วยตำรวจพิเศษ² ให้มีความสามารถทั้งด้านการรุกและการรับศึกได้²
หน่วยนี้จะทำงานเป็นกลุ่มย่อย ๆ ในหน้าที่ของการลาดตระเวน การพลร่ม การ
สืบราชการลับและการปฏิบัติการลับ ดังนั้นจากข้อตกลงครั้งนี้เป็นการตกลง
เนื่องจากทั้งสองประเทศมีจุดประสงค์ตรงกัน ซึ่งได้แก่การสืบหาข่าวสารที่สำคัญ
การกำหนดนโยบายและการต่อต้านมิให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์มีอำนาจและกำลังขึ้นใน
ประเทศไทย³ ดังนั้นความช่วยเหลือของ ซี.ไอ.เอ. จึงมาในรูปแบบการช่วยเหลือ
ทางด้านเทคนิคการหาข่าวกรอง การส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ให้ไทย การใช้
ประเทศไทยเป็นฐานในการปฏิบัติการนอกประเทศ การสนับสนุนนักการเมืองหรือ
กลุ่มต่าง ๆ การดำเนินการโฆษณาชวนเชื่อ การแจ้งข่าวสารให้ไทยทราบและ
การร่วมมือกับไทยในการปราบปรามผู้ก่อการร้าย

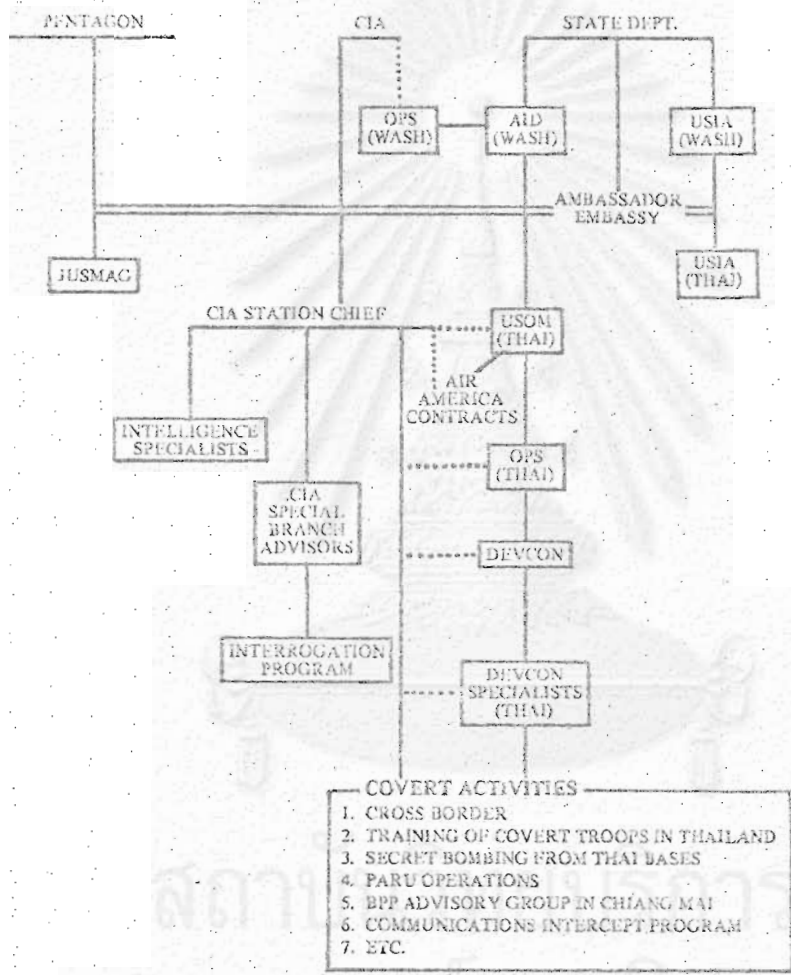
1

Thomas Lobe. United States Security Policy and Aid to the Thailand Police. Monograph Series in World Affairs. University of Denver Graduate School of International Studies, Vol. 14, Book 2, 1977, p.20.

²คู่มือฉบับที่ 1 การปฏิบัติงานของความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาทาง
งานตำรวจที่ไทยประเทศไทย

³ระกมล พินุตสงคราม "ซี.ไอ.เอ. กับประเทศไทย" สารานุกรม

แผนภูมิที่ 1 : ภาพปฏิบัติงานความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาแก่ประเทศไทย

U.S. ASSISTANCE

TO THAILAND:

BUREAUCRATIC ARRANGEMENTS

KEY

- OFFICIAL CHAIN OF AUTHORITY COMMAND
- OFFICIAL CHAIN OF AUTHORITY COORDINATION
- - - INFORMAL RELATIONSHIPS TO WASHINGTON
- COVERT OR INFORMAL ORGANIZATIONAL ARRANGEMENTS

1

Thomas Lobe. United States Security Policy and Aid to the Thailand

ในการช่วยเหลือของ ซี.ไอ.เอ.ครั้งนี้ ไม่สามารถจะให้ความช่วยเหลือ โดยตรงได้ เพราะรัฐสภาของเกรสของสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายห้ามการช่วยเหลือแก่ องค์การตำรวจต่างประเทศ ดังนั้นองค์การ ซี.ไอ.เอ.จึงได้เลี่ยงจากการให้ความช่วยเหลือแบบโดยตรง มาให้การช่วยเหลือโดยผ่านบริษัทชื่อ Overseas Southeast Asia Supply Company หรือที่รู้จักกันในนามหน่วย ซี ซีปพลาย (S.E.A. Supply) แต่ทั้งนี้สถานทูตอเมริกาได้ปฏิเสธเสมอมาว่า มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ สถานทูตอเมริกันแต่อย่างใด เป็นเพียงองค์การเอกชนที่มาร่วมมือกับตำรวจเท่านั้น หน่วย ซี ซีปพลายได้ถูกตั้งขึ้นที่เมืองไมอามี มลรัฐฟลอริดา มีการประสานงานอย่าง ใกล้ชิดกับหน่วย ซี ซีปพลายในกรุงเทพฯ หลังจากที่ประเทศไทย-สหรัฐอเมริกาได้ ลงนามในสนธิสัญญาความช่วยเหลือทางทหารแล้ว ทางรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ ขอร้องให้รัฐบาลไทยยกฐานะการติดต่อกันระหว่างองค์การ ซี.ไอ.เอ.กับรัฐบาลไทย ขึ้นเป็นระดับทางการ โดยติดต่อกันทางกระทรวงมหาดไทย แต่หน่วยซี ซีปพลาย ก็ยังคงฝึกอบรมทางคานตำรวจต่อไป

ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วย ซี ซีปพลายที่เข้ามาในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะ เข้ามาอย่างเปิดเผย โดยที่บริษัท ซี ซีปพลายจากสหรัฐอเมริกาได้ส่งเจ้าหน้าที่ มาเพื่อฝึกฝนตำรวจไทย เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นทหารนอกประจำการ หรือบางคน เป็นเจ้าหน้าที่โดยตรงของ ซี.ไอ.เอ.ที่ถูกส่งมาสังกัดในบริษัท ซี ซีปพลาย ส่วน ใหญ่จะมีประสบการณ์ทางด้านพร้อม ความสามารถพิเศษของพวกนี้ได้แก่ การรบ แบบกองโจร การหาข่าวกรองและความสามารถทางด้านการซ่อมแซมวิทยุและ

1 กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมคิดป่ากร แฟ้ม บ.ท.บ. 2/2500
จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก่อการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองจากจอมพล ป.
พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2500.

เครื่องยศ แต่ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่เหล่านี้ไม่มีใครมีประสบการณ์ทางด้านการค้าขายมาก่อนเลย ในด้านการฝึกฝนเจ้าหน้าที่ไทย ส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำอย่างเปิดเผย แต่ในด้านการขนส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ จะส่งให้ในนามของกรมตำรวจ หรือไม้ก็ผ่านกระทรวงมหาดไทย หรือผ่านองค์การของสหรัฐฯ ที่เปิดเผยอย่างเช่น ผ่านองค์การบริหารการร่วมมือกับต่างประเทศ หรือ International Cooperation Administration (ICA) ซึ่งสังกัดอยู่กับกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา และเมื่ออาวุธเหล่านี้ถึงประเทศไทย ก็จะมีการส่งต่อไปให้หน่วยงานของ ซี ซีปพลาย ซึ่งแน่นอนก็จะให้แก่งานพิเณที่ ซี.ไอ.เอ. ได้ตั้งขึ้นในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2495 หน่วยงานของซี ซีปพลายได้ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ในระดับผู้บริหารปรากฏว่า พล.ต.อ.เฒ่า ศรียานนท์ และหัวหน้าของหน่วย ซี ซีปพลาย ชื่อ John Hart มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะนอกจากจะมีความสัมพันธ์ในด้านการเงินร่วมกันแล้ว ทั้งสองยังมีความสนใจในผลประโยชน์ร่วมกันทางคานาโสมในกรุงเทพฯ อีกด้วย¹ นอกจากนั้น ซี.ไอ.เอ. ยังเป็นหน่วยประสานงานในการติดต่อกันระหว่าง พล.ต.อ.เฒ่า ศรียานนท์ และพวกก๊กมินตั๋ง กองพลที่ 93 ซึ่งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่ง ณ ที่นั้นพวกนี้ได้ทำการค้าฝิ่นโดยมีศูนย์กลางในประเทศไทยเพื่อส่งต่อไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาในขณะนั้น คือนายวิลเลียม โดโนแวน หรือ

1

Flood E. Thadeus. The United States and the Military Coup in Thailand: A Background Study. Washington D.C.,: An Indochina Resource Center Publication, 1976, p.1.

Wild Bill ผู้เข้ามาดำรงตำแหน่งแทนนายสแตนตัน¹ ซึ่งนายสแตนตันเอง
ไม่ค่อยพอใจกับกิจกรรมของ ซี ซีปหลายนัก ดังนั้นจึงไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ ซี
ซีปหลาย ส่วนโต. โนแวนนั้นกลับตรงข้าม เขาสับสนุนอย่างแข็งขันในการปรับปรุง
และศึกษารุขตำรวจ และสนับสนุนให้หน่วย ซี. ไอ. เอ. หนุน พล. ต. อ. เวย์ ศรียา-
นนท์ได้มีอำนาจทางการเมือง ในอดีตโต โนแวนเคยเป็นผู้ก่อตั้งองค์การ Strategic
Service ต่อมาได้กลายเป็นองค์การ ซี. ไอ. เอ. และได้รู้จักกับขบวนการ
เสรีไทย ดังนั้นเขาจึงสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของ ซี. ไอ. เอ. ในประเทศไทย
ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทั้งโต โนแวนและฮาร์ท มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ พล. ต. อ.
เวย์ ศรียานนท์อย่างมาก นอกจากความสัมพันธ์ในระดับผู้บริหารแล้ว ในระดับ
เจ้าหน้าที่ขององค์การ ซี. ไอ. เอ. และนายตำรวจไทยได้มีความสัมพันธ์กันอย่าง
ใกล้ชิด ทั้งนี้เนื่องจากสภาวะการทำงานร่วมกันในเขตอันตราย เช่นการกระโดด
พหลรม การแสวงหาข่าว การลาดตระเวน และในบางครั้งต้องร่วมกันอยู่ใน
สถานการณ์ที่อาจจะต้องสูญเสียชีวิต จึงมีส่วนทำให้เจ้าหน้าที่ของไทยและซี. ไอ. เอ.
มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าองค์การ ซี. ไอ. เอ. ได้รับ
ความสำเร็จในการสร้างพันธมิตรเพื่อประโยชน์ขององค์การ ซี. ไอ. เอ. ความ
สัมพันธ์จึง เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวและใกล้ชิดกันอย่างมากตั้งแต่ความสัมพันธ์ระหว่าง
โต โนแวน และ พล. ต. อ. เวย์ ศรียานนท์ ไปจนถึงเจ้าหน้าที่ ซี ซีปหลายกับนาย-
ตำรวจประจำหน่วยพิเศษที่ ซี ซีปหลายเป็นผู้ก่อตั้งขึ้น หน่วยพิเศษดังกล่าวได้ถูก
แบ่งออกเป็น 2 หน่วยงานคือ

1. หน่วยพหลรม คือ หน่วยงานที่มีหน้าที่ไปทำการลาดตระเวนตามชาย
แดน ใช้การเดินทางโดยการพหลรม พวกนี้จะต้องพยายามรวบรวมข่าวกรองสำคัญ

¹ กองจดหมายเทศาภิบาล, กรมศุลกากร แฟ้ม ม.ท.บ. 5/2496/4
ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา : การแต่งตั้งเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา
ประจำประเทศไทย นายวิลเลียม เจ. โจนแวน เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา
ประจำไทยคนใหม่ เดินทางมารับตำแหน่ง

ต่าง ๆ และคอยจู่โจมฝ่ายตรงข้าม ส่วนใหญ่จะทำงานตามชายแดนไทยกับประเทศ
ใกล้เคียง ในระยะเริ่มแรกมีค่ายฝึกฝนที่ลพบุรี แต่ต่อมาได้ย้ายที่ตั้งกองบัญชาการ
มายังค่ายนเรศวร ที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เจ้าหน้าที่ตำรวจไทยใน
หน่วยนี้ได้รับการฝึกฝนโดยตรงจากเจ้าหน้าที่ ซี ซัปพลาย ในปี พ.ศ. 2496 มี
จำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจในหน่วยนี้มากกว่า 300 คน

2. หน่วยตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยนี้ในสมัยนั้นเรียกว่าหน่วย
ตำรวจต่อสู้ภาคพื้นดิน (Territorial Defense Police) พวกนี้มีอาวุธที่ทันสมัย
ที่สุด สามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างรวดเร็ว มีวิธีการต่อสู้แบบกองโจร หน้าที่
พิเศษคือการหาข่าวกรองต่าง ๆ ตามชายแดนประเทศไทย ในบางครั้งอาจจะต้อง
ข้ามฝั่งไปต่อสู้ยังประเทศใกล้เคียง หน่วยตระเวนชายแดนจะรับคำสั่งจาก
องค์การ ซี.ไอ.เอ. ให้ทำการกำจัดกลุ่มที่ขบถเป็นปฏิปักษ์ต่อ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์
และทุกกลุ่มที่ต่อต้านฝ่ายรัฐบาล¹

เมื่อได้จัดตั้งทั้งสองหน่วยอย่างถาวรแล้ว มีผลทำให้องค์การ ซี.ไอ.เอ.
มีอิทธิพลมากขึ้นในประเทศไทยทั้งในวงกรมตำรวจและในวงการ เมืองของไทย
จะเห็นได้จากจำนวนเจ้าหน้าที่ของ ซี ซัปพลาย ที่เพิ่มมากขึ้นทุกที เช่น ในปี พ.ศ.
2496 ได้เพิ่มขึ้นจาก 76 คนเป็น 200 กว่าคน ส่วนอาวุธยุทธโธปกรณ์ก็ได้ให้ไทย
มากขึ้น นอกจากจะให้อาวุธกันป้องกันแล้ว ยังให้อาวุธประเภทจู่โจมด้วย และยัง
ได้ขยายความช่วยเหลือไปถึงการให้รถถัง และเรือบินเพื่อเตรียมพร้อมในยามวิกฤต
นอกจากจำนวนเจ้าหน้าที่เพิ่มมากขึ้นแล้ว ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของ ซี ซัปพลายบาง
คนที่เข้ามาในฐานะครูฝึกหัดเพียงชั่วคราวชั่วคราว โดยลับเปลี่ยนไปหลาย ๆ หน่วย
ทำให้การฝึกอบรมไม่สม่ำเสมอ ซึ่งเป็นการล้าช้าและอาจไม่ทันกับสถานการณ์ ทาง
กรมตำรวจจึงได้จ้างครูฝึกหัดชาวอเมริกันเหล่านี้เป็นครูประจำโดยสหรัฐอเมริกา

เป็นผู้ส่งมา และฝ่ายไทยให้เงินเดือนเพิ่มอีกเล็กน้อยเพื่อเป็นเกียรติ¹ เจาหนาท² ในหน่วยพลรมและหน่วยตระเวรชายแดนก็ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นตามลำดับกล่าวคือ ภายใน พ.ศ. 2498-2499 พล.ต.อ.เฒ่า ศรียานนท์มีกำลังตำรวจทั้งประเทศถึง 48,000 คน และในกรุงเทพฯมีถึง 10,000 คน ทุกคนติดอาวุธพร้อมที่จะทำการ ปรทัตประหารฝ่ายตรงข้าม ในขณะที่ฝ่ายทหารภายใต้จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มี เพียง 45,000 คน และมีอาวุธที่ล้าสมัย² เมื่อจำนวนตำรวจในสองหน่วยนี้มี จำนวนมากพอ พล.ต.อ.เฒ่า ศรียานนท์จึงได้ควบคุมวิธีการรับสมัครตำรวจเข้า หน่วยดังกล่าว เพราะในยุคเริ่มตนคือปี พ.ศ. 2494 เจาหนาทที่ตำรวจของทั้งสอง หน่วยนี้ถูกคัดเลือกในอัตราที่เท่าเทียมกันมาจากกองทัพบก กองทัพเรือ และกรม ตำรวจ แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2496 พล.ต.อ.เฒ่า ศรียานนท์ไม่ได้นำทหารบกเข้า ร่วมเลย ยังคงเหลือกำลังที่มาจากกองทัพเรือ และกรมตำรวจเท่านั้น ทั้งนี้เพราะ พล.ต.อ.เฒ่า ศรียานนท์เกรงว่า ทหารบกจะมีความซื่อสัตย์ต่อผู้บังคับบัญชา คือ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้ ดังนั้นจึงไม่ให้ทหารบกเข้าร่วมด้วย ผลจึงปรากฏว่า ตำรวจจากหน่วยพลรม และหน่วยตำรวจตระเวรชายแดนจึงมีความจงรักภักดีต่อ พล.ต.อ.เฒ่า ศรียานนท์อย่างมาก นอกเหนือจากนั้นครุผู้ฝึกฝนจากองค์การ ซี. ไอ. เอ. ได้พยายามเน้นถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์อาจจะเป็นเพราะนโยบายของ ซี. ไอ. เอ. พยายามสร้างพันธมิตรที่ดีกับบุคคล หรือสถาบันประจำชาติซึ่งเป็นที่หวงแหนและ เคารพของประชาชนสืบเนื่องกันมา การสร้างพันธมิตรที่ดีหรือการสนับสนุนเช่นนี้ก็มีความ

¹ ค.ป. 8/1.2 กองกลาง สสร. เรื่องการจัดชาวต่างประเทศเป็นครูฝึกหัดตำรวจรม 15 ธันวาคม พ.ศ. 2496.

มั่นคงกว่าการสนับสนุนนักการเมืองที่อาจจะหมกอำนาจอ้างการเมืองไปได้ เมื่อเป็นเช่นนี้หน่วยตำรวจพลร่ม และหน่วยตำรวจตระเวนชายแดนจึงรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของพวกคนที่จะต้องปกป้องรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ในปี พ.ศ. 2498-2499 พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์จึงกลายเป็นนักการเมืองที่มีอิทธิพลมากที่สุดทางด้านการตำรวจ และทางการเมืองโดยความช่วยเหลือขององค์กร ซี.ไอ.เอ. ทั้งทางการเงินและทางอาหาร มีผู้กล่าวว่า

พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์มีความร่ำรวยมากถึงกับสามารถใช้เงินส่วนตัวมาซื้ออาหารเพื่อให้สารวัตรตำรวจคอยคุ้มกันตนเอง¹ ปัญหาที่ ซี.ไอ.เอ. เริ่มวิตกเกี่ยวกับ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์มีอยู่ 2 ประการคือ ปัญหาแรกเกี่ยวกับการค้าฝิ่นเถื่อนของพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ที่โคซซายตัวออกไปอย่างเปิดเผย ทำให้เกิดการ

วิจารณ์จากองค์การสหประชาชาติ และจากสื่อสารมวลชนชาวตะวันตก มีผลทำให้

พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์กลายเป็นเป้าของการวิพากษ์วิจารณ์ ประการที่สองคือ

ในปี พ.ศ. 2499 เกิดการแก่งแย่งชิงดีซึ่งเด่นกันอย่างหนัก ระหว่างทหารบกของ

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และกรมตำรวจของ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ปัญหาการ

ขัดแย้งมิใช่การขัดแย้งในเรื่ององค์การทางการเมืองอย่างเดียว หากเป็นการขัด

ผลประโยชน์ทางการเมือง คำพิพากษาที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องด้วย พวกที่ถูก

ขัดผลประโยชน์ควมจึงไปรวมกับฝ่ายจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ทำการโจมตี พล.ต.อ.

เผ่า ศรียานนท์อย่างเปิดเผย พวกนี้โจมตี พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ในเรื่องใหญ่ ๆ

2 เรื่อง คือการใช้อิทธิพลทางการเมืองเพื่อประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์ทางการเมือง

เรื่องที่สองคือการคอร์ปชั่นทางการเงิน เป็นจำนวนมากเช่น พล.ต.อ.เผ่า

1

Virginia Thompson, "Thailand: Nationalism and Prosperity," Current History, 23 (1952) p.221.

ศรียานนท์ใช้กำลังตำรวจระหัดประหารฝ่ายค้าน และมีการใช้เงินในการหาเสียง การเลือกตั้งและปฏิบัติโดยมิชอบในการเลือกตั้ง¹

จากสภาวะการณดังกล่าวจึงทำให้องค์การ ซี.ไอ.เอ. เริ่มหาคนใหม่เข้ามาแทนที่ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ในปี พ.ศ. 2499 ด้านการแทรกแซงทางการเมืองในกรุงเทพฯ เป็นหน้าที่ของเอกอัครราชทูตวิไลดิยม โทโนเวน ถึงแม้ว่าทั้ง โทโนเวนและฮาร์ทจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ก็ตาม ปรากฏว่าพอในช่วงปี 2499 ทั้งคู่ก็ได้เปลี่ยนวิถีการดำเนินงานทันที เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของ ซี.ไอ.เอ. และที่วอชิงตัน โดยการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนในหน่วยตำรวจพลร่ม และหน่วยตำรวจตระเวนชายแดนเริ่มต่อต้าน พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ในเวลาเดียวกันก็ได้ใช้กระบวนการ Destabilization พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ โดยการให้คำมั่นสัญญาแก่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ว่าจะให้ความช่วยเหลือทางทหาร

การรับความช่วยเหลือจากองค์การ ซี.ไอ.เอ. ถือว่าเป็นเรื่องลึกลับสองคม คืออาจจะให้ทั้งประโยชน์ หรือในทางลบก็อาจจะเข้ามามีอิทธิพลทางการเมือง จะเห็นได้ว่าการทุ่มเทความช่วยเหลือขององค์การ ซี.ไอ.เอ. ที่ให้แก่ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์เป็นชนวนที่สำคัญอันหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความแตกแยกถึงขั้นแตกหักระหว่าง พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ และจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทั้งนี้ เพราะการมีอิทธิพลทางการเมืองของ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์จากความช่วยเหลือขององค์การ ซี.ไอ.เอ. มากเกินไป และมีจะนำมาปฏิบัติในทางที่ไม่ถูกต้องนัก จึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางฐานะอำนาจของแต่ละบุคคลและองค์การ การบริหาร

ในกองทัพบกและกรมตำรวจ นอกจากนั้นยังมีปัญหาการขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศระหว่างจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ จอมพล ป. พิบูลสงครามในฐานะหัวแถวศูนย์กลางอำนาจระหว่าง 2 กลุ่มไม่สามารถจะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้ ประกอบกับจอมพล ป. พิบูลสงครามก็มีแนวโน้มที่จะสนับสนุน พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์มากกว่าจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงได้ใช้วิธีการทางการเมืองสนับสนุน พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ซึ่งจะได้อีกข้างหน้าต่อไป

นอกจากความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาที่ให้แกกรมตำรวจแล้ว สหรัฐฯ ได้ลงนามในความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางการทหารในวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2493 โดยส่งคณะผู้ทศวรรษจิจการทางทหารมาไทย (United States Military Survey Team) ซึ่งมีทั้งพลเรือนและทหาร ประกอบด้วยนายจอห์น เอฟ. เมลบี (John F. Melby) แห่งกระทรวงการต่างประเทศเป็นหัวหน้าคณะฝ่ายพลเรือน พลตรี เกรปส์ เอิสกิน (Maj. Gen. Graves B. Erskine) แห่งหน่วยนาวิกโยธินเป็นหัวหน้าคณะฝ่ายทหารเพื่อส่งมาเยือนประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และสำรวจดูว่าประเทศใดบ้างที่ต้องการรับความช่วยเหลือทางการทหาร ตลอดจนจัดตั้งคณะที่ปรึกษาทางการทหารของสหรัฐอเมริกาขึ้นเท่าที่จะจัดได้ให้แก่แต่ละประเทศต่าง ๆ ที่คณะนี้เดินทางไปเยือนได้แก่ อินโดจีน ไทย พม่า ฟิลิปปินส์ มลายู และอินโดนีเซีย เป็นต้น คณะนี้เดินทางมาถึงประเทศไทยเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2493¹

1 น.อ.วิรุฬห์ กองจันทร์ ร.น. คำบรรยายย่อ เรื่องการรับความช่วยเหลือทางการทหาร (เอกสารโรเนียวทางราชการของวิทยาลัยกองทัพอากาศ, 12 กุมภาพันธ์ 2512) หน้า 2.

เมื่อคณะกลุ่มาจากประเทศไทย และรายงานผลของการสำรวจกิจการกึ่ง
 กล่าวไว้ให้แก่วัฒนสถานสหรัฐอเมริกาให้ทราบแล้ว สหรัฐอเมริกาได้ส่ง "คณะที่ปรึกษา
 ให้ความช่วยเหลือทางทหารแห่งสหรัฐ" (United States Military Assistance Advisory
 Group - MAAG) รุ่นแรกมาถึงประเทศไทยเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.
 2493 โดยมีพันเอก แม็คน็อค เป็นหัวหน้าเพื่อเตรียมการล่วงหน้าเกี่ยวกับการ
 อำนวยการและดำเนินการรับบริจาคของทางทหารและการทำข้อตกลง¹ ต่อมาก็
 ได้มีลงนามในสัญญาความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางทหารของสหรัฐอเมริกา
 แก่ประเทศไทย ในวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2493 (ฤศจิกายน) ในการดำเนินการ
 งานในข้อตกลงดังกล่าว กระทรวงกลาโหมได้แต่งตั้ง "คณะกรรมการประสานงาน
 การช่วยเหลือทางทหารฝ่ายไทย" (ปชท.) เมื่อปี พ.ศ. 2494 คณะกรรมการ
 คณะนี้ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ในกรมเสนาธิการกลาโหมและเจ้าหน้าที่ของทั้งสาม
 เหล่าทัพ มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการประสานงานกับคณะที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือ
 ทางทหารของสหรัฐอเมริกา²

ภายหลังรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้พิจารณาเห็นสมควรให้ขยายความช่วยเหลือ
 ทางทหารแก่ประเทศไทย เนื่องจากในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2496 เหตุการณ์
 ในอินโดจีนไม่เป็นที่น่าไว้วางใจ เกิดมีพวกเวียดมินท์เข้ามาบุกรุกในประเทศลาว
 พล.ต. วิลเลียม กิลโมร์ (Maj. Gen. William N. Gillmore) จึงได้เสนอให้

¹ พันเอกประเสริฐ วงษ์สุวรรณ ภา.อ. คำบรรยายความร่วมมือกับ
ต่างประเทศทางทหาร (เอกสารโรเนียวทางราชการของวิทยาลัยป้องกัน
 ราชอาณาจักร 10 ธันวาคม 2514) หน้า 7

² คำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ 9/26 ลงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.
 2494 เรื่องตั้งคณะกรรมการประสานงานกับคณะที่ปรึกษาการช่วยเหลือทางทหาร
 ของสหรัฐอเมริกา

เพิ่มความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยโดยยกฐานะหน่วย MAAG เป็น "หน่วยคณะที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือทางการทหารของสหรัฐอเมริกา" หรือ Joint United States Military Advisory Group (JUSMAG) เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2477¹ ภายใต้การบังคับบัญชาของ พล.ท.กิลโลมอร์ มีกำลังพลถึง 165 คน โดยมีนายทหารชั้นพันเอกเป็นรองหัวหน้าหน่วย นับว่าเป็นครั้งแรกที่สหรัฐอเมริกาส่งนายทหารชั้นนายพลมาเป็นที่ปรึกษาทางการทหารแก่ประเทศไทยและเป็นประเทศแรกด้วย นอกจากนั้นสหรัฐอเมริกายังมีความเห็นให้ปรับปรุงกองทัพไทยและเพิ่มกำลังกองทัพไทย นายทหารอเมริกันคนหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า "ถ้าเราใช้เงิน เราสามารถสร้างกองทัพขึ้นกองทัพหนึ่งได้ที่นี่ให้ใหญ่เท่ากับกองทัพที่เราได้สร้างขึ้นในเกาหลีกองทัพนั้นไม่สามารถต่อสู้ได้ เช่นเดียวกับพวกเกาหลีก็จริง แต่ทำให้พวกคอมมิวนิสต์รู้สึกลำบากใจสักเล็กน้อยก่อนที่จะทำการโจมตี"²

รัฐบาลไทยได้พิจารณาข้อเสนอต่าง ๆ ที่ทางคณะที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือทางการทหารของสหรัฐฯ แนะนำมา เพื่อให้เพิ่มกำลังทางทหารโดยจัดตามแบบอเมริกัน ผลปรากฏว่ารัฐบาลไทยต้องเพิ่มเติมกำลังพลอีก 2 กองพลเป็น 5 กองพลเต็มอัตรา ต้องใช้จ่ายเงินงบประมาณถึง 800,000,000 บาทของงบประมาณค่าใช้จ่าย ในขณะที่รัฐบาลก็พยายามที่จะจัดกำลังให้ครบ 3 กองพล (จัดตามแบบอเมริกัน) ซึ่งยังไม่ได้บรรจุเต็มอัตรา ต้องใช้เงินงบประมาณถึง

¹ดูภาคผนวก "ภารกิจการปฏิบัติหน้าที่และการเตรียมการของคณะที่ปรึกษาทางการทหารแห่งสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย

²กรมสารบรรณ ค.ร.ม. ฝ่ายบริหาร บ.พ.3 เรื่องหนังสือพิมพ์ต่างประเทศลงข่าวเกี่ยวกับประเทศไทย กำแปลจากนิตยสาร ยูเอสแอนด์โวลครีปอร์ต ฉบับวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2497 "ประเทศไทยจุดหมายต่อไปของพวกเขาแดง รัฐบาลยื่นหยักมันคงแต่แรงกล้วแนวที่ 5"

490,398,750 บาท ประมาณ 10% ของงบประมาณค่าใช้จ่ายของรัฐบาล¹ จะเห็นได้ว่า การขยายกำลังกองทัพไทยตามแบบฉบับของสหรัฐอเมริกาเป็นการเพิ่มภาระงบประมาณของไทย ซึ่งรัฐบาลไทยไม่สามารถทำได้ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2496 จึงได้มีมติให้ส่งนายทหารชั้นผู้ใหญ่ไปเจรจาเพื่อขอให้สหรัฐอเมริกาเพิ่มความช่วยเหลือให้แก่ไทยทั้งทางทหาร ทางการเงิน และทางเศรษฐกิจด้วย² ทั้งนี้ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2497 ไทยได้ส่งคณะทูตอันมีจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้าไปสหรัฐอเมริกา เพื่อเจรจาทูลขอความช่วยเหลือโดยจัดสรรเงินช่วยเหลือให้แก่ไทยเป็นเงิน 25 ล้านดอลลาร์เป็นการช่วยเหลือทางการเงินการบำรุงกำลังกองทัพไทยโดยแบ่งงบประมาณดังนี้คือ³

ค่าช่วยเหลือวัสดุกองทัพบก	10,000,000	เหรียญอเมริกัน
ค่าช่วยเหลือทางวัสดุกองทัพเรือและกองทัพอากาศ	<u>2,600,000</u>	เหรียญ
รวมเป็น	12,600,000	เหรียญ
ค่าก่อสร้างใหญ่กองทัพบก	4,400,000	เหรียญ
ค่าก่อสร้างใหญ่กองทัพเรือและ	8,000,000	เหรียญ
กองทัพอากาศ	<u>25,000,000</u>	เหรียญ

¹ กองกลาง สสร. 12/145 เรื่องรัฐบาลบัญญัติช่วยเหลือต่างประเทศทางเศรษฐกิจและการทหาร (รวมทั้งการช่วยเหลือประเทศไทย) จ.ม.ลับเฉพาะที่ 5024/2496 จากพล.อ. สฤษดิ์ ธนะรัชต์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี "เรื่องขอให้พิจารณานโยบายของประเทศไทยในการต่อสัญญาสัมพันธไมตรีและหลักการขยายกำลังกองทัพบก" ลงวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2496

² กองกลาง สสร. 12/145 เรื่องเดียวกัน จ.ม.ลับเฉพาะ ความมากที่ ค.3196/2496 จากกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ถึงรัฐมนตรีต่างประเทศ เรื่อง "นโยบายการต่อสัญญากับคอมมิวนิสต์". ลงวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2496.

³ น.อ. วิรุฬห์ กองจันทร์ ร.น. Op.cit., หน้า 32.

หลังจากนั้นยังได้มีการเจรจาขอความช่วยเหลือเพิ่มเติมอีกโดยรัฐบาลไทย ได้ส่งคณะทูตพิเศษ อันมี พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ไปเจรจากับสหรัฐอเมริกาเมื่อ เดือนกรกฎาคม 2498 และได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมอีก 28.2 ล้านดอลลาร์เหรียญ ซึ่งนำมาจัดสรรการใช้จ่ายดังนี้

1. การสนับสนุนเกี่ยวกับกองทัพโดยตรง หรือ	Direct Forces
Support (DFS) ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหลอดไฟ	การเก็บและขนย้าย
น้ำมัน การก่อสร้างสนามบิน	13.2 ล้านดอลลาร์เหรียญ
2. โครงการของชุมชน	11.9 ล้านดอลลาร์เหรียญ
3. หน่วยอาสาสมัครภาคินแดน (ตำรวจ)	3.0 ล้านดอลลาร์เหรียญ
รวมเป็น	<u>28.1</u> ล้านดอลลาร์เหรียญ

โครงการสนับสนุนเกี่ยวกับกองทัพโดยตรงนี้เป็นโครงการใหม่เรียกว่า "โครงการเงินช่วยเหลือสฤทธิ-เผ่า" (Sarit and Phao Grant) มี พล.ร.อ.เจดลี เป็นผู้อำนวยการควบคุม และมีหน่วยดำเนินการก่อสร้างของสหรัฐอเมริกาหรือ โอ.ไอ.ซี.ซี. (Office in Charge of Construction - OICC) ขึ้นอยู่กับ JUSMAG¹ หน่วยโอ.ไอ.ซี.ซี. มีหน้าที่ปรับปรุงการก่อสร้างของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศของประเทศไทย เงินบาทส่วนใหญ่สำหรับโครงการดังกล่าวได้รับจากสหรัฐอเมริกาทั้งสิ้น ส่วนใหญ่จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินก่อสร้างสำหรับกองทัพไทย เช่น บ้านพักของทหาร สนามยิงปืน อาคารทางทหารเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นกองทัพบกและสหรัฐอเมริกายังได้ร่วมกันวางโครงการก่อสร้างเพื่อปรับปรุงค่ายทหารที่มีอยู่ให้มีอาคารและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

¹กรมวิเทศสหการ, กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ "รายงานกิจการร่วมมือระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจและวิชาการ ปี พ.ศ. 2505" หน้า 266.

โครงการนี้เรียกว่า Master Construction Plan (MCP)¹ ลักษณะของการให้ความช่วยเหลือทางทหารของสหรัฐอเมริกา อาจแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ:-

1. การช่วยเหลือแบบให้เปล่า (Grant Aid) เป็นการช่วยเหลือโดยที่สหรัฐอเมริกาไม่คิดค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น เช่น อาวุธยุทโธปกรณ์ รถถัง เรือรบ เครื่องบิน การฝึกหัด สิ่งอุปกรณ์และการก่อสร้าง ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงปี พ.ศ. 2494 อาวุธส่วนใหญ่ที่สหรัฐอเมริกาให้ไทยเป็นของเหลือจากสงคราม และในบางกรณีจะเป็นอุปกรณ์ที่ผลิตในญี่ปุ่นทั้งสิ้น เพื่อช่วยเหลือเศรษฐกิจญี่ปุ่นภายใต้โครงการ Offshore Proclamation in Japan (OSPJ) แต่ต่อมาประชาชนอาชีพที่ถนนที่โดยยกเลิกโครงการดังกล่าวและได้ส่งอาวุธต่าง ๆ ตรงมาจากสหรัฐอเมริกา² ในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง กองทัพไทยมีอาวุธยุทโธปกรณ์ซึ่งจัดหาจากนานาประเทศ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน อันเป็นการยากที่สหรัฐอเมริกาจะให้ความช่วยเหลือในด้านการซ่อมบำรุงและจัดหาสิ่งอุปกรณ์สนับสนุนอาวุธยุทโธปกรณ์เท่าที่มีอยู่ในสมัยนั้น ซึ่งบางอย่างก็ล้าสมัยและหมดอายุแล้ว ดังนั้นเมื่อสหรัฐฯ เริ่มโครงการช่วยเหลือทางทหารในปี พ.ศ. 2493 สหรัฐได้เริ่มเปลี่ยนอาวุธแบบต่าง ๆ ของกองทัพไทยที่มีอยู่ประมาณ 15% ให้เป็นแบบเดียวกับที่สหรัฐอเมริกาใช้อยู่ โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2494-2499 ต่อมาได้เปลี่ยนให้ทันสมัยยิ่งขึ้นโดยลำดับ โดยเปลี่ยนมาใช้ตามแบบสหรัฐฯ

นอกจากนั้นสหรัฐอเมริกาได้ช่วยให้การแนะนำในเรื่องการจัดรูปหน่วยทหาร การจัดกองพล การจัดกรมผสม และจัดระบบส่งกำลังบำรุงของกองทัพบก การจัด

¹ รายงานประจำปี 2504 กองทัพบก "การรับความช่วยเหลือทางทหาร" กระทรวงกลาโหม กรุงเทพฯ, 2504

² สัมภาษณ์ พล.ต.ประเสริฐ วงษ์สุวรรณ อดีตหัวหน้ากองยุทธบริการระหว่างประเทศ กรมส่งกำลังบำรุง, 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2520.

ตั้งขึ้นเป็น ศูนย์ฝึกและกรมผสมของนาวิกโยธินเป็นต้น นอกจากจะจัดโครงสร้างของ กองทัพไทยใหม่แล้ว ยังได้ช่วยเหลือในด้านการฝึกนับตั้งแต่การฝึกเป็นองค์บุคคลไป จนถึง การฝึก เพื่อความพร้อมเพรียงของกองทัพ ทั้งนี้จะมีเจ้าหน้าที่ของคณะที่ปรึกษา ให้ความช่วยเหลือทางทหาร กอสมันสนับสนุนให้ความช่วยเหลือและร่วมฝึกกับกำลังทหาร ไทยด้วย (ดูตารางที่ 7 แสดงแบบประมาณการช่วยเหลือแบบให้เปล่าและตารางที่ 8 แสดงสรุปผลแห่งการช่วยเหลือทางทหารมาแล้วจากสหรัฐฯ (ประเภท Grant Aid)

2. การช่วยเหลือแบบร่วมกันออกค่าใช้จ่าย (Cost Sharing Agreement)

การช่วยเหลือแบบนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่าง ไทยและสหรัฐอเมริกา คือในการที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือ ฝ่ายไทยจะต้องออกค่าใช้จ่ายรวมด้วย ดังเช่นในการช่วยเหลือในการสร้างสนามบิน ฝ่ายไทยเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการ จัดหาที่ดิน นอกนั้นสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย โครงการท่าอากาศยานที่จากภูบ่ด้าย ทางอากาศทั้งราชอาณาจักรก็เป็นอีกตัวอย่างที่ฝ่ายไทยซึ่งมีกรรมกร แผนที่จะเป็นผู้วาง หมู่กหลักฐานทางพื้นดิน (Ground Control) เพื่อให้ประกอบในการท่าอากาศยานที่ดิน ร้าง และไทยยังได้ช่วยแบ่งเบางบประมาณในการดำเนินงานในโครงการนี้ด้วย ส่วนสหรัฐอเมริกาจะทำการถ่ายรูปลูกัยเครื่องบินให้โตมาซึ่งภาพถ่าย พร้อมทั้งช่วย ฝ่ายไทยในการวางหมู่กหลักฐานทางพื้นดิน และช่วยเหลือด้านการเงินอีกด้วย (ดูตารางที่ 9)

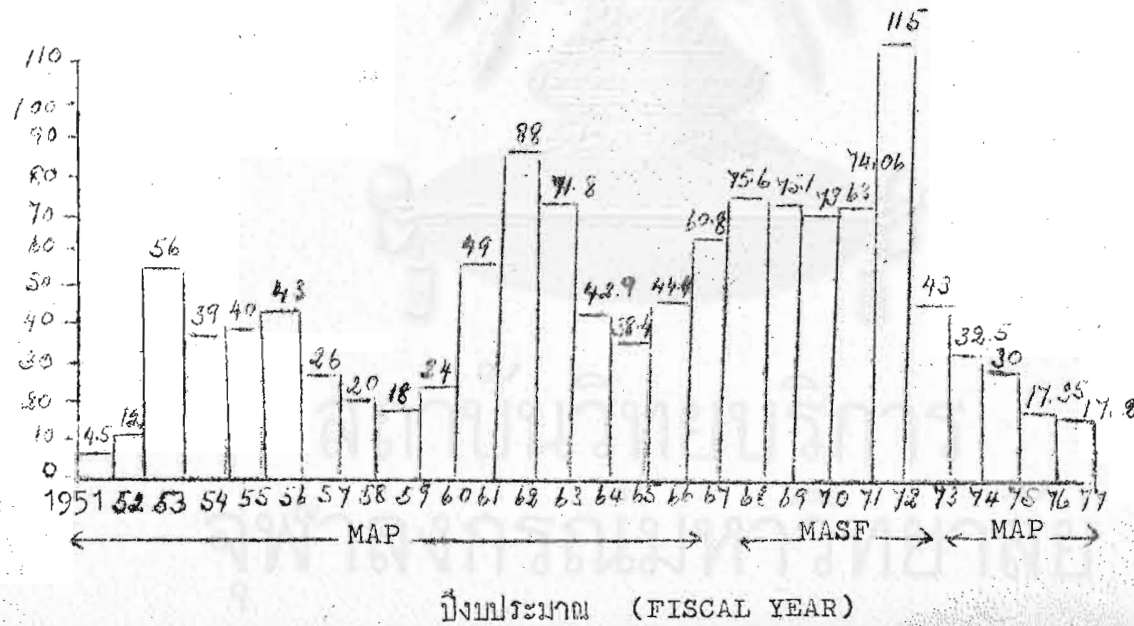
3. การช่วยเหลือแบบให้ยืม (Vessel Loan Agreement) สหรัฐ

อเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือประเทศไทยในการยืมเรือ Destroyer Escort โดยมีกำหนดระยะเวลาที่จะต้องส่งคืน

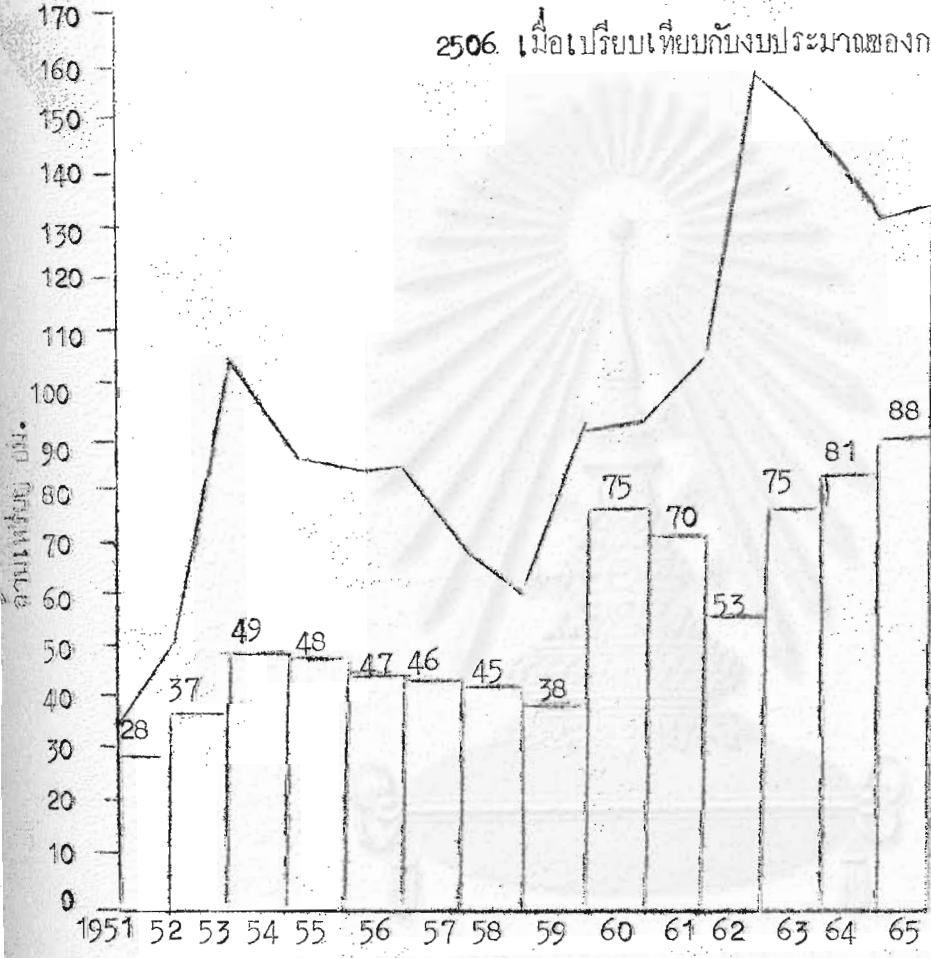
กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร บก 7/23 เรื่องการทำแผนที่
จากภูบ่ด้ายทางอากาศ จ.ม.ที่ 1135/2497 ลงวันที่ 19 เมษายน 2497

ตารางที่ 7 : งบประมาณการช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐอเมริกา ที่ช่วยมาแล้วแบบให้เปล่า
(GRANT AID) ประจำปีงบประมาณ

ล้านเหรียญ อ.ม.

ตารางที่ 8 : สรุปผลแห่งการช่วยเหลือทางทหารมาแล้วจากสหรัฐอเมริกา (ประเภท GRANT AID) ตั้งแต่ปี 1951 หรือ พ.ศ. 2494 จนถึง พ.ศ. 2506. เมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณของกระทรวงกลาโหม*

ปีงบประมาณ

เส้นแสดงการช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐอเมริกาที่เพิ่มจากงบประมาณประจำปีของ กท. ได้รับ

□ งบประมาณประจำปีของ กท.

* พันเอก ประเสริฐ วงศ์สุวรรณ วปอ. คำบรรยายความร่วมมือกับต่างประเทศทางการทหาร (เอกสารโรเนียวทางราชการของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร 10 ธันวาคม 2514) หน้า 56.

ตารางที่ 9 งบประมาณการทำแผนที่ร่วมกันระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา

ปี	ไทย	อเมริกา	รวม	หมายเหตุ
2497	519,546	305,250	824,796	
2498	11,137,755	2,057,500	13,195,255	
2499	11,663,180	2,571,980	14,235,160	
2500	9,540,500	2,105,630	11,646,130	
รวมทั้งสิ้น	32,860,981	7,040,360	39,901,341	

จาก : กรมสำรวจธรณีวิทยารัฐมนตรีฝ่ายบริหาร บก. 7/23 เรื่องการทำแผนที่
จากรูปถ่ายทางอากาศ วันที่ 19 เมษายน 2497

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. การช่วยเหลือแบบขาย (Foreign Military Assistance Sales)

เป็นการช่วยเหลือโดยขายอาวุธยุทโธปกรณ์ให้ประเทศไทย ซึ่งสหรัฐอเมริกาจะช่วยเหลือประเทศไทยแบบนี้ในเมื่อประเทศไทยมีกำลังทางเศรษฐกิจพอที่จะช่วยสนับสนุนการใช้จ่ายทางทหารมากขึ้น โดยจะขายให้ทั้งเงินสด เงิน เชื้อ หรือรวมกันทั้งสองอย่าง

ผลของความช่วยเหลือทางทหารของสหรัฐอเมริกาทำให้อากาศไทยทั้งทัพบก ทหารเรือ และทัพอากาศได้ขยายกำลังทั้งการจักและกำลังพล ประกอบด้วยอาวุธที่ทันสมัยโดยไม่ต้องกังวลงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการป้องกันประเทศมากนัก เพราะสหรัฐอเมริกาได้ช่วยเหลืออยู่แล้ว อาวุธยุทโธปกรณ์ที่สหรัฐอเมริกาได้ให้แก่ประเทศไทยตามข้อตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหารนั้นมีมากมาย เช่น ปืนใหญ่ ปืนต่อสู้อากาศยาน ปืนกล รถถัง ยานเกราะ รถยนต์ ปืนเล็ก ซึ่งเป็นอาวุธประจำกาย เรือรบ เครื่องบินรบ เครื่องบินลำเลียง เฮลิคอปเตอร์ เครื่องมือสื่อสาร อุปกรณ์ในการป้องกันภัยทางอากาศ อุปกรณ์ในการควบคุมทางอากาศซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ หน่วยซึ่งดำเนินการช่วยเหลือทางทหาร ได้ขยายตัวใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ ได้ให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือทั้งหน่วยรบและหน่วยส่งกำลังบำรุง กองทัพอากาศไทยมีสมรรถภาพเข้มแข็งขึ้น และข้าราชการในกองทัพอากาศไทยทั้งชั้นประทวนและชั้นสัญญาบัตร มีความรู้ความสามารถในวิชาการทหารทั้งทางยุทธวิธี และทางยุทธศาสตร์ สูงขึ้นเป็นอันมาก สามารถที่จะบริหารกองทัพอากาศให้ก้าวหน้าการมีอาวุธซึ่งต้องใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีสูง ๆ ได้

ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2495 เป็นต้นมา จนถึงปลายสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามได้มุ่งไปในทางเสริมสร้างฐานะทางทหารให้แก่ประเทศไทย ทั้งนี้มีจุดประสงค์ที่จะทำให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์มีความเกรงขามไม่กล้าใช้กำลังบุกอย่างเช่นในกรณีเกาหลีเหมือนบุกเข้ารุกรานเกาหลีใต้ เป็นต้น นอกจากนั้น

สภาวะการเมืองภายในประเทศของสหรัฐอเมริกาเองก็เป็นปัจจัยอันหนึ่งที่ใช้อำนาจให้เพิ่มความช่วยเหลือทางทหาร กล่าวคือ นายพล ไอเซ็นเฮอว์ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีต่อจากประธานาธิบดีทรูแมน นายพลไอเซ็นเฮอว์มักจะโจมตีประธานาธิบดีทรูแมนอยู่เสมอว่า คำเนินนโยบายเกี่ยวกับการต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างไม่จริงจังและรุนแรง ดังนั้นจากสภาวะการเมืองดังกล่าว มีผลทำให้ความช่วยเหลือทางทหารของสหรัฐอเมริกาต่อไทยเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกที โดยที่สหรัฐอเมริกาได้คำนึงถึงสภาวะการเมืองภายในประเทศไทยว่าเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือแบบเผด็จการ ทรามบักที่รัฐบาลไทยมีนโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อคอมมิวนิสต์ สหรัฐอเมริกาก็จะทุ่มเทความช่วยเหลือทั้งทางทหารและทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในปลายสมัยก่อนที่จอมพล ป.พิบูลสงครามจะหมดอำนาจลงนั้น เงินช่วยเหลือส่วนใหญ่ของสหรัฐอเมริกามุ่งไปสู่การช่วยเหลือในการปรับปรุงกองทัพไทยและการป้องกันประเทศมากกว่าความช่วยเหลือในด้านเศรษฐกิจ และเทคโนโลยี จึงเป็นที่น่าสนใจว่าความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่สหรัฐอเมริกาที่ไทยประเทศไทยนั้นมีเป้าหมายที่สำคัญที่สุดคือการป้องกันภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ ส่วนเป้าหมายการพัฒนาประเทศไทยเป็นจุดมุ่งหมายอันดับรองก็ได้

เมื่อความช่วยเหลือทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลไทยก็จำเป็นต้องเพิ่มเงินงบประมาณรายจ่ายทางการทหารไปด้วย เพราะความช่วยเหลือทางการทหารมิใช่เป็นการช่วยเหลือแบบให้เปล่าอย่างเด็ดขาด รัฐบาลจำเป็นต้องจัดหางบประมาณบางส่วนมาไว้ทางการทหารด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะผลกระทบจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทางการทหารที่พยายามบีบบังคับให้ทางไทยขยายกำลังพลออกไปให้ได้ตามมาตรฐานของสหรัฐอเมริกาซึ่งแทนที่รัฐบาลไทยจะมุ่งมาทางการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย นอกจากนั้น เมื่อประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือทางทหารแล้วรัฐบาลสหรัฐอเมริกามักจะมีข้อตกลงต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ของสหรัฐอเมริกา เช่น ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหารกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

มีลักษณะเป็นการพึ่งพิงค้ำหากจากความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและ
 วิชาการ คือฐานะของพนักงานที่มาดำเนินงานถือเป็นส่วนหนึ่งของเจ้าหน้าที่สถาน
 เอกอัครราชทูต ได้รับอุปโภคและเอกสิทธิ์และคุ้มกันเช่นเดียวกับที่ได้ให้แก่พนักงาน
 อื่น ๆ ที่ได้รับแต่งตั้งประจำสถานเอกอัครราชทูต (ความตกลงข้อ 7 (2)) นอก
 จากสิทธิพิเศษแล้ว คณะที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือทางการทหารแห่งสหรัฐอเมริกา
 (MAAG) ได้ซื้อตั้ง Army Post Exchange (PX) โดยจะนำสินค้าเข้ามา
 ประเทศไทยเพื่อขายให้แก่เจ้าหน้าที่ทหารสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย แคร่รัฐบาล
 ไทยไม่อนุมัติ เนื่องจากประเทศไทยในขณะนั้นไม่มีหน่วยทหารอเมริกันตั้งอยู่ และ
 มีแต่หน่วยช่วยเหลือทางการทหาร (MAAG) เท่านั้น¹ ส่วนความช่วยเหลือในรูปแบบของ
 จัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ท่าเรือ สนามบิน หรือในรูปเครื่องมือเครื่องใช้
 จักรกล ยานยนต์ และวัสดุต่าง ๆ ก็ดี มักมีเงื่อนไขให้จัดทำในประเทศสหรัฐอเมริกา
 หรือดำเนินการโดยบริษัทสหรัฐอเมริกา จำนวนเงินช่วยเหลือต่างประเทศส่วนใหญ่
 จึงมีผลต่อเศรษฐกิจภายในประเทศของสหรัฐอเมริกาเอง สำหรับสิ่งของต่าง ๆ ที่
 นำมาใช้ก่อสร้างทางทหารและเงินช่วยเหลือต่าง ๆ จากสหรัฐอเมริกาก็ได้รับการ
 ยกเว้นภาษีทั้งสิ้น²

นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ของฝ่ายสหรัฐซึ่งเป็นฝ่ายไทย จะพิจารณากิจการ
 ปรามปรามผูกถ่วงการร้ายเป็นความสำคัญอันดับแรก และความช่วยเหลือทางคาน
 อื่น ๆ จะเป็นอันดับรองลงนามีผลทำให้เจ้าหน้าที่ของสหรัฐอเมริกา มักจะเข้ามา

¹ กองกลาง สตร. 12/12/145 เรื่องคณะที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือ
ทางการทหาร (หน่วย MAAG) และเรื่องตั้ง PX (โดยนำสินค้ามาขายไม่ต้องเสียภาษี)
 23 กุมภาพันธ์ 2495.

² กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร แฟ้ม กอ. 1/4 เรื่องยกเว้น
ภาษีเกี่ยวกับกิจการก่อสร้างทางทหารและเกี่ยวกับเงินช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา
 วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2499.

แทรกแซงกับกิจการทางฝ่ายทหารอยู่ตลอดเวลาก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ให้ กับผู้รับอยู่ตลอดเวลา เพราะผู้ให้มักถูประสงค์และระบบ ส่วนผู้รับต้องการจะ ได้อาวุธยุทโธปกรณ์ที่เป็นประโยชน์แก่กองทัพให้มากที่สุดที่จะทำได้ นอกจากนั้นการรับ ความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ ทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยไม่มีความกิริ เริ่มในการพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์สมัยใหม่ที่จะมาทดแทนการพัฒนาในยุคหลัง ๆ นี้เอง ส่วนใหญ่จะพึ่งพาความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ถ้าหากในกรณีที่สหรัฐ อเมริกาจะรับความช่วยเหลือ การพัฒนาและช่วยตัวเองจะต้องดำเนินการแต่ กิ่งใช้เวลาพอสมควร ในด้านอาวุธต่าง ๆ ที่สหรัฐอเมริกาให้ไทย บางชนิดไทย จำเป็นจะต้องรับ ทั้ง ๆ ที่อาวุธนั้น ๆ ล้าสมัยแล้ว อาจจะเป็นผลสืบเนื่องมาจาก การที่สหรัฐอเมริกาต้องการพัฒนากำลังของคนเองไปในตัว เพราะการให้ความ ช่วยเหลือทางด้านอาวุธแก่ประเทศต่าง ๆ เป็นโอกาสให้ทางสหรัฐอเมริกาได้ระบาย อาวุธยุทโธปกรณ์ที่ล้าสมัยสำหรับกองทัพของสหรัฐอเมริกาเอง และยังช่วยให้สหรัฐ อเมริกาได้ทำการพัฒนาและทดลองอาวุธยุทโธปกรณ์ของตนไปในตัว ดังนั้นเมื่อฝ่าย ไทยขอความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐอเมริกา บางครั้งก็ได้ตามความประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ การเจรจาต่อ รองขอความช่วยเหลือจึงขาดการเป็นอิสระแก่ตัวเอง เพราะจะคงกลอยตาม สหรัฐอเมริกาอยู่เสมอ นอกจากนั้นในการปรับปรุงกองทัพไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลง ไปตามรูปแบบของสหรัฐอเมริกา มีผลทำให้ฝ่ายไทยต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และวิธีการ ของสหรัฐอเมริกามากยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านกำลังทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ มีผลทำให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาอาศัยสหรัฐอเมริกาจากความ เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อไทยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ สอง จึงเป็นความสัมพันธ์ที่ดีในแง่ที่ว่าประเทศไทยในช่วงนั้นกำลังตกอยู่ในสภาวะ เศรษฐกิจตกต่ำ และอยู่ในฐานะของยูนิแพงสงครามด้วย สหรัฐอเมริกาได้เข้ามาให้ ความช่วยเหลือไทยทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม และในชั้นต่อมาได้ให้ความช่วย

ผลิตทางการ โดยเฉพาะหลังสงครามเกาหลี ทั้งนี้เพราะสหรัฐอเมริกาเข้ามาใน
 ฐานะของผู้ปกป้องรักษาภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ข้อที่น่าสังเกตรู้ก็คือ
 บ่อยครั้งที่สหรัฐอเมริกาไม่ปฏิบัติตามหลักการที่ว่าจะไม่เข้าไปแทรกแซงกับกิจการ
 ภายในของประเทศใด ๆ (non-interference) เช่นในกรณีองค์การ ซี.ไอ.เอ.
 เข้าแทรกแซงกิจการของกรมตำรวจ ซึ่งมีผลทำให้ พล.ท.อ.เภา ศรียานนท์ มี
 อำนาจทางการเมืองและทางการเงินมากเกินไป จากสภาวะดังกล่าวก่อให้เกิด
 ชนวนที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ฝ่ายทหารไม่พอใจ และเกิดการแตกแยกภายในวงการ
 บริหาร ในเวลาเดียวกัน สหรัฐอเมริกาก็ได้แทรกแซงกับกิจการทหาร โดยให้ความ
 ช่วยเหลือต่าง ๆ มีผลทำให้รัฐบาลต้องทุ่มเทเงินงบประมาณ สำหรับการพัฒนา
 ทางทหารแทนที่จะไปพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า
 ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศเล็ก และมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ มักจะ
 ไม่มีอิสระในการวางนโยบายและกำหนดนโยบายต่างประเทศ ส่วนใหญ่มักจะเจริญ
 รอยตามสหรัฐอเมริกาทั้งสิ้น แต่ทั้งนี้ไทยได้ตระหนักถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก
 ในเวลาเดียวกันสหรัฐอเมริกาก็พยายามรักษามลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาเอง
 ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา คือ การสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของ
 คอมมิวนิสต์ ดังนั้นสหรัฐอเมริกาจึงได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับประเทศต่าง ๆ ที่กำลัง
 ถูกภัยจากคอมมิวนิสต์คุกคามโดยทำการลงนามในสัญญาความตกลงว่าด้วยความช่วย
 เหลือทางเศรษฐกิจและสังคม และในขั้นต่อมาก็ได้ลงนามความตกลงว่าด้วยความ
 ช่วยเหลือทางทหารกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประเทศ
 ไทยด้วย ความตกลงทางทหารนั้น ข้อที่น่าสังเกตรู้ก็คือ ความตกลงมีสภาพต่ำกว่าสนธิ
 สัญญา ดังนั้นความตกลงจึงผูกมัดกับฝ่ายไทยในเรื่องการป้องกันประเทศ แต่ไม่ได้
 ผูกมัดทางฝ่ายสหรัฐอเมริกาแต่อย่างใด ในเวลาเดียวกันอาวุธทุกชนิดที่ไทยได้รับ
 ตามโครงการช่วยเหลือ ไทยไม่มีสิทธิโดยสมบูรณ์ นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าฝ่ายไทย
 จะต้องตอบสนองการเรียกร้องของฝ่ายอเมริกันหลายประการที่ไม่เกี่ยวกับความช่วยเหลือ
 เหลือนี่เลย

บทที่ 4

ความสัมพันธ์ไทย - สหรัฐอเมริกาในช่วงจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

ความสัมพันธ์ไทย - สหรัฐอเมริกาในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นไปอย่างแน่นแฟ้นและมีความเข้าใจที่ต่อกัน เป็นผลทำให้ทั้งสองประเทศลงนามในความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ วิชาการ และทางการทหาร ทั้งนี้เพราะนโยบายทางการ เมืองของไทยและสหรัฐอเมริกาคำเนินไปในแนวเดียวกัน คือ พยายามป้องกันการรุกรานของภัยคอมมิวนิสต์ จากสภาวะดังกล่าว จึงทำให้สหรัฐอเมริกาทุ่มเทความช่วยเหลือต่าง ๆ ให้แก่ประเทศไทย ในเวลาเดียวกันก็พยายามเข้าแทรกแซงทางการเมืองภายในประเทศ โดยพยายามสนับสนุน พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ผ่านทางองค์การ ซีไอเอ. แต่เพื่อมิให้ทางฝ่ายทหารไม่พอใจกับความช่วยเหลือดังกล่าว ทางการสหรัฐอเมริกาจึงได้ทุ่มเทความช่วยเหลือทางการทหารโดยผ่านหน่วยจัสแมกใน ประเทศไทย นอกจากความช่วยเหลือที่ให้แก่รัฐบาลไทยแล้ว เจ้าหน้าที่ของสหรัฐอเมริกาที่เข้ามาประจำอยู่ประเทศไทยก็พยายามสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจที่ดีกับผู้นำทางการเมืองของไทยทุกระดับ ดังนั้นจึงมีผลทำให้ไทยจึงดำเนินนโยบายคล้ายคลึงตามประเทศสหรัฐอเมริกาคงตลอดมา

ในช่วงปี พ.ศ. 2498 ซึ่งเป็นการเริ่ม "ยุคแห่งการอยู่ร่วมกันโดยสันติ" ประเทศไทยก็ได้ไปร่วมการประชุมที่กรุงบันดุง หลังจากที่ประเทศไทยได้ใช้เวลานานพอสมควรในการตัดสินใจว่าจะไปร่วมประชุมครั้งนั้นหรือไม่ เพราะเกรงว่าจะไปกระทบ

กระเพื่อมกันนโยบายที่ดีของสหรัฐอเมริกา ในที่สุดรัฐบาลไทยก็ได้ไปร่วมในการประชุมครั้งนี้ด้วย ผลปรากฏว่าผู้แทนไทยคือพระองค์เจ้าวรวงศ์ไวยากร มีโอกาสได้พบปะสังสรรค์กับโจว เอน ไล รองนายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาชนจีน มีผลทำให้นโยบายต่างประเทศของไทยต่อสาธารณรัฐจีนได้เริ่มยืดหยุ่นเป็นครั้งแรก ซึ่งมีแนวโน้มที่จะ เปลี่ยนนโยบายจากการฉกฉวยฝ่ายตะวันตกมาเป็นนโยบายการเป็นกลาง ในเวลาเดียวกันรัฐบาลได้ทำการผ่อนผันมาตรการต่าง ๆ ต่อชาวจีน ยังต้องการให้มีการแลกเปลี่ยนทางการค้า และอนุญาตให้คนไทยเดินทางไปเยือนเมืองจีนได้ด้วย นอกจากนี้ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของสหรัฐอเมริกา และบทบาทขององค์การ ส.ป.อ. จากสถานะดังกล่าว ก็ได้เกิดความวิตกอย่างหนักสำหรับสหรัฐอเมริกา ดังนั้นเพื่อแก้ไขภาพพจน์ดังกล่าว สหรัฐอเมริกาจึงได้เปลี่ยนแปลงนโยบายจากความช่วยเหลืออย่างเดียวนามเป็นการสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างผู้นำของสหรัฐอเมริกาและของไทย โดยการส่งผู้นำในระดับสูงมาเยือนประเทศไทย เช่น รองประธานาธิบดี ริชาร์ด นิกสัน นายจอห์น ฟอสเตอร์ คัลเลส รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ส่งนักการเมือง วุฒิสมาชิก นักเขียน นักธุรกิจและนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของสหรัฐอเมริกามาเยือนประเทศไทยอีกหลายคน ทั้งนี้เพื่อพยายามจะชักจูงให้ผู้นำฝ่ายไทยเลิกล้มนโยบายการเป็นกลาง หรือ นโยบายที่จะทำให้ไทยเล็กเป็นพันธมิตรกับโลกตะวันตก ชาวอเมริกันส่วนใหญ่ที่เข้ามาในไทยในช่วงนั้นพยายามเป็นตัวแทนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับไทย และประกาศอย่างเข้มแข็งว่าจะป้องกันการค้าขายอิทธิพลของ

ลัทธิคอมมิวนิสต์ นอกจากนั้นสหรัฐอเมริกายังได้จัดให้มีการประชุมคณะที่ปรึกษาทางทหารขององค์การ ส.ป.อ. รวมทั้งการซ้อมรบของภาคีสมาชิกส.ป.อ. เพื่อแสดงแสนยานุภาพต่าง ๆ อิทธิพลทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา จึงมีบังคับไทยไปในตัวให้ไทยเปลี่ยนนโยบายเป็นกลางมาเป็นฝักใฝ่ทางค่ายกันตวันตกตามเดิม เพราะนอกจากผลกระทบจากการบีบบังคับจากยูมาเยือนประเทศไทยทั้งหลายแล้ว เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยแต่ละคนโดยเฉพาะนาย จอห์น อี. เพอร์ฟอย (John E. Peurifoy) ผู้ซึ่งพยายามดำเนินการทางการทูตเพื่อบีบบังคับให้ผู้นำไทยและบรรดานายทหารชั้นผู้นำคล้อยตามสหรัฐอเมริกา แต่เพอร์ฟอยถึงแก่กรรมในประเทศไทยเสียก่อน นายแมคซ์ คับบิว บิชอป (Max W. Bishop) ฝากำรงตำแหน่งแทนนายบิชอป และนายบิชอปก็ได้ดำเนินการตามแบบนายเพอร์ฟอย พร้อมทั้งยกยอ จอมพล ป. พิบูลสงครามว่าเป็นผู้พยายามต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ที่เข้มแข็งคนหนึ่ง

ในที่สุดรัฐบาลไทยจึงเปลี่ยนนโยบายการเป็นกลางมาเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาตามเดิม เพื่อเป็นการตอบแทน รัฐบาลสหรัฐอเมริกาจึงได้เชิญให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ไปเยือนสหรัฐอเมริกาในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ในโอกาสเดียวกันนี้ จอมพล ป. พิบูลสงครามจึงได้ถือโอกาสเดินทางรอบโลก เพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศต่าง ๆ การเดินทางครั้งนี้เองจอมพล ป. พิบูลสงครามมีผลกระทบอย่างมากต่อการเมืองภายในประเทศของไทย ในการเชิญจอมพล ป. พิบูลสงครามไปเยือนสหรัฐ

¹ รองจกหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร แฟ้ม บ.ท. ป3/2490/1 แฟ้มประมวลเหตุการณ์สำคัญ พ.ศ. 2495-2502 เรื่อง นายจอห์น อี. เพอร์ฟอย เอกอัครราชทูตอเมริกาประจำประเทศไทยถึงแก่กรรมด้วยอุบัติเหตุ วันที่ 12 สิงหาคม 2496

อเมริกัน ทางรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้คำนวณแล้ว ควรจะสนับสนุนจอมพล ป. พิบูลสงครามต่อไป ทั้งนี้เพราะผู้นำทางการเมืองอีก ๒ ท่าน คือ พล.อ. เผ่า ศรียานนท์ และจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์นั้น ทั้งคู่ต่างก็ได้รับความช่วยเหลืออย่างมากจากสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะในด้านการทางการเมือง ที่ทั้งสองท่านกุมอยู่ คือ พล.อ. เผ่า ศรียานนท์ ได้รับความช่วยเหลือแก่กรมตำรวจจากหน่วย ซี.ไอ.เอ. ผู้เชี่ยวชาญอเมริกันต่างก็มีความชื่นชมในผลงานของพล.อ. เผ่า ศรียานนท์ที่มีประสิทธิภาพ และที่สำคัญก็คือ การค้าเงินซึ่งกำลังเป็นข่าวอื้อฉาวในขณะนั้น ดังนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2498-2499 สหรัฐอเมริกาจึงไม่ต้องการให้พล.อ. เผ่า ศรียานนท์ขึ้นมาแทนที่ จอมพล ป. พิบูลสงครามในเวลาเดียวกัน จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายทหารได้รับความช่วยเหลือทางการทหารโดยผ่านยูซอม แต่ก็ยังไม่มีชื่อเสียงและจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ในระยะนั้นก็ยังไม่สนใจทางการเมืองมากนัก ดังนั้นสหรัฐจึงได้หันกลับมาสนับสนุนจอมพล ป. พิบูลสงครามตามเดิม ในเวลาเดียวกัน จอมพล ป. พิบูลสงครามก็ต้องการจะใช้ความสำเร็จทางการทูตจากการเดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกาเป็นเครื่องต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์ทั้งสองคือกลุ่มทหารและกลุ่มตำรวจ และนอกจากนั้น จอมพล ป. พิบูลสงครามหวังว่าการเดินทางครั้งนี้จะเป็นเครื่องช่วยในการสร้างฐานะทางการเมืองของตนเองให้มั่นคงยิ่งขึ้น

จากการเดินทางรอบโลกของจอมพล ป. พิบูลสงครามครั้งนี้ โดยเฉพาะการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เยือนประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเวลานานถึง 3 อาทิตย์ มีผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายภายในประเทศอย่างมาก กล่าวคือ จอมพล ป.พิบูลสงครามได้พยายามยกเลิกการปกครองแบบเผด็จการโดยหันมาใช้วิธีการปกครองแบบประชาธิปไตย ตัวอย่างเช่น ได้ดำเนินการออกพระราชบัญญัติพรรคการเมืองเมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2498 และเปิดโอกาสให้มีการเปิดอภิปรายที่ห้องสภามหหลวงตามแบบฉบับของไฮด์ปาร์ก ที่กรุงลอนดอน พร้อมทั้งสัญญาว่าจะให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 ทั้งยังประกาศว่า ตนเองก็จะลงสมัครเลือกตั้งด้วย อาจจะเป็นเพราะการเยือนสหรัฐอเมริกาครั้งนั้นก็ได้ ที่ได้เห็นนายพล ไอเซนเฮอว์ ลาออกจากตำแหน่งทางการทหาร และมาสมัครแข่งขันในการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา¹

เพื่อเป็นการดำเนินการตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498 เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2498² ซึ่งได้บัญญัติเป็นกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองเป็นครั้งแรก เพราะเท่าที่เคยเป็นมาในอดีตอาศัยบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2489 ซึ่งกำหนดให้เสรีภาพแก่ประชาชน ใน "การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การตั้งพรรคการเมือง....."³

¹ The Bangkok Post, October 14, 1955.

The

² "พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พุทธศักราช 2498"

ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ)

เล่ม 72 ตอนที่ ๗๗ ลงวันที่ 28 กันยายน 2498

³ "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2489"

มาตรา 14 หมวด 2 ราชกิจจานุเบกษา

เล่มที่ 63 ตอนที่ ๗1 วันที่ 9 พฤษภาคม 2489

จอมพล ป.พิบูลสงครามในฐานะที่เป็นนายกรัฐมนตรี หวังว่าตนเองจะใช้บารมีของตนเอง
รวมทั้งชื่อเสียงในฐานะผู้ก่อการ พ.ศ. 2475 เป็นเดิมพันในการชนะการเลือกตั้งครั้ง
นี้ จึงได้เปิดโอกาสให้มีการหาเสียง เพื่อการเลือกตั้งได้อย่างเต็มที่ พรรคฝ่ายค้านคือ
พรรคประชาธิปไตยจากการนำของนายควง อภัยวงศ์ ได้ออกมาหาเสียงโจมตีรัฐบาลในเรื่อง
ต่าง ๆ รวมทั้งได้ชี้ให้เห็นถึง การให้ความช่วยเหลือทางทหารที่ไทยได้รับจากสหรัฐ-
อเมริกาไปในทางมิชอบ และยังฉายให้นโยบายต่างประเทศของไทยไม่อาจจะเป็นไปได้
โดยอิสระ มักจะต้องผูกพันกับสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ได้มีการพูดไฮด์ปาร์คโดยผู้
สมัครรับเลือกตั้งได้ทำการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ในระยะแรกรัฐบาลกลับฟังและให้ความ
สำคัญต่อการอภิปราย แต่ปรากฏว่า การโจมตีรัฐบาลได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกที
จอมพล ป.พิบูลสงครามจึงหมดความอดทน และได้สั่งให้เลิกกิจกรรมทางการเมืองแบบ
ไฮด์ปาร์ค โดยสิ้นเชิง ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2499 ถึงแม้ว่าจะให้ยกเลิกไฮด์ปาร์ค
ก็ตาม พรรคฝ่ายค้านก็สามารถรณรงค์หาเสียงได้อย่างเต็มที่ ผลปรากฏว่าประชาชน
กลับหันมาสนับสนุนพรรคฝ่ายค้านโดยเฉพาะพรรคประชาธิปไตยอย่างท่วมท้น แทนที่จะมา
สนับสนุนพรรคของรัฐบาล ถึงแม้ว่ารัฐบาลพยายามที่จะใช้วิธีการหาเสียงโดยการโฆษณา
ชวนเชื่อและการแจกข้าวของจำนวนไม่น้อยก็ตาม ในเวลาเดียวกัน การจะได้รับความ
สนับสนุนโดยตรงจากประชาชนเห็นจะเป็นไปไม่ได้เสียแล้ว เพราะการเลือกตั้งครั้งนี้
มีพรรคการเมืองสมัครเข้าแข่งขันเป็นจำนวนมากถึง 23 พรรค จากสภาวะดังกล่าว

¹ Frank C. Darling. Thailand and the United States. (Washington
D.C: Public Affairs Press, 1965) P.155.

จอมพล ป. พิบูลสงครามในฐานะหัวหน้าพรรคเสรีมนังคศิลา และ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ในฐานะ เลขาธิการพรรค จึงต้องใช้วิธีการแบบทุจริตโดยการนำเอาที่นับัตรไฟไหม้มาเพิ่มให้แก่พรรคของตนในเขตทหาร¹ ทั้งนี้เพราะจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ในฐานะรองหัวหน้าพรรคเสรีมนังคศิลา แทนที่จะได้ความร่วมมือกับจอมพล ป.พิบูลสงครามในการบังคับให้ทหารทุกคนลงคะแนนเสียงให้พรรครัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์กลับปล่อยให้ทหารทำการเลือกตั้งอย่างเสรี นอกจากนั้นได้มีการทุจริตในการเลือกตั้งในเขตพระนครและจังหวัดใกล้เคียงด้วย

ผลการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 ปรากฏว่าพรรคเสรีมนังคศิลาได้รับเลือกตั้ง 83 จาก 160 ที่นั่ง ส่วนพรรคประชาธิปัตย์ได้ 28 ที่นั่ง² แต่แทนที่สถานะการณ์จะสงบเรียบร้อย ปรากฏได้เกิดการเคลื่อนไหวของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกทีและได้ขยายตัวออกไปยังมหาวิทยาลัยอื่น ๆ พร้อมทั้งประชาชนเป็นจำนวนมาก ไม่พอใจกับผลการเลือกตั้งครั้งนี้ ในเวลาเดียวกันหนังสือพิมพ์ต่างก็พากันวิพากษ์วิจารณ์ว่ารัฐบาลทำไมถูก รัฐบาลได้ตอบโดยการออกแถลงการณ์ฉบับที่ 1 ว่าเหตุการณ์ไม่สงบครั้งนี้ รัฐบาลจะต้องดำเนินการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายนี้โดยเด็ดขาด³ ต่อมาเพียงเล็กน้อย ก็ได้มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินขึ้น

¹ The Bangkok Post (February 26, 1957): พิมพ์ไทย (25 กุมภาพันธ์ 2500) สยามรัฐ (26 กุมภาพันธ์ 2500)

² กระทรวงมหาดไทย รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เดม 1 (พระนคร: โรงพิมพ์กระษาศาไทย, 2500) หน้า 147-154.

³ กำแถลงการณ์ฉบับที่ 1 ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เดมที่ 74 ตอนที่ 22 วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2500 , หน้า 1.

เพราะเหตุการณ์ได้ขึ้น¹ จนในที่สุดรัฐบาลได้แต่งตั้งให้จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม และผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้บัญชาการฝ่ายทหารดำเนินการสั่งใช้กำลังกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และตำรวจได้โดยเด็ดขาด² นอกจากนั้นรัฐบาลยังใช้มาตรการข่มขู่ประชาชนต่าง ๆ เช่นประกาศห้ามชุมนุมในที่สาธารณะเกินกว่า 5 คน และห้ามพิมพ์โฆษณาโดยหวังจะให้เป็นการยับยั้งการเดินขบวนประท้วงครั้งนี้³

การกึ่งให้จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นผู้ควบคุมสถานการณ์ครั้งนี้ เพราะรัฐบาลตั้งใจจะใช้กำลังทหารปราบปรามอย่างรุนแรง เพื่อยับยั้งไม่ให้เกิดการเดินขบวนขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะไปถึงท่าเนียบรัฐบาล แต่ปรากฏว่าจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ไม่ปฏิบัติตามความประสงค์ของรัฐบาลกลับแสดงความเห็นอกเห็นใจกับประชาชน และยอมรับว่าการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งที่สกปรก⁴ นอกจากนั้นได้สั่งให้ทหารและตำรวจเปิดทางให้ขบวนนิสิต นักศึกษา และประชาชนผ่านสะพานมิตรภาพ เข้าท่าเนียบรัฐบาลได้โดยปลอดภัยไม่ต้องมีการต่อสู้กับทหารที่รักษาการณ์อยู่ ณ ที่นั้น นอกจากนั้นได้ให้คำมั่นสัญญาแก่ประชาชนว่าตนจะยื่นหยักเคียงข้างกับประชาชน และจะกระทำทุกอย่างให้เป็นไปตาม "มติมหาชน" พร้อมกับรับข้อเรียกร้อง 6 ประการของประชาชนเพื่อไป

¹ "ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน" ราชกิจจานุเบกษา, เรื่องเดียวกัน หน้า 2-3

² "ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี" เรื่องเดียวกัน หน้า 4

³ "ประกาศห้ามชุมนุมและโฆษณา" เรื่องเดียวกัน หน้า 5-6

⁴ พิมพ์ไทย (3 มีนาคม 2500) หน้า 1

ตกลงกับฝ่ายรัฐบาล การกระทำเช่นนี้จอมพลสฤษดิ์ หวังที่จะทำลายภาพพจน์ของจอมพล ป.พิบูลสงคราม และคณะรัฐบาลต่อหน้าประชาชน ในเวลาเดียวกัน จอมพล สฤษดิ์ ชะวัชต์ ก็ได้ถือโอกาสเรียกคะแนนเสียงสนับสนุนจากประชาชนเพื่อก้าวขึ้นสู่การมีอำนาจทางการเมือง

จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้จอมพล ป. พิบูลสงครามเริ่มไม่พอใจจอมพล สฤษดิ์ ชะวัชต์มากขึ้น จึงได้พยายามวิครอนอำนาจทางการเมืองของจอมพล สฤษดิ์ โดยการยกเลิกภาวะกบฏยึดการศึกษาใน 12 วัน ทั้งนี้เพื่อจะได้ยกเลิกตำแหน่งผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารและในเวลาเดียวกันก็ได้พยายามจัดตั้งคณะรัฐมนตรีโดยรีบด่วน ถึงแม้ประชาชนจะทำการประท้วงการเลือกตั้งเพียงใดก็ตาม จอมพล ป.พิบูลสงครามก็ได้ตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นภายในวันที่ 31 มีนาคม 2500 โดยได้นำเอาฝ่ายทหารเข้าร่วมกับคณะรัฐมนตรีครั้งนั้นด้วยคือ จอมพล สฤษดิ์ ชะวัชต์เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พลโทถนอม กิตติขจรเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม และพลตรี ประภาส จารุเสถียร ซึ่งเป็นนายทหารคนสนิทของจอมพล สฤษดิ์ ชะวัชต์เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ส่วน พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย การที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม จำเป็นต้องตั้งเอาฝ่ายทหารเข้าร่วมกับคณะรัฐบาลครั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าจอมพล สฤษดิ์ ชะวัชต์ ในฐานะผู้บัญชาการทหารบก ย่อมมีกำลังทางทหารเป็นเครื่องค้ำประกันรัฐบาล ก่อนหน้าที่จะมีการ

1 "ประกาศแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี" ราชกิจจานุเบกษา (เล่มที่ 74 ตอนที่ 33)

(1 เมษายน 2500) หน้า 2-3

แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีครั้งนี้ จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ทำการไกล่เกลี่ยในกลุ่มผู้นำทางการเมืองถึงตำแหน่งคณะรัฐมนตรี เพื่อทำการประนีประนอมกับทุกฝ่าย โดยที่จอมพล ป.พิบูลสงครามยอมสละตำแหน่งที่สำคัญ ซึ่งมีอำนาจการบังคับบัญชาทหารทั้ง 3 เหล่าทัพ คือตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมให้แก่จอมพลสฤษดิ์

ถึงแม้ว่าจอมพล ป.พิบูลสงครามจะพยายามประนีประนอมกับทุก ๆ ฝ่ายก็ตาม แต่ก็ยังไม่วายจะมีเรื่องปั่นป่วนทางการเมือง เป็นผลทำให้จอมพล ป.พิบูลสงครามเริ่มไม่ไว้วางใจในตัวจอมพล สฤษดิ์ ๓๓ รัชต์และจอมพล ป.พิบูลสงครามก็หันเข้าหาฝ่ายพล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาจจะเป็นการถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายทหารก็ได้

วิกฤตการณ์การเมืองภายในประเทศ

เนื่องจากพรรคเสรีมนังคศิลาไม่สามารถจะตอบสนองความต้องการต่าง ๆ แก่ลูกพรรคได้ จึงก่อให้เกิดการแตกแยกภายในพรรค นอกจากนั้นยังเป็นปัญหาส่วนตัว กล่าวคือความขัดแย้งระหว่างตัวบุคคล คือ จอมพล ป.พิบูลสงครามและพล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ฝ่ายหนึ่ง กับจอมพลสฤษดิ์ ๓๓ รัชต์อีกฝ่ายหนึ่ง สิ่งเหล่านี้เป็นชนวนก่อให้เกิดการรัฐประหารปี 2500 การแตกแยกภายในพรรคเสรีมนังคศิลาเป็นผลทำให้เกิดเป็นพรรคใหม่ขึ้นอีกพรรคหนึ่งคือพรรคสหภูมิ จากการนำของนายสุกิจ นิมมานเหมินทร์ และมีนายสงวน จันทรสาขา น้องชายต่างมารดาของจอมพล สฤษดิ์ ๓๓ รัชต์เป็น

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลขาธิการพรรค แต่เดิม นายสงวน จันทรสาขา เป็นผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคเสรีมนังคศิลา และได้ออกแยกตัวออกเพราะเกิดความขัดแย้งกับเลขาธิการพรรคเสรีมนังคศิลา คือ พล.ต.อ. เภา ศรียานนท์ ในการตั้งพรรคใหม่ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้สนับสนุนพรรคนี้ เพราะจะได้ใช้พรรคนี้ร่วมกับพรรคอื่น ๆ เป็นเครื่องต่อรองทางการเมืองกับพรรครัฐบาล โดยการณีกกำลังกับพรรคประชาธิปไตย พรรคเสรีประชาธิปไตย และพรรคเสรีธรรม

การรวมกำลังกันดังกล่าว ทำให้พรรคสหภูมิ และพรรคฝ่ายค้านสามารถรวบรวมสมาชิกเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา 95 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2495¹ รัฐบาลก็พยายามโต้ตอบโดยการยับยั้งการเปิดอภิปราย โดยการใช้อิทธิพลเป็นบังคับกับกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านบางคนได้ออกชื่อออกแต่ก็ไม่สามารถยับยั้งได้ จึงจำยอมให้มีการอภิปรายในวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2500 เพื่อซักฟอกรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามใน 3 แนวทาง คือ

คานนโยบายต่างประเทศ นโยบายภายในประเทศ และคานนโยบายเศรษฐกิจ มีทั้งหมด 9 ญัตติ ตามมาตรา 75 ในขณะนั้นใคร่จะรู้ว่าสภาจะลงมติใด ๆ เกี่ยวกับปัญหาที่อภิปรายนี้ได้ กล่าวคือ เท่ากับเป็นการเปิดให้มีการพูดระบายความในใจเฉย ๆ ไม่มีผลอะไรเพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่มีสิทธิ์จะลงมติใด ๆ ในปัญหาที่เปิดอภิปราย แม้กระทั่งการลงมติ "ไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจรัฐบาล" ก็ทำไม่ได้แต่ต่อมวลดชนก็สามารถจะทำหน้าที่ปากเสียงแทนประชาชนให้ได้ตีพิมพ์ข่าวพร้อมกับแถลงข้อคิดเห็นและรายละเอียด

¹ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, (สายสามัญ) ชุดที่สอง พ.ศ. 2500

สู่ประชาชนเพื่อแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไม่สามารถโต้ตอบหรือชี้แจงให้เป็นที่
ประจักษ์ได้ มีผลทำให้รัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงครามขาดความนิยมลงอย่างมาก¹

นอกจากรัฐบาลจะประสบปัญหาทางการเมืองแล้ว ในระยะใกล้เคียงนั้นเอง
จอมพล ป.พิบูลสงครามพยายามบั่นทอนอำนาจทางการเมืองของจอมพล สฤษดิ์ โดย
การออกหนังสือเวียนถึงกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ โดยเฉพาะแจ้งให้คณะรัฐมนตรีให้
ถอนตัวออกจากองค์การค่าและองค์การธุรกิจต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชน และ
ยังได้เสนอแนะเพิ่มเติมในหนังสือเวียนว่าผู้ที่ เป็นข้าราชการการเมืองอยู่แล้วก็ควรจะลา
ออกจากตำแหน่งข้าราชการประจำที่เคยอยู่เดิมเสียด้วย การออกคำสั่งเช่นนี้จอมพล
ป.พิบูลสงครามพยายามชี้ให้ประชาชนเห็นว่าคณะรัฐบาลพยายามไม่ยุ่งเกี่ยวกับเรื่อง
การกอบโกยผลประโยชน์และเป้าหมายที่สำคัญก็คือ ต้องการใช้จ่ายคำสั่งดังกล่าวเป็นเครื่อง
ต่อรองทางการเมือง กับจอมพลสฤษดิ์ ชนวิรัช ทั้งนี้เพราะจอมพลสฤษดิ์ ชนวิรัชคุมหุ้น
ส่วนอยู่ในบริษัทการค้าถึง 22 บริษัทและพลโทถนอม กิตติขจรมีอยู่ถึง 1 ไร่ ในเวลาเดียว
กันต้องการแสดงให้เห็นว่า ตนเองนั้นเป็นนายกรัฐมนตรีที่จริงจังโดยยินยอมที่จะ
ยกเด็กหุ้นส่วนของตนเองควย และแม่กระทั่ง พล.ต.อ. เภา ศิริยานนท์ ซึ่งมีหุ้นส่วนถึง
26 บริษัท ก็เช่นเดียวกันจะต้องลาออกจากหุ้นส่วนทั้งหมด³ ความจริงแล้วความคิดดัง
กล่าว ที่ต้องการให้คณะรัฐมนตรีเด็กมีหุ้นส่วนในบริษัทการค้านี้ จอมพล ป.พิบูลสงคราม
ได้เคยนำเรื่องนี้เสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี มาตั้งแต่เมื่อจอมพล ป.พิบูลสงคราม

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1450 , สยามรัฐ (31 สิงหาคม 2500)

² (สำเนา) หนังสือความมาก ที่นว. 122/2500 หนังสือเวียนสำนักคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 15
สิงหาคม 2500 ถึงกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ เรื่องให้รัฐมนตรีถอนตัวออกจากการ
ค้าและการอุตสาหกรรม

³ Fred W. Riggs. Thailand The Modernization of a Bureaucratic
Polity. (Honolulu: East-West Center Press, 1966) P. 271 and
P. 289.

กลับจากการเดินทางทั่วโลก การคาดคะเนของจอมพล ป.พิบูลสงครามในครั้งนั้นผิดพลาด
ไปอีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าจอมพลสฤษดิ์ ขณะรัชต์ต้องออกจากประธาณกรรมาการสลาถกินแบ่ง
รัฐบาล และจอมพลสฤษดิ์ ขณะรัชต์พร้อมด้วยพลโทถนอม กิตติขจร รัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงกลาโหม พลตรีประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
และพลอากาศโทเฉลิมเกียรติ วัฒนางกูร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร โดยนั้ใน
ลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรี นอกจากนั้นจอมพลสฤษดิ์ ขณะรัชต์และคณะทหารประจำการ
ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่ 2 ได้แสดงปฏิภิกิริยาโต้ตอบรัฐบาล โดยการยื่น
ใบลาออกจากสมาชิกภาพของพรรคมนังคศิลา⁴

หลังจากนั้นคณะทหารโดยนั้คำขาคขอให้รัฐบาลลาออก โดยเฉพาะพล.ต.อ.
เผ่า ศรียานนท์ ขอให้ลาออกจากตำแหน่งอธิบดีตำรวจ และตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทย พร้อมทั้งเดินทางออกไปเสียจากประเทศ รัฐบาลชุดจอมพล ป.พิบูล-
สงครามจึงได้มีการประชุมคณะรัฐมนตรี เป็นกรณีพิเศษ รัฐบาลพยายามใช้มาตรา 113 แห่ง
ประมวลกฎหมายอาญา ทอจอมพลสฤษดิ์ ขณะรัชต์และคณะทหารว่าเป็นการกระทำที่ผิด
กฎหมาย แต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่สามารถจะดำเนินการจับกุมจอมพลสฤษดิ์ ขณะรัชต์และ
คณะทหารได้ เพราะจอมพลสฤษดิ์ ขณะรัชต์เป็นผู้ควบคุม กำดังทหารทั้งหมดอยู่แล้ว

¹ แผนกเก็บ สดว. รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 สิงหาคม 2498
เรื่อง ให้รัฐมนตรีเลิกมีหุ้นส่วนในบริษัทการค้า

² สยามนิกร (21 สิงหาคม 2500)

³ เรื่องเดียวกัน

⁴ กองจกหมายเหตุแห่งอาถิ, กรมกิดปากร แห่งที่ 2500/บ 4.1 ปีที่ 2 หน้า 15
เรื่องการรัฐประหารของคณะทหาร 16 กันยายน 2500

⁵ กองจกหมายเหตุแห่งอาถิ, กรมกิดปากร แห่งที่ 2500/ บ 4.1 ปีที่ 2 หน้า 28
เรื่องเดียวกัน "มติที่ประชุมของคณะทหารในการประชุมเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2500.

ดังนั้นรัฐบาลจึงยอมตอบข้อเสนอของทหาร โดยจะให้ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ลาออก
 แต่รัฐบาลไม่ยอมลาออก¹ ในเวลาเดียวกันประชาชนเริ่มมีปฏิริยาไม่พอใจกับท่าทีของ
 รัฐบาลมีการเปิด "ไฮด์ปาร์ก" อภิปรายโจมตีรัฐบาล หลังจากนั้นก็ได้มีการเดินขบวนไป
 ยังกำเนียบรัฐบาล ถึงกระนั้นก็ตาม จอมพล ป.พิบูลสงคราม ยืนยันไม่ยอมนำคณะรัฐบาล
 ลาออกเด็ดขาด²

เมื่อทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ จอมพล ป.พิบูลสงครามจึงให้มีการ
 ประชุมลับกับบุคคลสำคัญของรัฐบาล และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 ที่สังกัด
 พรรคเสรีมนังคศิลา เพื่อทำการจับกุมจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และมีคำสั่งให้พล.ต.อ.
 เผ่า ศรียานนท์ ส่งหน่วย "กลาตาย" ของตำรวจตระเวนชายแดนให้รุกเข้ากรุงเทพฯ
 ทันที และจะเริ่มปฏิบัติการในวันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2500 เวลาสี่โมง แต่ปรากฏว่า
 คณะทหารเริ่มระแคะระคายก่อนจึงได้คัดกรองใจ "ทำการรัฐประหาร" ในเวลา 23.00 น.
 ของคืนวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2500³ พร้อมด้วยการสนับสนุนจากประชาชน จึงทำให้
 การทำรัฐประหารสำเร็จอย่างคึกคัก หลังจากนั้นจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้รับพระบรมราช
 โองการโปรดเกล้าแต่งตั้งเป็นผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารชั่วคราว⁴ และเพื่อเป็นการ
 เตรียมการเลือกตั้งซึ่งจะได้จัดใหม่ขึ้นในเวลาอีก 90 วันถึงวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.
 2500 จึงขอพระราชทานยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช พ.ศ.2475

1 สยามรัฐ (15 กันยายน พ.ศ. 2500)

2 กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เรื่องเดิม, แผ่นที่ 21 หน้า 56

3 คุรุบาละเอียบดีในเฉลิม นะลิลา รัฐประหาร พ.ศ.2500 ในประเทศไทย วิทยาลัยพณิชยการ
 ต่อแผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2518 หน้า 181-192.

4 "ประกาศพระบรมราชโองการตั้งผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร" ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ)
 เล่ม 74 ตอนที่ 76 (วันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500)

แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2496 ยุบสถานูแทนราษฎร¹ และต่อมาได้มีประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกสภาประเภทที่ 2 จำนวน 121 คน ในวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2500² ส่วนการเลือกนายรัฐมนตรีนั้น จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ไม่ยอมรับตำแหน่งเพราะเกรงว่าประชาชนจะวิพากษ์วิจารณ์ว่าตนทำรัฐประหารก็เพื่อจะเป็น นายกรัฐมนตรีเอง ดังนั้นจึงได้เชิญให้นายพจน์ สารสินเป็นนายกรัฐมนตรีของรัฐบาลชั่วคราวในวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2500³ ในขณะนั้นนายพจน์ สารสินดำรงตำแหน่ง เลขาธิการองค์การ ส.ป.อ. การที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เลือกนายพจน์ สารสิน นั้นก็เพราะนายพจน์ สารสิน เป็นบุคคลที่ต่างประเทสุจักและให้ความเชื่อถือในฐานะที่เป็นเลขาธิการองค์การ ส.ป.อ. และในอดีตเคยเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำ สหรัฐอเมริกามาก่อน ดังนั้นประเทมหาวอำนาจอย่างเช่นสหรัฐอเมริกาคควรจะรับรอง รัฐบาลทหารชุดใหม่ นอกจากนั้นนายพจน์ สารสิน เป็นผู้ที่เป็นกลางทางการเมืองไม่ฝักใฝ่ พรรคการเมืองใด ๆ

นโยบายการเมืองระหว่างประเทศในสมัยนายพจน์ สารสิน

หลังจากที่ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการรัฐประหารสำเร็จแล้ว และได้แต่งตั้งให้นายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรีแล้วนั้น สหรัฐอเมริกาได้ส่งเอกอัครราชทูต เข้าพบจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารที่วังสวนกุหลาบเพื่อหยั่งเสียง ถึงท่าทีและนโยบายการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ได้ยืนยันว่า

1 "ประกาศเรื่องการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย" ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 74 ตอนที่ 78 วันที่ 18 กันยายน 2500 หน้า 2-3

2 เรื่องเดียวกัน หน้า 4-11

3 "ประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี" ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่ม 74 ตอนที่ 77 (วันที่ 21 กันยายน 2500) หน้า 1

จะยึดถือนโยบายต่างประเทศที่นิยมอยู่เดิมอย่างเคร่งครัด เป็นต้นว่า การยึดมั่นต่ออุดมการณ์ของสหประชาชาติและองค์การส.ป.อ. ส่วนทางสหรัฐอเมริกาได้เฝ้าคอยรัฐประหารอย่างใกล้ชิดโดยลงความเห็นว่า คงไม่มีการเปลี่ยนแปลงฉับพลันในวิถีนโยบายของไทยที่ติดต่อตะวันตก วงการเจ้าหน้าที่สหรัฐอเมริกากล่าวว่ เหตุการณ์นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรีนายจอมพล ป.พิบูลสงคราม โดยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบกนั้นเป็นเรื่องภายในของไทย²

วงการทหารอเมริกันในวอชิงตันถือว่า จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นปฏิปักษ์ต่อกองมิถิสต์อย่างรุนแรง และก็ไม่วางตัวสนิทสนมกับพวกตะวันตกมากนัก แนวความคิด "วางตนเป็นกลาง" เป็นส่วนตัวของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์เองนั้นเป็นที่รู้จักดีในหมู่นายทหารอเมริกันหลายคนที่เคยทำงานร่วมกับจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ในการฝึกกองทัพไทยได้เคยบอกว่า จอมพล สฤษดิ์อาจจะไม่ชอบสหรัฐอเมริกา³ หนังสือพิมพ์รายวันที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นเจ้าของ คือหนังสือพิมพ์สารเสรีนั้นยังมีจำนวนจำหน่ายมากที่สุดในประเทศไทยก็แสดงตนเป็นปฏิปักษ์กับสหรัฐอเมริกาอย่างครึกโครม จนกระทั่งถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์⁴ แต่บรรดาเจ้าหน้าที่อเมริกันในวอชิงตันจะเรียกว่าจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ แอนต์ตะวันตกก็ไม่ถูก น่าจะเรียกว่าเป็นผู้นิยมเอเชีย และสนับสนุน

1 กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร พิมพ์ บ.พ. ป2/2500 /7

ประมวลคำวิจารณ์จากต่างประเทศ กรณีคณะทหารก่อการปฏิวัติ มีอำนาจการปกครองจากจอมพล ป.พิบูลสงคราม 16 กันยายน พ.ศ. 2500 หน้า 32

2 กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร เรื่องเดียวกัน หน้า 1

3 การเมืองรายวัน (30 ตุลาคม พ.ศ. 2500)

4 กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร พิมพ์ บ.พ. ป2/2500/8 การยึดถือเอกัตตวนายกรัฐมนตรีและความคิดเห็นต่อกรณีนางพจน สารสินเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2500

กษัตริย์มากกว่า¹

ส่วนนโยบายต่างประเทศของไทยในสมัยนายพจน์ สารสิน ก็ยังคงเป็นไปตามเดิมหลังจากทหารได้ทำการรัฐประหารเรียบร้อยแล้ว ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท 2 มีความข้องใจในเรื่องนโยบายต่างประเทศซึ่งเหมือนกับรัฐบาลชุดเดิมที่ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงมากนักโดยเฉพาะ พล.ต.อำนาจ ชัยโรจ เจ้ากรมชาวทหารบกได้สรุปความไม่พอใจของประชาชนเมื่ออยู่² ประการคือ

1. รัฐบาลดำเนินนโยบายต่างประเทศตามสหรัฐอเมริกา ประชาชนถือว่าเป็นการเดินตามหลังจักรวรรดินิยม แม้แต่การช่วยเหลือทางทหารและเศรษฐกิจก็มีเงื่อนไขผูกมัด อีกทั้งยังดำเนินการช่วยเหลือก็มีอำนาจพิเศษ หลายอย่างหลายประการ

2. เรื่องปัญหาองค์การส.ป.อ. - เนื่องจากประเทศไทยได้มีข้อผูกมัดอยู่กับกลุ่มประเทศซีอาโต ซึ่งว่ากันว่าเป็นการชักศึกเข้าบ้าน และอีกประการหนึ่งประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า ลาว เขมร ก็ไม่มีสัญญาอะไรผูกมัด ประชาชนจึงไม่ยอมเข้าใจและโจมตีรวมทั้งหนังสือพิมพ์ด้วย รัฐบาลจำเป็นต้องอธิบายความถูกต้องของสัญญาใหม่ประชาชนเข้าใจจึงจะถูก²

เรื่องราวดังกล่าวนี้ นายพจน์ สารสิน ได้ชี้แจงว่า เท่าที่รัฐบาลได้ปฏิบัติมานั้นเป็นหลักของประเทศเอกราช เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายระหวางประเทศ นายพจน์ สารสินยืนยันว่าจะตองยึดหลักสหประชาชาติต่อไป นายกรัฐมนตรีคนใหม่แถลง

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร แห่ง บ.ท. ป. 22500/7 เรื่องเดียวกัน หน้า 1

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร แห่ง บ.ท. ป. 22500/9 เรื่องผลงานรัฐบาลชุด

นายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรี 90 วัน 21 กันยายน - 26 ธันวาคม พ.ศ. 2500

วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2500

ว่าเรื่องที่ว่า เราเดินนโยบายตามหลังอเมริกานั้นไม่เป็นความจริง เรามีความสัมพันธ์กันโดยเสรี และมีความเสมอภาคสำหรับเรื่องความช่วยเหลือนั้น นายพจน์ สารสินชี้แจงว่า อเมริกาได้ช่วยเหลือประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก โดยการช่วยเหลือนั้นไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ สำหรับประเทศของเรา ไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ เพราะการช่วยเหลือโดยมีข้อยกเว้นนั้นคือการสูญเสียอธิปไตยนั่นเอง ฉะนั้นการช่วยเหลือดังกล่าวแล้ว จึงมีแต่การส่งเสริมไม่มีข้อเสียหายนะไร¹ ส่วนปัญหาเรื่ององค์การส.ป.อ. นั้น นายพจน์ สารสิน ได้แถลงชี้แจงอย่างยืดยาวตั้งแต่การเริ่มก่อตั้งสนธิสัญญาไมตรีการค้าคอมมิวนิสต์ยุโรปกลาง และเขมร นายพจน์ สารสิน สรุปว่าประเทศไทยจำเป็นต้องผูกพันอยู่กับองค์การส.ป.อ. เพราะยังป้องกันตนเองไม่ได้ สำหรับลาว เขมร นั้นเป็นภาคที่ไม่ได้ เพราะมีสนธิสัญญาเอาไว้ อยู่ ส่วนพม่า นั้นเป็นเรื่องราวของพม่าเอง

การดำเนินนโยบายการเป็นกลางของไทยนั้น นายพจน์ สารสินได้ชี้แจงว่ามีหลายอย่าง คือเป็นกลางตามกฎหมาย ประเทศที่เป็นกลางจะต้องแสดงนิติฐานะของตัวเองและยอมเสียอิสรภาพบางประการเพื่อให้นานาชาติรับรองความเป็นกลางนั้น เช่นจะต้องไม่มีกองทหารเป็นตน และพร้อมที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญากรุงเฮก อีกอย่างหนึ่งเป็นกลางทางการเมือง ซึ่งในขณะนี้ประเทศไทยยังเป็นกลางไม่ได้ เพราะไครทะเลาะกับใครเราไม่ต้องเอาเรื่อง แต่ไทยเรายังต้องรับรองในความเป็นไปของประเทศอื่นอยู่ เช่น กรณีเกาหลี เราก็ส่งทหารไปรบ กรณีคลองสุเอซเราก็ตั้งตนเป็นปฏิปักษ์กับอังกฤษและฝรั่งเศส เพื่อช่วยรักษาความยุติธรรมไว้ เพราะฉะนั้นเราจึงเป็นกลาง

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร เรื่องเดียวกัน.

ขามสงบไม่ได้ ในขามสงครามก็เหมือนกัน เราเป็นกลางแต่นานาประเทศไม่ยอมรับนับถือก็ไม่มีประโยชน์ ด้วยความจำเป็นดังกล่าวแล้ว รัฐบาลจึงจำเป็นต้องเป็นกลางไม่ได้ แต่ไม่ใช่เราจะตามใคร เป็นแต่ระวางผลประโยชน์ของประเทศไทย

นอกจากจะมีผู้แทนราษฎรแสดงความสนใจในนโยบายเป็นกลางแล้ว ปรากฏว่าสมาชิกสภาประเภท 2 ได้ตั้งกระทู้ถามในสภาอีกด้วยในวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2500 เนื่องจากปรากฏว่าได้มีการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายต่างประเทศของรัฐบาลในหนังสือพิมพ์และในการหาเสียงเลือกตั้งคราวนี้ว่า รัฐบาลจะดำเนินนโยบายไม่เป็นกลางและไม่ตามหลังประเทศใด โดยจะดำเนินนโยบายอิสระ ซึ่งยังความเคลือบแคลงสงสัยให้ประชาชนชาวไทยตลอดจนชาวต่างประเทศ จึงตั้งข้อกระทู้ถามดังต่อไปนี้:

1. รัฐบาลนี้ไม่มีแนวนโยบายเป็นกลางหรือไม่ และขอทราบข้อเท็จจริงและเหตุผลที่ประเทศไทยเป็นกลางไม่ได้
2. ตามที่รัฐบาลเคยแถลงว่าจะดำเนินนโยบายเป็นอิสระ ไม่ตามหลังประเทศใดนั้น รัฐบาลนี้ยังคงจะปฏิบัติหน้าที่อันมีอยู่ตามสนธิสัญญากับประเทศทั้งหลาย และยึดมั่นในกฎบัตรสหประชาชาติใดหรือไม่ และจะมีการเปลี่ยนแปลงประการใดหรือไม่
3. ตามคำแถลงนโยบายของรัฐบาลเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2500 รัฐบาลจะส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศตามหลักแห่งความยุติธรรมนั้น รัฐบาลมีแนวนโยบายที่จะมีสัมพันธไมตรีกับประเทศคอมมิวนิสต์บางประเทศ เช่น จีนแดงหรือไม่ เพราะเหตุใด

1
ชาวไทย (วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2500)

4. ตามที่รัฐบาลมีนโยบายยึดมั่นในสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือที่เรียกว่าสนธิสัญญา ซีโอที โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงประการใด นั้น ขอทราบจากขอเท็จจริงที่ปรากฏ องค์การนี้ได้อำนวยผลประโยชน์ประการใดบ้างแก่ประเทศไทย และมีประการใดบ้างที่จะเป็นผลเสียหายหรือผูกมัดประเทศไทย¹

นายพจน์ สารสินกล่าวตอบว่า ตามที่เสียงเรียกร้องมาว่าจะให้ไทยเป็นกลาง ถอนตัวออกจากซีโอที โดยหาว่าองค์การซีโคมุ่งรุกรานและให้ไทยรับรองเงินแดง ไปรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา นั้น รัฐบาลจะปฏิบัติตามคำเรียกร้องไม่ได้ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าเราเป็นประเทศเล็กนโยบายของเราก็เป็นอิสระ มุ่งถึงประโยชน์ส่วนได้ส่วนเสียและความมั่นคงของประเทศชาติ และต้องเคารพในกฎบัตรสหประชาชาติ และสนธิสัญญาที่ใดตกลงไว้ ที่กล่าวกันว่า ซีโคมุ่งรุกรานนั้นเป็นการกล่าวหาที่เลื่อนลอย องค์การนี้ได้ตั้งขึ้นและจดทะเบียนไว้ที่สหรัฐอเมริกาเป็นการถูกต้อง เมื่อหลังสงครามที่แล้ว ทางเอเชียมีคอมมิวนิสต์แทรกซึมมากเกิดการปฏิวัติการรุกรานของฝ่ายคอมมิวนิสต์ทางฝ่ายสหรัฐอเมริกาไม่อาจจะช่วยได้ทั้งหมดที่ ฉะนั้นจึงได้มีองค์การซีโอทีไว้ป้องกันร่วมกัน และทางฝ่ายคอมมิวนิสต์ทำการแทรกซึมทางภาคเอเชียไคง่ายกว่าทางยุโรป และทางภาคซีโอทีร่วมมือป้องกันไว้ได้ ฉะนั้นจึงมีการโฆษณาหาว่า องค์การซีโอทีไม่ค้ำช่วยประการต่าง ๆ ในแง่ดีขององค์การซีโอทีได้ให้ความช่วยเหลือส่งเสริมสวัสดิภาพของประชาชนต่าง ๆ ในเอเชียเป็นอย่างดี ประเทศไทยมีสิทธิที่จะถอนตัวออกจาก

1 สยามรัฐ (21พฤศจิกายน พ.ศ. 2500)

สนธิสัญญานี้เมื่อไรก็ได้เห็นว่าไม่ค้ำพอ และไม่เคยมีฐานทัพต่างประเทศตั้งในประเทศ
ไทย สำหรับสหภาพโซเวียตและทางจีนคณะชาติเราก็มืดอยู่แล้ว แต่จีนแดงยังไม่มียูแทน
ในสหประชาชาติ จะทำอะไรลงไปก็ของค้ำนี้ถึงประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ¹

การช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในช่วยเหลือนั้นได้ช่วยเหลือแก่ทุกประเทศ ไม่เฉพาะแต่
ประเทศไทยเท่านั้น และปรากฏว่าประเทศไทยก็ยังคงได้รับความช่วยเหลือทางการทหาร
จากสหรัฐอเมริกา พร้อมทั้งการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจด้วย โดยเฉพาะจากการที่กรม
หมื่นราชนิพนธ์ประพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้แถลงต่อที่ประชุม
คณะมนตรีประชาชาติครั้งที่ 10 ได้พยายามย่ำให้สหรัฐอเมริกาสนใจนโยบายของประเทศ
ไทยต่อสหรัฐว่า ชาวเขาขอให้ทานเชื้อเสียเถิดว่า ความร่วมมือทางการเศรษฐกิจ
เช่นเดียวกับทางอื่นระหว่างเราทั้งสองจะดำเนินต่อไปและจะเพิ่มพูนยิ่งขึ้นเรื่อยไป² จึงนั้น
จะเห็นได้ว่ารัฐบาลชั่วคราวของนายพจน์ สารสินก็ยังคงจะเป็นนโยบายต่างประเทศตาม
แบบเดิม คือ เป็นมิตรกับสหรัฐอเมริกา นายพจน์ สารสินได้พยายามชี้แจงอยู่เสมอว่า
ไทยมิได้ดำเนินรอยตามสหรัฐอเมริกา แต่จะปฏิบัติตามกฎบัตรสหประชาชาติและสนธิสัญญา
ต่าง ๆ การดำเนินนโยบายต่าง ๆ ในสมัยนายพจน์ สารสินสามารถดำเนินไปได้โดย
สะดวกเนื่องจากคณะกรรมการไคร่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ห้ามมิให้มีการรวมกลุ่มต่าง ๆ ทาง
การเมืองและยกเลิก "ระบบไฮกันท์" หน้าที่ที่สำคัญในสมัยนายพจน์ สารสินก็คือ
การจัดการกิจการของกรมตำรวจโดยยกเลิกหน่วยงานที่เกินความจำเป็น เช่น ตำรวจ

หนังสือพิมพ์ข่าวภาคใต้ (วันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2500)

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร พิมพ์ บ.ท. ป.2/2500/7 เรื่องเดียวกัน หน้า 16

ยานเกราะ รถถัง และการบินรวมทั้งโอนอาวุธร้ายแรงไปไว้ใช้ในกิจการทหาร นอก
จากนั้นยังมีงานชิ้นสำคัญ คือการเตรียมใหม่การเลือกตั้งซึ่งได้กำหนดใหม่ในวันที่ 15
ธันวาคม พ.ศ. 2500 โดยที่รัฐบาลได้สัญญาต่อประชาชนว่าจะควบคุมการเลือกตั้งให้
เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย

รัฐบาลชุดพลโท ถนอม กิติขจร

ผลการเลือกตั้งครั้งนั้นปรากฏว่า พรรคสหภูมิซึ่งเป็นพรรคของรัฐบาลได้รับ
เลือก 45 ที่นั่งจาก 160 ที่นั่ง ไม่สามารถได้เสียงข้างมากพอที่จะจัดตั้งคณะรัฐบาล
จึงสร้างความผิดหวังให้แก่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ แต่ก็ไ้แก้ไขโดยวิธีจัดตั้งพรรคการเมือง
เมืองขึ้นใหม่คือ "พรรคชาติสังคม"² โดยชักชวนให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคอิสระ
และจากอดีตพรรคเสรีมนังคศิลามาร่วมด้วย ปรากฏว่าในการชักชวนดังกล่าวพรรคชาติ
สังคมต้องเอาเงินทองและผลประโยชน์ต่าง ๆ เป็นเครื่องตอบแทน ในเวลาเดียวกัน
กลุ่มพรรคจากพรรคสหภูมิก็ไม่เต็มใจให้สมาชิกจากอดีตพรรคเสรีมนังคศิลาเข้าร่วมใน
พรรคเดียวกัน และสมาชิกสภาผู้แทนประเภที่ 2 ที่เคยสนับสนุนจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์
ก็เริ่มไม่พอใจกับการตั้งพรรคชาติสังคมเช่นเดียวกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ยังไม่ทันตั้งคณะ
รัฐบาลใหม่ ก็ต้องประสบกับปัญหาการขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศเสียแล้ว

หลังจากที่ได้จัดตั้งพรรคการเมืองใหม่แล้ว ทั้งนายพจน์ สารสิน และจอมพล
สฤษดิ์ ธนะรัชต์ต่างก็ปฏิเสธไม่ยอมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในที่สุดนายกรัฐมนตรีคน

¹ กระทรวงมหาดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เล่ม 2. (พระนคร:

โรงพิมพ์กระต่ายไทย, 2500) หน้า 56.

²

สยามรัฐ (21 ธันวาคม พ.ศ. 2500).

ใหม่ก็คือ พลโท ถนอม กิติขจร และยังทำหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม อีกตำแหน่งหนึ่งในเวลาเดียวกันจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้เดินทางไปรักษาตัวและทำการผ่าตัด ณ โรงพยาบาลวอดเตอร์วีก ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของทหารบกในกรุงวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา¹ ส่วนนายพจน์ สารสินก็ได้กลับไปดำรงตำแหน่งตามเดิมคือ เลขาธิการองค์การส.ป.อ.

รัฐบาลชุดพลโท ถนอม กิติขจร ได้ประกาศนโยบายต่างประเทศตามแนวรัฐบาลชุดก่อน ๆ คือร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับมหาอำนาจตะวันตก และภาคีองค์การส.ป.อ. โดยพยายามจะดำเนินนโยบายเป็นอิสระให้มากขึ้นกว่าเดิม ส่วนสหรัฐอเมริกาในระยะแรกยังมีความสงสัยในท่าทีของไทย เพราะสถานการณ์โดยทั่วไป ยังคงคลุมเครือ ไม่ทราบว่าจะอำนาจในการปกครองบ้านเมืองของรัฐบาลพลโท ถนอม กิติขจรอยู่ในมือใครแน่ แต่เจ้าหน้าที่สหรัฐอเมริกาที่มีความรู้สึกว่าอำนาจการปกครองตกอยู่ในมือจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งกำลังป่วยอยู่ที่กรุงวอชิงตัน และแสดงความวิตกว่าเมืองไทยอาจไม่มีนักการเมืองที่เข้มแข็งพอที่จะร่วมมือกับการดำเนินงานของคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้เพราะการรักษาตัวของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์นั้นอาจจะเป็นอันตรายได้เนื่องจากเป็นการผ่าตัดเพื่อเปลี่ยนทางเดินของเส้นโลหิตในตับ สหรัฐฯเองก็เกรงว่าหากคณะนายแพทย์ทำอะไรพลาดไปถึงกับชีวิตแล้วก็อาจจะกระทบกระเทือนสัมพันธ์ไมตรีอันดีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ก็เป็นได้ เพราะจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่กุมอำนาจทางการเมือง

1

สยามรัฐรายวัน (14 มกราคม พ.ศ. 2501)

การทหาร และการค้าของไทย¹ สิ่งที่ต้องการ เมืองในสหรัฐอเมริกาหาวาระแวงและ
 วิจารณ์คือ ถ้าหากจอมพล สฤษดิ์ ฆนะรัชต์เป็นอันตรายไปแล้ว ฝ่ายคอมมิวนิสต์อาจจะ
 ไหวราย پایสี่ก็ได้ว่า สหรัฐมีนโยบายที่จะกำจัดจอมพล สฤษดิ์ ฆนะรัชต์ เสีย ทั้งนี้เพราะ
 เหตุผลว่า ในคณะกรรมการของจอมพล สฤษดิ์เอง มีรัฐมนตรีที่สัมพันธ์กับสังคมนิยมอยู่
 2-3 คน และแม่คนสำคัญของพรรคชาติสังคมนิยม ก็ประกาศนโยบายไปในทางสังคมนิยม
 ย่อมเป็นแง่คิดว่าจะมีการก่อกวนทางการเมือง เพื่อกำจัดจอมพล สฤษดิ์ ฆนะรัชต์
 เสีย² แต่ปรากฏว่าอาการของจอมพล สฤษดิ์ ฆนะรัชต์ไม่เป็นที่น่าวิตกพันเซตอันตรายแล้ว
 และสามารถจะทำการเจรจากับทางฝ่ายสหรัฐอเมริกาในด้านความช่วยเหลือต่าง ๆ ได้

ในการเจรจาสหความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา จอมพล สฤษดิ์ ฆนะรัชต์
 ได้แบ่งคณะกรรมการออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายเศรษฐกิจ ประกอบด้วยเอกอัครราชทูต
 ไทยประจำกรุงวอชิงตัน คือนายถนัด คอมันตร์และนายประยูร กาญจนกุล อธิบดีกรมการ
 ค้าภายในเป็นกรรมการ พลโท จิตติ นาวีเสถียร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ
 เป็นที่ปรึกษา ส่วนกรรมการอีกคณะหนึ่งคือฝ่ายทหารได้แต่งตั้งให้ พล.อ.อ. ทวี จุลละทรัพย์
 รองเสนาธิการกระทรวงกลาโหม ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศประจำ
 สหรัฐอเมริกาเป็นกรรมการ

สรุปผลของความช่วยเหลือเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทหารนั้นว่าได้แนบด้อย่างยิ่ง
 เช่น สหรัฐอเมริกาจะให้เงินมา 200 ล้านดอลลาร์ เพื่อช่วยในเรื่องไมโครเวฟ เช่น

1 กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร. พิมพ์ บ.พ. ป.2 / 2501/5 เรื่องจอมพล สฤษดิ์
 ฆนะรัชต์เดินทางไปรักษาตัว ณ สหรัฐอเมริกา และวิกฤตการณ์ทางการเมืองเกี่ยวกับตำแหน่ง
 หัวหน้าพรรคชาติสังคมนิยม วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2501

2 หนังสือพิมพ์ การเมือง (วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2501)

วิทยุคลื่นดี ช่วยเหลือทางด้านอาหาร² จำนวนาท ให้เงินช่วยเหลือยูนิคอม อีก 7 ล้าน บาท ให้เงินอีก 7 ล้านบาทเป็นเวลา 10 ปี ดอกเบี้ยร้อยละ 3 ครึ่งต่อปี ในสามปีแรก ไม่ต้องจ่าย ส่วนบางรายการที่ทางฝ่ายไทยไปขอไปเป็นจำนวนน้อย แต่ทางสหรัฐอเมริกา เห็นความจำเป็นก็เสนอเพิ่มเติมให้ เช่น ตู้บินขับไล่ กองทัพอากาศขอไป ๕ ตู้ จำนวน ๕๐ เครื่อง แต่ทางอเมริกาได้มีมติให้เพิ่มเป็น 2 ตู้จำนวน 60 เครื่องโดยจะให้เครื่องบินไอพ่นแบบ F86F โดยมีเหตุผลสนับสนุนว่า เครื่องบินต่าง ๆ ของภาคี ข้าโอโตควร จะใช้เครื่องบินแบบเดียวกัน เพื่อสะดวกในการปฏิบัติร่วมกัน และเหมาะในการบำรุง รักษาในอนาคต นอกจากนี้ทางฝ่ายอเมริกาจะไต่พิจารณาถึงเรื่องการหาเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัยให้แก่กองทัพบก กองทัพอากาศและกองทัพอากาศ พร้อมทั้งมอบเรือพิฆาต คู่กันให้แก่กองทัพอากาศจำนวน 1 ลำ แต่ทั้งนี้จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ในฐานะผู้นำชากร ทหารสูงสุดได้ให้ขอความช่วยเหลือจากประเทศไทยจะพยายามช่วยตนเองให้มากขึ้น และอาจจะ ลดการขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศลงให้มากที่สุดที่จะพึงทำได้ เพื่อให้รัฐบาลมี ความอิสระ ในการดำเนินนโยบายได้อย่างเต็มที่ และเพื่อเตรียมรับสถานการณ์ไว้วง หนาเมื่อทางฝ่ายสหรัฐอเมริกาเลิกการช่วยเหลือไทยโดยวิธีให้เปล่า² ในการพำนัก รัชชาตที่สหรัฐอเมริกาครั้งนี้ นอกจากจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เจรจาเรื่องความ ช่วยเหลือต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกาแล้ว จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ยังไม่มีโอกาสพบปะ ประึกษาหารือกับบุคคลสำคัญ ๆ หลายฝ่ายของสหรัฐอเมริการวมทั้งประธานาธิบดี

¹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร แฟ้ม บ.ห. ๒2 / 25014 เรื่อง จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เดินทางกลับจากสหรัฐอเมริกา ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์เดินทางไปรัชชาตครั้งที่ ๓ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ กรกฎาคม 2501

² กองสารบรรณ สสร. แฟ้ม ตป.17/5 จ.ม.ลับเฉพาะที่ 5641/2501 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2501 จากจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้นำชากรทหารสูงสุด ประธานกรรมการพิจารณาขอรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ถึงนายกรัฐมนตรี เรื่องการเจรจาขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา.

ไอเซ็นเฮาว์ควย ซึ่งทางสหรัฐอเมริกาได้ตั้งข้อสังเกตหลายประการเกี่ยวกับสถานการณ์ภายในประเทศ และรอบ ๆ ประเทศไทยควย สถานการณ์ภายในประเทศในขณะนั้นก็เป็นที่วิพากษ์ ทั้งนี้เพราะเกิดปัญหายุ่งยากในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลชุด พลโทถนอม กิตติขจร เช่น ปัญหาการแก่งแย่งตำแหน่งทางการเมือง ปัญหาของงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2502 เกินกว่ารายรับ 2000 ล้านบาท นอกจากนี้รัฐบาลยังต้องเผชิญกับปัญหาการแตกแยกระหว่างรัฐมนตรีกับสมาชิกของพรรคบางคน ถึงขั้นมีการเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีปรับปรุงคณะรัฐมนตรีเสียใหม่¹ และถึงแม้ว่าจะได้มีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีเนื่องจากมีรัฐมนตรีลาออก แต่แทนที่จะเกิดผลดี กลับปรากฏว่ารัฐบาลยิ่งขาดเสถียรภาพทางการเมือง ถึงขั้นที่ว่าได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอเปิดอภิปรายทั่วไป เมื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ ในที่สุดพลเอกถนอม กิตติขจรได้ส่งคนไปขอร้องให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งขณะนั้นกำลังอยู่ในการรักษาคำครั้งที่ 2 ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ให้เดินทางกลับเพื่อมาแก้ไขสถานการณ์ภายในประเทศ²

เพื่อยุติข้อยุ่งยากต่าง ๆ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงได้เดินทางกลับมายังประเทศไทยในต้นวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2501 และได้ทำการปรึกษาราชการร่วมกับพลเอกถนอม กิตติขจร และในวันที่ 20 ตุลาคมก็เสกเดียวกัน พลเอกถนอม กิตติขจรก็ได้กราบบังคมลาออกจากตำแหน่ง ต่อมาอีก 6 ชั่วโมง จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์จึงได้ทำการปฏิวัติ เป็น

¹ สิบไทย (วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2501)

² กองจกหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร. แฟ้ม บ.พ. ป.2 / 2501/4 เรื่องเดียวกัน

๕๕๑ 1
 ทั้งนี้เนื่องจากมีทรัพยากรหลายประการช่วยเกื้อหนุน

ปัจจัยภายในประเทศในรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

เมื่อจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ได้พยายาม
 เสนอให้เห็นวาระขอบประชาธิปไตยแบบตะวันตกไม้อาจจะนำมาใช้ยังประเทศไทยได้ ใน
 ทางตรงกันข้ามการเมืองไทยควรมีลักษณะเป็นแบบไทย ๆ ด้วยเหตุนี้ระบบการปกครองที่
 จอมพล ป. พิบูลสงครามผู้นำคนเก่าจึงล้มเหลว ระบบการปกครองที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์
 ต้องการจะใช้กับการปกครองแบบ "พ่อปกครองลูก" (Paternalism) ประเทศชาติ
 จะต้องอยู่บนหลักของการแบ่งคนในประเทศออกเป็นชั้น ๆ คือ ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง
 ไม่ใช่การจัดระเบียบแบบกระจายอำนาจในรูปแบบของพรรคการเมืองแบบตะวันตก
 จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต้องการให้ชนชั้นสามชั้น คือ รัฐบาล ข้าราชการ และประชาชน
 รัฐบาลมีหน้าที่เป็นพ่อผู้เป็นใหญ่ในยาม คอยดูแลความทุกข์ และความสุขของสมาชิกใน
 ครอบครัว คือ ประชาชน นอกจากนั้น จอมพล สฤษดิ์ มองประชาชนในแง่วัตถุนิยมว่าจะต้อง
 พอใจเมื่อได้อยู่ในชุมชนเกษตรกรรมที่หากินและอึดท้องเท่ากัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจอมพล
 สฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้ใช้เวลาในการเยี่ยมเยียนราษฎร "เพื่อให้ทราบถึงสารทุกข์สุกดิบของ
 พสกนิกรราษฎรทั้งหลายด้วยตนเอง ยิ่งในท้องถิ่นทุรกันดารชาวพเจ้ายิ่งอยากไป เพราะชาว
 เจ้าทราบดีว่า ในท้องถิ่นเช่นนี้ย่อมต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลมากที่สุด" ส่วน

1
 ทิพย์รัตน์ วานิชชา การปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดารในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2501-
 2505) วิทยานิพนธ์เสนอต่อแผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 พ.ศ. 2521 หน้า 61

2
 จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ "คำปราศรัยรายงานแก่ประชาชน ในโอกาสไปตรวจราชการภาคเหนือ
 วันที่ 22 มิถุนายน 2504" ในประมวลสุนทรพจน์ของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. 2502-2504
 หน้า 410-411

ข้าราชการในทัศนะของจอมพล สฤษดิ์ก็คือนุที่จะต้องเป็นหูเป็นตาที่ซื่อสัตย์ให้กับระบบการปกครอง

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พยายามเดินทางออกตรวจราชการไปยังที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะท้องถิ่นทุรกันดารอย่างไม่มีพิธีรีตองที่สุด ทั้งนี้เพราะไม่ต้องการไปรบกวนเจ้าหน้าที่ตามท้องถิ่นต่าง ๆ การเดินทางก็เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชาชนที่มีความเดือดร้อน และขาดแคลน ถึงแม้ว่าจอมพล สฤษดิ์จะปกครองแบบเผด็จการแต่ก็มักมีนโยบายการปกครองแบบ "พอปกครองลูก" อยู่ด้วยคือการปกครองแบบเด็ดขาด แต่เมื่อเปรียบประเทศถึงครอบครัว การปกครองแบบเด็ดขาดจึงเป็นไปอย่างมีเมตตาการุณยด้วย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้เน้นถึงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประเทศ จะเห็นได้จากการจัดตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ และกรมการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำคนแรกที่ได้จัดตั้งแผนการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยแบ่งโครงการออกเป็น 2 ช่วง คือ 3 ปีแรก (2504-2506) และช่วงหลังคือ พ.ศ. 2507-2509 นอกจากนี้ยังมีแผนพัฒนาภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกและภาคตะวันตก เช่นเป็นการเร่งรัดพัฒนาประเทศ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้จัดส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ออกไปยังท้องถิ่นทุรกันดาร เพื่อแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์มีเจตนาที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นห่างไกลได้รับ

¹Toru Yano, "Sarit and Thailand's Pro-American Policy,"

The Developing Economic 3 (September, 1963) p.292.

²

บุญชนะ อัครถาวร, "งานเกี่ยวกับพัฒนาการที่สำคัญในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์" งานวิเทศศึกษา (พระนคร: โรงพิมพ์บริษัทคณะช่าง, 2507) หน้า 5-6.

ความผูกพันโดยทั่วถึงกัน ทั้งนี้เพื่อโน้มน้าวจิตใจพวกเขาให้มีความผูกพันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับรัฐบาล อันจะส่งผลไปสู่เสถียรภาพของรัฐบาลและความมั่นคงของประเทศ ในที่สุด นอกจากนั้น วิธีการดังกล่าวยังเป็นมาตรการหนึ่งในการป้องกันและต่อต้านการดำเนินงานของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยด้วย

ในด้านการพัฒนาทางสังคม จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ให้ความสนใจในการตั้งสำนักงานวางแผนการศึกษาขึ้นในกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผลให้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาศึกษาสำนักนายกรัฐมนตรี นอกจากนั้น ได้ขอยืมผู้เชี่ยวชาญจากยูเอชเอ และจากองค์การต่าง ๆ มาช่วยศึกษา และสำรวจในเรื่องการวางแผนพัฒนาเพื่อการศึกษา

สถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ

ในช่วงปี พ.ศ. 2502-2506 ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองในประเทศไทย ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงหลังการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2501 เป็นต้นมา ท้าวบุญ ธนะรัชต์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี¹ และดำเนินนโยบายต่อต้านฝ่ายคอมมิวนิสต์อย่างหนัก โดยเฉพาะกองกำลังปะเทดลาว ดังนั้นจึงเกิดการปะทะกันอย่างหนักระหว่างรัฐบาลและขบวนการปะเทดลาวที่ทุ่งไหหิน และเชียงเงิน ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลจับกุมเจ้าสุภานุวงศ์ และผู้นำของขบวนการปะเทดลาวรวม 8 คน ในข้อหาสนับสนุนกองกำลังปะเทดลาว สหรัฐอเมริกาได้ทุ่มเทความช่วยเหลือให้แก่รัฐบาลฝ่ายขวาอย่างหนักโดยการส่งอาวุธ รถถังพร้อมทั้งส่งเจ้าหน้าที่ทหารมาช่วย

¹

Sisouk Na Champasak, Storm over Laos. (New York: Frederick A. Praeger, 1961) p.62.

เหลือให้คำแนะนำกองทัพประเทศลาวโดยพยายามจะขยายจำนวนกองทัพจาก 25,000 คนเป็น 29,000 คน¹ ในเวลาเดียวกันประเทศไทยก็ได้อบรมฝึกกับลาวในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ในลาวและกลุ่มฝ่ายซ้ายของไทยโดยการช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาภายใต้กองการ ส.ป.อ. สถานการณ์ในลาวจะหลบหนีไม่ได้ และไปรวมกำลังอยู่ที่มณฑลทางภาคเหนือของลาว คือพงสาลี และจำปาศักดิ์ เหตุการณ์ดังกล่าวไทยเกรงวาทภัยแทรกซึมจากคอมมิวนิสต์จากฝั่งลาวจะเข้ามาสมทบกับศูนย์กลางรายคอมมิวนิสต์ทางฝั่งไทยได้ เพราะถ้าจีนแดนลาวต้องตกอยู่ในความยึดครองของขบวนการปะเทดลาวนิยมคอมมิวนิสต์ไทยก็จะพลอยโดนภัยดังกล่าวไปด้วย ดังนั้นจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงได้พยายามนำเอาปัญหาลาวเข้ามาสู่การพิจารณาของกองการ ส.ป.อ. แต่สมาชิกสภานิติบัญญัติมิได้แสดงท่าทีอย่างใดเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว

กรณังการเลือกตั้งทั่วไปของลาวเมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2503 ปรากฏว่าพรรคฝ่ายขวาสามารถครองที่นั่งในสภาได้ทั้งหมด ปรากฏว่าเกิดการครหาต่าง ๆ ว่าเป็นการเลือกตั้งที่ทุจริต รัฐบาลชุดต่อมาคือเจ้าสมสันทิ แต่ยังมีได้ดำเนินการบริหารประเทศต่ออย่างใดไปเพราะกลุ่มหนึ่งภายใต้การนำของร้อยเอกกองแดงเข้ายึดการปกครองจากฝ่ายรัฐบาลที่เวียงจันทน์ พร้อมทั้งจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ขึ้น ร้อยเอกกองแดงเห็นว่าขบวนการปะเทดลาวเป็นองค์กรทางการเมืองที่เป็นในร่องชาตินิยมและมิได้เป็นคอมมิวนิสต์อย่างที่ได้ถูกกล่าวหา และขอสำคัญคือ เขาต้องการจะยุติการฆ่ากันเองระหว่างชาวลาว

¹ J.L.S. Girling, "Laos: Falling Dominoe?" Pacific Affairs, Fall 1970 (Vol. XLIII, No.3), p.374.

ด้วยกันเอง และเขาไม่ต้องการให้ภูมิภาคอำนาจใจใด ๆ เขามาแทรกแซงกับกิจการภายในประเทศของลาว ดังนั้นจึงได้ประกาศออกไปว่า สำหรับรัฐบาลใหม่จะเป็นรัฐบาลที่เป็นกลางและไม่ต้องการให้ต่างชาติแทรกแซง¹ ดังนั้นร้อยเอกกองแลจึงได้เชิญให้เจ้าสุววรรณภูมา กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยพยายามดำเนินนโยบายเป็นกลาง กลุ่มของร้อยเอกกองแลต้องการจะให้รัฐบาลใหม่เป็นรัฐบาลที่มีความสัมพันธ์กับทุก ๆ ประเทศ แม้กระทั่งคอมมิวนิสต์ และต้องการจะสร้างความสามัคคีกับชนวนการปะเทดลาวด้วย ในเวลาเดียวกันเจ้าสุววรรณภูมาเองก็ได้นิยมทางฝ่ายคอมมิวนิสต์ หากต้องการจะดำเนินนโยบายเป็นกลาง และสร้างความสามัคคีภายในประเทศ แต่ขณะเดียวกันนายพลภูมิ หน่อสุวรรณก็ได้ไปสร้างฐานที่อยู่ที่สุววรรณเขต เพื่อเตรียมการต่อต้านรัฐบาลที่เป็นกลาง

ในระยะแรกสหรัฐายังไม่ได้ประกาศสนับสนุนรัฐบาลผสมของลาว จนกระทั่งฝ่ายรัฐบาลลาวประกาศว่าจะยุติการต่อสู้กับกลุ่มนายพลภูมิ หน่อสุวรรณ และยอมให้นายพลภูมิ เขาร่วมกับคณะรัฐมนตรีด้วย ในเวลาเดียวกันสหรัฐอเมริกาได้ประกาศว่าความแตกแยกระหว่างรัฐบาลเจ้าสุววรรณภูมากับกลุ่มนายพลภูมิ หน่อสุวรรณเป็นเรื่องการเมืองภายในประเทศที่สหรัฐอเมริกาจะพยายามไม่เข้าไปแทรกแซง ส่วนหน้าที่ของประเทศไทยนั้น จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในฐานะผู้นำของไทยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับนายพลภูมิ หน่อสุวรรณ และประกออบกับนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ และนโยบายต่อต้านการ

¹ Thomas E. Ennis, "Operation-Survival in Laos," Current History, (March, 1961), p.155.

² Thomas E. Ennis. Ibid., p.155.

เป็นกลาง จึงทำให้รัฐบาลไทยไม่พอใจกับรัฐบาลผสมของเจ้าสุวัชรวงษ์ ทั้งนี้โดยเหตุผล
 ยลว่า เจ้าสุวัชรวงษ์ยังคงอยู่ที่อิทธิพลของเจ้าสุภาวรงค์ ซึ่งยังเป็นรองทางมารดาและ
 ได้รับการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียต ดังนั้นเจ้าสุวัชรวงษ์เป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อใด ก็
 จะเป็นเครื่องเตือนว่าลาวจะเป็นคอมมิวนิสต์เร็วขึ้น รัฐบาลไทยจึงได้ให้ความช่วยเหลือ
 กลุ่มฝ่ายขวา และกลุ่มนายพลภูมิ หน่อสุวรรณที่เข้ามาในประเทศไทยเพื่อส่องดูกำลัง
 และยังได้ปิดพรมแดนไม่ยอมทำการติดต่อทางการค้ากับลาว เพื่อแสดงว่าไทยไม่ยอมรับ
 รัฐบาลลาว¹ มีผลทำให้กรุงเวียงจันทน์เกิดขาดแคลนข้าวและน้ำมัน ในเวลาเดียวกัน
 จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ก็พยายามเร่งรัดให้สหรัฐอเมริกาส่งความช่วยเหลือต่าง ๆ
 โดยผ่านประเทศไทยไปให้แก่นายพลภูมิ หน่อสุวรรณที่สุวรรณเขต²

การแทรกแซงของไทยและสหรัฐอเมริกาในลาว ก่อให้เกิดผลในทางตรงกัน
 ข้ามคือ เจ้าสุวัชรวงษ์ได้ยินยอมที่จะจัดตั้งรัฐบาลผสมกับขบวนการปะเทดลาว คำเนิ
 นนโยบายผ่อนปรนให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์ โดยส่งให้พลอยนักโทษทางการเมืองที่ถูกจับทั้งหมด
 พร้อมทั้งเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการกับสหภาพโซเวียต นอกจากนี้
 ได้ส่งคณะทูตเพื่อไปสร้างความสัมพันธ์กับประเทศจีนและเวียดนามเหนือด้วย การกระทำ
 เช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าเจ้าสุวัชรวงษ์ต้องการจะถ่วงดุลอำนาจระหว่างกลุ่ม คือ

¹ สยามรัฐ (รายวัน) (วันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2503) หน้า 3

²

Usha Mahajani. "U.S. Intervention in Laos and Its Impact on Laotian Relations with Thailand and Vietnam," in Conflict and Stability in Southeast Asia (University of British Columbia/Institute of International Relations, Anchor Press, 1974) p.254.

เขาไปร่วมต่อสู้ในประเทศลาวเป็นครั้งแรก เช่นนักบินไทยได้ร่วมทำงานกับทหารสหรัฐอเมริกาโดยได้รับการฝึกอบรมและได้รวมบินเขาไปในประเทศลาวด้วยเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้แสดงท่าทีต่อต้านขบวนการประเทศลาวอย่างเปิดเผย ถึงกระนั้นก็ตามกองทัพขบวนการประเทศลาวสภามณฑลเอาชนะกองทัพของนายพลภูมิ หน่อสุวรรณได้สำเร็จในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2504 โดยยึดเอาเมืองนำทาและเมืองสิงห์, สวรรค์เมืองนำทานั้นเป็นเมืองยุทธศาสตร์ของลาวและอยู่ใกล้กับชายแดนอย่างมาก ดังนั้นประเทศไทยจึงได้ตอบโต้โดยการเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันตนเอง โดยการส่งหน่วยทหารไปประจำจุดยุทธศาสตร์ชายแดนไทย-ลาว เพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายนิยมคอมมิวนิสต์ลาวเข้ามากอดวอนและแทรกซึมในประเทศไทยได้สะดวก ในเวลาเดียวกันสหรัฐอเมริกาได้เริ่มกันฝึกฝนให้ไทยได้รู้จักวิธีการการต่อสู้แบบกองโจร และได้ส่งทหาร 5000 คน เข้ามาร่วมกับทหารอีก 1000 คนที่อยู่ในประเทศไทยเพื่อร่วมในโครงการฝึกฝนร่วมรบขององค์การ ส.ป.อ. กองทัพเรือที่เจ็ดของสหรัฐอเมริกาเริ่มเคลื่อนเข้าสู่ทะเลจีนใต้ และเจ้าหน้าที่ทหารได้รับกำลังทหารเตรียมพร้อมในการป้องกันอำนาจและอธิปไตยของลาวและประเทศไทย ?

ไทยในฐานะที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศลาวได้ขอให้องค์การ ส.ป.อ. ให้ความสนับสนุนในกำลังทหารแก่นายพล ภูมิ หน่อสุวรรณ แต่ปรากฏว่ามติของคณะมนตรีองค์การ ส.ป.อ. ได้ประกาศว่าจะไม่ปฏิบัติทางการทหารในลาว และเสนอให้มีการเจรจาเพื่อยุติการสู้รบในลาว ทั้งนี้เพราะอังกฤษและฝรั่งเศสเห็นชอบที่จะให้เจ้าสุวรรณภูมา

1 James E. McCarthy, "National Image and Diplomacy: The Case of Thailand" Southeast Asia. Vol. II No.4 (Fall, 1972), pp. 427-451.

2 Marvin Kalb/Elie Abel. Op.Cit., pp.116-117.

จัดตั้งรัฐบาลผสมและเป็นกลางขึ้น โดยมีความเชื่อว่าเจาสูวรวงฎมาจะเป็นผู้เกี่ยวที่จะ
 ยุติขบถในลาวได้ ดังนั้น อังกฤษจึงเสนอให้มีการเจรจาเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ในลาว
 ส่วนประเทศฟิลิปปินส์และปากีสถานเห็นด้วยกับไทย มติของคณะมนตรีองค์การส.ป.อ.
 ดังกล่าวทำความผิดหวังให้กับผู้นำของไทยเป็นครั้งที่สองติด ๆ กัน ส่วนสหรัฐอเมริกานั้น
 ในระยะแรกก็แสดงท่าทีอย่างแข็งขันว่าพร้อมที่จะปฏิบัติการทางทหารในลาวทันที ถ้าการสู
 รบในลาวยังไม่ยุติลง แต่อย่างไรก็ตามปฏิริยาดังกล่าวเป็นเพียงการแสดงออกเท่านั้น
 เพราะสหรัฐอเมริกาเองก็ประสบความล้มเหลวในการปฏิวัติที่ประเทศคิวบามาแล้ว จึงไม่
 กล้าเสี่ยงที่จะปฏิบัติการรุนแรงในประเทศลาว ดังนั้นเมื่อสหภาพโซเวียตมีท่าทีว่าจะต้องการ
 เจรจาให้ลาวเป็นประเทศกลางโดยมีรัฐบาลผสม สหรัฐอเมริกาจึงพร้อมที่จะผลักดันให้
 การตกลงที่กรุงเจนีวา ซึ่งได้เริ่มต้นเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2504 ยุติลงโดยเร็ว²
 ในเวลาเดียวกัน สหรัฐฯได้พยายามบีบบังคับให้เจาสุวรวงฎมา ๗ จัฒปาตักคัยยอมถอนปรนินให้
 เจาสูวรวงฎมาจัดตั้งรัฐบาลผสม และถ้าไม่ทำตามสหรัฐฯ จะระงับความช่วยเหลือที่จ่าย
 เป็นเงินเหรียญต่อเดือนให้แก่รัฐบาลลาวซึ่งนำมาจ่ายเป็นค่าเงินเดือนให้แก่ข้าราชการ
 ลาว

การกระทำเช่นนี้ของสหรัฐอเมริกาเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกา
 ไม่สามารถจะแก้ไขเหตุการณ์ให้ดีขึ้นได้ เพราะจอมพล สฤษดิ์ ชนเรศวรหวังอย่างมาก ที่
 จะให้สหรัฐอเมริกาใช้มาตรการที่เด็ดขาดกว่านี้ แต่ไทยก็ได้แสดงความรู้สึกต่อต้านใด ๆ

¹ Frank C. Darling. Op. Cit., pp.204-207.

² Marvin Kalb/Elie Abel. Op.Cit., p.117.

³ วิทยากร วานิชทา, เรื่องเดียวกัน หน้า 96

เพราะตระหนักว่าไทยเป็นประเทศเล็ก หากสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นยังความช่วยเหลือต่าง ๆ ไทยก็อาจจะอยู่ในฐานะที่ลำบากพอสมควร ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ไทยได้ร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา วิจารณ์ใหม่การเจรจาโดยสันติวิธี และในที่สุดไทยก็ร่วมลงมติตกลงที่กรุงเจนีวา เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2505. ถึงแม้ว่าไทยจะไม่เห็นด้วยก็ตาม เพราะการตกลงครั้งนี้เป็นการตกลงระหว่างสหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต เวียดนามเหนือและสาธารณรัฐประชาชนจีนที่จะให้ลาวเป็นกลางโดยทุกฝ่ายจะไม่เข้าไปแทรกแซงในกิจการภายในประเทศลาว และรับรองจะไม่รื้อฟื้นแผนดินลาวในกิจการทางทหารใด ๆ ทั้งสิ้น ทหารต่างชาติจะต้องถอนตัวออกจากประเทศลาวภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการควบคุมสภาวะส่วนตัว ไทยยอมตกลงเช่นสัญญาว่ามួយ ".....เพราะเราไม่มีทางเลือกทางอื่นที่จะไม่ขัดขึ้นหรือขัดขวางได้ ในที่สุดเราก็จำเป็นต้องยอม.....ประเทศไทยจึงเป็นประเทศเดียวเท่านั้นที่ไม่ส่งบุคคลชั้นรัฐมนตรีไปลงนามเพื่อแสดงให้เห็นว่าเรายอมด้วยความขมขื่น" ¹

เมื่อสหรัฐอเมริกาเห็นว่าไทยกำลังหมดความมั่นใจในองค์การส.ป.อ. และสหรัฐอเมริกาประกอบด้วยท่าทีของไทยที่ได้แสดงให้เห็นว่าฝ่ายขบวนการประเทศลาวมีแนวโน้มที่จะเข้ามายังดินแดนไทยเพื่อยึดภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าไปร่วมกับลาว สหรัฐอเมริกาได้เชิญให้นายถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศให้เดินทางไปยังกรุงวอชิงตัน เพื่อเจรจาร่วมกับขบวนการลาวกับขบวนการเวียงจันทน์ และเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ในเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของไทยเรื่อง

¹ ถนัด คอมันตร์ "ปาฐกถาเรื่องสถานการณ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" ณ ห้องประชุม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2506 , ใน พจนานุกรมของพจนานุกรม ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (พระนคร:แพรวพินทยา, 2513) หน้า 21-22.

เจรจาหารือกันคือความร่วมมือระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา รวมถึงปัญหาสันติภาพและความปลอดภัยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยในวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2505 นายถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย และนายคีน รัสค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาได้ออกแถลงการณ์ร่วมเรียกว่า "แถลงการณ์ถนัด-รัสค"¹ สำคัญของแถลงการณ์ร่วมคือ

(1) สหรัฐอเมริกาถือว่าการรักษาเอกราชและบูรณภาพของไทย เป็นผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา และสำหรับสันติภาพของโลกด้วย ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจะทองช่วยเหลือประเทศไทยในฐานะที่เป็นพันธมิตร เป็นมิตรเกาแก่ในการรักษาไว้ซึ่งเอกราชของไทยและต่อต้านการรุกรานและการบอบช้ำหลายจากคอมมิวนิสต์

(2) สหรัฐอเมริกามีเจตจำนงแน่วแน่ที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การกระทำดังกล่าวจะกระทำโดยผ่านกระบวนการตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา แต่ไม่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากภาคีประเทศอื่น ๆ ในสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถ้าหากประเทศใดในองค์การส.ป.อ. ทองการที่จะสมทบเข้าร่วมปฏิบัติการด้วยตนเองทำได้ โดยไม่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลักการใด ๆ ในสนธิสัญญา ส.ป.อ. หักสั้น

(3) ในกรณีที่เกิดขึ้นได้ทำการรุกรานอย่างเปิดเผยต่อประเทศไทย สหรัฐฯ จะยึดข้อตกลงกับประเทศไทยภายใต้สนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

¹ U.S. Senate, Subcommittee on U.S. Security Agreements Abroad of the Committee on Foreign Relations, U.S. Security Agreements and Commitments Abroad, Kingdom of Thailand. Ninety-first Congress, First Session, (Washington, D.C.: U.S. Government Printing Press, 1970). pp.676-677.

และภายใต้ของผูกพันวิภาควิทยาว่าความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางทหารกับประเทศไทยเป็นมูลฐานที่สำคัญในการช่วยเหลือประเทศไทย เพื่อต่อต้านการคุกคามอย่างไม่เปิดเผยโดยสหรัฐอเมริกาได้กำลังทำอยู่ในเวียดนามใต้ขณะนี้

(4) สหรัฐอเมริกามีความมั่นใจที่จะช่วยประเทศไทยจากการคุกคามทางอ้อมโดยคำเนิมาตรการการสนับสนุนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความสงบเรียบร้อยของประชาชนชาติไทย

(5) ปัญหาในลาวได้ถูกนำมาพิจารณาอย่างละเอียดและทั้งสองประเทศได้ตกลงกันในความจำเป็นที่จะสร้างความมั่นคงถาวรสงบสุขภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเพื่อเอกราช อธิปไตย และความเป็นกลางที่แน่นอนของประเทศลาว

(6) ในการเตรียมการให้ประเทศไทยมีประสิทธิภาพ และพร้อมเพียงในการป้องกันราชอาณาจักรไทยสหรัฐอเมริกาก็พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือประเทศไทยในรูปแบบของความร่วมมือระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการทหาร ทั้งสองประเทศได้ตระหนักถึงการพัฒนาเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงภายในประเทศไทย

(7) สหรัฐอเมริกาและประเทศไทยได้ทำกรพิจารณาถึงความต้องการจัดทำสนธิสัญญามิตรภาพ พาณิชย์ และการเดินเรือระหว่างประเทศไทยเร็ว ซึ่งจะทำได้จนเร็วตามปีพ.ศ. 2500 ที่ใ้ข้อยู่เขาบุปสภาวะปัจจุบัน

ข้อตกลงในแถลงการณ์รวมถึงความมั่นคงในการสร้างความเชื่อมั่นที่รัฐบาลไทยมีต่อสหรัฐอเมริกา และยังเป็นเครื่องช่วยทางด้านจิตวิทยาแก่ไทย กล่าวคือทำให้ไทยกลับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มานิยมชมชอบสหรัฐฯ และสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนมาอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนั้นยังชี้ให้เห็นถึงนโยบายของสหรัฐฯ ที่พยายามสกัดกั้นภัยจากคอมมิวนิสต์เท่านั้น แต่มีนโยบายที่จะปรามปรามคอมมิวนิสต์อย่างเด็ดขาด แต่ในเมื่อการให้ความช่วยเหลือทางทหารของสหรัฐฯ โดยไม่ต้องได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์นั้น ช่วยให้สหรัฐฯ สามารถทุ่มเทความช่วยเหลือและเข้ามาแทรกแซงได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจใด การที่สหรัฐฯ อเมริกาได้ตกลงในแถลงการณ์รวมครั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะเหตุการณ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังไม่เป็นที่น่าไว้วางใจ เช่น เหตุการณ์ในลาวกัมพูชา และเหตุการณ์ในเวียดนามกัมพูชาก็เช่นกัน นอกจากนั้นสหรัฐฯ ยังเกรงว่าอาจเกิดภัยไม่พอใจในนโยบายของสหรัฐฯ ในลาว กลุ่มทหารบางกลุ่มหรือกลุ่มนักการเมืองในประเทศไทยอาจจะโจมตีสหรัฐฯ อเมริกาและเห็นว่าเป็นการผิดพลาดของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ก็ได้ อาจจะก่อการปฏิวัติโค่นอำนาจจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และผลักดันความวุ่นวายภายในประเทศไทย ซึ่งสหรัฐฯ อเมริกาไม่ต้องการให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น ดังนั้นจึงได้มีการตกลงออกแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว และเพื่อแสดงว่าสหรัฐฯ มีเจตนาสนใจกับสถานการณ์ในลาว สหรัฐอเมริกาได้ส่งทหารมาถึง 12,000 คนเข้ามาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยในปีพ.ศ.

2505

จากการตกลงดังกล่าว และจากการที่องค์การส.ป.อ. เริ่มจะเข้ามาตรึงการป้องกันประเทศไทย มีผลทำให้ขบวนการปะเทดลาวได้ยุติการโจมตีตามชายแดนประเทศไทย และเป็นผลทำให้พวกขบวนการจะตกลงเจรจายุติ ความพยายามอันแนบแน่นของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ที่จะแก้ไขปัญหาลาวมีผลทำให้ประเทศไทยเริ่มมีบทบาททางการเมืองในองค์การส.ป.อ. มากขึ้น

¹ Justus M. Van der Kroef. The Lives of SEATO. Occasional Paper No.45. (Institute of Southeast Asian Studies, Nov. 4, 1976) p.12.

² James E. McCarthy, Op.Cit., p.441.

นโยบายการเมืองระหว่างประเทศของไทยในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

เนื่องจากในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตรงกับรัฐบาลสองชุดของสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ในช่วงหลังของรัฐบาลชุดประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ และในช่วงต้นของรัฐบาลเคนเนดี ซึ่งทั้งสองรัฐบาลมีนโยบายต่างประเทศที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจะขอแบ่งช่วงความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ออกเป็น - ช่วงคือ:-

(1) ช่วงที่ 1 จากปี พ.ศ.2501-2503

(2) ช่วงที่ 2 จากปี พ.ศ.2504-2506

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาในช่วงปี 2501-2503 - เมื่อจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีได้แสดงที่ท่าว่าจะดำเนินนโยบายต่างประเทศในลักษณะที่รักษาสถาปัตยกรรมของประเทศไทยมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง จะเห็นได้จากคำปราศรัยของจอมพล สฤษดิ์ในตอนหนึ่งว่า "ข้าพเจ้าจะไม่กระทำและจะไม่ยอมให้ใครกระทำอย่างใดที่ปรากฏว่ามีในบางแห่งบางสมัยที่รัฐบาลหรือผู้นำอำนาจยิ่งใหญ่ได้เอื้อความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาไปใช้ในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง" ² ทั้งนี้จะเป็นเพราะเหตุผล สฤษดิ์ ธนะรัชต์มีอุดมการณ์เป็นฐานอำนาจอยู่แล้ว ซึ่งคล้ายจอมพล ป. ที่มีอุดมการณ์ต้องการใช้ความช่วยเหลือต่าง ๆ จากสหรัฐอเมริกา เป็นเครื่องเสริมสร้างอำนาจทางการเมืองให้แก่ตนเอง จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ก็พยายาม

1

Toru Yano, Op. cit., P. 296.

2

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ "คำปราศรัยเนื่องในโอกาสวันครบรอบ ปี แห่งการลงนามความตกลงร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในทางเศรษฐกิจและวิชาการ, วันจันทร์ที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2503."

ในประมวลสุนทรพจน์ของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. 2502-2504

(คณะรัฐมนตรีจัดพิมพ์, พระนคร: โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, 2507) หน้า 222-223

รักษาความเป็นอิสระจากอิทธิพลของสหรัฐอเมริกา แต่ทั้งนี้โดยช่วยกร เมืองระหว่างประเทศของไทย ได้เปลี่ยนไปตามสถานการณ์ภายนอกและความอุดหนุนของประเทศ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าถึงแม้ว่าจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์พยายามจะดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระจากมหาอำนาจให้มากที่สุด แต่เนื่องจากสภาวะแวดล้อมที่บีบบังคับ จอมพล สฤษดิ์จึงจำเป็นต้องเจริญรอยตามรัฐบาลชุดเก่าคือนโยบายที่ฝักใฝ่ฝ่ายตะวันตก สหรัฐอเมริกาก็ได้พยายามรอกฎหมายที่ของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์โดยได้ส่งเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยนาย ยู อเล็กซิส จอห์นสัน และ พม. เอช แม็ค เอลรอย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา เข้าพบจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2501 เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้ขอร้องให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาช่วยเหลือประเทศไทยหนักไปทางเศรษฐกิจ ส่วนช่วยเหลือทางทหารนั้นก็ขอให้ช่วยเท่าที่จำเป็น²

ในเวลาเดียวกันนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ก็มีการเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อย ทั้งนี้เนื่องจากการเสียชีวิตของอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศนายจอห์น ฟอสเตอร์ ดัลเลส และการที่ประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ ได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศมากขึ้นในวาระสุดท้ายของการเป็นประธานาธิบดี จึงมีผลทำให้นโยบายของสหรัฐฯ มีความยืดหยุ่นมากกว่าเดิม และคำนึงถึงปัญหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย สหรัฐฯ ได้ตระหนักแล้วว่า การต่อสู้กับ

1

James E. McCarthy, *Op. cit* P. 447.

2

พิมพ์ไทย (23 ตุลาคม 2501)

คอมมิวนิสต์นั้น จะใช้กำลังทางทหารอย่างเด็ดขาดจะไม่ได้โดยแน่ ดังนั้นโครงการช่วยเหลือ
 ของสหรัฐอเมริกาไคร่บูไว้วางจะมุ่งหนักไปในด้านการช่วยเหลือพัฒนาเศรษฐกิจและวิชาการ
 สำหรับประเทศลาวซึ่งยังมีได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอ สหรัฐอเมริกาจะอนุมัติเงิน
 ช่วยเหลือประเภทให้เปล่าลดน้อยลงและให้ประเภทเงินกู้ยืมในระยะยาวปีในอัตราดอกเบี้ย
 ค่าเพิ่มขึ้น จุดประสงค์ใหญ่ในการดำเนินโครงการช่วยเหลือต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา
 ก็คือเพื่อสร้างความมั่นคงร่วมกันในกลุ่มโลกเสรีทั้งหมด ซึ่งหมายถึงสหรัฐอเมริกาและ
 พันมิตรของสหรัฐอเมริกาทุกประเทศ นายจอห์น บี ฮอสลิสเตอร์ อดีตผู้อำนวยการองค์
 การบริหาร เพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศได้สรุปนโยบายการช่วยเหลือต่างประเทศ
 ไว้วางการอนุมัติโครงการช่วยเหลือแต่ละโครงการขึ้นอยู่กับว่าโครงการนั้นจะช่วยเสริม
 สร้างความมั่นคงให้แก่สหรัฐอเมริกาได้หรือไม่และเพียงใด และการช่วยเหลือดังกล่าวนี้
 ยังเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า เป็นเพียงการช่วยเหลือกันชั่วคราวในสภาวะฉุกเฉิน
 หากเงินบำรุงที่จะอนุมัติให้เปล่า ๆ เป็นประจำทุกปีตลอดไปไม่

การสนับสนุนในการเพิ่มความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศไทยในช่วง
 นี้เป็นผลงานและความพยายามของเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยคือนาย
 ยู อเล็กซิส จอห์นสัน ผู้ซึ่งเข้ามาดำรงตำแหน่งแทนนายบ็อบบ นายยู อเล็กซิส จอห์นสัน
 พยายามยับยั้งรัฐบาลสหรัฐฯในการให้ความช่วยเหลือทางทหารให้ลดจำนวนน้อยลง เพราะ
 เกรงว่า ผู้นำคณะทหารชุดใหม่อาจจะไม่พอใจกับสหรัฐฯ และอาจจะเข้าใจผิดว่าสหรัฐฯ

¹ แผนเก็บ. สสร. แคม ค.ป. 17/4 เบ็ดเสร็จเรื่องอเมริกาให้ความช่วยเหลือ

ทางการทหารและเศรษฐกิจ จ.ม. ที่ 423/2502 เสนอโดย พลโท รัชมี รัชนิวัต
 อธิบดีกรมประมวลราชการแผ่นดิน ถึงนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2502
 เรื่องโครงการเงินช่วยเหลือต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาประจำปี 2502-2503

จะเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในประเทศไทยอย่างเช่นในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ส่วนตัวนายจอห์นสันก็พยายามระมัดระวังในการวางตัวอย่างมาก โดยพยายามไม่เข้าไป ตีสนิทกับผู้นำทางการทหารอย่างเช่น ทูตคนก่อน ๆ ของสหรัฐฯ ได้เคยปฏิบัติมา นายจอห์นสัน จะทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่ให้แก่การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของไทย เขาพยายามจะ แสดงให้เห็นว่าการลงทุนของเอกชนก็สามารถจะเข้ามามีบทบาทในกการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ดังนั้นเขาจึงได้เชื่อเชิญให้นักลงทุนจากสหรัฐอเมริกาเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ในที่สุด รัฐบาลไทยได้ทำหนังสือแลกเปลี่ยนกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.

2497 ตกอยู่ในเรื่องการค้าประกันการลงทุนของคนอเมริกันในประเทศไทย โดยมีสาระสำคัญว่า "ในกิจการใดหรือโครงการใดที่รัฐบาลเห็นชอบแล้ว หากมีคนไทย มาลงทุนประกอบการนั้นในประเทศไทย รัฐบาลอเมริกันจะชดเชยค่าเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ลงทุนอเมริกันนั้น และจะรับช่วงสิทธิของผู้ลงทุนอเมริกันนั้นต่อไป และหากว่าจะมีการเรียกร้องขอให้รัฐบาลชดเชยค่าเสียหาย รัฐบาลสหรัฐฯ อาจรับช่วงสิทธิของผู้ลงทุนอเมริกันนั้นที่จะเจรจากับรัฐบาลไทยต่อไป ต่อมารัฐสภาสหรัฐฯ ได้ออกกฎหมายอนุมัติให้ รัฐบาลสหรัฐฯ อเมริกาค้าประกันภัยจากสงคราม ให้แก่ผู้ลงทุนชาวอเมริกันด้วย จึงได้ลงนาม ในหนังสือแลกเปลี่ยนระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหรัฐฯ ลงวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ.

2500 ขยายขอบเขตของการค้าประกันของรัฐบาลสหรัฐฯ ให้คุ้มครองผู้ลงทุนอเมริกัน ตลอดจนถึงภัยจากสงครามด้วย² นอกจากนี้ รัฐบาลไทยยังได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของ

¹ กรมวิเทศกิจการ, กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ เรื่องการค้าประกันการลงทุนของคนอเมริกันในประเทศไทย" ประมวลความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ (ฉบับเพิ่มเติม พ.ศ. 2506)

² เรื่องเดียวกัน

การไหลทุนเอกชนจากต่างประเทศมาช่วยพัฒนาทางเศรษฐกิจแก่ประเทศไทย เพื่อเป็นการสนับสนุนการลงทุนส่วนเอกชนจากต่างประเทศ รัฐบาลได้วางหลักการในส่วนราชการทุกชั้นทรงรับนโยบายอันแนบชัดของรัฐบาลเกี่ยวกับการสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ นอกจากนั้น ได้พยายามดำเนินการในชั้นท้องถิ่นคือ

1. แกไขพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรม
2. ตั้งสำนักงานกลางที่เข้มแข็งเพื่อส่งเสริมการลงทุน
3. แกไขบทบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับศุลกากร เพื่อจูงใจให้มีการนำส่วนสำคัญของเครื่องจักร เขามาประกอบและจำหน่ายในประเทศไทย

พอปรากฏว่าการค้าขายระหว่างไทยและสหรัฐอเมริกาได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นโดยที่ประเทศไทยได้ส่งสินค้าเกษตรกรรม เช่น ยาง, ทุเรียน, สับปะรด, ไข่, น้ำตาล, เซลแล็ค, ครั่ง, ยางไม้, แป้งมันสำปะหลัง, ไม้, ไม้แปรรูป และไม้ปาเก ส่วนสหรัฐอเมริกาส่งสินค้าเข้ามาในประเทศไทยเป็นสินค้าอุตสาหกรรม เช่น เครื่องจักรกล เพื่อใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมฝ่าย ยาสีฟัน, ปูน, เครื่องจักรไฟฟ้า, อากาศยานและส่วนประกอบอากาศยาน, เหล็กและเหล็กกล้า, เคมีภัณฑ์, ยานยนต์, เยื่อกระดาษและกระดาษ, จะเห็นได้ว่าสินค้าออกส่วนใหญ่ของไทยเป็นสินค้าเกษตรกรรมซึ่งมีมูลค่า ส่วนสินค้าเข้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูง จึงเป็นเหตุให้ไทยมีการค้าขาดดุลกับสหรัฐอเมริกาเป็นเวลาดึกดึกกันมาเกือบทุกปี ตั้งแต่ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ทางการค้ากันอย่างเป็นทางการ นอกจากจะมุลดการราคาที่แตกต่างกันแล้ว ยังมีอีกหลายปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการค้าขาดดุลการค้า เช่น

¹ กองกลาง สลว. เฉลิม ค.ป. 17/5 สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย
บันทึก เรื่องการลงทุนส่วนเอกชนในประเทศไทย ลงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2501

² วิทย์คุ้ม ว่องวานิช และ ม.ร.ว. จันทร์เพ็ญ พิณสุวรรณ "การค้าระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา" รายงานภาวะเศรษฐกิจการค้าของสหรัฐอเมริกาและความสัมพันธ์ทางการค้ากับไทย กองนโยบายการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2518 หน้า 30-58

อัตราเพิ่มของสินค้าออกโดยเฉลี่ยต่ำกว่าอัตราเพิ่มของสินค้าเข้า และประกอบด้วยภาวะเงินเฟ้อด้วย ถึงแม้ว่าสหรัฐอเมริกาได้ทำการค้าขายอย่างกว้างขวางกับประเทศไทยก็ตาม แต่ปรากฏว่าการลงทุนของชาวอเมริกันในประเทศไทยยังอยู่ในระดับต่ำมาก การลงทุนส่วนใหญ่ในประเทศไทยจะเป็นชาวยุโรปเกือบทั้งสิ้น การที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากว่านักลงทุนชาวอเมริกันเกรงกลัวปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองของไทย¹

เพื่อช่วยส่งเสริมในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ทุ่มเทความช่วยเหลือในด้านการศึกษาโดยรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและรัฐบาลภายใต้การนำของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ตกลงขยายทุนการศึกษาของมูลนิธิฟูลไบรท์ออกไปอีก โดยจะเพิ่มจำนวนนักศึกษาไทยไปศึกษาต่อยังสถาบันการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อให้ นักศึกษาไทยได้ศึกษาเพิ่มเติมและได้รับการฝึกอบรมจากสหรัฐอเมริกา เพื่อนำเอาวิชาที่เรียนกลับมาช่วยพัฒนาประเทศ และยังได้มีการจัดส่งอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญจากสหรัฐอเมริกา มาช่วยสอนตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ของประเทศไทยด้วย มูลนิธิดังกล่าวนี้ ได้เข้ามาดำเนินการในประเทศไทยโดยสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมการศึกษาของชาวไทยครั้งแรกหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยผ่านทางมูลนิธินี้ ซึ่งลงนามกันเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2493 โดยนายวรการ บัญชา เป็นตัวแทนฝ่ายไทย เอกอัครราชทูตเอ็ดวิน เอฟ แสตนตัน เป็นตัวแทนฝ่ายสหรัฐฯ มูลนิธินี้จัดหาเงินทุนการศึกษาให้แก่ นักเรียนไทยที่เรียนคิไปศึกษาต่อ ณ สหรัฐอเมริกา เพื่อหาความรู้ความชำนาญกลับมาทำประโยชน์ให้แก่ประเทศไทยของตน เงินของซอคกลางฟูลไบรท์ ก็คือ ตั้งเป็น

¹ New York Times (January 13, 1959).

² Bangkok Post (September 12, 1958).

โครงการไว้ 5 ปี มูลนิธิจะจัดหาทุนการศึกษาปีละไม่เกิน 200,000 ดอลลาร์อเมริกัน หรือ 4,160,000 บาท ในเวลา 5 ปี จะใช้เงินไม่เกิน 1,000,000 ดอลลาร์อเมริกัน หรือ 20,800,000 บาท โดยรัฐบาลไทยคงขอไว้ล่วงหน้าหลังสงคราม (ในข้อตกลงใช้คำว่าเปิดเครดิตให้ขอ) ตลอดเวลา 5 ปี แล้วนำเงินจำนวนนั้นมาจ่ายตามโครงการนี้ ขอตกลงตามมูลนิธินี้ให้มีการแก้ไขทั้งหมด 3 ครั้งด้วยกัน และครั้งสุดท้ายได้กำหนดให้ประเทศไทยขอใบยาสัญญาจากสหรัฐอเมริกา ตามข้อตกลงว่าด้วยโลกทัศน์ทางการศึกษาระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลสหรัฐอเมริกาซึ่งลงนามร่วมกันเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2498 ตามข้อตกลงดังกล่าวนี้ความจริงแล้วเป็นเงินของประเทศไทยทั้งสิ้น สินค้าเหลือใช้ตามข้อตกลงนี้ประเทศไทยมีได้ทราบมาก่อนว่าสหรัฐอเมริกาจะเอาอะไรมาขายให้เรา สักแล้วแต่ทางสหรัฐจะขายให้ถึงแม้ว่าเราจะต้องการหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความช่วยเหลือตามมูลนิธินี้เป็นข้อตกลงที่ผูกพันทางการค้ามากกว่าการช่วยเหลือทางการศึกษา

นอกจากทางการศึกษาแล้ว สหรัฐอเมริกายังได้ช่วยเหลือทางการคมนาคม โดยสร้างทางหลวงสายตะวันออก-ตะวันตก, สายเหนือ และสายใต้ โดยที่สหรัฐอเมริกาจะทำการสำรวจทาง เปิดประมูลการก่อสร้าง และทำการก่อสร้างโดยบริษัทก่อสร้างชาวอเมริกันเกือบทั้งสิ้น² งบประมาณส่วนใหญ่ที่สหรัฐอเมริกาได้ช่วยเหลือการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทยจะทุ่มเทให้แก่การพัฒนาปรับปรุงเส้นทางคมนาคมสายต่าง ๆ ช่วยสร้างและปรับปรุงสนามบินหลายแห่งและช่วยสร้างระบบโทรคมนาคม (ดูตารางที่ 1 ในบทนี้)

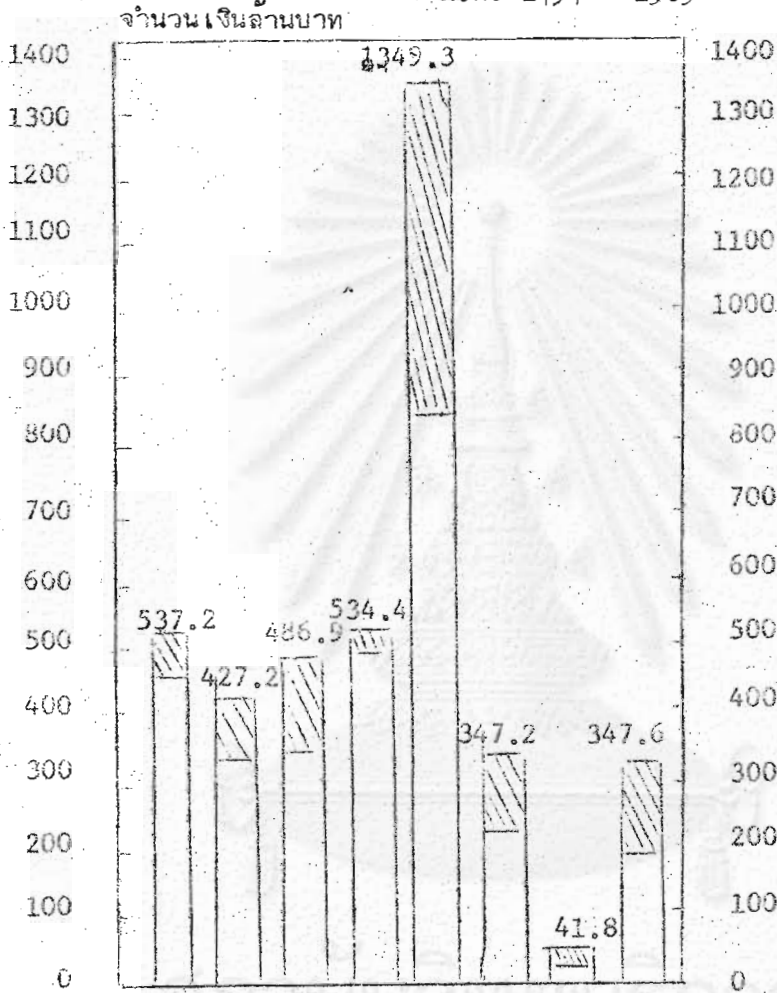
¹ กองกลาง สสร. แทน 148 ส.ร. 1/6.3 เรื่อง ข้อตกลงระหว่างไทย-อเมริกาเพื่อช่วยเหลือทางการเงินในการแลกเปลี่ยนการศึกษาระหว่างประการ (ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 1) ที่ 12001/2493 ลงวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2493 จากกระทรวงต่างประเทศถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กรมวิเทศสหการ, กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ, รายงานกิจการร่วมมือระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจและวิชาการ ปี 2505 (พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์, 2506) หน้า 13-161

ตารางที่ 1

ความช่วยเหลือจากรัฐอเมริกา
งบประมาณค่าใช้จ่ายโครงการ แบ่งตามส่วนของเศรษฐกิจ¹

พ.ศ. 2494 - 2505

การศึกษา อุตสาหกรรม การคมนาคม การเกษตร
ทั่วไป ประจําภาคพื้นดิน
การบริหาร
โลหกิจ

หมายเหตุ ไม่รวมโครงการที่สิ้นสุดแล้วก่อนปี พ.ศ. 2505 และโครงการที่เกี่ยวข้องกับการทหาร

¹กรมวิเทศสหการ, กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. รายงานประจำปีของกรมวิเทศสหการปี พ.ศ. 2505 (พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, 2506) หน้า 332.

นอกจากนี้ยังมีโครงการช่วยเหลือการพัฒนาท้องถิ่น การปรับปรุงการวางผังและนโยบายเศรษฐกิจ สำหรับโครงการพัฒนาท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงท้องถิ่นให้สามารถช่วยตนเองทางเกษตรกรรม การศึกษา วิชาการ และด้านอื่น ๆ โดยให้กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมมือประสานงานกัน โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2500 โดยสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำพร้อมทั้งจัดส่งวัสดุอุปกรณ์มาให้โดยรวมยอดเงินช่วยเหลือสำหรับโครงการนี้เป็นเงิน 232,757 เหรียญอเมริกัน ในด้านการเกษตร สหรัฐอเมริกาได้ช่วยเหลือในการบำรุงพันธุ์สัตว์ปรับปรุงสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์จัดใหม่อาคารเก็บน้ำในภาคอีสาน ตั้งสถานีอบรมขยายงานเกษตรกรรม ในด้านอุตสาหกรรมได้ช่วยสำรวจทางธรณีวิทยา เพื่อหาแหล่งแร่และทรัพยากรอื่น ๆ ช่วยสำรวจนำบาดาลทางภาคอีสาน และให้เงินก่อสร้างโรงไฟฟ้าขนาด 75,000 กิโลวัตต์ ที่นครบุรีรัมย์ซึ่งกำหนดว่าจะจ่ายกระแสไฟได้ในต้นปี 2504 และให้เครื่องกำหนดไฟฟ้าในที่อื่น ๆ ในด้านสาธารณสุขได้ช่วยปราบโรคมาเดเรียในท้องถิ่นบางแห่ง ขอพินิจสังเกตุคือ สหรัฐฯมิได้ริเริ่มโครงการใหม่ ๆ ในด้านเกษตรกรรม และสาธารณสุขในช่วงนี้เลย (ดูตารางที่ 2 ในบทนี้)

นอกจากสหรัฐอเมริกาจะช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแก่ประเทศไทยโดยตรงแล้ว สหรัฐฯยังได้ให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่โครงการต่าง ๆ ขององค์การส.ป.อ. ด้วย เนื่องจากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา องค์การส.ป.อ. ได้เริ่มให้ความสนใจทางด้านต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากความร่วมมือทางทหาร ทั้งนี้เพราะ

1 เรื่องเดียวกัน หน้า 176-181

2

United States Operation Mission (USOM), Facts Related to Programs of

USOM/Thailand. (Bangkok, Thailand, December 1960) p.1.

ตารางที่ 2: ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกา¹

ปี	จำนวนเงินทั้งหมด (ล้านเหรียญสหรัฐ)	เงินกู้ ²	เงินให้เปล่า
2500	34.2	9.8	24.4
2501	32.8	6.9	25.9
2502	45.5	21.6	23.9
2503	23.5	.8	22.7
2504	27.2	—	27.2
2505	26.4	—	26.4
2506	27.3	10.3	17.0
รวม	216.9	49.4	167.5

¹ United States Operation Mission, Facts Related to
Program of USOM/Thailand (Bangkok : USOM/Thailand, 1960).

² จำนวนเงินช่วยเหลือทางเศรษฐกิจประกอบด้วยเงินกู้และเงินให้เปล่า

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่มประเทศต่าง ๆ ได้เริ่มตระหนักถึงความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศสมาชิกซึ่งกำลังจะเป็นเป้าหมายที่สำคัญของคอมมิวนิสต์ในการแทรกแซง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นหลังจากนายจอห์น ฟอสเตอร์ ดิลเลส ผู้ซึ่งต้องการจะป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยใช้วิธีการทหารได้เสียชีวิตลง ประเทศที่จะได้รับผลประโยชน์มากที่สุดคือประเทศสมาชิกที่กำลังพัฒนา คือประเทศปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และไทย ดังนั้นจึงแม้ว่าจะมีองค์การต่างประเทศได้ช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ทั้งสามประเทศอยู่แล้ว แต่ถาองการส.ป.อ. จะช่วยเหลือในด้านดังกล่าวนี้ก็ยิ่งช่วยให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศเหล่านั้นขึ้น โครงการต่าง ๆ ของการส.ป.อ. ได้ช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจสังคม ที่สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือโครงการในช่วงนี้ดังนี้

1. โครงการโทรคมนาคมและอู่นิคมวิทยา โครงการนี้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือโดยตรง โครงการนี้เริ่มขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2504-2505 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงระบบโทรคมนาคม เพื่อการเก็บรวบรวมข่าวสารทางอู่นิคมวิทยาและวิทยาศาสตร์ในฟิลิปปินส์ และในประเทศไทย ในการปรับปรุงทางด้านนี้ สหรัฐฯได้จัดซื้ออุปกรณ์ทันสมัยและส่งเจ้าหน้าที่ไทยไปฝึกอบรมในต่างประเทศ

2. โครงการต่างเกษตร สหรัฐฯ จัดหาเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำนา กล้วยเครื่องจักรสานกถ พืชศาสตร์ วิทยาศาสตร์แห่งกิน การควบคุมวัชพืช การเลี้ยงสัตว์ การอบรมเจ้าหน้าที่และเผยแพร่วิชาความรู้ทางเกษตรกรรม

1 Corrine Phuangkasem. Op.Cit., p.73.

3. โครงการฝึกช่างฝีมือ องค์การส.ป.อ. เริ่มโครงการขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหา การขาดแคลนแรงงานช่างฝีมือของประเทศที่กำลังพัฒนา ในกรณี ศูนย์ฝึกช่างฝีมือในความ อุบัติมาขององค์การส.ป.อ. ได้รับการจัดตั้งขึ้นในประเทศปากีสถาน ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศไทย สำหรับประเทศไทยมีโรงเรียนการช่างตามจังหวัดต่าง ๆ 20 แห่ง รมักเรียนปีละประมาณ 8,000 คน โครงการนี้เริ่มขึ้นเมื่อพ.ศ. 2503 ทำการค้นคว้าเกี่ยวกับโรคสำคัญ ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นสถาบันซึ่งก้าวหน้าทันสมัย ประกอบกิจกรรมอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขและการ แพทย์ เช่น ไขมาเลเรีย และไข้เลือดออกได้รับการสนับสนุนให้ทำการวิจัยอย่างละเอียด

โครงการวัฒนธรรม เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2500 มีความมุ่งหมายที่จะเป็นกำลัง ช่วยสมทบในการพยายามที่จะยกมาตรฐานของสังคม เศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไปของประเทศที่กำลังพัฒนา และในขณะเดียวกัน ก็เปิดโอกาสให้ประเทศภาคอื่น ๆ ได้รู้จักและเข้าใจซึ่งกันและกัน โครงการนี้ยังมีทุนการศึกษาให้นักศึกษาในประเทศภาคี ระดับปริญญาตรีและในระดับปริญญาเอกด้วย นอกจากนี้ ส.ป.อ. ยังได้สนับสนุนโครงการ ศึกษาศึกษาและวัฒนธรรมของประเทศภาคีด้วย¹

นอกจากความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแล้ว สหรัฐอเมริกาได้ ทุ่มเทความช่วยเหลือทางด้านทหารให้แก่รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกัน จุดประสงค์เพื่อจะ "โน้มน้าวจิตใจของคณะผู้นำทหารของไทยให้กลับมา เป็นพันธมิตรที่เข้มแข็ง และสนิทสนมกับสหรัฐอเมริกาต่อไปตามเดิมนั่นเอง"² กล่าวคือ

¹ คณีย์ ทองใหญ่, เรื่องเดียวกัน, หน้า 236.

ความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาทางด้านการเกษตรในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ รวมเป็นจำนวนเงิน 216,000,000 เหรียญอเมริกัน ส่วนทางด้านการทหาร เป็นจำนวนเงินถึง 283,000,000 เหรียญอเมริกัน¹ ความช่วยเหลือดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกับในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม คือช่วยเหลือทางกำลังรบ เช่นจัดหาอาวุธต่างๆ ให้แก่หน่วยทหารตามอัตรการจัดที่ใดกำหนดขึ้น การช่วยเหลือในการฝึกอบรมทหารในค่ายทหารวิธีตามแบบอเมริกัน การให้ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษาทั้งภายในและภายนอกประเทศ และส่งเจ้าหน้าที่ทหารอเมริกันในฐานะที่ปรึกษาเกี่ยวกับยุทธวิธีและเทคนิคหรือวิทยาการทางทหารโดยทั่วไป นอกจากความช่วยเหลือที่ให้แก่อนุรักษ์แล้ว ทางด้านการส่งกำลังบำรุงก็เป็นสิ่งจำเป็นด้วย เช่นการจัดหาเครื่องอะไหล่ประเภทต่างๆ ของอาวุธที่จัดส่งมาให้ ตลอดจนเครื่องอะไหล่ของยุวยานต่างๆ ที่ใช้รบที่มีจำนวนเพียงพอ นอกจากนั้นในปีพ.ศ. 2500-2502 สหรัฐฯ ได้วางโครงการเพื่อนำยานพาหนะของกองทัพบกไปซ่อมแซมที่ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งผลการดำเนินการตามโครงการนี้ปรากฏว่ากองทัพบกได้ส่งรถไปซ่อมจำนวน 3,439 คัน และซ่อมเสร็จกลับมาจากประเทศญี่ปุ่นจำนวน 1392 คัน² นอกจากนี้ยังได้ขยายโครงการช่วยเหลือเรื่องน้ำมันแก่สหรัฐฯ ได้เริ่มให้นำมันแก่กองทัพบกตั้งแต่ปีพ.ศ. 2496 เป็นต้นมาตามความเรียกร้องของกองทัพบกซึ่งสรุปยอดได้ดังนี้

น้ำมันแก๊สโซลีน	11,630,900	แกลลอน
น้ำมันอากาศยาน	120,000	แกลลอน
น้ำมันเคโซล	1,631,000	แกลลอน
น้ำมันหลอด	278,245	แกลลอน
ไซซัน	333,455	ปอนด์ ³

¹ Corrine Phuangkasem, Op. cit., pp 64-68

² กองทัพบก, "การรับความช่วยเหลือทางทหาร" รายงานประจำปีกองทัพบก 2504

³ เรื่องเดียวกัน

สหรัฐอเมริกาได้จัดส่งเจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำและบริการในการส่งเสริมการอุตสาหกรรมทหาร เช่น การตั้งโรงงานบำรุงรักษาที่ไชรบ การให้ความสนับสนุนช่วยเหลือและร่วมมือแก่โรงงานผลิตกระสุน อาวุธขนาดเบา ผลิตแบตเตอรี่ ซ่อมสร้างยาง และโรงงานผลิตเครื่องกระป๋องต่างๆ นอกจากนี้สหรัฐอเมริกายังได้ให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมทางด้านการคมนาคมภายในได้แก่การให้เงินช่วยเหลือเพื่อขยายและส่งเสริมเส้นทางสายต่างๆ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่เทคนิคมาร่วมดำเนินการก่อสร้างถนนสายต่างๆตามภูมิภาคที่เห็นว่ามี ความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เช่น เส้นทางมิตรภาพซึ่งมีความยาวถึง 450 ไมล์ระหว่างกรุงเทพฯถึงหนองคาย การช่วยเหลือทางด้าน การก่อสร้างทางทหารซึ่งสำนักงานไอ.ไอ.ซี.ซี (Officer in Charge of Construction South-East Asia) เป็นประธานงานร่วมกับหน่วยจัดแม่ทัพได้เริ่มหลังจากที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ทำการปฏิวัติในปีพ.ศ. 2500 มีดังนี้คือ

1. โครงการ 493-37-094 Airfield Construction โครงการนี้เริ่มดำเนินการในปีพ.ศ. 2500 และต่อเนื่องมาเรื่อยๆเพื่อก่อสร้างและปรับปรุงสนามบินทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กองทัพอากาศเป็นเจ้าของโครงการเพื่อดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้
2. โครงการ 493-01-194 Royal Thai Air Force Facilities โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการในปีพ.ศ. 2501 และสิ้นสุดในปีพ.ศ. 2507 เพื่อเพิ่มพูนความแข็งแกร่งให้แก่กองทัพอากาศในด้านต่างๆ
3. โครงการ 493-02-196 Royal Thai Navy Facilities โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีพ.ศ. 2501 จะสิ้นสุดในปีพ.ศ. 2507 เพื่อช่วยส่งเสริมและปรับปรุงกองทัพเรือแห่งประเทศไทยให้สมรรถภาพแข็งแกร่งโดยมีการสร้างและต่อเติมฐานทัพเรือต่างๆ
4. โครงการ 493-03-195 Royal Thai Army Facilities วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่กองทัพบกโดยมีการปรับปรุงและก่อสร้างทางด้านวัตถุอันจำเป็นอย่างหนึ่ง โครงการนี้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีพ.ศ. 2501 และจะสิ้นสุดในปีพ.ศ. 2507² (ดูตารางที่ ในบท)

¹ Hearings before the U.S. Subcommittee on U.S. Security Agreements and Committee on Foreign Relations, U.S. Senate, *Op.cit.*, p. 614.

² กรมวิเทศสหการ, กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. เรื่องเดียวกัน หน้า 271-272

ตารางที่ 3 ความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐอเมริกาแก่ประเทศไทย¹

ปี	จำนวนเงิน	การแบ่งประเภท ²			
		Operating	Investment	Construction	Overhead
2500	26.0				
2501	20.0				
2502	18.0				
2503	24.0				
2504	49.0				
2505	88.0	-			
2506	71.8	17.8	27.4	23.9	2.7
2507	35.2	15.9	7.5	7.4	4.4

¹ Source, United States Senate Committee on Foreign Relations Hearing before the Subcommittee on United States Security Abroad, United States Security Agreement and Commitments Abroad Kingdom of Thailand, (November 1969) p. 633 - 634.

² Operating Costs คือความช่วยเหลือทางด้านการฝึกอบรมและการซ่อมแซมอุปกรณ์
Investment Costs คือความช่วยเหลือทางด้านการจัดหาอุปกรณ์หลัก
Construction Costs คือความช่วยเหลือทางด้านการก่อสร้างของทหาร
Overhead Expenses คือค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของจัดแมค

งานช่วยเหลือที่ไคทำในระหว่างปีพ.ศ. 2500-2504 ได้โครงการบริหารการ
ตำรวจมีดังนี้คือ

1. การช่วยเหลือทางเทคนิค ซึ่งได้แก่การสร้างหอทดลองวิทยากรโดย
ได้รับเครื่องมือใหม่และทันสมัยเช่น อุปกรณ์เกี่ยวกับภาพถ่ายเอกสารและรวมทั้งตำราต่างๆ
เกี่ยวกับสหสาขาการ กิจการฝึกอบรมภายในประเทศโดยอบรมตำรวจนครบาล 362 คน
ตำรวจตระเวนชายแดน 4,000 คน และทางวิชาการทะเบียนและพิมพ์ลายมือ 438 คน
เขาเมืองมีเจ้าหน้าที่โดยงานการอบรมในต่างประเทศ เช่นมาปฏิบัติงานในหอทดลองกับระบบ
งานที่วางใหม่ และได้รับคำแนะนำจากที่ปรึกษาชาวสหรัฐฯ ใหญ่ จักวิธีใหม่ๆ หน่วยคอมพาทนะ
พลอากาศได้รับการแนะนำจากที่ปรึกษาในคาทวิชาการศึกษาการทดลองปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอน
พร้อมทั้งได้รับเครื่องมือในการอบรมการศึกษากวีย กองสวัสดิการประชาชนได้รับความ
ช่วยเหลือหนักไปในทางคาทอุปการการหาพยานหลักฐานและติดต่อสื่อสารในการลาดตระเวน
ของตำรวจนครบาล อันเป็นผลให้การจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายได้ทันเวลาที่ในขณะที่เกิดเหตุ
โดยที่ชุมชนได้ส่งผู้เชี่ยวชาญ 8 คนมาฝึกเปลี่ยนกันบรรยายหลักวิชาต่างๆในการอบรมตำรวจ
ชั้นผู้ใหญ่ โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้รับการแนะนำในคาทวิชาการศึกษาการปรับปรุง
หลักสูตรและวิธีการสอนและได้รับเครื่องมือในการอบรมศึกษาเพื่อการฝึกและการสอนโดยทั่วไป
ใหม่สมรรถภาพดีขง

2. การส่งเจ้าหน้าที่ไปศึกษาและดูงานในต่างประเทศ โครงการนี้ได้คัดเลือกและ
จัดส่งข้าราชการตำรวจไปดูงานและอบรมวิทยากรแนวใหม่ในการบริหารงานตำรวจและวิชา
การทหารที่เกี่ยวกับตำรวจตระเวนชายแดนที่สหรัฐอเมริกา ฟิลิปินส์ ไอกินาวา และประเทศ
อื่นๆ²

¹ Marvin Jones and Philip D. Batson. A Brief History of Uson Support to the Thai National Police Department. (Bangkok: Uson, 1967) p. 2

² กรมวิเทศสหการ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ เรื่องเดียวกัน หน้า

3. ผู้เชี่ยวชาญจากสหรัฐอเมริกา ได้มีผู้เชี่ยวชาญจากสหรัฐอเมริกาจำนวน 8 คนให้คำแนะนำปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการพิจารณาให้ความช่วยเหลือจากภายนอก กรมตำรวจ ได้มีการใช้จ่ายเงินโครงการของกรมตำรวจตั้งแต่เริ่มต้นตามงบประมาณปี 2500 - 2504 เป็นจำนวนเงิน 9.8 ล้านบาท (ดูตารางที่ 4 ในบทนี้)

ตารางที่ 4 ความช่วยเหลือทางตำรวจจากสหรัฐอเมริกา I

ความช่วยเหลือทางตำรวจประจำปีพ.ศ. 2500 - 2504

ปี	จำนวนเงินทั้งหมด	จำนวนที่ปรึกษา	จำนวนเงินค่าใช้จ่าย	จำนวนเงินค่าอุปกรณ์
	(พันเหรียญสหรัฐ)		ที่ปรึกษา	ตำรวจ
2500	132	12	100	20
2501	555	59	206	290
2502	614	87	294	243
2503	561	71	262	228
2504	536	50	224	262
รวม	2,398	279	1,076	1,043

I Thomas Lobe, United States National Security Policy and Aid to the Thai National Police (Monograph Series in World Affairs, Graduate School of International Studies, University of Denver, 1977) p. 31.

ถึงแม้ว่าในช่วงระยะปีพ.ศ. 2500-2504 สถานะทางการเมืองภายในประเทศของ
 ไทยอยู่ในสภาวะที่มั่นคงมิได้มีภัยคุกคามจากภายนอก แต่องค์การซี.ไอ.เอ.ต้องการจะทำงาน
 ด้านการหาข่าวและยังต้องการ เข้ามามีบทบาทในกรมตำรวจ ดังนั้นองค์การซี.ไอ.เอ.จึง
 ได้เข้ามาอยู่ภายใต้โครงการบริหารการตำรวจหรือ ซี.พี.เอ. (Civil Police Administration
 ซึ่งเป็นองค์การหนึ่งสังกัดอยู่ในองค์การ เอ.ไอ.ดี (AID) ทั้งนี้เป็นเพราะนายจอห์น ฮาร์พิง
 เป็นอดีตหัวหน้าหน่วยซี.ไอ.เอ.ประจำกรุงเทพฯ ได้ถูกย้ายกลับกรุงเทพฯ ซึ่งตั้ง จอมพลสฤษดิ์
 ธนะรัชต์ และนายจอห์น ฮาร์พิงไม่เล็งมีความสัมพันธ์พิเศษใดๆ อาจจะเป็นเพราะว่านายฮาร์พิง
 ความสัมพันธ์เป็นอย่างดีใกล้ชิดกับพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ได้ ผู้ที่เข้ามาแทนที่เขาคือนายโรเบิร์ต
 แจนสัน (Robert Jantzen) จึงได้พยายามทำความสนิทสนมกับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
 และในที่สุดก็สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นำทางทหารของไทยได้ นโยบายของเจนสันต่าง
 ต่างกับนโยบายของฮาร์พิงกล่าวคือ เขายกเลิกการสนับสนุนกลุ่ม การเมืองต่างๆ ที่สามารถที่จะให้
 ข่าวแก่องค์การซี.ไอ.เอ. และได้นำเอาวิธีการใหม่มาใช้คือเขาส่งเจ้าหน้าที่ขององค์การ
 ซี.ไอ.เอ.ไปประจำอยู่ที่โครงการซี.พี.เอ. และให้ประจำอยู่ตามกระทรวงต่างๆ เช่น
 กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงกลาโหม เป็นต้นในรูปแบบของที่ปรึกษา นอกจากนี้ยังได้ส่ง
 ไปเป็นที่ปรึกษาของตำรวจตระเวนชายแดนด้วย ผลปรากฏว่า 1 ใน 3 ของเจ้าหน้าที่
 ซี.พี.เอ. เป็นเจ้าหน้าที่ขององค์การซี.ไอ.เอ. ที่ทำงานให้แก่ตำรวจตระเวนชายแดน เงิน
 ช่วยเหลือถึงครึ่งหนึ่งที่ให้แก่กรมตำรวจถูกส่งมาให้แก่ตำรวจตระเวนชายแดน² ดังนั้นจะเห็นได้
 ถึงแม้หน่วยซี.ไอ.เอ.จะลดความช่วยเหลือให้แก่กรมตำรวจ แต่ก็ยังเข้ามามีบทบาทในการ
 แนะนำ และการฝึกฝนเพื่อการเก็บข่าวต่างๆ ในประเทศไทยโดยเฉพาะตามชายแดนของไทย³
 แต่การให้ความช่วยเหลือของหน่วยซี.ไอ.เอ.จะไม่คล่องตัวแบบสมัยพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์
 เพราะความช่วยเหลือต่างๆ จะต้องผ่านกระบวนการขอความช่วยเหลือของโครงการซี.พี.เอ.

¹ E. Thadeus Flood, Op.cit., p.2

² Thomas Lobe, Op.cit., pp 29-30

³ Memorandum from Brigadier General G. Lansdale to General Maxwell D. Taylor "Resources for Unconventional Warfare in Southeast Asia" - July, 1961. Cited in Thomas Lobe Ibid p. 29.

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาในช่วงปีพ.ศ. 2501-2503 จึงเป็นช่วงแห่งการสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐบาลของทั้งสองประเทศ สหรัฐฯ ให้ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต่อมา การเน้นหนักในทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ในเวลาเดียวกันก็ได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านทหารและตำรวจทั้งนี้ เพื่อจะเป็นการสกัดกั้นภัยจากคอมมิวนิสต์ที่จะเข้ามาในประเทศไทย ในเวลาเดียวกันก็เพื่อสร้างฐานะอำนาจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ยิ่งขึ้น โดยมีได้คำนึงถึงระบบการปกครองของประเทศไทยว่าจะ เป็นรูปแบบประชาธิปไตยหรือเผด็จการก็ตาม สหรัฐฯ จะทุ่มเทความช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้นำมีกลวิสัยและประสิทธิภาพในการรวมอำนาจยิ่งขึ้น คราวนี้ได้เชิญนักนโยบายของอเมริกาเดินทางมาเยือนสหรัฐอเมริกา

ความช่วยเหลือทางด้านทหารและเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาเป็นการช่วยเหลือในลักษณะสนองตอบเหตุการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ เพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง เช่น ในช่วงปีพ.ศ. 2501-2502 สหรัฐฯ ได้ขยายขอบเขตนโยบายการเมืองระหว่างประเทศไปสู่ประเทศที่เป็นกลาง และพยายามจะลดความช่วยเหลือทางด้านทหารให้น้อยลง ทั้งนี้ เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองในการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศที่เป็นกลาง ดังนั้นเมื่อปีพ.ศ. 2502 สหรัฐฯ จึงได้แสดงท่าทีลังเลใจในการเพิ่มความช่วยเหลือทางด้านทหารและเศรษฐกิจจากที่ไทยได้ขอรับ ซึ่งเป็นผลให้ไทยไม่พอใจ เพราะสหรัฐฯ ให้ความช่วยเหลือให้แก่กลุ่มประเทศที่เป็นกลางซึ่งมีความผูกพันทางการเมืองกับสหรัฐฯ ไม่เท่ากับไทย นอกจากนี้สถานการณ์ในประเทศลาวประมาณปลายปี ไม่น่าไว้วางใจ ไทยต้องการให้สหรัฐฯ เข้ามาแทรกแซงที่เด็ดขาดซึ่งรวมถึงการเข้าแทรกแซงโดยใช้กำลังทางทหารและองค์การส.ป.อ. แต่สหรัฐฯ กลับมีท่าทีลังเลและมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนรัฐบาลที่เป็นกลาง โดยมีเจ้าสุวรรณหงษ์มาเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นที่ทราบกันแล้วว่า

เกริกศักดิ์ กองศิลป์. "ประเมินผล
อเมริกาต่อประเทศไทย(พ.ศ.2492-2513)
2513-2514) หน้า 14

ปีของความช่วยเหลือทางวิชาการของสหรัฐฯ
สังคมศาสตร์ปริทัศน์ (ธันวาคม - กุมภาพันธ์

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้เคยแถลงไว้ว่าเมื่อใดที่เจ้าสุวรรณหงษาเป็นนายกรัฐมนตรีก็จะเป็นสัญญา
สัญญามั่นคงแน่นอนว่าลาวจะเป็นคอมมิวนิสต์ในที่สุด¹ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์จึงได้ออก

คำแถลงการณ์ว่า

"..... การต่อสู้คอมมิวนิสต์เป็นการต่อสู้เพื่อสวัสดิภาพของโลกเสรี
ทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้เราจะต้องต่อสู้แต่ผู้เดียวโดยไม่มีใครช่วย
เราก็จำเป็นต้องช่วยตัวเองตามกำลังความสามารถที่จะทำได้ จะถือเสีย
ว่ากำลังเราน้อย ถ้าไม่มีใครช่วยก็จะงอมืองอเท้าปล่อยให้ชาติเป็นอันตรายน
นั้นเป็นไปได้....."²

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย - สหรัฐอเมริกาในช่วงปี 2504-2506

นับตั้งแต่ปี 2503 ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกา มีการ เปลี่ยนประธานาธิบดีคนใหม่เป็น
ประธานาธิบดีเคเนดี รัฐบาลใหม่ของสหรัฐฯ ได้ดำเนินนโยบายการให้ความช่วยเหลือแก่ต่าง
ประเทศเปลี่ยนไปหลายประการคือ:

1. ความช่วยเหลือแบบใหม่ จะให้มีการวางแผนพัฒนาการเศรษฐกิจของ
แต่ละประเทศโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้ และจะเปลี่ยนเป็นความช่วยเหลือแต่ละประเทศ(Country Aid)
ตามเหตุผลเป็นประเทศๆไป

2. การจัดหาทุนเพื่อ การพัฒนา จะได้จัดให้มี การกู้เงินติดต่อกันเป็นเวลา 5 ปี
ภายในวงเงิน 7.3 พันล้านดอลลาร์ ในจำนวนนี้สำหรับปี 2503 จะมีให้ 900 ล้านดอลลาร์³
และต่อไปอีก 4 ปีละ 1.5 พันล้านดอลลาร์ เงินเหล่านี้จะให้แก่ประเทศที่ขอกู้ในระยะยาว
อัตราดอกเบี้ยถูกมากหรือไม่เสียดอกเบี้ยเลย แต่ต้องชำระกันเป็นคอดดาร์ นอกจากนี้ใน
ปีพ.ศ. 2505 จะของบประมาณอีก 1.5 พันล้านดอลลาร์ ความช่วยเหลือแบบใหม่เหล่านี้ รัฐบาลสหรัฐฯ
จะพยายามยกเลิกให้หมด

¹ ทิพย์รัตน์ วานิชชา, เรื่องเดียวกัน, หน้า 100

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ "คำแถลงการณ์เรื่องสถานการณ์ในราชอาณาจักรลาว"

² ใน ประมวลสุนทรพจน์ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. 2502-2504

องค์การใหม่ เพื่อดำเนินการไปในแนวเดียวกัน องค์การ ICA องค์การ
อาสาสมัคร (Peace Corps) และ Food for Peace ได้ถูกรวมเป็นองค์การเดียวกัน
โดยมีองค์การยูซอมประจำอยู่ตามประเทศต่างๆหรือประจำภูมิภาคต่าง และจะมีสำนักงาน
อยู่ในกรุงวอชิงตัน

โครงการของประธานาธิบดีเคนเนดีพยายามเน้นให้พึ่งตัวเองอย่างมาก
ที่สุด ความช่วยเหลือที่เรียกว่าป้องกันและช่วยเหลือพิเศษก็จะพยายามยกเลิก และความ
ช่วยเหลืออย่างใหม่ที่เรียกว่า Country Aid จะเข้ามาแทนที่ ประเทศใดที่จะได้รับความ
ช่วยเหลือมากหรือน้อยก็แล้วแต่สภาพการของประเทศนั้น ดังนั้นประเทศต่างๆจึงจำเป็นต้อง
ไขความพยายามของตนให้มากขึ้นในการที่จะเสริมสร้างพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคม
ประธานาธิบดีเคนเนดียังได้พยายามเน้นถึงการส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองให้
เป็นไปในระบอบประชาธิปไตยแก่ประเทศที่กำลังพัฒนา เพราะประธานาธิบดีเคนเนดีมีความเห็น
ว่าบทบาทของสหรัฐที่ไม่ได้ปฏิบัติมาเลยก็คือการนำซึ่งความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม
จะต้องได้มาจากประชาชนที่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย นอกจากนั้นประธานาธิบดี
เคนเนดียังได้เน้นถึงความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจให้มากขึ้นกว่าเดิมโดยพยายามลดความช่วยเหลือ
เหลือทางทหาร และได้ประกาศว่าประเทศที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ก็จะให้ความช่วยเหลือ
ทางเศรษฐกิจและสังคมแบบเงินกู้ในดอกเบี้ยอัตราต่ำ ประเทศไทยในฐานะที่บิสภาวะทาง
เศรษฐกิจที่มั่นคงในขณะนั้น มีทุนสำรองเป็นทองคำ เงินตราต่างประเทศในสกุลปอนด์สเตอร์ลิง
เงินดอลลาร์อเมริกัน และเงินตราต่างประเทศในสกุลอื่นที่มีมูลค่ารวมทั้งสิ้นกว่า 70%
ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าสำหรับประเทศไทยจึงลดน้อยลงแต่เพิ่มทางด้านช่วยเหลือแบบเงินกู้
สหรัฐมีความมั่นใจในด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างมาก แม้กระทั่ง

¹ บุญชนะ อัครถาวร, มั่นทึก "เรื่องนโยบายใหม่เกี่ยวกับการช่วยเหลือของประเทศ
สหรัฐอเมริกา สำนักงานยูซอมได้เชิญไปพบ Mr. James Fowler
แห่งกระทรวงต่างประเทศ" / วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2504 ในบทความพ.ศ. 2504-2505
(เอกสารโรเนียว, กรมวิเทศสหการ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. 2505)
หน้า 26

² สัมภาษณ์คุณอุบลิลาส โอสถานนท์ รองอธิบดีกรมวิเทศสหการ วันที่ 11 พฤศจิกายน
พ.ศ. 2521.

หัวหน้าหน่วยเอ.ไอ.ดี. เชื่อว่าสหรัฐอเมริกาอาจจะลดความช่วยเหลือทางเทคนิคให้แก่ประเทศไทย
ในหน่ยที่สุดภายในกลางปีพ.ศ. 2504 ความช่วยเหลือขององค์การเอ.ไอ.ดี. ควรจะมุ่งไปช่วย
เหลือประเทศที่ยากจนและกำลังพัฒนา

เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลสหรัฐฯ สหรัฐฯได้ส่งนายคินรัลด์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศมาประชุมองค์การส.ป.อ. ที่กรุงเทพฯ ในระหว่างวันที่ 27-29
มีนาคม พ.ศ. 2504 และรองประธานาธิบดีลินคอล์น บี จอห์นสันมาเยือนภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง
ตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับเป้าหมายที่สำคัญของการเดินทางครั้งนี้ของจอห์นสันก็เพื่อยืนยันว่าสหรัฐฯ
จะไม่ทอดทิ้งประเทศเวียดนามใต้ และประเทศไทยจากภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์ รัฐบาลสหรัฐฯ
ต้องการจะให้จอห์นสันมาเกลี้ยกล่อมให้รัฐบาลของทั้งสองประเทศหันมาปฏิรูปทางการเมืองโดย
ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ปรากฏว่านายจอห์นสันมิได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และ
เงื่อนไขของประธานาธิบดีเคนเนดี ตรงกันข้ามจอห์นสันกลับไปให้สัญญาแก่ประเทศไทยว่าจะเพิ่ม
ความช่วยเหลือทางทหารและเศรษฐกิจ² นอกจากนี้ นายโรเบิร์ต เอฟ. เคนเนดีซึ่งเป็นน้องชาย
ของประธานาธิบดีเคนเนดีมาแวะเยี่ยมประเทศไทยหลังจากที่ได้เดินทางรอบโลก ทั้งนี้เพื่อ
จะแสดงให้ไทยเห็นว่าสหรัฐอเมริกาทอดทิ้งไทย

เหตุการณ์ในประเทศลาวในช่วงปีพ.ศ. 2504 นั้นไม่ซับซ้อนเลย และมีแนวโน้มที่จะเลว
ลงทุกที สหรัฐฯจึงได้หันกลับมาทบทวนความช่วยเหลือต่างๆ ทั้งทางด้านทหาร เศรษฐกิจ และ
สังคมให้แก่ประเทศไทย สหรัฐฯได้ส่งทหารหน่วยรบพันคืบคือหน่วยนาวิกโยธิน ทหารช่าง และ
หน่วยบินมาพร้อมกัน ในกรณีนี้จุดมุ่งหมายที่เข้ามามิใช่เพื่อรบแต่เป็นสัญญาให้ฝ่ายตรงข้าม
เข้าใจว่าฝ่ายนี้ไม่ต้องการให้ขยายการรุกรานให้กว้างขวางออกไป ลักษณะดังกล่าวมิได้
ทำให้รัฐบาลไทยจำต้องมีนโยบายเห็นคล้อยตามสหรัฐฯในเรื่องวิกฤตการณ์ลาวโดยเฉพาะ
อย่างยิ่งแนวความคิดในเรื่องความเป็นกลางของลาวแต่ประการใด จะเห็นได้จากท่าทีของไทย

¹ Alexander Caldwell. Op.cit. p. 183

² The New York Times. The Pentagon Papers (New York: Bantam
Books, Inc., 1971) pp. 127-128

ระหว่างการประชุมที่กรุงเจนีวา ไทยมิได้ส่งผู้แทนระดับรัฐมนตรีไปร่วมประชุม และในเวลาเดียวกันไทยก็ได้พยายามทุกวิถีทางที่จะให้ประเทศมหาอำนาจเปลี่ยนใจในการสนับสนุนการเป็นกลางของลาว เมื่อไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงท่าทีของประเทศมหาอำนาจได้แล้ว ไทยเริ่มตั้งเล็งใจเกี่ยวกับนโยบายของสหรัฐฯ ดังนั้นสหรัฐฯ จึงได้ออกแถลงการณ์ร่วมฉบับที่ 1 รัสคเมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2505 เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าสหรัฐฯ มิได้ทอดทิ้งไทย

รัฐบาลเคนเนดีจึงได้ร่วมมือกับองค์การส.ป.อ. ในการแสดงการพร้อมรบและแสดงกำลังรบ (Demonstration of Forces) ตามคำเชิญของไทยในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2505 เพื่อหวังผลในการป้องกันและถ่วงดุลอำนาจของ ส.ป.อ. ไปด้วย ในขณะเดียวกันสหรัฐฯ ได้จัดส่งหน่วยสื่อสารทางยุทธศาสตร์ของกองทัพบก (Strategic Army Communications - STARCOM) มาทำงานด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ ไทยกับสหรัฐฯ โดยตรงตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. และให้อยู่ในบังคับบัญชาของจัสแมค ทั้งนี้เพื่อความรวดเร็วในทางยุทธศาสตร์ นอกจากนี้ในปีเดียวกันนั้นเอง ได้จัดส่งกองพันหน่วยก่อสร้างเคลื่อนที่ของกองทัพเรือสหรัฐฯ จากเกาะโอกินาวาที่รู้จักกันในนามของ "Seabee" (Construction Battalion) หน่วย CB ชื่อหน่วยนี้เขียนแผนผังออกไปเป็นคำเต็มตามเสียงว่า Sea Bee จึงได้เรียกกันว่าหน่วยนี้ทะเล หน่วยนี้ได้อาศัยสร้างเส้นทางยุทธศาสตร์และปรับปรุงสนามบินทางภาคอีสานเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเร่งเสริมกำลังป้องกันทางทหารในภาคอีสาน ต่อมาสหรัฐฯ ได้ถอนทหารส่วนใหญ่ของกองรบเฉพาะกิจรวมที่ 1 ออกจากประเทศไทยเมื่อปลายปี พ.ศ. 2505 ตั้งจากที่ใ้มีการลงนามในข้อตกลงหยุดยิงในลาว อย่างไรก็ตามสหรัฐฯ ยังคงเหลือหน่วยบัญชาการส่งกำลังบำรุงที่ 9 (9th Logistic Command) ไว้ที่นครราชสีมาเพื่อทำการส่งกำลังบำรุงให้แก่กองทหารสหรัฐฯ ในประเทศไทย การตกลงตามข้อเสนอที่วางนี้ได้กระทำไปด้วยความยินยอม

¹ นาวาอากาศเอก อองอาจ มหาเดชน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 58

² กองจกหมายเหตุแห่งชาติ, กรมกิลป่ากร, แฟ้มที่ 167 เรื่องหน่วย Seabee

เห็นชอบของคณะรัฐมนตรีไม่มีการแอบกระทำการอย่างซ่อนเร้น ต่อมาหน่วยบัญชาการส่งกำลังบำรุง
ที่ โคเปลี่ยนชื่อเป็น "หน่วยสนับสนุนกองทัพบกสหรัฐฯในประเทศไทย" (United States Army
Support in Thailand ^{หลังจากนั้นได้มีการเจรจาพหุทางเจ้าหน้าที่ของทั้งสองประเทศ}
^{USARSUPHAT})
ในเรื่องการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการส่งกำลังบำรุงทางการทหารในประเทศไทย
ผลของการเจรจาโดยรวมกันทำโครงการเกี่ยวกับการส่งกำลังบำรุงเรียกว่า "โครงการ
ช่วยเหลือการส่งกำลังบำรุงพิเศษให้แก่ประเทศไทย" (Special Logistic Aid to Thailand
Project-SLAT Project) ลงนามเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2505 เพื่อปรับปรุงขีดความสามารถ
สามารถทางการส่งกำลังบำรุงของประเทศไทยทั้งทางบกทางพื้นดินและทางอากาศให้มีประสิทธิภาพ
สูงขึ้น² ภายใต้โครงการนี้ สหรัฐฯได้มอบอุปกรณ์ต่างๆเช่นหัวรถจักร และรถบรรทุกน้ำมัน
พร้อมทั้งจัดสร้างสนามบินขึ้นที่จังหวัดนครพนม เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการของหน่วยทหารดังกล่าว
นอกจากนี้สหรัฐฯได้จัดตั้งหน่วยวิจัยศูนย์พัฒนาการทหารอยู่ในกรมการศึกษาวิจัย บก.ทหารสูงสุด
โดยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษา พิจารณา วิจัยตลอดจนทดสอบอาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆเพื่อประโยชน์
แก่การปฏิบัติการทางทหาร³ ในงบประมาณปีพ.ศ. 2505 สหรัฐฯได้กำหนดวงเงินสำหรับให้
ความช่วยเหลือทางทหารแก่ไทยถึง 88.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯหรือ 1760 ล้านบาท⁴ (ดูตารางที่ 3
ในบทนี้) แสดงให้เห็นว่าสหรัฐฯอเมริกาได้เพิ่มความช่วยเหลือทางทหารให้แก่ประเทศไทยอย่าง
มากเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปีพ.ศ. 2504 และปีพ.ศ. 2505

นอกจากนี้สหรัฐฯได้ช่วยสนับสนุนโครงการ "ปฏิบัติการทางสาธารณะ" (Civil
Action) ซึ่งเป็นโครงการที่รัฐบาลจะใช้กำลังจากหน่วยทหารและหน่วยรักษาความปลอดภัยอื่นๆ
เข้าไปช่วยเหลือประชาชน (Military and Securities Forces) เชนทหารช่างช่วย

¹ ทัศนะ คอมนันท์ "ประเทศไทยกับกองกำลังต่างดาว" สังคมศาสตร์ปริทัศน์ (สิงหาคม
2517) 33

² Hearings before the Subcommittee on United States Security Agreement
and Committee Abroad of the Committee of Foreign Relations,

Op.cit., p. 615.

³ Ibid pp789-790, 792-795

⁴ Ibid p. 633

สร้างหรือซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างในหมู่บ้านหรือเหล่าแพทยทหารช่วยรักษาพยาบาลชาวบ้านที่เจ็บป่วย เป็นต้น โครงการดังกล่าวสนับสนุนให้ประชาชนได้ช่วยตัวเอง ในขณะที่เดียวกันประชาชนก็จะให้ความสนับสนุนและให้ความร่วมมือ เพราะเห็นว่าการนี้ทำเพื่อประชาชนโดยแท้จริง ในเวลาเดียวกันเป็นโอกาสอันดีที่รัฐบาลผูกสัมพันธ์กับประชาชน ทั้งยังผลให้ประสิทธิภาพในการโฆษณาชวนเชื่อของคอมมิวนิสต์ลดลงด้วย ในที่สุดจากข้อเสนอของกองทัพบกและจีเอ็มเคที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้จัดตั้งกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) เป็นส่วนอำนวยการกลางรับผิดชอบวางแผนและดำเนินการป้องกันและปราบปรามการปฏิบัติการของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย² โครงการ Civil Action ในสหรัฐอเมริกาจะให้เงินค่าแนะนำและความช่วยเหลือในสิ่งที่จำเป็นในลักษณะของเงินทุน อุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องทุบแรงต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ตลอดจนเจ้าหน้าที่มาเป็นพี่ปรึกษาและให้คำแนะนำ โครงการ Civil Action ภายใต้การอำนวยการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและทบ.ทหารสูงสุด³ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้ใช้ศรัทธากำลังของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่มาจากอัตราประจำการของทหารทั้งสิ้น นอกจากนี้สหรัฐายังได้ช่วยเหลือโครงการพัฒนาชุมชนของกระทรวงมหาดไทยโดยผ่านองค์การส.ป.อ.อีกด้วย ต่อมางานทางด้านพัฒนาท้องถิ่นของกระทรวงมหาดไทยได้รวมเป็นกรมใหม่เรียกว่า "กรมการพัฒนาชุมชน" เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2505⁴ ดังนั้นจะเห็นได้ว่านโยบายหลักในการช่วยเหลือประเทศไทยของสหรัฐมิได้เปลี่ยนแปลงไปจาก

¹ แผนกเก็บ สสร. แห่งที่ บ.ร. 6, 13 เรื่องการต่อต้านการแทรกซึมและบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์โดยวิธีการพัฒนาท้องถิ่น หนังสือราชการจากสำนักบริหาร สำนักนายกรัฐมนตรี เสนอต่อนายกรัฐมนตรี วันที่ 3 มีนาคม 2504

² แผนกเก็บ, สสร. รายงานการประชุมนคณะรัฐมนตรี (10 เมษายน พ.ศ. 2505) เรื่องขอพิจารณาของฝ่ายอำนาจการในการป้องกันกรดำเนินงานของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย

³ Edward G. Lamm, Civil Activities of the Military in Southeast Asia. (Anderson) Southeast Asia Subcommittee of the Draper Committee, March 1968) pp. 285-287

⁴ "พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม ฉบับที่ 10" ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 79 ตอนที่ 89 (30 กันยายน 2505) หน้า 56

เดิมนี้ แต่ทางด้านการแทนที่เปลี่ยนแปลงคือ สหรัษฎายามเน้นวิธีการ Civic Action โดยสนับสนุนให้จัดตั้งหน่วยพัฒนาเคลื่อนที่ของกรป.กลาง และกรมการพัฒนาชุมชนโดยที่จัดส่งทหาร ไปสู่เขตทุรกันดารภายใต้โครงการของกรป.กลาง และถ้าทหารไปไม่ถึงก็จะใช้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเข้าไปแทนที่ ¹ ทั้งนี้เพื่อสะกิดกัญญาจากคอมมิวนิสต์

นอกจากความช่วยเหลือทางด้านการทหารแล้ว องค์การซี.ไอ.เอ.ยังได้เสนอต่อจอมพลสฤษดิ์ ฐนะรัชต์อีกครั้งหนึ่งว่าเนื่องจากเหตุการณ์ในลาวเป็นที่น่าวิตก ไทยควรจะปรับปรุงตำรวจตระเวนชายแดน และตำรวจพลรม เพื่อที่จะเชิญตัวเขาไปสู้รบในประเทศลาวในกรณี ² ที่จำเป็น หลังจากที่ยอมพลสฤษดิ์ ฐนะรัชต์ได้ดำรงตำแหน่งอธิบดีตำรวจตั้งแต่ปีพ.ศ. 2501

และสามารถควบคุมกิจกรรม รมกรมตำรวจโดยเฉพาะของตำรวจตระเวนชายแดน และตำรวจพลรม ให้อยู่ภายใต้ตาข่ายของตนได้แล้ว จึงได้ขียนอุมิให้องค์การซี.ไอ.เอ.เข้ามาสนับสนุนใน ³ หน่วยนี้ได้โดยการ เพิ่มความช่วยเหลือทางด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆ แต่จอมพลสฤษดิ์ ไม่ต้องการ ให้องค์การดังกล่าวเข้ามาแทรกแซงทางด้านการเมืองในประเทศไทย ความช่วยเหลือของ สหรัษฎายามที่ให้แก่ตำรวจได้เพิ่มขึ้นอย่างมากกล่าวคือจากการตกลงระหว่างสหรัฐอเมริกาและรัฐบาล ไทยภายใต้โครงการบริหารการตำรวจได้ตกลงไว้เพียง 300,000 เหรียญอเมริกันในปีพ.ศ. 2505 แต่ปรากฏว่าโครงการใหม่ๆได้เพิ่มขึ้นหลายโครงการ ดังนั้นประมาณช่วยเหลือจึงเพิ่มขึ้นเป็น 3 ล้านกว่าเหรียญอเมริกัน โครงการของตำรวจตระเวนชายแดนในปีพ.ศ. 2505 ได้ขยาย ขอบเขตออกไปจากการป้องกันจังหวัดตามชายแดนของประเทศ ป้องกันการลักลอบสินค้า ตลอดจนการป้องกันการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์โดยวิธีการ Civil Ac- ในท้องถิ่นที่ทาง ราชการยังไม่ถึงโดยช่วยเหลือทางด้านการศึกษา การเกษตรให้ เกประชาชน ² สหรัษฎายามสนับสนุนโครงการเหล่านี้โดยช่วยเหลือทางด้านวัสดุ และโภชนาการต่างๆ นอกจากนี้ยังได้ช่วย ³ เหลือเป็นพิเศษโครงการพัฒนาชาวเขาโดยจะเป็นผู้บริจาคโภชนาการด้านเกษตรและการศึกษาให้

¹ สมภานคุณอภิลาศ โอสถานนท์ รองอธิบดีกรมวิเทศสหการ (วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.

2521) ²

Information Bureau, Office of the Under Secretary of State, Ministry of National Development, Thailand Development Report TDR, Vol. V No. 5 (April-June, 1970) p.1.

³ กรมวิเทศสหการ, กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ เรื่องเดียวกัน, หน้า 174-176.

โครงการที่แตกต่างจากความช่วยเหลือทางทหารหรือทางการเงินคือโครงการอาสาสมัครอเมริกันซึ่งได้เริ่มต้นในปีพ.ศ. 2505 จุดประสงค์ของโครงการนี้เพื่อช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศที่ด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการพัฒนาแรงงานระดับกลางซึ่งประเทศเหล่านี้กำลังประสบปัญหาการขาดแคลนอยู่ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2504 คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับหลักการในการขอรับความช่วยเหลือให้อาสาสมัครอเมริกันมาช่วยปฏิบัติงานในประเทศไทยโดยให้ส่วนการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นตัวแทนของรัฐบาลดำเนินการขอรับความช่วยเหลือดังกล่าวจนในที่สุดรัฐบาลไทยได้เริ่มรับอาสาสมัครฯ เข้ามาปฏิบัติงานรวม 2 รุ่นในปีพ.ศ. 2505 เป็นจำนวน 99 คน และในปีพ.ศ. 2506 ประเทศไทยได้รับอาสาสมัครฯ เพิ่มเติมอีก 4 รุ่นรวม 180 คน ซึ่งส่วนใหญ่จะปฏิบัติงานด้านต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงหน่วยอาสาสมัครชวของงานด้านพัฒนาชุมชนและนิคมสร้างตนเอง¹

ปี พ.ศ. 2505	ปฏิบัติงานในถิ่น			รวม
	การสาธารณสุข	การศึกษา	เศรษฐกิจ-สังคม	
อาสาสมัคร รุ่น 1	7	31	7	45
อาสาสมัคร รุ่น 2	13	41	-	54
รวม	20	72	7	99
ปี พ.ศ. 2506				
อาสาสมัคร รุ่น 3	-	40	-	40
อาสาสมัคร รุ่น 4	-	-	25	25
อาสาสมัคร รุ่น 5	9	54	-	63
อาสาสมัคร รุ่น 6	-	60	-	60
รวม	9	154	25	188

¹ กรมวิเทศสหการ , กระทรวงการพัฒนาการแห่งชาติ. รายงานกิจการร่วมมือระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจและวิชาการปีพ.ศ. 2506 เรื่องเดียวกัน หน้า 33.

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย - สหรัฐอเมริกาในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จากพ.ศ. 2501 - 2506 เป็นช่วงแห่งความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศและการเมืองของประเทศใกล้เคียง จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์พยายามที่จะดำเนินนโยบายที่เป็นอิสระ โดยพยายามมีท่าทีหาอำนาจเข้ามาในอิทธิพลทางการเมืองอย่างเช่นในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ผลกระทบทางการเมืองจากความสัมพันธ์ระหว่างไทย - สหรัฐอเมริกาในช่วงนี้จะเห็นได้จากการที่จอมพลสฤษดิ์ได้เดินทางไปรักษาตัวอยู่ที่สหรัฐอเมริกา ณ ที่นั้นจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่ระดับสูงของสหรัฐอเมริกา จึงทำให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เริ่มเอนเอียงเข้าหาสหรัฐอเมริกาเมื่อหวังความช่วยเหลือทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และทหารจากสหรัฐอเมริกา นอกจากนั้น แนวนโยบายของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ที่ต่อต้านการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย ซึ่งเป็นมาตรการอันสำคัญเพื่อสะกัดกั้นภัยจากคอมมิวนิสต์ นโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีผลทำให้สหรัฐอเมริกาดับเข้ามาับบทบาททางการเมืองในประเทศไทยอีกครั้งหนึ่งในเวลาเดียวกัน ไทยก็ต้องการความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา เพราะเหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศใกล้เคียงเป็นที่น่าวิตกอย่างมาก จึงมีผลทำให้ไทย และสหรัฐอเมริกาได้มาสร้างความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ถึงกับมีหน่วยทหารของสหรัฐอเมริกาประจำอยู่ในประเทศไทย และเป็นผู้นำไทยเข้าสู่การพิพาททางการเมืองกับสหรัฐอเมริกาอย่างถอนตัวไม่ขาด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

บทสรุป

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาในช่วงปี พ.ศ. - 2463 ถึงสงครามโลกครั้งที่สอง ได้เริ่มต้นด้วยความเข้าใจที่ดีซึ่งกันและกัน โดยเริ่มต้นจากความสัมพันธ์ระดับประชาชนต่อประชาชน ซึ่งเป็นผลงานคณะมิชชันนารีชาวอเมริกันที่ได้เข้ามาประเทศไทย และพยายามเข้าใจถึงจิตใจประชาชนชาวไทย โดยพยายามศึกษาและปรับแก้ให้เข้าใจถึงขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทย ในเวลาเดียวกันก็ได้แนะนำวิทยาการแบบใหม่ ๆ ทางด้านการแพทย์ และสาธารณสุข เข้ามาช่วยเหลือชาวไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค นอกจากนั้นได้ช่วยเหลือวางรากฐานการศึกษา แบบสมัยใหม่ให้แก่ประเทศไทยมีผลทำให้การศึกษาขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ทำให้การศึกษาของไทยมีมาตรฐานที่ใกล้เคียงของต่างประเทศ นอกจากนั้นประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาได้มีความสัมพันธ์ทางการค้า ปรากฏว่าสหรัฐเป็นชาติแรกที่เปิดศักราชเครื่องจักรยนต์กลไกขึ้นในประเทศไทยโดยเริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 สหรัฐได้เข้ามาลงทุนตั้งบริษัทการค้าในประเทศไทย ส่วนใหญ่สหรัฐอเมริกาจะเป็นผู้จำหน่ายเครื่องจักรไถนา เครื่องจักรทำนาและเครื่องมือเครื่องใช้ในการกสิกรรมต่าง ๆ สหรัฐยังเป็นประเทศที่ได้ริเริ่มการสำรวจเศรษฐกิจชนบทโดยพยายามศึกษาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลในไทยในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชก็ให้ความสนใจในเรื่องนี้โดยมีใ้คงนอเนกนิจกับการกินคืออยู่ที่ของประชาชน ในเรื่องการสำรวจดังกล่าวเป็นความพยายามของคณะมิชชันนารี แต่เป็นที่น่าเสียดายที่โครงการดังกล่าวมิได้ดำเนินต่อไปในระยะยาว นอกจากความสัมพันธ์ทางการค้าเศรษฐกิจและสังคมแล้ว สหรัฐอเมริกายังเป็นประเทศแรกที่ไ้ร่วมมือ

กับประเทศไทยในการแก้ไขสนธิสัญญาความไม่เสมอภาคที่ไทยได้ทำกับประเทศตะวันตกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นผลให้ไทยต้องขาดอำนาจอธิปไตยทางด้านการศึกษาและการเก็บภาษีอากรในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้ทรงพยายามปฏิรูปทางด้านกฎหมายและการศาลของประเทศไทย เพื่อที่จะให้เป็นหลักประกันความยุติธรรมและเป็นหนทางใหม่หาอำนาจตะวันตกยอมผ่อนปรนต่อขบวนการดังกล่าว แต่ปรากฏไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นในสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงเข้าร่วมกับฝ่ายพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2457 เมื่อสงครามได้ยุติลง ประเทศไทยจึงมีฐานะเป็นประเทศผู้ชนะสงครามด้วย และหลุดพ้นจากข้อผูกมัดของสนธิสัญญาต่าง ๆ กับประเทศที่แพ้สงครามโดยปริยาย ยังคงเหลือข้อผูกมัดแก่กับประเทศมหาอำนาจผู้ชนะสงครามเท่านั้น ดังนั้นไทยจึงได้พยายามเจรจาขอแก้ไขสัญญาจากประเทศต่าง ๆ แต่ไม่มีชาติใดให้ความร่วมมือกับประเทศไทยเลย นอกจากสหรัฐอเมริกาเพียงประเทศเดียวเท่านั้น จากการนำของประธานาธิบดีวูดโร วิลสัน ผู้ที่ได้แสดงท่าทีอย่างจริงใจที่สุดว่าจะช่วยประเทศไทยพ้นจากข้อผูกมัดสิทธิสภาพนอกอาณาเขตซึ่งเป็นข้อได้เปรียบของฝ่ายมหาอำนาจต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกาเป็นมหาอำนาจประเทศแรกที่ได้แสดงไมตรีจิตอันดีต่อไทย โดยช่วยให้ไทยได้เป็นอิสระในการเก็บภาษีซึ่งถูกจำกัดมาหลายสิบปี และยังให้ความมั่นใจว่าไทยจะได้อำนาจศาลกลับคืนมาโดยสมบูรณ์ตามกฎหมายกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน สัญญาใหม่นี้ได้ให้ความหวังแก่รัฐบาลไทยในการที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม

จากประเทศคู่สัญญาอื่น ๆ ในการเจรจาขอยกเลิกสัญญาไม่เสมอภาคเช่นเดียวกับที่สหรัฐอเมริกาได้ปฏิบัติต่อไทย แต่ในระยะแรกภายหลังจากที่ไทยลงนามในสัญญากังกล่าวกับสหรัฐแล้วไม่ปรากฏว่ามีชาติใดยอมเจรจาข้อแก้ไขสัญญากับไทยอีกเลย แต่เนื่องจากความรู้ความสามารถและไหวพริบทางการทูตของที่ปรึกษาราชการกระทรวงต่างประเทศชาวอเมริกัน คือ ฟรานซิส บี แชร ผู้ซึ่งได้ทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจในการเจรจาให้แก่ประเทศไทย ซึ่งต้องใช้เวลาเกือบ 2 ปี ในที่สุดประเทศต่าง ๆ ในยุโรป 9 ประเทศ คือ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ สเปน โปรตุเกส เดนมาร์ก สวีเดน อิตาลี เบลเยียม รวมทั้งประเทศญี่ปุ่น ได้ยอมลงนามในสนธิสัญญากับรัฐบาลไทยโดยมีข้อความสำคัญในสัญญาทำนองเดียวกับที่ไทยทำกับสหรัฐใน พ.ศ. 2463 นอกจากนั้นไทยยังได้อิสรภาพทางการศาลและภาษีอากรกลับคืนมาโดยสมบูรณ์เมื่อปี พ.ศ. 2483 จากความช่วยเหลือของที่ปรึกษาชาวอเมริกันอีก 2 ท่าน คือ นายสตีเวนส์ และนายคอลแบร์ ทำให้ในระยะเวลาการได้รับอิสรภาพดังกล่าวเร็วขึ้นกว่าเดิม ด้วยเหตุนี้หลังจากที่ไทยต้องสูญเสียเอกราชทางการศาลมาถึง 84 ปี ไทยก็พึงได้รับอิสรภาพอย่างสมบูรณ์ในตนเอง ซึ่งรัฐบาลไทยและคนไทยย่อมตระหนักถึงความช่วยเหลือของรัฐบาลอเมริกัน และที่ปรึกษาชาวอเมริกัน นอกจากสหรัฐอเมริกาจะมีความสัมพันธ์ทางการเมืองในการเป็นประเทศแรกที่ได้ยอมผ่อนปรนการผูกมัดของสนธิสัญญาไม่เสมอภาคจนกระทั่งไทยหลุดพ้นจากข้อผูกมัดของสนธิสัญญาดังกล่าวอย่างสิ้นเชิงแล้ว สหรัฐอเมริกาได้ทำสัญญากับไทยอีกสองฉบับ คือใน

ปีพ.ศ. 2465 ทำสัญญาเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับ
 สหรัฐฯ และในปีพ.ศ. 2468 เรื่องการยกเว้นการตรวจตราหนังสือเดินทาง
 จากสัญญาดังกล่าวยอมแสดงให้เห็นความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ใกล้ชิดและ
 จริงใจต่อกันระหว่างรัฐบาลและประชาชนของทั้งสองประเทศในขณะนั้น

สำหรับที่ปรึกษาชาวอเมริกัน นอกเหนือจากมีบทบาทในการช่วย
 ดำเนินการแก้ไขสนธิสัญญาไม่เสมอภาคให้แก่รัฐบาลและประชาชนชาวไทยแล้ว
 ยังมีบทบาทช่วยช่วยเหลือกิจการภายในของประเทศไทยด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 ในเรื่องการวางความคิดเขียนแผนองค์ประชุมของประเทศไทยในคานาต่างๆ เช่น
 ญัตติทานการ เมืองภายในประเทศ ญัตติทานการสืบสันตติวงศ์ ญัตติทานการตั้ง
 ญัตติทานการตั้งนายกรัฐมนตรี ญัตติทานอำนาจของอภิรัฐมนตรี ตลอดจนญัตติทานทาง
 ทานการเกษตร

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-สหรัฐอเมริกาได้ถูกเปลี่ยนแปลง
 ไปจากความสัมพันธ์ที่เป็นจุดแตกหักภายหลังจากที่ประเทศไทยได้ตัดสินใจลงนาม
 ตกลงกับประเทศญี่ปุ่นว่าเป็นพันธมิตรต่อกันทั้งในการรุกรานและการป้องกัน ซึ่ง
 ต่อมาได้ขยายเป็นการประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเมื่อวันที่ 11
 ธันวาคม พ.ศ. 2484 จะเห็นได้ว่านี่เป็นจุดแรกที่ไทยได้ละทิ้งนโยบายความ
 เป็นกลางที่ได้เคยยึดปฏิบัติมานานก่อนหน้าสงครามโลกครั้งที่สอง เพราะผู้นำใน
 ขณะนั้นคือจอมพล ป. พิบูลสงครามยอมรับว่านโยบายของชาติย่อมเปลี่ยนแปลง
 ไปและผลประโยชน์ของชาติเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด แต่ปรากฏว่า ไทยได้มี
 ขบวนการเสรีไทยทั้งในและนอกประเทศ ขบวนการเสรีไทยที่ในประเทศสหรัฐฯ

ผลสำเร็จในการฟื้นฟูนโยบายที่ถ่วงน้ำหนักบรรทัดนิยมของอังกฤษโดยการช่วยเหลือประเทศไทยให้เป็นเอกราชตามอุดมคติ และนโยบายทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นก้าวหนึ่งที่จะนำไปสู่ฐานะ "ผู้นำฝ่ายโลกเสรี" ในอนาคต นอกจากนั้นสหรัฐอเมริกาได้สนับสนุนโดยไม่มีเงื่อนไขการเรียกร้องใดๆทั้งสิ้นให้ไทยเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติได้สำเร็จในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2489

แต่มีสิ่งที่ทำให้สหรัฐอเมริกามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมาก นั่นคือ การขยายอำนาจทางเศรษฐกิจและทางการเมืองของค่ายคอมมิวนิสต์ เมื่อ สงครามโลกครั้งที่สอง โดยยุติลง มหาอำนาจผู้อยู่ในฐานะผู้ชนะสงครามได้แตกแยกกันออกเป็นสองค่ายคือ ค่ายเสรีประชาธิปไตย นำโดยสหรัฐอเมริกา และค่ายคอมมิวนิสต์ซึ่งมีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ ค่ายฝ่ายต่างๆก็แข่งขันการชิงอำนาจกันทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ทางวัฒนธรรม และในการแสวงหาพันธมิตรในส่วนต่างๆของโลก การแข่งขันนี้รู้จักกันในนามของ "สงครามเย็น" เนื่องจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และทางยุทธศาสตร์มาก สหรัฐฯจึงตระหนักว่าไม่อาจปล่อยให้ภูมิภาคนี้ถูกชักนำไปอยู่ในค่ายคอมมิวนิสต์ได้ เพราะอาจเสียศูนย์กลางทางการเมืองของโลกได้ ทางแก้ก็คือการให้ความช่วยเหลือแก่ไทยในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และ ทางทหารอันจะนำไปสู่การให้ไทยเป็นตัวอย่างของประเทศเอกราช และมีคตินิยมในอุดมการประชาธิปไตยแบบสหรัฐอเมริกา

ประเทศไทยในขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องเปลี่ยนนโยบายการเป็นกลางมาเป็นนโยบายฝักใฝ่ฝ่ายตนเช่นกัน เพราะไทยต้องการใช้อิทธิพล

ของสหรัฐอเมริกาเขาคำนึงให้องค์การบริหารมีบังคับประเทศไทยมากเกินควร และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติให้มากที่สุด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าไทยได้เปิดศักราชยุคใหม่แห่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่สองโดยเข้าสู่ยุคแห่งความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับโลกตะวันตกโดยเฉพาะกับสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ชนเหมือนนโยบายหลักของทั้งประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาประสานกันในเรื่องการสะกิดกันการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ ซึ่งผิดกับในอดีตที่ไทยได้ดำเนินนโยบายเป็นกลางไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด แต่ในเวลาเดียวกันนโยบายของไทยก็มีลักษณะที่ยึดหยุ่นตามสถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศและภายนอกประเทศที่ผันแปรอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะไทยตระหนักถึงขนาดที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของไทย และที่สำคัญที่สุดก็คือความอยู่รอดของประเทศไทยนั่นเอง ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ผู้วิจัยได้พยายามชี้ให้เห็นถึงปัจจัยภายนอกคือสถานะทางการเมืองระหว่างประเทศ สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ และอาณาเขตของประเทศไทยกับ ประเทศต่างๆ โดยมีผลกระทบต่อการจัดตั้งนโยบายการเมืองระหว่างประเทศของไทยด้วย ในเวลาเดียวกัน ปัจจัยทางด้านการเมืองภายในประเทศ โดยเฉพาะบทบาทของผู้นำทางการเมืองของไทยก็มีส่วนในการกำหนดนโยบายการเมืองระหว่างประเทศด้วย

ประเทศไทยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองโดยุติลง ได้มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนจากฝ่ายพันธมิตรมาเป็นพันธมิตรจากการนำของ

จอมพล ป. พิบูลสงครามผู้บัญชาการจะควบคุมอำนาจทางการเมืองทั้งหมดโดยมี
 คณะทหาร เป็นผู้สนับสนุนและเป็นฐานอำนาจทางการเมืองให้ด้วย ในด้านการเมือง
 ระหว่างประเทศนั้น จอมพล ป. พิบูลสงครามต้องการภาพพจน์ของตนเอง
 เพราะในการเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งแรกนั้น จอมพล ป. พิบูลสงครามได้นำ
 ประเทศเข้าร่วมกับญี่ปุ่นและเป็นปฏิปักษ์กับฝ่ายตะวันตก ดังนั้นจึงได้ให้ความร่วมมือ
 อย่างเต็มที่กับฝ่ายตะวันตก ในเวลาเดียวกันก็ต้องการสร้างฐานอำนาจของ
 ตนเองให้มั่นคงยิ่งขึ้นโดยได้รับความสนับสนุนจากสหรัษฎมาช่วยอีกอย่างหนึ่ง
 นอกจากนั้นจอมพล ป. พิบูลสงครามมีนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนอยู่แล้ว จึง
 นั้นจึงได้สรุปเอาแง่มุมที่เป็นคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยในขณะนั้นโดยมากจะ
 เป็นคนจีน ประกอบกับเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2492 คณะจีนคอมมิวนิสต์
 มีชัยชนะสามารถยึดครองจีนแผ่นดินใหญ่ได้ทั้งหมด และประกาศยึดมั่นในอุดมการณ์
 ของลัทธิคอมมิวนิสต์ จึงทำให้รัฐบาลไทยในขณะนั้นมีความวิตกกังวลอย่างมาก ประกณ
 กับกาที่ไทยก็มีความเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์อยู่แล้ว จากสภาวะดังกล่าวไทย
 ได้รวมตกลงในรูปของหนังสือแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับโครงการศึกษาระหว่างไทย
 กับสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2493 ตกลงว่าด้วยความ
 ช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 19
 กันยายน พ.ศ. 2493 และได้ลงนามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางทหาร
 เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2493

หลังจากที่โคลงนามตกลงกับสหรัฐอเมริกาในด้านต่างๆแล้ว ปรากฏว่า ไทยมักจะดำเนินนโยบายตามแบบฉบับของสหรัฐอเมริกามีได้เป็นตัวของตัวเองเลย สหรัฐอเมริกาได้เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองภายในประเทศไทย ในเวลาเดียวกันผู้นำของไทยเองก็ต้องการความช่วยเหลือจากสหรัฐมาช่วยสร้างฐานอำนาจทางการเมืองให้แก่ตนเอง และเพื่อผลประโยชน์ของตนเองทั้งสิ้น ความช่วยเหลือต่างๆได้เพิ่มมากขึ้นในช่วงหลังสงครามเกาหลีโดยคิดงโยเฉพาะทางทหารทั้งนี้มุ่งหมายที่จะทำให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์มีความเกรงขามไม่กล้าใช้กำลังบุกอย่างเช่นในกรณีเกาหลีเหนือ การช่วยเหลือดังกล่าวของสหรัฐอเมริกามีได้ค้ำบั้งว่าไทยจะมีการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือแบบเผด็จการ ทรราชย์โคธิรัฐบาลไทยมีนโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อคอมมิวนิสต์ แต่ขอทีนาสั่งเกตตักคอบอยครั้งที่ สหรัฐอเมริกามีได้ปฏิบัติตามหลักการที่จะไม่เข้าแทรกแซงกับกิจการภายในประเทศของประเทศใดๆ เช่นในกรณีห้องคการซี.ไอ.เอ.ได้เข้าแทรกแซงกับกิจการภายในของกรมตำรวจไทย เป็นผลทำให้พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์มีอำนาจทางการเมืองและทางการเงินอย่างมาก จากสภาวะดังกล่าวก่อให้เกิดชนวนที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ฝ่ายทหารจากการนำของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ไม่พอใจ และเกิดการแตกแยกภายในวงการบริหาร ในเวลาเดียวกันสหรัฐอเมริกาก็ได้เข้าแทรกแซงในกิจการทหารโดยการให้ความช่วยเหลือต่างๆ มีผลทำให้รัฐบาลไทยต้องทุ่มเทเงินงบประมาณสำหรับพัฒนาทางทหารให้เป็นไปตามแบบฉบับของสหรัฐฯ แทนที่จะนำไปมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ขอทีนาสั่งเกตตักคอบอยครั้งที่

ความตกลงทางทหารที่ไทยไคลงนามร่วมกับสหรัฐนั้นมีสภาพต่ำกว่าสนธิสัญญา
ดังนั้นความตกลงขออนุญาตผ่านฝ่ายไทยในเรื่องการป้องกันประเทศของไทยจึงมิได้
ผูกพันกับสหรัฐอเมริกาแต่อย่างใด ส่วนอาวุธทุกชนิดที่ไทยได้รับตามโครงการช่วยเหลือ
ไทยก็ไม่มีสิทธิโดยสมบูรณ์ กล่าวคือ อาวุธที่ทางฝ่ายไทยขอความช่วยเหลือ
เหลือไป อาจจะไม่ได้ตามที่ไทยต้องการ แต่ไทยก็ต้องยอมรับทั้งที่ไทยอาจจะ
ไม่ต้องการอาวุธดังกล่าว

ในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นนายกรัฐมนตรีในปีพ.ศ. 2501
จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์พยายามดำเนินนโยบายเป็นอิสระจากประเทศมหาอำนาจ
ต่างๆ แต่หลังจากการเดินทางไปรักษาตัวที่สหรัฐอเมริกาแล้วผลทำให้จอมพล สฤษดิ์
ธนะรัชต์มีแนวโน้มที่จะดำเนินนโยบายตามแบบของสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้อาจจะเห็น
เพราะว่าจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้สังเกตเห็นภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์จาก
ประเทศใกล้เคียงก็จึงพยายามขอรับความช่วยเหลือต่างๆจากสหรัฐฯ

เหตุการณ์ในประเทศลาวทำให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้เริ่มลังเลใจ
ว่าสหรัฐฯไม่สามารถจะแก้ไขเหตุการณ์ต่างๆให้ดีขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะจอมพล สฤษดิ์
ธนะรัชต์หวังเป็นอย่างยิ่งกว่าสหรัฐฯคงจะไขมาตรการที่เกิดขาดในวิกฤตการณ์ต่าง
การเมืองในประเทศลาว แต่ไทยก็มิได้แสดงความรู้สึกล้อตอดานพฤติกรรมของสหรัฐฯ
แต่อย่างใด เพราะไทยตระหนักดีว่าไทยยังต้องพึ่งพาสหรัฐฯในด้านต่างๆ หาก
สหรัฐฯเกิดขึ้นยังความช่วยเหลือต่างๆแก่ไทย ไทยก็อาจจะอยู่ในฐานะที่ลำบาก
พอสมควร แต่ถึงกระนั้นก็ตามไทยก็ได้พยายามทุกวิถีทางที่จะให้ประเทศมหาอำนาจ

เปลี่ยนท่าทีการสนับสนุนการเป็นกลางของดาว ในเวลาเดียวกันเพื่อแสดงว่าไทยไม่เห็นด้วยกับการประชุมตกลงที่กรุงเจนีวา ไทยจึงมีโคสงูญแทนระดับริมนตรีไปรวมประชุม

เมื่อโคที่สหรัฐอเมริกาเห็นว่าไทยเริ่มลงเลใจต่อนโยบายของสหรัฐฯ เมื่อสิ้นสหรัฐฯจะทุ่มเทความช่วยเหลือต่างๆให้แก่ประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อมิให้ไทยเปลี่ยนนโยบายที่เป็นมิตรกับสหรัฐฯ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสหรัฐฯได้สนับสนุนนโยบายการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมของไทย โดยเฉพาะโครงการพัฒนาเคลื่อนที่ไปสู่ชุมชนต่างๆของไทย ซึ่งความจริงก็เป็นมาตรการอันสำคัญอย่างหนึ่งในการสกัดกั้นภัยจากคอมมิวนิสต์ นโยบายดังกล่าวจึงสอดคล้องกับนโยบายของสหรัฐฯ ซึ่งมีผลทำให้สหรัฐฯกลับเข้ามามีบทบาททางการ เมืองในประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง และความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐฯจึงมีความใกล้ชิดกันอย่างมากอีกครั้งหนึ่ง

ความช่วยเหลือต่างๆที่สหรัฐฯได้ทุ่มเทมาให้กับประเทศไทยเป็นจำนวนมากมายังทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และทางด้านทหารและตำรวจนั้น จะเห็นได้ว่าเหตุผลสำคัญของความช่วยเหลือนั้นก็เพื่อเหตุผลทางการเมือง ทั้งนี้เพราะสหรัฐอเมริกาได้เล็งเห็นว่าประเทศไทยมีความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์ เพราะอยู่ในแนวต้านทานการรุกรานจากฝ่ายตรงข้าม ดังนั้นความช่วยเหลือที่สหรัฐฯให้แก่ประเทศไทยจึงตกอยู่ในโครงการที่มีวัตถุประสงค์ทางการเมืองเป็นส่วนใหญ่ อันถึงความขัดแย้งเกี่ยวกับอธิปไตยเศรษฐกิจและการเมืองได้ทำให้ประเทศมหาอำนาจของโลกทั้ง 2 ค่ายแข่งขันกันสร้างความเข้มแข็งและมั่นคงให้แก่ค่ายของตนโดยการ

ขยายอำนาจทั้งในด้านการทหารและการเศรษฐกิจ ในการขยายอำนาจนี้ประเทศมหาอำนาจแต่ละฝ่ายได้อาศัยความช่วยเหลือเป็นเครื่องมือในการขยายอิทธิพลเข้าสู่โรงงานทางอุตสาหกรรม การปลุกความนิยมในหมู่ประชาชนของประเทศผู้รับความช่วยเหลือซึ่งอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศผู้รับเองนั้นเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความระมัดระวังอยู่ตลอดเวลา การรับความช่วยเหลือจากประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ประเทศไทยควรจะคำนึงถึงประโยชน์โดยตรงต่อประเทศชาติเป็นประการที่สำคัญที่สุด โดยที่รัฐบาลไทยควรมีความบริสุทธิ์ใจในการนำความช่วยเหลือต่างๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อชาติ เพราะเท่าที่ผ่านมา ความช่วยเหลือต่างๆ แทนที่จำถูกนำมาช่วยพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และทางทหารตามเป้าหมายที่รัฐบาลทั้งสองได้ตกลงกันไว้ ปรากฏว่าความช่วยเหลือต่างๆ ดังกล่าวผู้นำของไทยบางท่านกลับนำมาใช้เพื่อผลประโยชน์ของคนเองและพวกพ้อง

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

1. เอกสารชั้นต้นที่ยังไม่ได้อภิปราย

1.1. แผนกเก็บ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

แผนกเก็บ, สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, แฟ้มที่ 1/6.4 เรื่องกติกาสัญญาป้องกัน

บริเวณป่าซีกและสัญญาป้องกันระหว่างไทย-อเมริกา

_____ , แฟ้มที่ 1/13.4 เรื่องเบ็ดเตล็ดราชการส่ง

ทหารไปรวมรบในเกาหลี

_____ , แฟ้มที่ 1/13.11 เรื่องผู้แทนไทยประจำ

คณะกรรมการฟื้นฟูเกาหลี

_____ , แฟ้มที่ 3/12/45 เรื่องเบ็ดเตล็ดราชการตกลงว่าด้วย

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิคระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา

_____ , แฟ้มที่ 11 ปีกที่ 24 เรื่องกบฏวังหลวง

_____ , แฟ้ม 12/12/145 เรื่องคณะที่ปรึกษาให้ความช่วย

เหลือทางทหาร (หน่วย BAAG) และเรื่องตั้ง PK (โดยนำสินค้ามาขายไม่ต้องเสีย

ภาษี) 23 กุมภาพันธ์ 2495

_____ , แฟ้ม 15/145 เรื่องการประชุมหัวหน้าคณะทุก

อเมริกาที่กรุงเทพฯ

_____ , แฟ้มที่ 148 ส.ร. 1/6.3 เรื่องขอ
 ทกตลงระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาเพื่อช่วยเหลือทางการเงินสำหรับในการแลกเปลี่ยน
 การศึกษาบางประการ

_____ , แฟ้มที่ ค.บ.8/1.2 เรื่องการจ้างชาว
 ต่างประเทศเป็นครูฝึกหัดตำรวจรวม 15 ธันวาคม พ.ศ. 2496

_____ , แฟ้มที่ ค.บ.17/6 เรื่องบันทึกการประชุม
 กรรมการกศ.ว และการกระทำร่วมกันระหว่างรัฐบาลไทยกับ ซี.ไอ.เอ.

_____ , แฟ้มที่ ตป.1/13.23 เรื่องเตรียมการ
 รักษาความสงบภายในประเทศเนื่องด้วยสงครามเกาหลีและเตรียมรับสถานการณ์
 ในเมื่อมีการสงบศึกเกาหลี

_____ , แฟ้มที่ ค.ป.17/5 เรื่องปรับปรุงโครงการ
 ช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาต่อประเทศไทย

_____ , แฟ้มที่ ค.ป.17/4 เรื่องเบิกเสิร์ฟความช่วยเหลือ
 ทางทหารและเศรษฐกิจ

_____ , แฟ้มที่ ค.ป.17/5 เรื่องการเจรจาขอ
 ความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา

_____ , แพ้บท 7/23 เรื่องการทำแผนที่จาก
รูปถ่ายทางอากาศ

_____ , แพ้ บ.ร. 6/3 เรื่องการต่อต้าน
การแทรกซึมและบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์โดยวิธีการพัฒนาท้องถิ่น

_____ , แพ้ที่ บ.ร. 8/105 เรื่องคอมมิวนิสต์

_____ , แพ้ บ.ช. 3 เรื่องหนังสือพิมพ์ทางประเทศลง
ข่าวเกี่ยวกับประเทศไทย 22 ตุลาคม พ.ศ. 2497

_____ , แพ้ที่ กอ. 1/4 เรื่องยกเว้นภาษีเกี่ยว
กับการก่อสร้างทางทหารและเกี่ยวกับเงินช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา
วันที่ 26 มีนาคม 2499

_____ , แพ้ที่ เรื่อง ส.ป.อ. เบิกโปงและต่อสู้กับ
ลัทธิคอมมิวนิสต์ (22 กรกฎาคม 2499)

_____ , รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 สิงหาคม
พ.ศ. 2498 เรื่องให้รัฐมนตรีเล็กลงหุ้นส่วนในบริษัทการค้า

_____ , รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่
10 เมษายน พ.ศ. 2505 เรื่องขอพิจารณาของฝ่ายอำนวยการในการป้องกัน
การดำเนินงานของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย

1.2 เอกสารหอจกหมายเหตุแห่งชาติ

หอจกหมายเหตุแห่งชาติ เอกสาร ร.6 ต.5 เรื่องทูตและกงสุลไทย (1-20)

_____ , เอกสาร ร.6 บ.13 หนังสือพิมพ์ 13-43 เล่ม 2

_____ , เอกสารหมวด 1 เบ็ดเตล็ด: การจ้างชาวต่างประเทศในราชการ
การฝ่ายต่างประเทศ พ.ศ. 2464-2466

แผนกบันทึกเหตุการณ์ หอจกหมายเหตุแห่งชาติ. แฟ้มที่ 167 เรื่องหน่วย

ฝั่งทะเลช่วยการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

_____ , แฟ้มที่ 2500/บ.4.1 ปีที่ 2 หน้า 15

เรื่องการรัฐประหารของคณะทหาร 16 กันยายน 2500

_____ , แฟ้มที่ บ.ท.บ.512496/4 เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย - สหรัฐอเมริกา: การแต่งตั้งเอกอัครราชทูตสหรัฐ

คนใหม่ประจำประเทศไทย นายวิลเลียม เจ. โคโนแวน เอกอัครราชทูต

สหรัฐอเมริกาประจำไทยคนใหม่ เดินทางมารับตำแหน่ง

_____ , แฟ้มที่ บ.ท.บ.2/2500 เรื่อง

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถอดการปฏิบัติอำนาจการปกครองจากจอมพล

ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2500

แผนกบันทึกเหตุการณ์ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. แฟ้มที่ บ.ห.บ.2./2501/3

เรื่องจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เดินทางไปรักษาตัวสหรัฐอเมริกาและ

วิกฤตการณ์ทางการเมืองเกี่ยวกับตำแหน่งหัวหน้าพรรคชาติสังคม 20 กุมภาพันธ์

พ.ศ. 2501

แฟ้มที่ บ.ห.ป.2/2501/4

เรื่องจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เดินทางกลับจากสหรัฐอเมริกา ความ

เคลื่อนไหวทางการเมือง และจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เดินทางไปรักษาตัวครั้งที่ 2

ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ กรกฎาคม 2501

แฟ้มที่ บ.ห.ป.3/2498/1

เรื่องประมวลเหตุการณ์สำคัญพ.ศ. 2495 -2502

แฟ้มที่ บ.ห.ป.2/2500/7

เรื่องประมวลคำวิจารณ์จากต่างประเทศ กรณีคณะทหารก่อการปฏิวัติ

ยึดอำนาจการปกครองจอมพล ป. พิบูลสงคราม

แฟ้มที่ บ.ห.ป.2/2500/8

เรื่องการจัดเลือกนายกรัฐมนตรี และความดิคเห็นของนายพจน์ สารสินเข้า

ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2500

แฟ้มที่ บ.ห.ป.2/2500/9

เรื่องรัฐบาลชุดนายพจน์สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรี 90 วัน, 21 กันยายน -26

ธันวาคม พ.ศ. 2500

1.3 เอกสารกองบรรณสาร กระทรวงการต่างประเทศ

กองสารบรรณ กระทรวงการต่างประเทศ นพพ. 7 ค. 35 หน้า 1-31 เรื่องสหรัฐอเมริกา

_____ , ตอนที่ 15/12: 1 หมวด: สนธิสัญญา

หมู่: การเจรจาเรื่องต่างๆไทยกับอเมริกา คักราช 2461-2473

_____ , หมวดเบ็ดเตล็ด 1 หมู่การจ้างชาวต่าง

ประเทศในราชการฝ่ายต่างประเทศ พ.ศ. 2466-2478

_____ , หมวดเบ็ดเตล็ด 4 หนังสือโต้ตอบตั้งนายแลเวลล์

(ชาวฝรั่งเศส) เป็นที่ปรึกษากฎหมายของกระทรวงการต่างประเทศ

_____ , หมวดเบ็ดเตล็ด 6 เรื่องการจ้างนาย

เฟลเดริก อาร์ คอดแบร์นาร์วีราชการในตำแหน่งที่ปรึกษา

_____ , เอกสารที่ 2/2: 23 หมวด: สงครามโลก

ครั้งที่ 2 ตอนที่ 23 เสรีไทย

_____ , หมวด พพ II หมู่: การเรียกวงคำเครื่องบินและ

บินกลจากอเมริกา

_____ , หมวดเศรษฐกิจ 3/11.1-1 หมู่ธนาคารอเมริกา

คักราช 2489 เรื่อง "เกรตติค 10 ล้านเหรียญ"

2. เอกสารখনทนที่ตพพทแลว

2.1 เอกสารกระทรวงกลาโหม

กองทัพบก กระทรวงกลาโหม, รายงานประจำปี พ.ศ. 2504 ของกองทัพบก

กระทรวงกลาโหม, 2504

2.2 เอกสารกองนโยบายการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจสัมพันธ์, กระทรวงพาณิชย์

กองนโยบาย, กรมเศรษฐกิจสัมพันธ์, กระทรวงพาณิชย์. รายงานภาวะเศรษฐกิจการ

ค้าของสหรัฐอเมริกาและความสัมพันธ์ทางการค้ากับไทย พระนคร: โรง

พิมพ์ชาวพาณิชย์, 2512

นโยบายของรัฐบาลตั้งแต่

คณะรัฐมนตรีวาระที่ 1 ถึงคณะที่ 38 พ.ศ. 2475 - พ.ศ. 2519 พระนคร:

โรงพิมพ์ชาวพาณิชย์ 2519

2.3 เอกสารกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเล่มที่ 1

พระนคร: โรงพิมพ์กระษัตริย์ไทย, 2500

รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเล่มที่ 2

พระนคร: โรงพิมพ์กระษัตริย์ไทย 2500

2.4 เอกสารกรมวิเทศสหการ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ

กรมวิเทศสหการ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ. ประมวลความตกลงว่าด้วย

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการพ.ศ. 2493-2504 พระนคร:

โรงพิมพ์พระจันทร์ 2504

, รายงานกิจการร่วมมือระหว่างประเทศ

ทางเศรษฐกิจและวิชาการปี 2500 พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์ 2501

, รายงานกิจการร่วมมือระหว่างประเทศ

ทางเศรษฐกิจและวิชาการปี 2504 พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์ 2505

, รายงานกิจการร่วมมือระหว่างประเทศ

ทางเศรษฐกิจและวิชาการปี 2505 พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์ 2506

3. เอกสารขันทนที่พิมพ์แล้วภาษาอังกฤษ

Information Bureau, Office of the Under Secretary of State,

Ministry of National Development, Thailand Development

Report TDR Vol.V No.5 April-June 1970

State Department Bulletin. April 17, 1961 Vol XXXIV

The New York Times. The Pentagon Papers. New York:

Bantam Books, 1971.

United States Operation Mission(USOM) A Report on Thai -
American Economic Cooperation 1950-1957, Bangkok,
1957.

Facts Related to
Programs of USOM/Thailand, Bangkok, December 1960.

Summary of U.S. Economic
Aid to Thailand and Selected Statistical Data, Bangkok
October 1969.

Royal Thai Government
Document on Communist Aggression in Thailand. Bangkok,
1967

Thai-American Economic
and Technical Cooperation, Bangkok, 1961.

United States Senate, Subcommittee on U.S. Security Agreements
Abroad of the Committee on Foreign Relations,
U.S. Security Agreements and Commitments Abroad, Kingdom
of Thailand. Ninety-first Congress, First Session
Washington D.C.: U.S. Government Printing Press, 1970.

4. ประกาศทางราชการ

"ประกาศใช้สนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นว่าด้วยการจำเวียงที่เมืองไทรบุรี

และทางเคอรวรพรวรภาพอาณาเขตร้แห่งกันและกัน" ราชกิจจานุเบกษา

เล่มที่ 57 (วันที่ 24 ธันวาคม 2483)

"รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรรัพพุทศักราช 2489" ราชกิจจานุเบกษา

เล่มที่ 63 ตอนที่ 31 (9 พฤษภาคม 2489)

"ประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 64 ตอนที่ 55

(11 พฤศจิกายน 2490)

"พระราชบัญญัติคุ้มครองความสงบสุข รัฐธรรมนูญชั่วคราว 2490" ราชกิจจานุเบกษา

เล่มที่ 64 ตอนที่ 56 (22 พฤศจิกายน 2490)

"ประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 65 ตอนที่ 20

(13 เมษายน 2491)

"ประกาศให้สภานุแทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่สอง"

ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 68 ตอนที่ 73 (6 ธันวาคม 2494)

"ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรีช่วยว่าการ" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 68 ตอนที่ 76

(18 ธันวาคม 2494)

"พระราชบัญญัติป้องกันกากรกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์พุทธศักราช 2495" (ฉบับพิเศษ)

ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 69 ตอนที่ 68 (13 พฤศจิกายน 2495)

"พระราชบัญญัติพรหมการเมืองพุทธศักราช 2498" (ฉบับพิเศษ) ราชกิจจานุเบกษา

เล่มที่ 72 ตอนที่ 77 (28 กันยายน 2498)

"คำสั่งการฉบับที่ 1" (ฉบับพิเศษ) ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 74 ตอนที่ 22

(2 มีนาคม 2500)

"ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน" (ฉบับพิเศษ) ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 74 ตอนที่

22 (2 มีนาคม 2500)

"ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี" "ประกาศห้ามชุมนุมและโฆษณา" ราชกิจจานุเบกษา

เล่มที่ 74 ตอนที่ 22 (2 มีนาคม 2500)

"ประกาศแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 74 ตอนที่ 33

(1 เมษายน 2500)

"ประกาศพระบรมราชโองการตั้งผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร" ราชกิจจานุเบกษา

(ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 74 ตอนที่ 76 (16 กันยายน 2500)

"ประกาศเรื่องการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย" ราชกิจจานุเบกษา

(ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 74 ตอนที่ 78 (18 กันยายน 2500)

"ประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี" ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 74
ตอนที่ 77 (21 กันยายน 2500)

"ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่สองและฉบับที่สี่" ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ)
เล่มที่ 75 ตอนที่ 81 (20 ตุลาคม 2521)

"ธรรมนูญการปกครองของราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 250๒" ราชกิจจานุเบกษา
(ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 76 ตอนที่ 17 (28 มกราคม 2502)

"ประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี" ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 76
ตอนที่ 22 (10 กุมภาพันธ์ 2502)

"พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรมฉบับที่ 10" ราชกิจจานุเบกษา
(ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 79 ตอนที่ 89 (30 กันยายน 2505)

4. หนังสือพิมพ์ไทย

การเมืองรายวัน (30 ตุลาคม 2500)

การเมืองรายวัน (20 กุมภาพันธ์ 2501)

ชาวไทย (12 พฤศจิกายน 2500)

สยามรัฐ (26 กุมภาพันธ์ 2500)

สยามรัฐ (15 กันยายน 2500)

สยามรัฐ (21 พฤศจิกายน 2500)

สยามรัฐ (21 ธันวาคม 2500)

สยามรัฐ (14 มกราคม 2501)

สยามรัฐ (20 ตุลาคม 2501)

สยามรัฐ (23 กันยายน 2503)

หนังสือพิมพ์ชาวพม่าอินทรี (22 พฤศจิกายน 2500)

สยามนิกร (21 สิงหาคม 2500)

5. หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ

Bangkok Post (October 14, 1955)

Bangkok Post (February 1967)

Bangkok Post (September 12, 1958)

New York Times (January 13, 1959)

6. หนังสือภาษาไทย

กัลยาณไมตรี, พระยา. เอกสารเกี่ยวกับการปรับปรุงขอนแก่นตามลัทธิอาณานิคมของ

ประเทศไทยในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,

นายสำราญ กัลยาณมิตร (แปล) พระนคร: กรมศิลปากร 2512

ชจคภัย มุขพัฒน์, การเมืองและพรรคการเมืองของไทย, พระนคร:

บางสะพานพิมพ์, 2511

เฉลิม มลิตา, "รัฐประหาร พ.ศ. 2500 ในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญา

อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518

ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมือง-การเมืองเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย พ.ศ. 2893-2475

พระนคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519 (เอกสารโรเนียว)

จรรยาบรรณของไทยกับต่างประเทศ (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพันโท พระยาวิเศษสุรการ

ณเมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม) วันที่ 30 เมษายน 2516

คณีย์ ทองใหญ่ "ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยสมัยจอมพล

สฤษดิ์ ธนะรัชต์ 2501-2506" วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518

ดิเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่สอง, พระนคร: แพรวพินทยา, 2517

ถนัด คอมันตร์, พจนานุกรมของ "พจนานุกรม" ถนัด คอมันตร์ วัฒนธรรมว่าภาวการกระทรวงการ
ต่างประเทศ, พระนคร: แพรวพินทยา, 2513

ทิพย์รัตน์ วานิชชา, "การปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดารในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์
(พ.ศ. 2501-2506)", วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชา
ประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521

ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานประจำปี 2488, กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย,
2488

พอ.เนตร เขมะโยธิน, งานไต่สวนของพันเอกโยธี, พระนคร: ธนกิจการพิมพ์, 2500

บุญชนะ อัครถาวร, บทความ พ.ศ. 2504-2505, (เอกสารโรเนียว) กรมวิเทศสหการ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. 2505

บุญชนะ อัครถาวร, "งานวิเทศสหการ" พระนคร: โรงพิมพ์บริษัทคณะช่าง, 2507

ประเสริฐ วงษ์สุวรรณ, พ.อ. คำบรรยายความร่วมมือกับต่างประเทศทางการทหาร,
เอกสารโรเนียวทางราชการ ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร,

10 ธันวาคม 2514

มนัส จารุกา, เมื่อข้าพเจ้าใจจอมพล, พระนคร: อนุเคราะห์พิมพ์, 2502

รอง ศยามานนท์, ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ, พระนคร :

โยชวิฑูรย์พานิช, 2519.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, พุทธศักราช 2494

พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย ไชยยักษ์, วิวัฒนไชย-ยานุสรณ์, ในงานพระราชทานเพลิงศพ,

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศิวนคร, 2504

น.อ. วิรุฬห์ กองจันทร์ ร.น., คำบรรยายย่อ. เรื่องการบริหารความช่วยเหลือทางทหาร,

เอกสารโรเนียวทางราชการ ของวิทยาลัยกองทัพอากาศ, 12 กุมภาพันธ์ 2512

สิริวิฑูรย์ พงษ์พานิช, "คำร่วจกับการเมืองไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต,

แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518

ประชัน รักพงษ์, "การศึกษามหาชนทางการเมืองในระบบรัฐสภาของรัฐบาลทหารและ

รัฐบาลพลเรือนในประเทศไทย, วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต

แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520

ภูวคด ทรงประเสริฐ, "นโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวจีน", วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร์

มหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519

สุพรรณิ กาญจนบุรีติ," บทบาทของมิชชันนารีในประเทศไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5
 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านศึกษาศาสตร์
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2507 (อักษรสำนวน)

สุเพ็ญ ศิริคุณ, กบฏวังหลวง (26 กุมภาพันธ์ 2492) , วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้าน
 ศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1518

อาจศึก กวงสว่าง (รวบรวม), ประวัติศาสตร์และผลงานของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์,
 พระนคร: สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2507

7. หนังสือภาษาอังกฤษ

Baldwin, David A., Foreign Aid and American Foreign Policy :
A Documentary Analysis. New York: Praeger, 1966.

Black, Eugene R. Alternatives in Southeast Asia. New York:
 Fredric A. Praeger, 1969.

Bong-youn Choy. Korea: A History. Rutlan: Charles E. Tuttle Co
 Company, 1971.

Caldwell, Alexander J., American Economic Aid to Thailand
 Lexington, MASS: D.C. Heath & Co., 1974.

- Darling, Frank C. Thailand and the United States.
Washington D.C.: Public Affairs Press, 1965.
- Farley, Miriam S. American Relations with Southeast Asia. '50-'54
New York: Institute of Pacific Relations, 1954
- Fifield, Russel H. American in Southeast Asia: The Roots of
Commitment. New York: Praeger, 1973.
- Hoopes, Townsend. The Limits of Intervention. New York:
David McKay Co. Inc., 1969.
- Huntington, Samuel, Political Order in Changing Society.
New Haven: Yale University Press, 1968.
- Ingram, James C. Economic Change in Thailand 1850-1970
Stanford: Stanford University Press, 1971.
- Jones, Marvin and Philip D. Batson. A Brief History of USOM
Support to the Thai National Police Department.
Bangkok: USOM, 1969
- Jules, David. American Aid and the World of Our Times.
New York, 1959.
- Kearny Robert N. (ed.) Politics and Modernization in South
and Southeast Asia. Cambridge Mass: Pchenkman
Publishing Co. Inc., 1975.

- Landdale Edward G. Civil Activities of the Military in Southeast Asia. Anderson Southeast Asia Subcommittee of the Draper Committee, March 1968
- Latourette, K.S. The American Record in the Far East, 1945-1951
New York: The McMillan, 1952.
- Lim Joo-Jock and Christine Tan (eds) Southeast Asian Perception of Foreign Assistance. Singapore: Stamford College Press, 1977.
- Lobe, Thomas. United States Security Policy and Aid to The Thailand Police. Monograph Series in World Affairs University of Denver, Graduate School of International Studies, Vol. 14, Book 2, 1977.
- Mahajani, Usha. Conflict and Stability in Southeast Asia. University of British Columbia/Institute of International Relations, Anchor Press, 1974.
- Marvin, Karl and Elie Abel. Roots of Involvement: The U.S. in Asia 1784-1971. New York: W.W. Norton Co., 1971.
- Na Champasak, Sisouk, Storm over Laos. New York: Frederick A. Praeger, 1961
- Naughton, Thomas E. "Some Right and Wrong Thinking about American Foreign Assistance." Address before American Association, Bangkok, Jan. 27, 1959.

Nuechterlein, Donald E. Thailand and the Struggle of Southeast Asia. New York: Cornell University Press, 1965.

Pannikar, K.M. The Future of Southeast Asia: An Indian View. New York: The McMillan Co. 1943.

Phuangkasem, Corrine. Thailand and SEATO. Bangkok: Thai Wattana Panich Co. Ltd., 1973.

Piew Phusavat, "A Note on Foreign Assistance to Thailand" in Robert Ho & E.C. Chapman (eds) Studies of Contemporary Thailand. Research School of Pacific Studies Australian National University Press, 1975.

Scalapino, Robert A. & Chong-Sik Lee, Communism in Korea; The Movement Part I. Berkeley, California: University of California Press, 1972.

Stanton, Edwin E. Brief Authority. New York: Harper & Brothers, 1956.

Riggs, Fred W. Thailand: The Modernization of Bureaucratic Polity. Honolulu: East-West Center Press, 1966

Tanham, George K. Trial in Thailand. New York: Crane & Russak Co. Inc., 1974.

Thadeus, Flood E. The United States and the Military Coup in Thailand: A Background Study. Washington D.C.: An Indochina Resource Center Publication, 1976.

Thompson, Virginia & Richard Adlogg. The Left Wing in Southeast Asia. New York: William Sloase Association, 1950.

Vander Koef, Justus. The Lives of SEATO Occasional Paper No. 45. Institute of Southeast Asian Studies, Nov. 4, 1976

Wilson, David A. The United States and the Future of Thailand New York: Praeger Publishers, 1970.

8. วารสารภาษาอังกฤษ และภาษาไทย

เกริกศักดิ์ กองศิลป์ "ประเมินผลความช่วยเหลือทางวิชาการของสหรัฐอเมริกา ต่อประเทศไทย พ.ศ. 2492-2513" สังคมศาสตร์ปริทัศน์ (ธันวาคม-กุมภาพันธ์ 2513-2514)

พินศักดิ์ วิญญรัตน์ "ปลาใหญ่กินปลาเล็ก" สังคมศาสตร์ปริทัศน์ (กุมภาพันธ์ 2517)

ประกาศ พิบูลสงคราม "ซี.ไอ.เอ. กับประเทศไทย" สราญรมย์ (2517)

ถนัด คอมันตร์ "ประเทศไทยกับกองกำลังของต่างดาว" สังคมศาสตร์ปริทัศน์ (สิงหาคม 2517)

ระคม วงษ์น้อย "อุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทย" รัฐศาสตร์นิเทศ 7 (มีนาคม-เมษายน 2516)

พินพันธ์ นาคะตะ "ความชอบธรรมในการปกครอง ปัญหาและความหวังของไทย" วารสารธรรมศาสตร์ 5 (ตุลาคม 2518-มกราคม 2519)

Darling, Frank C. "Marshal Sarit and Absolutist Rule in Thailand." Pacific Affairs. 33(December 1960.)

Dulles, John F., "Challenge and Response in United States Policy" Foreign Affairs. 36(October 1957).

_____, "Policy for Security and Peace" Foreign Affairs. 32(April 1954)

_____, "Security in the Pacific" Foreign Affairs 40(January 1952)

Ennis, Thomas. E. "Operation-Survival in Laos" Current History (March 1961).

Girling, J.L.S. "Laos: Faling Dominoe?" Pacific Affairs. XLIII No.3 (Fall, 1970)

McCarthy, James E. "National Image and Diplomacy: The Case of Thailand" Southeast Asia. Vol 4 No.4(Fall, 1972).

Martin, James V. Jr., "Thailand-American Relation in World War II" Journal of Asian Studies. 22:4 (April 1963).

Stanton Edwin F., "The Communist Threat to Thailand" Current History 38(February 1960).

_____, "Spotlight on Thailand" Foreign Affairs. 33(October, 1954).

Thompson, Virginia, "Thailand: Nationalism and Prosperity,"
Current History, 23(1952)

Yano, Toru, "Sarit and Thailand's Pro-American Policy,"
The Developing Economic 3(September 1963).

๑. สัมภาษณ์

พลโท ชาญ อังสุโรทัย อดีตเจ้าหน้าที่กรมการชาวทหารบก กระทรวงกลาโหม,
 อดีตอธิบดีกรมวิเทศสหการ, อดีตผู้อำนวยการกองบัญชาการตำรวจตระเวน
 ชายแดน. สัมภาษณ์, ๑ สิงหาคม 2521 10 กันยายน 2521

พล.ต. ประเสริฐ วงษ์สุวรรณ อดีตหัวหน้ากองยุทธบริการระหว่างประเทศ กรมส่ง
 กำลังบำรุง, กระทรวงกลาโหม 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2520

พล.ต.ท. ประวิทย์ วงศ์วิเศษ รองผู้อำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน
 สัมภาษณ์ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2520, 12 สิงหาคม 2520
 15 ธันวาคม 2520

คุณอภิลาส โอศิตานนท์ รองอธิบดีกรมวิเทศสหการ 11 พฤศจิกายน 2521

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก (บทที่ 1)

ประกาศให้ใช้หนังสือชุดสนธิสัญญาส่ง Murray's หมายเหตุระหว่างกรุงสยาม
กับสหพันธรัฐอเมริกา ลงชื่อกันที่กรุงเทพฯ วันที่ 30 ธันวาคม 2465¹

เสนาบดีว่าการต่างประเทศฝ่ายสยามกับอัครราชทูตสหพันธรัฐ
อเมริกา ลงชื่อกันไว้ที่กรุงเทพฯ วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2465
(ค.ศ. 1922) หนังสือนี้มีสัตยาบัน วันที่ 18 มกราคม 2465 ฝ่ายไทย
สหพันธรัฐอเมริกา ทำสัตยาบันวันที่ 10 มกราคม 2466 จึงเริ่มใช้วันที่
30 ธันวาคม 2465 ผู้แทนทั้ง 2 ฝ่าย คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศ
เอกอัครราชทูต อี โบรกี อัครราชทูตพิเศษสหพันธรัฐอเมริกา มี 14 ข้อ

ใจความสำคัญ วัตถุประสงค์ในการทำสนธิสัญญา - จะส่งเสริม
คติแห่งความยุติธรรม เพื่อส่งตัวผู้หลบหนีจากทางกฤษฎีกรรมข้ามแดน
ข้อ 1. ภาพบุรุษรายทางแดนแล้วให้ส่งตัวไปยังประเทศคู่สัญญา ให้ส่ง
เฉพาะแต่เมื่อมีหลักฐานพยานแสดงความคิดเห็นที่เป็นโทษอาญาตามกำหนด
กฎหมายแห่งถิ่นที่ไปพบตัวผู้หลบหนี
ข้อ 2. ระบุเกี่ยวกับการกระทำผิดได้รับโทษอาญาที่จะอยู่ในชาย
ข้อ 3. บทสัญญานี้จะไม่ก้าวล่วงไปถึงการเรียกร้องขอตัวบุรุษรายข้ามแดน
ซึ่งได้กระทำความผิดโทษอาญา ฤๅโทษละเมิดใด ๆ อันมีลักษณะเป็นโทษฐาน
การเมือง

¹กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ, หนังสือชุดสนธิ
สัญญาและความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ (เล่ม 3 พ.ศ.

2463 - 2469, หน้า 31 - 38.

ข้อ 11. บทสัญญานี้ให้ใช้ตลอดทั่วดินแดนทั้งปวง

คำขอรองให้ส่งตัวผู้ซึ่งหลบหนีจากทางการยุติธรรมนั้น ให้เจ้าพนักงาน
การทูตของประเทศทำสัญญาใหญ่นี้ แยกย้ายเป็นผู้นำไป

ข้อ 14. หนังสือขอสนธิสัญญานี้ให้ให้อยู่ชั่วระยะเวลาสิบปี ถ้า
ประเทศทำสัญญานี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้แจ้งความตั้งใจที่จะเลิกสัญญานี้ 1 ปี
ก่อนสิ้นระยะเวลานั้นแล้ว ก็ให้ใช้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นกำหนดปีหนึ่ง ตั้งแต่วัน
ทำสัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะได้แจ้งความบอกเลิกสัญญานั้น

ข้อ 2. ระบุโทษอาญา

1. โทษฆ่าคนตายโดยเจตนาร้าย โทษฆ่าบิดามารดาตาย โทษ
ลอบฆ่าคนตาย โทษวางยาพิษ ฆ่าทารกตาย

2. โทษจะพยายามฆ่าคนให้ตายโดยเจตนาร้าย

3. โทษข่มขืนกระทำชำเรา รักรูกให้แท้ง กระทำชำเราเด็ก
อายุต่ำกว่า 12 ปี

4. โทษลักพาหรือกักขังหญิง ผู้ใหญ่ หรือเด็ก เพื่อการอนาจาร

5. โทษมีภริยาพร้อมกัน 2 คน

6. โทษวางเพลิงประทุษร้าย

7. โทษฆ่าตาย หรือชักขวางทางรถไฟ โดยเป็นการจงใจทำ
และไม่ชอบด้วยกฎหมายกับเป็นภัยอันตรายแก่ชีวิตมนุษย์

8. โทษอาญาอันกระทำผิดในทะเล

(ก) โทษโจรสลัดตามที่วิเคราะห้ในกฎหมายระหว่าง
ประเทศ หรือกฎหมายบ้านเมือง

(ข) โทษละเมิดทำให้เรือจม ฆ่าตายเรือในทะเล โทษ
พยายามที่จะกระทำเช่นนั้น

(ค) โทษลูกเรือ หรือบุคคลอื่น ๆ ในเรือซึ่งเดินอยู่ในท้องทะเลเป็นจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปกำเรือขึ้น หรือคบคิดกันชักขึ้นอำนาจนายเรือหรือผู้บังคับการเรือ หรือเข้ายึดเอาเรือโดยฉฉฉฉ หรือปลการ

(ข) โทษกระทำร้ายร่างกายในเรือซึ่งเดินอยู่ในท้องทะเลโดยเจตนาจะให้เป็นอันตรายแก่ร่างกาย

9. โทษการลวงลักข่องเบา ได้แก่ การลักข่องและเข้าไปในบ้านเรือนของผู้อื่นในเวลากลางคืนโดยเจตนาจะกระทำผิดร้าย

10. โทษกระทำการลักข่องและเข้าไปในสำนักงานรัฐบาลและสำนักงานของเจ้าหน้าที่ผู้ถืออำนาจของบ้านเมือง สำนักงานบรรดาธนาคาร และการธนาคาร ธนาคารออมสิน ทรัสต์ บริษัทการประกันหรือบริษัทอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่ที่อยู่โดยเจตนาหมายกระทำผิดร้ายในที่นั้น ๆ

11. โทษโจรชิงทรัพย์โดยใช้กำลังแย่งชิงทรัพย์โดยปลการหรือทำให้ผู้นั้นกลัว

12. โทษปลอมหนังสือ หรือจำหน่ายหนังสือปลอม

13. โทษปลอมหรือแปลงเอกสารราชการของ รัฐบาลเจ้าหน้าที่ผู้ถืออำนาจของบ้านเมือง รวมทั้งศาลยุติธรรมทั้งหลาย หรือจำหน่ายหรือฉฉฉเอกสารใด ๆ

14. โทษทำเงินปลอม โทษทำปลอมใบสำคัญคนเงิน หรือคอกเบี้ยเงินกู้ของฝ่ายรัฐบาล (ระดับต่าง ๆ) เช่น ประเทศ ณฑล คินแดน ท้องที่ นครบาล) โทษทำปลอมธนบัตรของธนาคาร หนังสืออุปกรณต่าง ๆ ซึ่งมหาชนเชื่อถือใช้ทางการเงิน โทษทำปลอมตราประทับ ตราตีตราพิมพ์ เครื่องหมายของ รัฐบาล

15. โทษเจ้าพนักงาน หรือผู้รับมอบหมายฝ่ายบ้านเมืองยักยกทรัพย์ หรือประพฤติกุจริตต้องอาญาควยทรัพย์นั้น ถ้าจำนวนเงินเกินกว่า 200,000 เหรียญ หรือเกินกว่าเงินสยามราคาเท่ากันนั้นขึ้นไป

16. โทษผู้รับจ้างหรือรับเงินเดือน รับผิดชอบต่อการทำงานที่ยกออกทรัพย์สินเป็นการเสียหายแก่ผู้ใช้ทำงาน เงินที่ยกออกเกินกว่า 200 เหรียญ
17. โทษผู้ยืมเงินหรือผู้เช่าเพื่อเรียกเอาเงินจากผู้นั้น หรือครอบครัวของผู้นั้น
18. โทษผู้ลักทรัพย์สิ่งของหรือสิ่งหาวิมทรัพย์สินเป็นเงินราคา 25 เหรียญขึ้นไป
19. โทษที่ลอบลักเอาเงินหรือเอาหนังสือสัญญาอันมีค่า หรือเอาทรัพย์สินอื่น ๆ โทษรับเงินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเกินกว่า 200 เหรียญ
20. โทษทวนสาบาน
21. โทษฉ้อโกงหรือกระทำความผิดต่อความไว้วางใจซึ่งผู้รับฝากทรัพย์สิน ผู้ประกอบการธนาคาร ผู้เป็นตัวแทน ผู้ซื้อขายแทน ผู้รับมอบหมายไว้วางใจ ผู้จัดการมรดก ในจำนวนเงินเกินกว่า 200 เหรียญ
22. โทษอาญา โทษละเมิดซึ่งกระทำความผิดกำหนดกฎหมายทั้ง 2 ประเทศ เนื่องด้วยการปราบปรามการเป็นทาสและการค้าทาส
23. โทษจงใจละทิ้ง ไม่อุปถัมภ์บำรุงเด็กผู้เยาว์หรือผู้พึ่งพาอาศัย
24. การส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนนั้นจะต้องส่งตัวผู้ที่เขามีส่วนในการกระทำความผิดอาญาใด ๆ ดังกล่าวไว้ข้างต้น ฐานะเป็นลูกมือผู้ช่วยแก่ก่อนหรือภายหลัง ซึ่งได้กระทำความผิดนั้น ถ้าหากตามกฎหมายของประเทศทั้งสองนี้ การที่มีส่วนเช่นว่านี้ จะต้องระวางโทษจำคุกด้วย

หนังสือแลกเปลี่ยนระหว่างรัฐบาลสหรัฐอเมริกากับรัฐบาลไทย
ว่าด้วยการยกเลิกการตรวจตราหนังสือเดินทาง¹

แฮมวูด เอส ดิกสัน อุปทูตสหรัฐอเมริกา
 พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์ เสนาบดีกระทรวงการ-
 ท่างประเทศ

ลงวันที่ 19 กันยายน ค.ศ. 1925 หนังสือที่ 811

ใจความ ตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน 1925 เป็นต้นไป รัฐบาลแห่ง
 สหรัฐอเมริกาจะไม่เก็บค่าธรรมเนียมสำหรับการตรวจตราหนังสือเดินทาง หรือ
 สำหรับการปฏิบัติตามคำขอตรวจตราหนังสือเดินทางนั้น ในกรณีที่พลเมืองหรือคน
 ในบังคับแห่งกรุงสยามปรารถนาจะไปเยือนสหรัฐอเมริกา (รวมทั้งเกาะแก่งใน
 ครอบครัวยุข) ผู้ซึ่งไม่ได้เป็น "คนเข้าเมือง" ดังนิยามไว้ในรัฐบัญญัติเข้าเมือง
 แห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1929 คือ

- 1) เจ้าพนักงานของรัฐบัญญัติครอบครัว ผู้ติดตาม ผู้รับใช้ และลูกจ้าง
- 2) คนต่างคามผู้ไปเยือนสหรัฐอเมริกาเป็นการชั่วคราวในฐานะนัก
 ท่องเที่ยว หรือเพื่อกิจธุระ พักผ่อนหย่อนใจ
- 3) คนต่างคามซึ่งเดินทางผ่านสหรัฐอเมริกาโดยไม่หยุดแวะ
- 4) คนต่างคามที่ได้รับการยอมรับให้เข้าไปในสหรัฐอเมริกาตามกฎหมาย
 แล้ว และภายหลังได้เดินทางผ่านแดนจากภาคหนึ่งของสหรัฐอเมริกาไปยังอีกภาคหนึ่ง
 โดยผ่านอาณาเขตของต่างประเทศที่อยู่ติดกัน
- 5) คนเรือต่างคามที่แท้จริงที่ทำงานเป็นคนเรือในเรือซึ่งมาถึงเมืองท่า
 ของสหรัฐอเมริกา และประสงค์จะเข้าไปในสหรัฐอเมริกาเป็นการชั่วคราวเฉพาะ
 ในการปฏิบัติอาชีพของเขาในฐานะคนเรือ

¹ ต่ำแปลโดยกองแปล กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย แปลขึ้นเมื่อ 2513.

6) คนต่างด้าวซึ่งมีสิทธิที่จะเข้าไปในสหรัฐอเมริกาเฉพาะที่จะประกอบ การค้าขายรายได้อัน และโดยอนุวัติตามบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญาทางพาณิชย์ และการ เकिनเรือที่มีอยู่แล้วนี้

และนับแต่วันเดียวกันนั้น รัฐบาลแห่งกรุงสยามจะไม่กำหนดให้ ของสหรัฐอเมริกาที่ไม่ใช่คนเข้าเมืองในชั้นเดียวกันนั้น ซึ่งปรารถนามาเยือนกรุง สยามหรืออินแดนในครอบครองของกรุงสยามต้องแสดงหนังสือเดินทางซึ่งได้รับการ ตรวจลงตราแล้ว

หากมีพฤติการณ์เกิดขึ้นอันทำให้เป็นที่พึงปรารถนาสำหรับรัฐบาลสยามที่จะ กำหนดให้หนังสือเดินทางซึ่งได้รับการตรวจลงตราแล้ว ก็อาจบังคับให้เป็นไปตาม ที่ต้องการนั้นได้ เมื่อครบกำหนด 2 สัปดาห์ภายหลังที่ได้แจ้งเจตนาของคนที่ จะ คำเนิมนการ ดังนั้น ใหญ่แทนทางการทูตสหรัฐอเมริกาในกรุงเทพฯทราบแล้ว และ ความตกลงอันเป็นผลจากการแลกเปลี่ยนหนังสือกันนี้ก็จะเป็นอันสิ้นสุดลง

และหนังสือตอบรับของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไกรทศประพันธ์ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ลงวันที่ 19 กันยายน 1925 ถึง อุปทูตสหรัฐอเมริกา

สภามหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก (บทที่ 2)

ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา¹

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร)

ลงวันที่ 4 สิงหาคม พุทธศักราช 2480

และวันที่ 16 ธันวาคม พุทธศักราช 2484

พล.ท. อาทิตยทีพอากาศ

พล.อ. พิษเยนทรโยธิน

ปรีดี พนมยงค์

โดยที่ฝ่ายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้กระทำการรุกรานประเทศไทยมาเป็นลำดับ โดยส่งทหารรุกรานเข้าเขตแดนเข้ามาถึง และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้ส่งเครื่องบินลอบเข้ามาทิ้งระเบิดบนเรือของราษฎรผู้ประกอบการหาเลี้ยงชีพอย่างปกติ ทั้งระดมยิงราษฎรสามัญผู้ไร้อาวุธอย่างทารุณมิควีสัยของอารยชน ไม่กระทำการอย่างเปิดเผยตามประเพณีนิยมระหว่างชาติ นับได้ว่าเป็นการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศและมนุษยธรรม ประเทศไทยจึงไม่สามารถที่จะทนทนต่อไปอีกได้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ได้มีสถานะสงครามระหว่าง

¹ กองบรรณสาร, กระทรวงการต่างประเทศ, แผ่นสงครามโลกครั้งที่ 2/2 : 16
 หมวด : สงครามโลกครั้งที่ 2 สงครามมหาเอเชียบูรพา หมายเหตุ : การประกาศสงคราม
 กับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาและการประกาศสงครามต่อประเทศไทย. ส่วนหน้าเรื่องที่ 2

ประเทศไทยฝ่ายหนึ่งกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาอีกฝ่ายหนึ่ง ตั้งแต่เที่ยงวันวันที่ 25 มกราคม 2485 เป็นต้นไป

ฉะนั้น จึงให้ประชาชนชาวไทยทุกเพศ ทุกวัย ร่วมมือร่วมใจกับรัฐบาลปฏิบัติกิจการเพื่อให้ประเทศไทยประสบชัยชนะถึงที่สุด และพ้นจากการรุกรานอันไม่เป็นธรรมของฝ่ายอังกฤษและสหรัฐอเมริกา โดยกระทำการสนับสนุนกิจการของรัฐบาลอย่างพร้อมเพรียง และปฏิบัติตามคำสั่งของราชการอย่างเคร่งครัด ทั้งให้ประกอบอาชีพตามปกติของตนอย่างเต็มที่ให้ไกลลเพื่อนำมาช่วยเหลือ และเกื้อกูลเพื่อนร่วมชาติและพันธมิตรของชาติอย่างมากที่สุด

ส่วนผู้อาศัยอยู่ในประเทศที่มิได้เป็นคนไทยและมีได้เป็นชนชาติศัตรูนั้นให้ตั้งอยู่ในความสงบและดำเนินอาชีพอย่างปกติ และให้กระทำกิจการให้สมกับที่ตนได้รับยกย่องว่าเป็นมิตรของประเทศไทย

ประกาศมา ณ วันที่ 25 มกราคม พุทธศักราช 2485 เป็นปีที่ 9 ในรัชกาลปัจจุบัน ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป.พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Translation

Declaration of War on Great Britain and the United States
of America.

In the name of His Majesty King Ananda Mahidol.

The Council of Regency

(Notifications of the President of the Assembly of the
People's Representatives dated 4th August B.E. 2480 and
6th December B.E. 2484).

Major - General Aditya Dibatha

General Bijayendra Yodhin

Fridi Banamyong.

Where as Great Britain and the United States of America
have committed successive acts of aggression against Thailand, in
certain cases by sending troops to invade Thai territory and,
inparticular, by sending aeroplanes clandestinely to bomb the
homes of the people who carry on their normal livelihood and cruelly
to machine-gun unarmed civilian population contrary to civilised
practice, without acting openly in accordance with international
usage, which may be deemed to be in violation of international law
and humanity, so that Thailand can no longer look on with forbearance.

Now therefore, by virtue of the provisious or section 54
of the constitution of the Kingdom of Thailand, it is hereby declared

by Royal Command that a state of War exists between Thailand, on the one hand, and Great Britain and the United States of America, on the other hand, as from noon of the 25th of January B.E. 2485.

The Thai people irrespective of sex or age are enjoined to collaborate with the Government to the end that Thailand may attain final victory and be free from unjust aggression on the part of Great Britain and the United States of America, by supporting the Government in every activity with a single-minded purpose and by strictly carrying out official instructions as well as fully carrying on their normal occupations so as to furnish the utmost aid and assistance to their fellow-countrymen and to their national ally.

Residents of this country who are neither Thais nor enemy subjects are to keep the peace and carry on their normal occupations and generally to act in a manner deserving of the consideration accorded to them as friends of Thailand.

Given on the 25th of January B.E. 2485, being the 9th year of the present Reign.

Counter - Signature

Field - Marshal P. Pibulasonggram

President of the Council of Ministers.

ภาคผนวก (บทที่ 3 และบทที่ 4)

ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค
ระหว่าง

รัฐบาลแห่งประเทศไทย กับ รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา

รัฐบาลแห่งประเทศไทยและรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา

ยอมรับนับถือว่า เสรีภาพของเอกชน สถาบันอันเสรี และความเป็นเอกราช ขึ้น
อยู่เป็นส่วนใหญ่กับสภาพการณ์เศรษฐกิจอันมั่นคงและเสถียรภาพแห่งสัมพันธภาพทางเศรษฐกิจ
ระหว่างประเทศ

พิจารณาวารัฐสภาแห่งสหรัฐอเมริกาได้ทราบพันธูญต่อมติให้สหรัฐอเมริกาอำนวยความสะดวก
ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลแห่งประเทศไทยเพื่อให้รัฐบาลแห่งประเทศไทย ได้สัมฤทธิ์วัตถุประสงค์
ที่กล่าวมานี้โดยอาศัยความพยายามของตนเอง และความพยายามร่วมกับประเทศอื่น ๆ หรือ
กับสหประชาชาติ

ปรารถนาที่จะแสดงซึ่งความเข้าใจอันว่าด้วยการอำนวยความสะดวกของรัฐบาล
แห่งสหรัฐอเมริกา การรับความช่วยเหลือเช่นว่านี้โดยรัฐบาลแห่งประเทศไทย และกระบวนการ
การซึ่งรัฐบาลทั้งสองจะได้นำเนินแต่ละฝ่ายและรวมกันเพื่อส่งเสริมวัตถุประสงค์ข้างบนนี้
ได้ตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ ๑

รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ภายใต้บังคับแห่งข้อกำหนดและเงื่อนไขซึ่งระบุไว้
ในกฎหมายและ ภายใต้บังคับแห่งบรรดาข้อตกลงซึ่งกำหนดไว้ในความตกลงนี้ จะได้อำนวย
ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิคแก่รัฐบาลแห่งประเทศไทย ตามแต่รัฐบาล
แห่งประเทศไทยจะขอรอง และรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจะตกลงยินยอม รัฐบาลแห่ง

ประเทศไทยและรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจะไ้ร่วมมือกันอีกที่จะให้การจัดหาภายใต้กำหนดการองค์การบริหารการร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Economic Co-operation Administration Program) ได้เป็นไปในราคาอันเหมาะสม และขอกำหนดอันเหมาะสม โภคภัณฑ์และบริการที่จะอำนวยให้ตามนี้ จะได้แจกจ่ายภายในประเทศไทย ภายในข้อกำหนดและเงื่อนไข ซึ่งจะได้ตกลงกันระหว่างรัฐบาลทั้งสอง

ข้อ ๒

เพื่อที่จะให้เกิดผลประโยชน์อย่างมากที่สุดแก่ประชาชนของประเทศไทย จากความช่วยเหลือซึ่งรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจะได้อำนวยให้ตามนี้ รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้อาศัยความพยายามของตนอย่างดีที่สุดที่จะ

ก. ให้มีการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกวิธีปฏิบัติซึ่งบรรดาทรัพยากรที่มีอยู่ และให้โภชนภัณฑ์และบริการซึ่งจะได้มาตามความตกลงนี้โดยถูกใช้ประโยชน์เฉพาะตามความมุ่งหมายที่ถูกต้อง

ข. ส่งเสริมวิวัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศไทยบนพื้นฐานอันมั่นคง และสัมฤทธิ์วัตถุประสงค์อันจะได้ตกลงกันระหว่างรัฐบาลทั้งสอง

ค. ให้มีเสถียรภาพแห่งเงินตราของตน และอัตราแลกเปลี่ยนอันสมค่า และโดยทั่วไปส่งเสริมให้มีความเชื่อมั่นในเสถียรภาพแห่งการคลังภายในของตน

ง. จัดกระบวนการซึ่งตนเห็นว่าเหมาะสม และร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ในอันที่จะลดสิ่งกีดขวางต่อการค้าระหว่างประเทศและป้องกันมิให้ธุรกิจเอกชนหรือสาธารณะ ใช้วิธีปฏิบัติทางการค้าหรือการจัดการทางการค้าซึ่งจำกัดการแข่งขันหรือจำกัดการเข้าสูตลาดในเมื่อวิธีปฏิบัติหรือการจัดการ เช่น ความขัดขวางต่อการค้าภายในหรือระหว่างประเทศ

ข้อ ๓

เมื่อได้รับคำขอจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง รัฐบาลทั้งสองจะปรึกษากันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เกี่ยวกับการไต่ถามถึงความตกลง หรือการปฏิบัติตามความตกลงนี้ รัฐบาลแห่งประเทศไทย จะจัดหาขอความละเอียดอันจำเป็น เพื่อการปฏิบัติตามบทแห่งความตกลงนี้รวมทั้งค่าแถลงราย สวมเดือนเกี่ยวกับการไต่ถามจากโลกทัศน์และบริการซึ่งได้รับมาตามนี้ และข้อความ อื่น ๆ อันเกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาอาจจะต้องการ เพื่อกำหนดสภาพและ ขอบเขตแห่งการปฏิบัติตามความตกลงนี้ และเพื่อประมาณประสิทธิภาพแห่งความช่วยเหลือ ที่ได้อำนวยหรือคำริจะอำนวยให้

ข้อ ๔

รัฐบาลแห่งประเทศไทยตกลงยอมรับคณะเจ้าหน้าที่พิเศษทางเทคนิคและ เศรษฐกิจ ซึ่งจะได้ปฏิบัติภารกิจรับนิคมชอบของรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาตามความตกลงนี้ และเมื่อใดมีการแจ้งที่ถูกตองจากรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา จะถือว่าคณะเจ้าหน้าที่พิเศษ นี้และบุคคลของคณะ เป็นส่วนหนึ่งของคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายการทูตของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย เพื่อให้ได้อุปโภค เอกสิทธิ์และความคุ้มกันที่ได้อันแก่คณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายการทูตและบุคคล ของคณะซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่ากัน นอกจากนี้ รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้อำนวยความร่วมมือ อย่างเต็มที่แก่คณะเจ้าหน้าที่พิเศษ รวมทั้งให้ความสะดวกที่จำเป็น เพื่อสังเกตและตรวจ คุ ซึ่งการปฏิบัติตามความตกลงตลอดจนการไต่ถามความช่วยเหลือที่ได้ให้ภายใต้ความ ตกลงนี้

ข้อ ๕

๑) ความตกลงนี้จะมีผลบังคับใช้เมื่อรัฐบาลแห่งประเทศไทยแจ้งให้รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาทราบวาระการต่าง ๆ อันจำเป็นทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการทำความตกลงนี้ รัฐบาลแห่งประเทศไทยได้ปฏิบัติครบถ้วนแล้ว ความตกลงนี้จะใช้บังคับต่อไปจนถึงกำหนดวันที่ตกลงกันระหว่างรัฐบาลทั้งสองหรืออาจสิ้นสุดลงสามเดือนภายหลังจากการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรจากรัฐบาลฝ่ายหนึ่งถึงรัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่ง

๒) ความตกลงนี้จะแก้ไขในเวลาหนึ่งเวลาใดก็ได้ โดยความตกลงกันระหว่างรัฐบาลทั้งสอง

๓) ภาคผนวกแห่งความตกลงนี้ประกอบเป็นส่วนรวมของความตกลงนี้

๔) ความตกลงนี้จะได้จดทะเบียนไว้กับเลขาธิการแห่งสหประชาชาติ เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้ลงนามข้างท้ายซึ่งได้รับมอบหมายโดยถูกต้องเพื่อการนี้ ได้ลงนามของตนแต่ละฝ่ายไว้เป็นสำคัญ

ทำที่กรุงเทพฯ คู่กันเป็นสองฉบับ เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำว่าทั้งสองใช้เป็นต้นฉบับได้เท่ากัน ณ วันที่สิบเก้า กันยายน พุทธศักราช สองพันสี่ร้อยเก้าสิบสาม ตรงกับคริสต์ศักราช พันเก้าร้อยห้าสิบ

ฝ่ายรัฐบาลแห่งประเทศไทย

(ลงนาม) ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

รักษาการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ฝ่ายรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา

(ลงนาม) Edwin F. Stanton

เอกอัครราชทูตอเมริกัน

ภาคผนวก

ข้อ ๑

๑. บรรดาบทแห่งข้อนี้ ให้ใช้บังคับแต่เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความช่วยเหลือที่ได้อำนวยความสะดวกเป็นการให้
๒. โดยที่ยอมรับว่าความสำเร็จของโครงการช่วยเหลือขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินตราทองที่นอกเหนือไปจากความช่วยเหลือซึ่งรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจะได้ให้ รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้เปิดบัญชีพิเศษ ณ ธนาคารแห่งประเทศไทยในนามของรัฐบาลแห่งประเทศไทย (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่าบัญชีพิเศษ) และจะได้นำเงินตราทองที่เข้าบัญชีนี้ ดังต่อไปนี้
- ก.ให้นำเงินตราทองที่รัฐบาลแห่งประเทศไทยรับจากการขาย โภภะภัณฑ์หรือบริการที่ได้ให้ตามความตกลงนี้ หรือเงินตราทองที่รัฐบาลแห่งประเทศไทยได้รับโดยประการอื่น อันเป็นผลเนื่องมาจากการนำโภภะภัณฑ์หรือบริการ เช่นว่านี้เข้ามาภายในประเทศเข้าบัญชีภายหลังที่ได้รับเงินตราทองที่เช่นว่านี้
- ข. ถ้าจำนวนเงินที่ได้นำเข้าบัญชีตามวรรค ก. ไม่เท่าเทียมกับจำนวนเงินตราทองที่เหมาะสมสำหรับค่าเงินดอลลาร์ตามที่ไคร้ระบุไว้ในคำแจ้งการให้โภภะภัณฑ์และบริการตามความตกลงนี้ และปรากฏว่าไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายเป็นเงินตราทองที่อื่นเกี่ยวเนื่องกับโครงการช่วยเหลือตามที่ระบุไว้ในข้อ ๒ แห่งข้อตกลง เมื่อได้รับคำขอร้องจากรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้นำจำนวนเงินตราทองที่เพิ่มเติมเข้าบัญชีโดยมีเงื่อนไขว่า จำนวนเงินที่นำเข้า

บัญชีทั้งหมดจะไม่เกินกว่าค่าอันเหมาะสมที่กล่าวแล้ว ไม่ว่าในขณะที่
รัฐบาลแห่งประเทศไทยอาจจะนำเงินเข้าบัญชีพิเศษล่วงหน้าซึ่งจะติด
กับคำขอร้องให้นำเงินเข้าบัญชี ซึ่งจะมีมาภายหลังตามวรรคนี้

๓. รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจะได้อำนาจให้รัฐบาลแห่งประเทศไทยเป็น
ครั้งคราว ถึงความต้องการเงินตราทองที่เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเกี่ยวกับการ
ให้ความช่วยเหลือตามความตกลงนี้และเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายอันเกี่ยวเนื่องกับการให้ความ
ช่วยเหลือทางเทคนิค และรัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้อำนาจที่จะจ่ายเงินที่มียกเว้นเหลืออยู่ในบัญชีพิเศษ
ตามที่รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจะได้อำนาจขอร้องมาในคำแจ้ง

๔. รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้อำนาจจำนวนเงินบาทที่มียกเว้นเหลืออยู่ในบัญชีพิเศษ
เท่าที่จำเป็นสำหรับค่าใช้จ่าย (รวมทั้งค่าธรรมเนียมท่าเรือ ค่าเก็บสิ่งของในคลังสินค้า
ค่าจัดขนและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน) ในการขนส่งจากจุดที่เข้าประเทศไทย
จนถึงจุดที่ส่งมอบให้แก่ผู้รับในประเทศไทย ซึ่งบรรดาข้อกำหนดที่จะกล่าวถึงในข้อ ๔ แห่ง
ภาคผนวกนี้

๕. รัฐบาลแห่งประเทศไทยอาจจะถอนเงินที่มียกเว้นเหลืออยู่ในบัญชีพิเศษเพื่อวัตถุประสงค์
ประสงค์เป็นผลดีแก่ประเทศไทย และที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของความตกลงนี้ ตาม
แต่รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้ตกลงเป็นครั้งคราว โดยปรึกษารัฐบาลแห่ง
สหรัฐอเมริกา

ข้อ ๒

รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้อำนาจให้ความสะดวกในการโอนให้สหรัฐอเมริกา
ตามข้อกำหนดที่เหมาะสม และที่ไม่ค่อยไปกว่าข้อกำหนดที่ได้ให้แก่คนชาติประเทศอื่น ๆ
ซึ่งวิสัยทัศน์สหรัฐอเมริกาอ้างว่าขาดแคลนหรืออาจจะขาดแคลนในภายหลัง โดยคำนึงถึง

ความต้องการอันเหมาะสมของประเทศไทย สำหรับการใช้ภายในประเทศและการส่ง
วัสดุเหล่านี้ออกนอกประเทศตามวิถืทางการค้า

ข้อ ๓

รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้อนุญาตและจัดให้มีการโฆษณาอย่างเต็มที่ ทั้ง
บรรดาวัตถุประสงค์ และความคืบหน้าของกำหนดการภายใต้ความตกลงนี้ และจะได้ออก
โฆษณาอย่างครบถ้วนในประชาชนทราบทุก ๆ สามเดือนถึงบรรดาการปฏิบัติดังกล่าว
รวมทั้งขอความเกี่ยวกับการใช้เงินทุน โภคภัณฑ์ และบริการที่ได้รับมา

ข้อ ๔

ในเมื่อได้รับคำขอร้องจากรัฐบาลฝ่ายหนึ่ง รัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่งจะได้เจรจาทำ
ความตกลง (รวมทั้งกำหนดการปฏิบัติยกเว้นภายใต้ประกันที่เหมาะสม) เพื่ออำนวยความสะดวก
ความสะดวกในการนำเข้า การแจกจ่ายในประเทศไทย ซึ่งบรรดาโภคภัณฑ์ เพื่อส่งเสริม
โครงการสงเคราะห์พื้นที่และบูรณะในประเทศไทย ซึ่งสำนักงานอาสาและไม่แสวงหา
กำไรในสหรัฐอเมริกาอันรัฐบาลทั้งสองจะได้ให้ความเห็นชอบเป็นผู้ออกเงินค่าใช้จ่าย

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำเนา

ประกาศ

ใช้ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหาร

ระหว่าง

รัฐบาลแห่งประเทศไทย กับ รัฐบาลสหรัฐอเมริกา

มีพระบรมราชโองการให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

โดยที่ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหาร ระหว่างรัฐบาลแห่งประเทศไทย กับ รัฐบาลสหรัฐอเมริกา ซึ่งโคลงนามกัน ณ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๕๓ มีบทในข้อ ๕ ว่า จะได้ใช้บังคับตั้งแต่การลงนาม

ณนั้น ความตกลงนี้จึงเป็นอันใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๕๓ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๕๓ เป็นปีที่ ๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหาร

ระหว่าง

รัฐบาลแห่งประเทศไทย กับ รัฐบาลสหรัฐอเมริกา

อารัมภบท

รัฐบาลแห่งประเทศไทยและรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

ปรารถนาที่จะบำรุงส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ภายในกรอบแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ โดยวิธีการซึ่งจะชวชนานาชาติที่อุทิศตนเพื่อความมุ่งประสงค์และหลักการแห่งกฎบัตรนั้น ให้พัฒนาวิธีการต่าง ๆ ที่ประสิทธิภาพแก่การป้องกันตนเอง อันเป็นการสนับสนุนความมุ่งประสงค์และหลักการดังกล่าวเหล่านี้

พิจารณาเห็นว่า ในการช่วยส่งเสริมหลักการเหล่านี้ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ตรากฎหมายมหาชนฉบับ ๗๖๕ แห่งรัฐสภาชุดที่ ๘๖ ซึ่งอนุญาตให้สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือได้

พิจารณาเห็นว่า รัฐบาลแห่งประเทศไทยได้ขอรัฐบาลสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือและความช่วยเหลือเชนวนานจะทำให้ประเทศไทยมีกำลังความมั่นคงชนตามที่ต้องการ เพื่อคุ้มครองอิสระเสรีและเอกราชของตน และ

ปรารถนาที่จะแสดงความเข้าใจซึ่งกำหนดการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาตามกฎหมายมหาชนฉบับที่ ๗๖๕ แห่งรัฐสภาชุดที่ ๘๖ และการที่ประเทศไทยรับความช่วยเหลือเชนวนานไว้

จึงให้ความตกลงกันดังต่อไปนี้ :-

ข้อ ๑

๑. เพื่อเป็นการสอดคล้องกับหลักว่าเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเป็นส่วสำคัญ แก่สันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ รัฐบาลแต่ละฝ่ายจะได้อัดใจให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งบริษัท วัสดุ บริการต่าง ๆ หรือความช่วยเหลือทางการทหารอย่างอื่น ตามที่รัฐบาลผู้ให้ความช่วยเหลือเชนวนานจะอนุมัติ และเป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขที่รัฐบาลนั้น

จะตกลงกันได้ การให้ความช่วยเหลือใด ๆ ตามที่ภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะอนุมัติ เช่นว่า จะต้องเป็นการสอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติด้วย ความช่วยเหลือที่สหรัฐอเมริกาจะได้จัดไว้ให้ตามความตกลงนั้น จะได้จัดให้ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติของกฎหมายมหาชนฉบับ ๓๒๘ แห่งรัฐสภาชุดที่ ๘๖ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือ เช่นว่า และภายใต้บังคับแห่งกฎหมายสหรัฐฉบับอื่น ๆ ที่ใช้แก่กรณี ซึ่งจะมีผลใช้บังคับในกาลต่อไปนั้นด้วย รัฐบาลทั้งสองฝ่ายจะได้เจรจาขอตกลงรายละเอียดอันจำเป็นเพื่อปฏิบัติการตามบทบัญญัติในวรรคนี้เป็นครั้งคราว

๒. รัฐบาลแห่งประเทศไทยรับว่าจะใช้ความช่วยเหลือที่ได้รับตามความในวรรค ๑ ของข้อนี้อย่างประสิทธิภาพ เพื่อความมุ่งประสงค์ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ เช่นว่า มา และหากไม่ได้รับความยินยอมล่วงหน้าจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา จะไม่ใช้ความช่วยเหลือที่ได้นั้น เพื่อความมุ่งประสงค์อื่นนอกจากบรรดาความมุ่งประสงค์ที่ได้ให้ความช่วยเหลือนั้น

๓. รัฐบาลแห่งประเทศไทยรับว่าจะคงไว้ซึ่งกรรมสิทธิ์ การครอบครอง และการควบคุม บริภัณฑ์ และวัสดุใด ๆ หรือบริการทั้งปวงที่ได้รับตามความในวรรค ๑ นั้น นอกจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาจะได้ให้ความยินยอมเป็นอย่างอื่น

๔. รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้จัดวิธีการอันเหมาะสมในอันจะป้องกันการขนส่งออกนอกประเทศไทย รวมทั้งทางน่านน้ำอาณาเขตของประเทศใด ยंत्रบริภัณฑ์ หรือวัสดุใด ๆ ที่อาจใช้แทนกันได้ หรือที่มีประเภทคล้ายคลึงกันกับบรรดาบริภัณฑ์หรือวัสดุที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ส่งให้ตามความตกลงนี้

ข้อ ๒

๑. รัฐบาลแต่ละฝ่ายจะได้จัดวิธีการอันเหมาะสมให้สอดคล้องกับความมั่นคง เพื่อให้สาธารณชนได้ทราบถึงการดำเนินงานตามความตกลงนี้ และในระยะเวลาอันสมควร

จะไต่หาหรือกับอีกฝ่ายหนึ่งเกี่ยวกับวิธีการที่จะพึงใช้เพื่อการนี้ด้วย

๒. รัฐบาลแต่ละฝ่ายจะไต่หาวิธีการเกี่ยวกับความมั่นคงตามที่อีกฝ่ายหนึ่งจะร้องขอ เพื่อป้องกันการเปิดเผย หรือการปล่อยให้เผยแพร่ของสิ่งของที่อยู่ในจำพวกอันไม่พึงเปิดเผย ตลอดจนทั้งบริการต่าง ๆ หรือขอความใด ๆ ซึ่งรัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่งได้ส่งให้ตามความตกลงนี้ และเพื่อการนี้ จะไต่หาหรือกับอีกฝ่ายหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการอันจะพึงจัดทำด้วย

ข้อ ๓

เมื่อมีการร้องขอจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด รัฐบาลทั้งสองฝ่ายจะไต่เจรจาทำข้อตกลงอันเหมาะสมระหว่างกันขึ้นไว้ในเรื่องความรับผิดชอบเกี่ยวกับสิทธิบัตรหรือبراءาคำเรียก ร้องทำนองเดียวกัน ซึ่งอาศัยการไหลอุปกรรม กรรมวิธี ข้อความทางศิลปวิทยาการ อุตสาหกรรม หรือทรัพย์สินในรูปอื่น ซึ่งได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายเกี่ยวกับบริษัท วัสดุ หรือบริการต่าง ๆ ที่ได้ส่งให้ตามความตกลงนี้เป็นมาตรฐาน ในการเจรจาเช่นว่านี้ จะไต่พิจารณาถึงความจำเป็นที่รัฐบาลแต่ละฝ่ายจะเขารับผิดชอบสำหรับبراءาคำเรียก ร้องของคนชาติของตน และคำเรียกร้องที่เกิดขึ้นในเขตอาณาของตนของคนชาติของประเทศ ใด ๆ ซึ่งมีไต่หาอีกแห่งความตกลงนี้ด้วย

ข้อ ๔

นอกจากจะไต่ตกลงกันเป็นอย่างอื่น รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะอนุญาตการ ประติบัติโดยปลอดอากร ซึ่งบรรดาผลิตภัณฑ์ วัสดุ หรือบริษัท ที่นำเข้ามา หรือส่งออก ไปจากอาณาเขตของตน เกี่ยวกับความตกลงนี้

๖
ขอ ๕

ตามระยะเวลา และตามปริมาณ และข้อกำหนด และเงื่อนไขในการซื้อ ที่จะตกลงกัน รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะไต่ถามความสะดวกแก่การผลิต การขนส่ง การส่งออก และการโอนไปยังรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ซึ่งวัสดุ กิ๊บ และวัสดุ กิ่งสำเร็จที่สหรัฐอเมริกาต้องการ เนื่องจาก การขาดแคลน หรือการขาดแคลนที่อาจเกิดขึ้นได้ในทรัพยากรของตนและที่จะจัด หาได้ในประเทศไทย ขอตกลงในการโอนเช่นนี้จะไต่ถามถึงความต้องการอันสมควรเพื่อการใช้ประโยชน์ภายในประเทศ และการส่งออกทางพาณิชย์ของประเทศไทยด้วย

๖
ขอ ๖

๑. เมื่อมีการร้องขอจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด รัฐบาลทั้งสองฝ่ายจะไต่ถามหรือกันในเรื่องใด ๆ เกี่ยวกับการใช้ความตกลงนี้ หรือที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน หรือข้อตกลงที่ปรากฏที่ได้ปฏิบัติตามความตกลงนี้

๒. รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะไต่ถามความสะดวกโดยเสรีอย่างเต็มที่แก่บรรดาผู้แทนของสหรัฐอเมริกาที่ไต่ถามขออำนาจโดยถูกต้อง เพื่อมาสังเกตการใช้ประโยชน์แห่งความช่วยเหลือที่ไต่ถามตามความตกลงนี้ด้วย

๖
ขอ ๗

๑. รัฐบาลแต่ละฝ่ายตกลงจะรับพนักงานของรัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่งตามที่ จะต้องการไว้ภายในอาณาเขตของตน เพื่อปฏิบัติการระดมรับผิดชอบของรัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่ง ตามความตกลงนี้

๒. ในความสัมพันธ์กับรัฐบาลแห่งประเทศไทยที่ตนไต่ถามมอบให้ไปประจำ พนักงานเช่นนี้จะดำเนินงานเป็นส่วนหนึ่งของสถานเอกอัครราชทูต ภายใต้การอำนวยการและความ

ควบคุมของหัวหน้าคณะทูตของรัฐบาลซึ่งตนทำงานในนั้น และจะได้อุปโภคเอกสิทธิ์และความ
คุ้มครองเช่นเดียวกับที่ได้อีกแก่พนักงานอื่น ๆ ที่ได้รับแต่งตั้งประจำสถานเอกอัครราชทูตนั้น

ขอ ๘

๑. รัฐบาลแห่งประเทศไทยจะได้จัดเงินบาทไว้ให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกา เพื่อ
รัฐบาลสหรัฐอเมริกาจะได้ใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารและในการดำเนินงานภายในประเทศ
ไทยเกี่ยวกับความช่วยเหลือที่ได้ให้แก่รัฐบาลแห่งประเทศไทยตามความตกลงนี้

๒. รัฐบาลผู้ทำสัญญาทั้งสองฝ่ายจะได้เริ่มอภิปรายกันเพื่อพิจารณากำหนดจำนวน
เงินบาทเช่นนั้น และเพื่อทำข้อตกลงกันในการให้เงินบาทเช่นนั้น โดยคำนึงถึงความ
สามารถของรัฐบาลแห่งประเทศไทยที่จะจัดหาเงินตราเช่นนั้นด้วย

ขอ ๙

๑. ความตกลงนี้จะได้บังคับตั้งแต่การลงนาม และจะคงได้บังคับอยู่ต่อไป
๓ เดือน ภายหลังจากที่ภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้รับการบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร ถึงเจตนา
ของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งที่จะเลิกความตกลงนี้

๒. ความตกลงนี้จะได้จดทะเบียนไว้ที่เลขาธิการแห่งสหประชาชาติตามบทบัญญัติ
ข้อ ๑๐๖ แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้แทนแต่ละฝ่ายซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องเพื่อความ
มุ่งประสงค์นี้ ได้ลงนามและประทับตราความตกลงนี้ไว้เป็นสำคัญ

ทำคู่กันเป็นสองฉบับเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ณ กรุงเพทฯ ประเทศไทย
เมื่อวันที่สิบเจ็ด เดือนพฤษภาคม สองพันสี่ร้อยเก้าสิบสาม ตรงกับวันที่ สิบเจ็ด
ตุลาคม คริสต์ศักราช หนึ่งพันเก้าร้อยห้าสิบ ทั่วพลบดีภาษาไทยและฉบับภาษาอังกฤษใช้

บังคับใจเท่านั้น แต่ในกรณีที่มีความแตกต่างกันอย่างใดในการตีความตีบทลงโทษภาษาอังกฤษ
 จักใช้บังคับ

ฝ่ายรัฐบาลแห่งประเทศไทย

(ประทับตรา) ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

รักษาการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ฝ่ายรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

(ประทับตรา) Edwin F. Stanton

เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำเนา

(คำแปล)

ฉบับที่ส่ง

ภารกิจ การปฏิบัติหน้าที่และการเตรียมการ

ของ

คณะที่ปรึกษาทางการทหารแห่งสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย

๑. โทแบบทบัญญัติมาตรา ๑ วรรค ๑ แห่งความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือ
ทางการทหารระหว่างรัฐบาลแห่งประเทศไทยกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ได้ตกลงกำหนด
รายละเอียดภารกิจ การปฏิบัติหน้าที่และการเตรียมการ ไว้ดังต่อไปนี้ :-

ก. นับแต่ ๒๑ มกราคม ๒๔๘๗ เป็นต้นไป หน่วยที่ได้รับหน้าที่ให้บริหารกิจการ
ตามข้อตกลงนี้ คือ คณะที่ปรึกษาทางการทหารแห่งสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย
(JUSMAG Thailand)

ข. หัวหน้า JUSMAG พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ในบังคับบัญชา จะดำเนินการ

(๑) ให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลแห่งประเทศไทยในกิจการทางทหารที่เกี่ยวกับ
การเตรียมและความเจริญก้าวหน้าในเรื่องแผนการจัด แผนการปฏิบัติ และแผนยุทธศาสตร์
ส่วนรวม

(๒) ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือรัฐบาลแห่งประเทศไทยในการเตรียมคำขอ
ทำไปเพื่อรับความช่วยเหลือตามบทบัญญัติแห่งโครงการความช่วยเหลือและป้องกันร่วมกัน

(MDAP)

(๓) พิจารณาสถานแบ่งของยุทธโธปกรณ์ MDAP ที่มณฑลทหารทั้งสามแห่ง
สหรัฐอเมริกาเสนอที่จะจัดส่งมา

(๔) รับผิดชอบการขนส่งสินค้าของสหรัฐอเมริกาซึ่งจัดสรรให้ตามโครงการ MDAP และมอบหมายกรรมสิทธิ์ให้แก่รัฐบาลแห่งประเทศไทย

(๕) ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือรัฐบาลแห่งประเทศไทยในเรื่องการจัดหา การรับ การตรวจสอบ การเก็บรักษาและการแจกจ่ายสิ่งอุปกรณและบริภัณฑ์จัดสรรให้ตามโครงการ MDAP

(๖) จัดหาให้แก่ประเทศไทย ตามอำนาจที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติได้ในเรื่องทางเทคนิค เช่น แผนการ รายการเฉพาะและคุณลักษณะ เพื่อความมุ่งหมายที่จะช่วยกำนัลผลิตยุทธภัณฑ์ทางการทหารภายในประเทศ

(๗) ให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือแก่รัฐบาลของประเทศไทยในการใช้ การกำหนดซื้อ การปฏิบัติทางเทคนิค การบำรุงรักษา และการให้ทางยุทธวิธี ซึ่งสิ่งของที่จัดสรรให้หรือที่กำหนดจะจัดสรรให้

(๘) ให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือแก่กองทัพของประเทศไทยในกิจการที่เกี่ยวกับทางเทคนิค การจัด การปกครอง การฝึก และการส่งกำลังบำรุง ตามหลักนิยมของสหรัฐอเมริกา

(๙) ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือแก่กองทัพของประเทศไทย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ไทยได้รับการฝึกตามแบบแผนในโรงเรียนทหารของสหรัฐอเมริกาที่อยู่ในสหรัฐอเมริกาและนอกประเทศสหรัฐอเมริกา

(๑๐) ส่งเหตุการณ์ของบริษัทที่จัดสรรให้ตามโครงการ MDAP ได้ถึงมือผู้ใช้และได้รับการบำรุงรักษา

ค. เพื่อดำเนินการกิจและหน้าที่ของ JUSMAG Thailand เจ้าหน้าที่ JUSMAG ที่ได้รับแต่งตั้งอาจเข้าร่วมในฐานะเป็นที่ปรึกษาต่อองค์การชั้นสูงของไทยและอาจจัดเข้าประจำในหน่วยใดหน่วยหนึ่งในกองทัพของประเทศไทย เพื่อให้คำแนะนำและ

ช่วยเหลือในการฝึก และส่งรถตุ๊กการณภูมิทัศน์ ๆ ในฐานะผู้มีส่วนร่วมด้วย

๒. ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหารระหว่างรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและรัฐบาลแห่งประเทศไทย ลง ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ ตามที่ใ้กำหนดให้ตั้งกลา
ข้างตนยังคงใช้บังคับต่อไป

ทำเมื่อนทยสิบสามเดือนที่ (เมษายน) พุทธศักราช สองพันสี่ร้อยเก้าสิบเจ็ด
ตรงกับวันทยสิบสาม เมษายน คริสต์ศักราชหนึ่งพันเก้าร้อยห้าสิบสี่

ฝ่ายรัฐบาลแห่งประเทศไทย
(ลงชื่อ) ป. พิบูลสงคราม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ฝ่ายรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา
(ลงชื่อ) ดับบลิว เอ็น. กิลด์เมอร์
หัวหน้าคณะที่ปรึกษาการทหารแห่งสหรัฐ

ลงที่

(ลงชื่อ) พ.อ.ม.ร.ว. ภาทินัย จิกรัตนบุรี

(ลงชื่อ) พ.ท. ประสาร อมาตยกุล

ณ

สถาบันนรทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำแปล

สนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียอาคเนย์

ภาคีแห่งสนธิสัญญานี้

ยอมรับนับถือความเสมอภาคทางอธิปไตยของภาคีทั้งหมด

กล่าวว่าย่าในความเลื่อมใสในความมุ่งประสงค์และหลักการ ตามที่วางไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ และในความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันในสันติภาพ กับบรรดาประชาชาติและรัฐบาลทั้งปวง

ยืนยันว่า ตามนัยแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ ภาคีเชิดชูหลักการแห่งสิทธิอันเท่าเทียมกัน และการกำหนดตามใจตนเองของประชาชน และประกาศว่า ภาคีจะกระชับความไว้วางใจโดยสันติทุกวิถีทางที่จะส่งเสริมการปกครองตนเอง และให้ได้มาซึ่งเอกราช และสามารถที่จะรับความผิดชอบนั้นได้

ปรารถนาที่จะกระชับโครงร่างแห่งสันติภาพและความเสรีให้แข็งแรงยิ่งขึ้น และเชิดชูหลักประชาธิปไตย เสรีภาพส่วนบุคคลและกฎเกณฑ์แห่งกฎหมาย และส่งเสริมสวัสดิภาพทางเศรษฐกิจและสถานการณ์ของประชาชนทั้งหมดในเขตสนธิสัญญา

มีเจตนาที่จะประกาศโดยเปิดเผยและทางการ ถึงความสำนึกในเอกภาพ เพื่อความยุติธรรมที่ควรแก่ทุก ๆ ชาติได้สังวรว่า ภาคีทั้งหมดยินยอมร่วมกันในเขตนั้น และ

ปรารถนาสืบไปที่จะประสานความเพียรพยายาม เพื่อการป้องกันร่วมกัน เพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคง

ฉะนั้น จึงตกลงกันดังต่อไปนี้

ขอ ๑

ตามที่บ่งไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ ภาคีรับที่จะระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศใด ๆ ที่ภาคีอาจมีส่วนพัวพัน โดยสันติวิธี เพื่อไม่ก่อให้เกิดภัยต่อสันติภาพ และความมั่นคงระหว่างประเทศและต่อความยุติธรรม และรับที่จะไต่สวนในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของตน จากการคุกคาม หรือการใช้กำลังบังคับในทำนองใด ๆ ซึ่งขัดแย้งกับความมุ่งประสงค์ของสหประชาชาติ

ขอ ๒

เพื่อที่จะดำเนินการให้เป็นผลยิ่งขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่หมายของสนธิสัญญานี้ ภาคี โดยลำพังและรวมกัน และโดยวิธีช่วยตนเองและช่วยซึ่งกันและกันอันประสิทธิผลและต่อเนื่อง จะรักษาและพัฒนาความสามารถ โดยเอกเทศและรวมกัน เพื่อต่อต้านการโจมตีด้วยกำลังอาวุธ และเพื่อป้องกันและต่อต้านกิจการก่อกวนที่มาจากภายนอกต่อบูรณภาพแห่งอาณาเขต และเสถียรภาพทางการเมืองของภาคีนั้น ๆ

ขอ ๓

ภาคีรับที่จะกระชับสถาบันเสรีของภาคีให้เข้มแข็ง และจะร่วมมือซึ่งกันและกันในการส่งเสริมพัฒนาการทางเศรษฐกิจต่อไป รวมทั้งการช่วยเหลือทางเทคนิค เพื่อสร้างสัมคมความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสวัสดิภาพทางสังคม และส่งเสริมความเพียรพยายามทั้งโดยเอกเทศและรวมกัน ของรัฐบาลเพื่อการนี้

ขอ ๘

๑. ภาควิทยาศาสตร์แต่ละฝ่ายยอมรับนับถือว่า การรุกรานด้วยวิธีการโจมตีด้วยกำลังอาวุธในเขตสนธิสัญญาต่อภาคีหนึ่งใด หรือต่อรัฐหรืออาณาเขตซึ่งภาคีทั้งหมดอาจกำหนดเงื่อนไขต่อไป โดยความตกลงเป็นเอกฉันท์ จากเป็นภัยต่อสันติภาพและความปลอดภัยของตนเอง และตกลงกันว่า ในเหตุการณ์เช่นนั้น จะปฏิบัติการเพื่อเผชิญอันตรายร่วมกันตามกระบวนการแห่งรัฐธรรมนูญของสมาชิกรัฐที่ดำเนินการที่ดำเนินการตามวรรคนี้จะได้รายงานไปยังคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติโดยพลัน

๒. ตามความเห็นของภาคีหนึ่งใด ถ้าการล่วงละเมิดมิได้หรือบุรณาภาพแห่งอาณาเขต หรืออธิปไตย หรือเอกราชทางการเมืองของภาคีหนึ่งใดในเขตสนธิสัญญา หรือของรัฐอื่นใด หรืออาณาเขตซึ่งนำบทบัญญัติตามวรรค ๑ ของข้อนี้มาใช้เป็นครั้งแรกถูกคุกคามในทางใด ๆ นอกไปจากการโจมตีด้วยกำลังอาวุธ หรือได้รับการกระทบกระเทือนหรือถูกคุกคามโดยข้อเท็จจริง หรือสถานการณ์ใด ๆ ซึ่งอาจเป็นภัยต่อสันติภาพในเขตนั้น ภาคีทั้งหมดจะปรึกษากันทันที ในอันที่จะตกลงกันในมาตรการที่ควรจะใช้เพื่อการป้องกันร่วมกัน

๓. เป็นที่เข้าใจว่า จะไม่มีการปฏิบัติการใด ๆ ในอาณาเขตของรัฐใด ซึ่งกำหนดไว้ด้วยความตกลงเป็นเอกฉันท์ ตามความในวรรค ๑ ของข้อนี้ หรือในอาณาเขตใดที่กำหนดไว้ เว้นแต่จะได้รับคำเชื้อเชิญหรือความยินยอมจากรัฐบาลที่เกี่ยวของ

ขอ ๙

ภาคีทั้งคณะมนตรีชั้นคณะหนึ่ง ซึ่งจะประกอบด้วยผู้แทนของภาคีแต่ละฝ่ายเพื่อพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการให้เป็นไปตามสนธิสัญญานี้ คณะมนตรีจะจัดให้มีการปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการวางแผนการทางทหารและทางอื่นใดที่สถานการณ์ในเขต

สนธิสัญญานี้จะต้องการ เป็นครั้งคราว คณะมนตรีจะจัดขึ้นโดยให้สามารถประชุมกันได้ไม่ว่า
เวลาใด

ข้อ ๖

สนธิสัญญานี้ไม่กระทบและจะไม่ตีความให้กระทบในทางใด ๆ ข้อสิทธิและขอบเขต
ของภาคหนึ่งใดตามกฎบัตรสหประชาชาติหรือความรับผิดชอบของสหประชาชาติ ในการรักษา
สันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ภาคีแต่ละฝ่ายประกาศว่า ไม่มีข้อผูกมัดระหว่าง
ประเทศใด ๆ ที่ใช้บังคับในขณะนี้ ระหว่างตนกับภาคอื่นใดหรือกับภาคที่สามหนึ่งใดขัดกับท
บัญญัติของสนธิสัญญานี้ และรับว่าจะไม่เข้าทำข้อผูกมัดระหว่างประเทศใด ๆ ที่ขัดกับสนธิสัญญานี้

ข้อ ๗

รัฐอื่นใดซึ่งอยู่ในฐานะที่จะส่งเสริมวัตถุประสงค์ที่หมายของสนธิสัญญานี้ และ เกื้อกูลความ
มั่นคงในเขตสนธิสัญญา อาจได้รับเชิญโดยความตกลงเป็นเอกฉันท์ของภาคี ในภาคยานุวัติ
สนธิสัญญานี้ รัฐใดที่ได้รับเชิญเช่นนั้น อาจเข้าเป็นภาคีแห่งสนธิสัญญานี้ได้ โดยมอบภาคยานุ
วัติสารกับรัฐบาลสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์จะแจ้งให้ภาคีแต่ละ
ฝ่ายทราบการมอบภาคยานุวัติสาร เช่นนั้นแต่ละราย

ข้อ ๘

สิ่งที่ใช้ในสนธิสัญญานี้ คำว่า "เขตสนธิสัญญา" คือ เขตทั่วไปในเอเชียอาค
าณย์ รวมทั้งอาณาเขตทั้งหมดของภาคีฝ่ายเอเชีย และ เขตทั่วไปในแปซิฟิกเหนือ ไม่รวม
ถึงบริเวณแปซิฟิกตอนเหนือของ ๒๑ องศา ๓๐ ลิปดา และตื้นเขิน โดยความตกลงเป็น
เอกฉันท์ ภาคีอาจแก้ไขข้อนี้ให้รวมอาณาเขตของรัฐที่ภาคยานุวัติสนธิสัญญานี้ ตามความใน
ข้อ ๗ เข้าอยู่ในเขตสนธิสัญญานี้ด้วย หรือแม้จะเปลี่ยนแปลงเขตสนธิสัญญาก็ได้

ข้อ ๘

(๑) สนธิสัญญานี้ให้การรักษาไว้ที่สถานบรรณสารของรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์จะไต่จัดส่งฉบับสำเนาที่ไต่รับรองถูกต้องไปยังผู้ลงนามอื่นในสนธิสัญญา

(๒) สนธิสัญญานี้จะไต่รับสัตยาบันและภาคีจะไต่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในสนธิสัญญาตามกระบวนการแห่งรัฐธรรมนูญของแต่ละฝ่าย สัตยาบันสารจะไต่ส่งมอบโดยเร็วที่สุดที่ไต่จะไต่ทำได้ให้แก่รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ซึ่งจะไต่แจ้งใหญ่ผู้ลงนามอื่น ๆ ทั้งหมดในสนธิสัญญาทราบการส่งมอบนั้น

(๓) สนธิสัญญานี้จะมีผลบังคับในระหว่างรัฐที่ไต่ให้สัตยาบันแล้วในทันทีที่ผู้ลงนามส่วนมากไต่ส่งมอบสัตยาบันสารแล้ว และจะมีผลต่อรัฐอื่นแต่ละรัฐในวันที่ส่งมอบสัตยาบันสาร

ข้อ ๑๐

สนธิสัญญานี้คงจะไต่บังคับตลอดไปโดยไม่มีกำหนด แต่ภาคีหนึ่งไต่อาจยุติการเป็นภาคีไต่ได้ใน ๑ ปี หลังจากไต่ไต่แจ้งการบอกเลิกแก่รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ซึ่งจะไต่แจ้งให้รัฐบาลของภาคีอื่น ๆ ทราบการแจ้งบอกเลิกแต่ละราย

ข้อ ๑๑

ฉบับภาษาอังกฤษของสนธิสัญญานี้ เป็นฉบับผูกมัดภาคี แต่เมื่อภาคีไต่ตกลงกันเป็นฉบับภาษาฝรั่งเศสของสนธิสัญญา และไต่แจ้งความหนึ่งให้รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ทราบแล้ว ฉบับภาษาฝรั่งเศสจะเป็นตัวบทหลักฐานและผูกมัดภาคีเท่าเทียมกันอีกฉบับหนึ่งด้วย

ความเข้าใจของสหรัฐอเมริกา

ในการทำสนธิสัญญานี้ สหรัฐอเมริกาทำด้วยความเข้าใจว่าการที่ยอมรับกับข้อตกลงแห่งการรุกรานและการโจมตีด้วยกำลังอาวุธและการตกลงเกี่ยวกับข้อ ๕ วรรค ๑ ของสหรัฐอเมริกานั้นเป็นอันใจเฉพาะแก่การรุกรานของคอมมิวนิสต์ แต่แถลงยืนยันว่าในกรณีการรุกรานหรือการโจมตีด้วยกำลังอาวุธ อยางอื่น สหรัฐอเมริกาจะปรึกษาหารือตามความในข้อ ๕ วรรค ๒

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้มีอำนาจเต็มซึ่งมีนามข้างล่างนี้ ได้ลงนามในสนธิสัญญานี้
ทำ ณ กรุงวอชิงตัน วันที่แปด กันยายน คริสต์ศักราช ๑๙๕๔

ฝ่ายออสเตรเลีย

(ลงนาม) อาร. จี. เคย์

ฝ่ายฝรั่งเศส

(ลงนาม) จี. ลา ชามบร

ฝ่ายนิวซีแลนด์

(ลงนาม) คลีฟตัน เวบบ

ฝ่ายปากีสถาน

ลงนามเพื่อส่งผ่านไปยังรัฐบาลของข้าพเจ้า เพื่อการพิจารณาและการดำเนินการของรัฐบาล ตามรัฐธรรมนูญแห่งปากีสถาน

(ลงนาม) เข็ม.ชาฟรูลลา คาน

ฝ่ายสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

- (ลงนาม) คาโลส พี. การ์เซีย
- (ลงนาม) ฟรานซิสโก เอ. เตดกาโด
- (ลงนาม) โทมัส แอล. คาบิล
- (ลงนาม) ลอเรนโซ เอ็ม. ทานาคา
- (ลงนาม) คอเนลิโอ ที. วิลดาเรอาด

ฝ่ายราชอาณาจักรไทย

- (ลงนาม) วรรณไวทยากร กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์

ฝ่ายสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ

- (ลงนาม) เรคคิง

ฝ่ายสหรัฐอเมริกา

- (ลงนาม) จอห์น ฟอสเตอร์ ดัลเลส
- (ลงนาม) เอช. อเล็กซานเดอร์ สมิท
- (ลงนาม) ไมเกิล เจ. แมนส์ฟิลด์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำแปล

พิธีสารต่อท้ายสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันในเอเชียอาคเนย์

การระบุนรัฐและอาณาเขตที่จะใช้บทบัญญัติในข้อ ๔ และ
ข้อ ๓ แห่งสนธิสัญญานับยกบควย

ภาคีแห่งสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันในเอเชียอาคเนย์ ระบุรวมกันเป็นเอกฉันท์
ให้ประเทศกัมพูชา ลาว และอาณาเขตเสรีภายใต้อำนาจศาลแห่งรัฐเวียดนาม อยู่ในความ
มุ่งประสงค์แห่งข้อ ๔ ของสนธิสัญญานี้

ภาคีตกลงกันต่อไปว่า รัฐและอาณาเขตที่กล่าวข้างต้น อยู่ในข่ายที่เกี่ยวกับมาตรการ
ทางเศรษฐกิจ ตามที่มุ่งไว้ในข้อ ๓

พิธีสารฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับพร้อมกันกับสนธิสัญญา

เพื่อเป็นพยานแห่งการนี้ ผู้มีอำนาจเต็ม ซึ่งมีนามข้างล่างนี้ไดลงนามในพิธีสารต่อ
ท้ายสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันในเอเชียอาคเนย์ฉบับนี้แล้ว

ทำที่กรุงมนิลา วันที่ ๘ กันยายน ค.ศ. ๑๙๕๔

ฝ่ายออสเตรเลีย

(ลงนาม) อาร์. จี. เคซีย์

ฝ่ายฝรั่งเศส

(ลงนาม) จี. ดา ชามบร

ฝ่ายนิวซีแลนด์

(ลงนาม) คลีฟตัน เวบบ

ฝ่ายปาเลสไตน์

(ลงนาม) เอ็ม. ซาฟรูลลา คาน

ฝ่ายสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

(ลงนาม) คาโดส พี. การเซีย

(ลงนาม) ฟรานซิสโก เอ. เคลกาโก

(ลงนาม) โทมัส แอด. คาบีดี

(ลงนาม) ลอเรนโซ เอ็ม. ทานาคา

(ลงนาม) คอเนลิโอ ที. วิลลาเรอาด

ฝ่ายราชอาณาจักรไทย

(ลงนาม) วรธน ไทพยากร กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์

ฝ่ายสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ

(ลงนาม) เรดคิง

ฝ่ายสหรัฐอเมริกา

(ลงนาม) จอห์น ฟอสเตอร์ ดัลเลส

(ลงนาม) เอช. อเล็กซานเดอร์ สมิท

(ลงนาม) ไมเกิล เจ. แมนส์ฟิลด์

คำแปล

กฎบัตรปารีส

ผู้แทนของออสเตรเลีย ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ ปากีสถาน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ราชอาณาจักรไทย สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ และสหรัฐอเมริกา

มีความปรารถนาจะสถาปนามูลฐานอันมั่นคงเพื่อปฏิบัติร่วมกันในการธำรงรักษาสันติภาพและความมั่นคงในเอเชียอาคเนย์และปารีสหรือที่

มีความตระหนักว่า การปฏิบัติร่วมกันในกรณีนี้ จะให้มีคุณค่าและเป็นผลจะต้องมั่นอยู่ในหลักการสูงสุดแห่งความยุติธรรมและเสรีภาพ

จึงขอประกาศไว้ ณ ที่นี้ว่า

ข้อ ๑. โดยนัยแห่งบทบัญญัติของกฎบัตรสหประชาชาติ ผู้แทนดังกล่าวเชิดชูหลักการแห่งสิทธิอันเท่าเทียมกัน และการกำหนดตามใจตนเองของประชาชน และจะกระชับความไว้วางใจจริงโดยสันติทุกวิถีทางที่จะส่งเสริมการปกครองตนเอง และให้ไคมาซึ่งเอกราชในทุกประเทศที่ประชาชนมีความปรารถนาเอกราช และสามารถที่จะรับความรับผิดชอบนั้นได้

ข้อ ๒. ผู้แทนแต่ละประเทศพร้อมที่จะดำเนินการอันเหมาะสมและเป็นผลต่อไป เพื่อประกันว่าการอันเป็นการอนุเคราะห์แก่การบรรลุอย่างมีระเบียบทั้งความมุ่งประสงค์ดังกล่าวข้างตน ตามกระบวนการแห่งรัฐธรรมนูญของประเทศตน

ข้อ ๓. ผู้แทนดังกล่าวจะร่วมมือต่อไปในการเศรษฐกิจ การสังคม และการวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมมาตรฐานความเป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสวัสดิภาพทางสังคมในภูมิภาคนี้

ข้อ ๘. คั้งที่ไค้แถลงไว้แลวในสนธิสัญญาการป้องกันรวมกันในเอเซียอาคเนย์
 ผู้แทนทั้งหลายตกลงใจที่จะป้องกันหรือต่อต้านควยวิถีทางอันเหมาะสมซึ่งความพยายามใด ๆ
 ภายในเขตสนธิสัญญาอันก่อความเสรีหรืออธิปไตยหรือบูรณภาพแห่งอาณาเขตของตน

ประกาศที่กรุงมินดา ณ วันที่แปด กันยายน คริสต์ศักราช ๑๙๕๘

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MEMORANDUM OF AGREEMENT

as to the Conduct of Counterpart Programs
for Direct Forces Support Construction Projects

This agreement made on the 21st day of the month of February in the year B.E. 2499 (1956 A.D.) between the Government of Thailand acting through the Ministry of Defense, the Ministry of Finance, and Thai Technical and Economic Committee, hereinafter called TTEC, of the one part, and the Government of the United States of America acting through the Joint United States Military Advisory Group to Thailand, hereinafter called JUSMAG, and the Officer in Charge of Construction, Thailand, hereinafter called OICC of the other part,

WHEREAS OICC submits to TTEC budgets stating local currency requirements for the approved United States Direct Forces Support construction sub-projects and projects to be provided from Sub-Account D of the Counterpart Fund Special Account in the Bank of Thailand, hereinafter referred to as Sub-Account D, and to be used for the implementation of the approved construction projects in a manner which the parties to this agreement deem beneficial to Thailand and consistent with the objectives of United States Direct Forces Support aid programs.

AND WHEREAS TTEC AND OICC, in consultation with each other and, when necessary, in coordination with the United States of America Operations Mission to Thailand, hereinafter called USOM, agree upon specific details of each sub-project or project budget submitted.

AND WHEREAS upon approval by TTEC of a sub-project or project budget OICC and the Thai Armed Forces are authorized to submit release requests to TTEC for the issuance of checks covering necessary expenditures in support of the projects, such requests being subjects to the concurrence of USOM, of OICC and USOM, as appropriate.

AND WHEREAS the Ministry of Finance agrees to deposit funds in advance of actual generation in Sub-Account D in the event that sufficient funds have not accumulated for TTEC to issue checks in response to requests for release of funds received from OICC or the Thai Armed Forces and concurred in by USOM, or USOM and OICC, and within the scope of approved sub-project or project budgets. The amount of said deposit shall be determined by mutual agreement between the Ministry of Finance and JUSMAG.

THEREFORE BY THESE PRESENTS it is hereby agreed that the conduct of all construction projects supported by the expenditure of funds

withdrawn from Sub-Account D shall be governed by the description of the individual projects as to purpose and budget expenditures by object classes, and to the following authorizations, procedures, and restrictions:

1. Construction projects will be accomplished by one of the following methods as approved by OICC :

- a. U.S. Navy competitive bid contracts awarded by OICC with concurrence of TTEC.
- b. Competitive bid contracts awarded by the Thai Armed Forces with concurrence of OICC and approval of TTEC.
- c. Thai Armed Forces using military personnel and, after concurrence of OICC, using civilians employed and materials purchased with funds provided from Sub-Account D.

2. OICC will provide engineering assistance and exercise control of preparation, award, and execution of contracts by utilizing U.S. military personnel assisted by a United States architect-engineer manager consulting firm and, after consultation with TTEC, engaging the services of other civilian firms and employees.

3. The Ministry of Defense agrees that the Thai Armed Forces will provide military personnel to assist OICC in rendering technical

assistance. Appropriate expenses incurred by such military personnel as a result of direct participation in the construction projects, such as travel per diem allowances and reimbursable travel expenses, will be paid or reimbursed from funds withdrawn from Sub-Account D and charged to the appropriate projects, as mutually agreed between the Ministry of Defense and OICC. Normal pay and allowances will not be paid from funds withdrawn from Sub-Account D.

4. All other charges directly connected with the construction projects, such as banking and handling charges, will be paid from funds withdrawn from Sub-Account D, as mutually agreed between TTEC and OICC.

5. TTEC agrees to issue checks from Sub-Account D in the amounts requested by OICC, after the concurrence of USOM, or in amounts requested by the Thai Armed Forces, after concurrence of USOM and OICC, in accordance with approved budgets. Checks will be issued to the order of the person or agency designated by OICC or the Thai Armed Forces, and will be transmitted to OICC or the Thai Armed Forces for delivery to payee.

6. OICC and TTEC agree that the amounts set forth in each of the budgets, or as they shall be amended, are the monetary limits of disbursements authorized thereby and that no obligations beyonds

uch limits shall become a charge against Sub-Account D without prior agreement amending the projects within the overall monetary ceiling of the program.

7. TTEC and the Ministry of Defense agree to require each of the Thai Armed Forces to deposit funds withdrawn from Sub-Account D and entrusted to them in a special Bank account entitle "Government of Thailand, Royal Thai (Army, Navy, or Air Force), Project Number."

8. TTEC and the Ministry of Defense agree that JUSMAG and OICC, through their authorized officials and employees, and with the knowledge and assistance of TTEC and the Ministry of Defense through their authorized officials and employees, have the right to make physical examinations of projects, of pertinent accounting records and documents, and to review financial activities involving the use of funds provided hereby to the extent deemed necessary by JUSMAG and OICC to carry out their responsibility for implementing, evaluating, and reporting on performance under the United States Direct Forces Support construction program.

9. OICC and TTEC agree that any funds withdrawn from Sub-Account D for each project and not utilized for that project either by disbursement or specific obligations by a certain date, to be

later agreed upon as to each project, shall be returned to Sub-Account D and become available for other approved projects.

10. TTEC and the Ministry of Defense agree to take action to enforce recovery or return of funds to Sub-Account D when so requested by OICC to correct improper or unauthorized expenditures, or the retention of funds beyond the time limits fixed, or for any reason connected with the effective carrying out of the objectives of the United States Direct Forces Support construction program.

11. TTEC and the Ministry of Defense agree that scrap, surplus materials, and surplus equipment, title to which has been acquired by the Government of Thailand through expenditures authorized herein, remaining at the completion of any project shall be disposed of as may be agreed upon by TTEC and OICC and that the proceeds of sale thereof, if such disposal is approved, shall be returned to Sub-Account D and become available for other approved projects.

12. TTEC agrees that, after funds are withdrawn from Sub-Account D, OICC and the agencies he designates have the primary responsibility for the control of expenditure of funds and the maintenance of adequate records for preparation and submission of

of reports and audits of the expenditures as required.

13. The parties herein may mutually agree to the amendment of any of the terms hereof and of any provisions, dates, purposes, allocations, amounts, and other specifications set forth herein or contemplated hereby.

14. This agreement shall become effective upon the signatures of the parties hereto.

ALL PARTIES have hereunto affixed their signatures on the day, month and year first mentioned above,

P. Pibulsonggram

Minister of Defense

Soribhandh

Minister of Finance

M.M. Vejyant Rangsrishit

Chairman,

Thai Technical Economic Committee

Richard G. Prather

Chief, Joint United States Military

Advisory Group to Thailand

Garland M. Incoe

Officer in Charge of Construction

MEMORANDUM OF AGREEMENT

as to the
Implementation of Construction Project
Under United States of America Direct
Forces Support Program

This agreement made on the 6th day of April in the year B.E. 2499 (1956 A.D.) between the Government of Thailand acting through the Ministry of Defense, the Ministry of Finance and the Thai Technical and Economic Committee, hereinafter called TTEC, of the one part, and the Government of the United States of America acting through the Joint United States Military Group to Thailand, hereinafter called JUSMAG, and the Officer in Charge of Construction, Thailand, hereinafter call OICC, of the other part.

WHEREAS funds for Direct Forces Support construction projects are provided by the Government of the United States to increase the military posture of Thailand,

AND WHEREAS such funds are specifically made available for the construction of facilities for the exclusive use, support, and improvement of the Military Services of Thailand, and providing the

necessary technical advice and architectural and engineering design in connection therewith.

AND WHEREAS such funds should not be utilized, as far as practicable, for taxation or levy of any kind.

THEREFORE by these present it is hereby agreed that :

1. Any personnel (other than Thai Nationals and residents of Thailand) who take up temporary residence in Thailand for the sole purpose of carrying out the approved construction projects will hereby receive exemption from income taxation and from customs duties on personal or household goods, including one automobile per person, brought into Thailand within the period of six months after the arrival of the owners. Such personal or household goods may not be resold in Thailand to persons other than those enjoying the same exemptions, unless the owners undertake to pay customs duties and other taxes on them.

2. An agency of the Department of Defense of the United States and any public or private organization financed by or under contract to the Department of Defense of the United States, construction operations in connection with the approved construction projects in Thailand, may obtain materials, supplies, and equipment free from customs duties and purchase taxes, except where

such duties or taxes cannot be identified separately from the sales price, provided these commodities are intended only for the use of such construction activities.

3. No funds made available by the Government of the United States for the construction projects under the Direct Forces Support Program, either in dollars or baht, will be obligated for the purchase or use of land, riparian rights, charges accruing from termination of leases, or relocation of present occupants of land or facilities.

4. No United States engineering contractors and their employees, or other contractors and their employees, or technicians and other employees of any agency of the Department of Defense of the United States shall be subject to alien fees, professional taxes, or migration restrictions during the period of their contract or employment relating to the approved construction projects under the control of any agency of the Department of Defense of the United States, provided that such contractors, technicians, and employees are not Thai Nationals or residents of Thailand.

5. Requirements for contract administration shall be not less than those required by the Department of Defense of the United

States as defined in the Technical Publication of the United States Navy Bureau of Yards and Docks "Contract Administration."

6. Contract awards by the United States Navy or by the Thai Military Services shall be made to the lowest responsible bidder after advertising and public opening of bids.

7. All materials and equipment purchased for the Direct Forces Support construction program that remain after the completion of any project shall become the property of the Government of Thailand and shall be disposed of as may be agreed upon by OICC and TTEC.

8. The Ministry of Defense of Thailand will furnish the following categories of personnel from the Ministry of Defense or the Military Services to OICC, as required :

a. A liaison officer from each military service (engineering graduates will be provided if practicable) ;

b. Two survey parties from the Royal Thai Air Force and one survey party from each other military service (each party to consist of two qualified officers and four qualified enlisted men) ;

c. Two officers and four enlisted men soils technicians from the Royal Thai Air Force ;

d. An engineering officer, with construction experience, to act as construction inspector, from each military service ;

e. An interpreter-translator from each military service when available (engineering graduates will be provided, if practicable) ;

f. Civil engineering officers, three from Royal Thai Army and two each from Royal Thai Navy and Royal Thai Air Force, for design of roads, structures, drainage and water supply and distribution systems (the officer provided by the Royal Thai Air Force will also be experienced in the design of airfield pavements) ;

g. A mechanical engineering officer from the Royal Thai Army and Royal Thai Air Force with knowledge of design of POL storage and distribution systems ;

h. An electrical engineering officer from Royal Thai Army and Royal Thai Air Force with ability to design electrical generation and distribution systems ;

i. An architectural draftsman from the Royal Thai Army and Royal Thai Navy ;

j. An engineering draftsman from each military service.

9. The parties herein may mutually agree to the amendment of any of the terms hereof.

10. This agreement shall become effective upon the signatures of the parties hereto.

ALL PARTIES have hereunto affixed their signatures on the day, month and year first mentioned above.

(Signed) P. Pibulsonggram
Minister of Defense

(Signed) Boribhandh
Minister of Finance

(Signed) M.M. Vejyant Rangsrith
Chairman,

Thai Technical Economic Committee

(Signed) Richard G. Prather
Chief, Joint United States Military
Advisory Group to Thailand

(Signed) G.M. Inscoe
Officer in Charge of Construction

